

Procjena zajednice u odnosu na volontiranje sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda

Zahvala

Prije svega želimo uputiti iskrenu zahvalu Udruzi žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda na suradnji i podršci tijekom izrade procjene zajednice na temu: „Kako povećati broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda“. U vremenu kada se lokalne zajednice suočavaju sa sve većim izazovima vezanim uz starenje stanovništva i rastuću potrebu za podrškom starijim osobama, iznimno je važno poticati razvoj volonterstva i uključivanje građana u aktivnosti koje doprinose kvaliteti života starijih članova zajednice.

Posebnu zahvalnost upućujemo predsjednici Udruge, Maji Rickert, i potpredsjednici Kseniji Marodi, koje su prepoznale važnost naše teme te nam pružile podršku i vrijedne informacije tijekom procesa izrade procjene. Također, veliko hvala socijalnoj radnici Dorotei Jauk, s kojom smo ostvarili najintenzivniju suradnju. Njezina stručnost, iskustvo i spremnost na dijeljenje znanja bili su od neprocjenjive važnosti za razumijevanje potreba zajednice i izazova vezanih uz uključivanje i zadržavanje volontera u radu sa starijim osobama.

Zahvalu želimo uputiti i svim sudionicima ove procjene – djelatnicima Udruge,

volonterima i članovima zajednice koji su s nama nesebično dijelili svoja iskustva, mišljenja i prijedloge. Njihovi su nam uvidi omogućili kvalitetniji prikaz postojećeg stanja te bolje razumijevanje potreba i mogućnosti razvoja volonterskih aktivnosti na području Kneževih Vinograda.

Posebne zahvale upućujemo asistentici univ. mag. act. soc. Nikol Bogdan, koja nas je tijekom rada svojim savjetima, podrškom i stručnim smjernicama usmjeravala kroz proces izrade procjene zajednice. Također, zahvaljujemo nositeljici kolegija, doc. dr. sc. Dinki Cahi, na prenesenom znanju, stručnom vodstvu i kontinuiranoj podršci tijekom procesa učenja i istraživanja.

Nadamo se da će ova procjena doprinijeti daljnjem razvoju volonterstva u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda te poslužiti kao poticaj za osmišljavanje novih aktivnosti i strategija kojima će se povećati broj aktivnih i stalnih volontera. Vjerujemo da će njezini rezultati doprinijeti jačanju suradnje između lokalne zajednice i Udruge žena „Izvor“ te unaprijediti kvalitetu života starijih osoba kroz održive i kvalitetne oblike podrške.

Sažetak

Procjena zajednice izrađena je s ciljem boljeg razumijevanja problema nedovoljnog broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama na području općine Kneževi Vinogradi. Kao polazište rada postavljeno je istraživačko pitanje: **„Kako povećati broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda?“** Odabir navedene teme temelji se na činjenici da Republika Hrvatska, kao i većina europskih zemalja, bilježi izražen trend starenja stanovništva, što dovodi do povećane potrebe za razvojem socijalnih usluga i različitih oblika podrške starijim osobama. Navedeni trend posebno dolazi do izražaja u ruralnim sredinama poput Kneževih Vinograda, gdje starije osobe čine više od četvrtine ukupnog stanovništva, dok su ljudski i organizacijski resursi ograničeni. U takvim okolnostima volontiranje predstavlja važan oblik podrške starijim osobama, ali i značajan doprinos razvoju solidarnosti i društvene povezanosti unutar lokalne zajednice.

Procjena zajednice provedena je u suradnji s Udrugom žena „Izvor“, organizacijom civilnog društva koja dugi niz godina djeluje na području općine Kneževi Vinogradi i okolnih naselja. Udruga kroz

različite projekte i programe pruža pomoć starijim i socijalno ugroženim osobama, organizira aktivnosti usmjerene očuvanju njihove kvalitete života te razvija izvaninstitucionalne oblike skrbi koji korisnicima omogućuju što dulji ostanak u vlastitom domu. Osim pružanja socijalnih usluga, Udruga aktivno sudjeluje u društvenom i kulturnom životu lokalne zajednice te surađuje s obrazovnim ustanovama, zdravstvenim i socijalnim institucijama, jedinicama lokalne samouprave i drugim organizacijama civilnog društva. Unatoč razvijenim programima i velikom iskustvu u radu sa starijim osobama, jedan od najvećih izazova s kojim se Udruga suočava jest nedostatak dovoljnog broja aktivnih i dugoročno uključenih volontera.

Kako bi se problem sagledao iz različitih perspektiva, u radu je provedena detaljna analiza lokalne zajednice, dostupne znanstvene i stručne literature, demografskih pokazatelja te nacionalnih i lokalnih statističkih podataka. Posebna je pažnja posvećena analizi obilježja stanovništva, procesa starenja, karakteristika volontiranja u Republici Hrvatskoj te specifičnostima volontiranja u radu sa starijim osobama. Dobiveni podaci

pokazuju kako broj osoba starijih od 65 godina kontinuirano raste, dok broj građana koji se uključuju u organizirano volontiranje ne prati taj trend. Takva situacija posebno dolazi do izražaja u manjim ruralnim sredinama, gdje ograničen broj stanovnika dodatno smanjuje mogućnost uključivanja novih volontera i održavanja postojećih volonterskih aktivnosti.

U radu je analizirana i populacija potencijalnih volontera te čimbenici koji utječu na njihovu spremnost za uključivanje u volonterski rad. Pregled dosadašnjih istraživanja pokazuje kako su glavni motivi za volontiranje želja za pomaganjem drugima, osjećaj društvene odgovornosti, altruizam, stjecanje novih znanja i iskustava, razvoj socijalnih i profesionalnih vještina te osjećaj pripadnosti zajednici. Istovremeno, rezultati istraživanja ukazuju da su aktivnosti usmjerene radu sa starijim osobama znatno manje zastupljene u odnosu na volontiranje s djecom i mladima. Razlog tome može se pronaći u nedovoljnoj informiranosti građana, prisutnim stereotipima prema starijim osobama, nedostatku iskustva u radu s tom populacijom, ali i uvjerenju da je rad sa starijim osobama zahtjevniji od ostalih oblika volontiranja.

Za potrebe procjene zajednice korištena je tehnika **Root Cause Analysis**, kojom su identificirani glavni uzroci nedovoljnog broja aktivnih i stalnih volontera. Analizom su izdvojeni zaštitni i rizični čimbenici na osobnoj, organizacijskoj i društvenoj razini. Kao najvažniji zaštitni čimbenici istaknuti su razvijena motivacija za pomaganjem drugima, pozitivna iskustva postojećih volontera, međugeneracijska solidarnost, osjećaj pripadnosti zajednici, kvalitetna organizacijska podrška te mogućnost osobnog razvoja kroz volontiranje. S druge strane, među najizraženijim rizičnim čimbenicima izdvajaju se nedostatak slobodnog vremena zbog poslovnih, obiteljskih i studentskih obveza, slaba informiranost građana o mogućnostima volontiranja, nedovoljna promocija volonterskih aktivnosti, strah i nesigurnost u radu sa starijim osobama, ali i prisutnost društvenih stereotipa koji starije osobe prikazuju kao pasivne i potpuno ovisne o pomoći drugih. Analiza je pokazala da navedeni čimbenici međusobno djeluju te zajedno utječu na smanjenu spremnost građana za dugoročnije uključivanje u volonterske aktivnosti.

Posebna vrijednost rada očituje se u povezivanju teorijskih spoznaja s konkretnim potrebama lokalne zajednice. Rezultati procjene pokazali su da na području Kneževih Vinograda postoji

razvijena mreža institucija i organizacija koje mogu doprinijeti razvoju volontiranja, no njihova međusobna suradnja može biti dodatno unaprijeđena. Također je utvrđeno kako lokalna zajednica raspolaže brojnim resursima koji mogu poslužiti kao temelj za razvoj novih volonterskih programa, posebno kroz suradnju s osnovnim i srednjim školama, fakultetima, jedinicama lokalne samouprave, zdravstvenim ustanovama i organizacijama civilnog društva. Istaknuto je kako upravo međusektorska suradnja predstavlja jedan od ključnih preduvjeta za razvoj održivog sustava podrške starijim osobama.

Na temelju provedene analize izrađene su preporuke usmjerene povećanju broja aktivnih i dugoročno uključenih volontera. Predložene aktivnosti uključuju intenzivniju promociju volontiranja putem društvenih mreža, lokalnih medija i javnih događanja, organizaciju edukacija i radionica za sadašnje i buduće volontere, razvoj međugeneracijskih programa koji povezuju mlade i starije osobe, uvođenje mentorskog sustava za nove volontere te fleksibilnije oblike volontiranja koji će biti prilagođeni mogućnostima različitih dobnih skupina. Naglašena je i važnost javnog prepoznavanja i vrednovanja volonterskog rada, budući da osjećaj uvaženosti i

pripadnosti zajednici može pozitivno utjecati na dugoročno zadržavanje volontera.

Zaključno, provedena procjena zajednice pokazala je da problem nedovoljnog broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama nije posljedica jednog čimbenika, nego međusobnog djelovanja osobnih, organizacijskih i društvenih okolnosti. Istodobno, analiza potvrđuje da lokalna zajednica posjeduje značajne potencijale za razvoj volonterstva kroz postojeće organizacije, iskustvo Udruge žena „Izvor“, razvijenu mrežu partnera i izraženu potrebu za jačanjem međugeneracijske solidarnosti. Ulaganjem u promociju volontiranja, edukaciju građana, jačanje suradnje između različitih dionika te razvojem fleksibilnih i dostupnih oblika volonterskog angažmana moguće je povećati broj aktivnih volontera i dugoročno unaprijediti kvalitetu života starijih osoba. Osim što doprinosi rješavanju konkretnog problema u lokalnoj zajednici, ova procjena ukazuje na važnost sustavnog planiranja socijalnih intervencija utemeljenih na potrebama zajednice te potvrđuje značaj socijalnog rada u razvoju uključivih, solidarnih i održivih lokalnih zajednica.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Analiza problema.....	8
3. Analiza populacije	13
4. Direktni i indirektni pokazatelji.....	16
4.1. Osobni indikatori	17
4.1.1. Zaštitni osobni čimbenici.....	17
4.1.2. Rizični osobni čimbenici.....	18
4.2. Interpersonalni indikatori	23
4.2.1. Zaštitni interpersonalni čimbenici.....	23
4.2.2. Rizični interpersonalni čimbenici	24
4.3. Indikatori na razini politika	25
4.3.1. Zaštitni čimbenici na razini politika	26
4.3.2. Rizični čimbenici na razini politika	27
5. Strateški dokument	28
5.1. Međunarodni okvir za promicanje volontiranja	29
5.2. Europski okvir za promicanje volontiranja	31
5.3. Nacionalni okvir za promicanje volontiranja	34
5.4. Regionalni i lokalni okvir za promicanje volontiranja	37
6. Opis lokalne zajednice	40
6.1. Položaj	41
6.2. Povijest i aktualno	43
6.3. Demografske karakteristike	45
6.4. Specifične karakteristike zajednice u odnosu na pitanje kako osigurati aktivne i stalne volontere u radu sa starijim osobama u Kneževim Vinogradima	54
6.5. Obilježja i resursi zajednice.....	56
6.6. Usluge, programi i edukacije.....	56
6.7. Postojeća partnerstva povezana s djelatnošću Udruga žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi	58
6.8. Vrijednosni stavovi i uvjerenja unutar zajednice	59
6.9. Kontrola financijskih resursa.....	61
7. Odgovor zajednice.....	63
8. Reperkusija problema.....	64
8.1. Kratkoročne posljedice na razini populacije.....	64
8.2. Kratkoročne posljedice na razini zajednice	65

8.3. Dugoročne posljedice na razini populacije.....	65
8.4. Dugoročne posljedice na razini zajednice	66
9. Teorijski okvir koji vodi ovu procjenu zajednice	67
10. Metode i rezultati.....	71
10.1. Cilj istraživanja.....	71
10.2. Metodologija.....	71
10.3. Sudionici istraživanja	72
10.4. Postupak provedbe istraživanja	74
10.5. Analiza podataka.....	75
10.6. Ograničenja istraživanja	75
10.7. Rezultati.....	76
10.7.1. Iskustva volontiranja sa starijim osobama	78
10.7.2. Izazovi volontiranja sa starijim osobama.....	79
10.7.3. Prilike za volontiranje sa starijim osobama	81
10.7.4. Preporuke za osiguravanje aktivnog i stalnog volontiranja sa starijim osobama ..	83
11. Narativ zajednice	85
12. Spremnost zajednice.....	87
13. Spektar dionika.....	94
14. Preporuke.....	98
14.1. Edukacija udruga lokalne zajednice o dobrobitima međusobne suradnje kroz provedbu četiri radionice do kraja 2026. godine	98
14.1.1. Organizacijska razmatranja	99
14.1.2. Spektar sudionika.....	100
14.1.3. Odabir taktika.....	103
14.1.4. Razrada taktika.....	107
14.2. Edukacija volontera	111
14.2.1. Organizacijska razmatranja	113
14.2.2. Spektar dionika	115
14.2.3. Odabir taktika.....	118
14.2.4. Razrada taktika.....	123
15. Mapiranje resursa u zajednici.....	127
16. Primjeri dobre prakse.....	131
17. Zaključak	136
18. Literatura	138

1. Uvod

Volontiranje predstavlja važan oblik društvenog angažmana kojim pojedinci svojim vremenom, znanjem i vještinama doprinose dobrobiti zajednice i poboljšanju kvalitete života njezinih članova. Posebno značajnu ulogu ima volontiranje u radu sa starijim osobama jer doprinosi njihovoj socijalnoj uključenosti, jačanju međugeneracijske solidarnosti te razvoju podrške unutar lokalne zajednice. Osim koristi za starije osobe, volontiranje pozitivno djeluje i na same volontere kroz razvoj socijalnih vještina, stjecanje novih iskustava te jačanje osjećaja osobnog zadovoljstva, odgovornosti i pripadnosti zajednici.

Unatoč brojnim prednostima volontiranja, mnoge organizacije koje rade sa starijim osobama suočavaju se s izazovom nedovoljnog broja aktivnih i stalnih volontera. Iako postoji interes za uključivanje u volonterske aktivnosti, dugoročno zadržavanje volontera često predstavlja izazov zbog različitih osobnih, interpersonalnih i organizacijskih čimbenika. Među njima se ističu nedostatak vremena, nedovoljna informiranost o mogućnostima volontiranja, stereotipi i predrasude prema starijim osobama, nedostatak podrške okoline te ograničeni

resursi organizacija koje provode volonterske programe. Navedeni čimbenici mogu otežati uključivanje građana u volontiranje te smanjiti mogućnost razvoja održivih volonterskih programa.

Navedeni izazovi prepoznati su i na području općine Kneževi Vinogradi, gdje Udruga žena „Izvor“ kroz svoj rad nastoji unaprijediti kvalitetu života starijih osoba te potaknuti građane na aktivno sudjelovanje u životu zajednice. Udruga provodi različite aktivnosti usmjerene na pružanje podrške starijim osobama, promicanje socijalne uključenosti i međusobne pomoći te razvoj međugeneracijske suradnje. Međutim, kako bi se osigurala kvaliteta i kontinuitet rada sa starijim osobama, potrebno je kontinuirano razvijati i jačati volontersku bazu te stvarati uvjete za dugoročnije uključivanje volontera u aktivnosti Udruge.

Polazište ove procjene zajednice bilo je istraživačko pitanje: **„Kako povećati broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda?“** Cilj procjene bio je identificirati čimbenike koji utječu na uključivanje i zadržavanje volontera te prepoznati resurse, prepreke i mogućnosti za razvoj volonterstva usmjerenog prema starijim osobama.

U svrhu odgovora na postavljeno istraživačko pitanje analizirani su osobni, interpersonalni i čimbenici na razini politika koji mogu djelovati kao zaštitni ili rizični čimbenici za volontiranje. Posebna pozornost posvećena je motivaciji za volontiranje, društvenoj podršci, međugeneracijskim odnosima, stereotipima prema starijim osobama, dostupnosti informacija o volonterskim aktivnostima te ulozi lokalne zajednice u poticanju građanskog angažmana. Analizom navedenih čimbenika nastojalo se dobiti cjelovitiji uvid u razloge uključivanja i ostanka volontera u radu sa starijim osobama.

Suradnja s Udrugom žena „Izvor“ omogućila je bolje razumijevanje potreba lokalne zajednice i izazova s kojima se susreću organizacije koje rade sa starijim osobama. Kroz proces procjene nastojalo se prepoznati postojeće resurse zajednice te oblikovati preporuke koje mogu doprinijeti povećanju broja aktivnih i stalnih volontera. Time se nastoji doprinijeti povećanju broja aktivnih i stalnih volontera, jačanju međugeneracijske solidarnosti te unaprjeđenju kvalitete života starijih osoba na području Kneževih Vinograda.

Volonteri u Udruzi žena „Izvor“ imaju važnu ulogu u osmišljavanju, pripremi i provedbi aktivnosti namijenjenih starijim

osobama. Njihova svrha je pružanje podrške korisnicima kroz organizaciju kreativnih, edukativnih i društvenih sadržaja koji doprinose kvalitetnijem provođenju slobodnog vremena, socijalnoj uključenosti i očuvanju psihofizičkog zdravlja starijih osoba.

Volonteri sudjeluju u pripremi i provedbi kreativnih radionica poput likovnih, glazbenih, ručnih i drugih stvaralačkih aktivnosti kojima se potiče kreativno izražavanje, razvoj interesa i aktivno sudjelovanje korisnika. Također sudjeluju u organizaciji i održavanju edukativnih radionica usmjerenih na teme zdravog starenja, očuvanja zdravlja, digitalne pismenosti, međugeneracijske suradnje i drugih sadržaja važnih za svakodnevni život starijih osoba.

Osim toga, volonteri pružaju podršku u organizaciji prigodnih događanja, obilježavanju važnih datuma, društvenih susreta i rekreativnih aktivnosti, čime doprinose stvaranju poticajnog i uključivog okruženja. Kroz svoj angažman oni ne samo da obogaćuju sadržaj programa Udruge, već i doprinose jačanju međugeneracijske solidarnosti, društvene povezanosti i kvalitete života starijih osoba u lokalnoj zajednici.

Udruga žena „Izvor“ (u nastavku teksta Udruga) je dobrovoljna, nestranačka i

neprofitna humanitarna Udruga sa sjedištem u Kneževim Vinogradima, utemeljena 27. lipnja 2001. godine. Osnovana je s ciljem promicanja dostojanstva žene u obitelji i društvu, poticanja kreativnog rada članova, osobito mladih, te očuvanja kulturoloških obilježja i običaja lokalne zajednice (Udruga žena „Izvor“, n.d.-a).

Udruga se nalazi na adresi Glavna 78, 31309 Kneževi Vinogradi te ima vlastitu mrežnu stranicu na kojoj je moguće pristupiti kontaktima udruge, dokumentima, projektima koje provodi te svim aktualnim novostima (Udruga žena „Izvor“, n.d.-a). Aktualnosti Udruge također je moguće pratiti i na društvenim mrežama, odnosno na Facebooku (Udruga žena „Izvor“, n.d.-b). Osim navedenih kontakata, na mrežnoj stranici Udruge dostupan je i njihov broj telefona (+385 31 730 182). Trenutačna predsjednica udruge je Maja Rickert, a potpredsjednica je Ksenija Marodi (Udruga žena „Izvor“, n.d.-c). Prema dostupnim podacima, Udruga trenutno broji 21 zaposlenika (Udruga žena „Izvor“, n.d.-c).

Tijekom svog djelovanja Udruga je prepoznala potrebe lokalne zajednice, posebno u području skrbi za starije i nezbrinute osobe te osobe s različitim stupnjem tjelesnog oštećenja, zbog čega su razvijene aktivnosti usmjerene na pružanje

podrške i poboljšanje kvalitete života korisnika.

Misija udruge je poboljšanje kvalitete života kroz stvaranje preduvjeta i mogućnosti za aktivniju, zdraviju i sretniju zajednicu, što ujedno predstavlja i njezin temeljni cilj definiran Statutom iz 2024. godine (Udruga žena „Izvor“, n.d.-a). Udruga danas provodi programe izvaninstitucionalne i gerontološke skrbi u kući korisnika, uslugu praonice rublja, savjetovalište za zdrav život te aktivnosti usmjerene na promicanje društvene uključenosti i kvalitetno provođenje slobodnog vremena.

Strateški ciljevi predstavljaju okvir dugoročnog planiranja i odgovora na potrebe lokalne zajednice.

Prvi strateški cilj usmjeren je na razvoj i diversifikaciju socijalnih usluga. Poseban naglasak stavlja se na produženje licence za pružanje usluge pomoći u kući kao kontinuirane aktivnosti od ključne važnosti za korisnike. Planirana je i analiza potreba korisnika do 30. lipnja 2026., koja bi trebala rezultirati izradom baze potencijalnih korisnika izvan postojeće mreže. Time se nastoji dobiti realna slika potreba u zajednici i pravodobno prilagoditi opseg usluga. Do kraja godine predviđena je i uspostava dodatnih standarda kvalitete kroz provedbu samoprocjene OK2015 te ispunjavanje upitnika o financijskom

upravljanju i kontroli. Također, ističe se priprema za dobivanje licence za pružanje usluge osobne asistencije, uz plan pilotiranja tijekom 2027. godine. Navedene aktivnosti pratit će usklađivanje s nacionalnim standardima kvalitete te izrada godišnjeg izvješća o kvaliteti rada (Udruga žena „Izvor“, 2026).

Drugi strateški cilj odnosi se na financijsku održivost Udruge, koja predstavlja temelj za provedbu svih planiranih aktivnosti. U tom smislu planira se prijava najmanje četiri projektna prijedloga na javne pozive ministarstava, županije i jedinica lokalne samouprave. Time se nastoji osigurati stabilnost financiranja i smanjiti ovisnost o pojedinačnim izvorima sredstava. Predviđena je i provedba donatorske kampanje povodom obilježavanja Međunarodnog dana starijih osoba, pri čemu je cilj kontaktirati najmanje 30 lokalnih poduzeća do 1. listopada 2026. godine. Uz to, planira se kampanja podizanja svijesti o važnosti socijalnih usluga te promocija mogućnosti online donacija. Na infrastrukturnoj razini predviđena je prilagodba prostora radi povećanja pristupačnosti, uključujući uređenje toaleta za osobe s invaliditetom (Udruga žena „Izvor“, 2026).

Treći strateški cilj usmjeren je na razvoj ljudskih resursa i jačanje organizacijskih kapaciteta. Planira se zapošljavanje novih djelatnika ili preraspodjela postojećih radnih mjesta sukladno potrebama i širenju usluga. Posebna pažnja posvećuje se stručnom usavršavanju, pri čemu je predviđeno sudjelovanje najmanje dva zaposlenika na minimalno četiri stručne edukacije. Uz profesionalni razvoj, planirana su i individualna savjetovanja sa zaposlenicima s ciljem prevencije profesionalnog sagorijevanja. Udruga također planira uključiti deset volontera koji bi ostvarili ukupno 350 volonterskih sati, čime se dodatno jačaju kapaciteti rada u zajednici. Na organizacijskoj razini predviđeno je ažuriranje pravilnika i drugih internih akata te njihova objava na mrežnoj stranici, kao i donošenje redovitih operativnih i financijskih planova uz održavanje sastanaka upravljačkih tijela radi osiguravanja transparentnosti i kontinuiteta rada (Udruga žena „Izvor“, 2026).

Četvrti strateški cilj odnosi se na digitalizaciju i uvođenje inovacija u rad Udruge. Planirana je analiza potreba za informatičkim sustavom koji bi obuhvaćao evidenciju korisnika, usluga, projekata i volontera. Nadalje, predviđena je digitalizacija najmanje 50 ključnih dokumenata iz prethodnih godina kako bi se unaprijedilo upravljanje dokumentacijom. U segmentu rada s korisnicima planira se proširenje SOS sustava na ukupno 40 korisnika, čime se povećava razina njihove sigurnosti. Također su predviđene najmanje dvije radionice digitalne pismenosti za starije osobe s minimalno deset polaznika, s ciljem jačanja njihove samostalnosti i smanjenja digitalne isključenosti (Udruga žena „Izvor“, 2026).

Peti strateški cilj usmjeren je na razvoj prepoznatljivosti i umrežavanje. Planirana je izrada Komunikacijske strategije za razdoblje 2026.–2030., kojom će se jasnije definirati način predstavljanja rada Udruge javnosti. Predviđeno je najmanje 24 objave na mrežnoj stranici i 72 objave na društvenim mrežama tijekom godine, kao i

organizacija tri javna događaja te sudjelovanje na najmanje dvije lokalne ili županijske manifestacije. U području umrežavanja planirano je sudjelovanje na najmanje tri sastanka unutar postojećih mreža, sklapanje jednog novog partnerstva te analiza mogućnosti uključivanja u relevantne programe Europske unije. Uz to, Udruga će kontinuirano pratiti promjene u javnim politikama i zakonodavstvu te sudjelovati u najmanje dva savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, čime nastoji aktivno doprinosti razvoju sustava socijalne skrbi (Udruga žena „Izvor“, 2026).

Udruga djeluje u više različitih područja usmjerenih na unapređenje života u lokalnoj zajednici. Djelovanje Udruge obuhvaća socijalnu djelatnost, zaštitu zdravlja, demokratsku političku kulturu, gospodarstvo, hobističke aktivnosti, kulturu i umjetnost te promicanje ljudskih prava. Također sudjeluje u međunarodnoj suradnji te provodi aktivnosti povezane s obrazovanjem, znanosti i istraživanjem. Udruga se bavi i temama održivog razvoja, sporta, tehničke kulture te zaštite okoliša i prirode. Ciljana skupina Udruge su starije i nemoćne osobe te osobe s invaliditetom. To su korisnici kojima je često potrebna pomoć i podrška u svakodnevnim aktivnostima radi unapređenja kvalitete života. Upravo zbog toga rad Udruge uvelike ovisi ne samo

o zaposlenima, nego i o volonterima. Aktualni projekti stoga pokazuju opsežnost rada s korisnicima, ali i odražavaju potrebu za dodatnim ljudskim resursima, osobito volonterima.

Projekt „Starimo zajedno 2025.-2026.” usmjeren je na poboljšanje kvalitete života starijih osoba kroz organizaciju različitih dnevnih aktivnosti. Unatoč interesu korisnika za ovakve aktivnosti, njihova provedba uvelike ovisi o dostupnosti volontera koji sudjeluju u organizaciji i realizaciji istih. Zbog nedostatka stalno aktivnih volontera otežana je provedba aktivnosti te je smanjen njihov opseg.

Projekt „Pomoć nadohvat ruke 2023.-2025.” omogućuje korisnicima dostupnost pomoći u hitnim situacijama. Iako je riječ o tehnološkoj usluzi, njezino funkcioniranje ovisi o ljudskoj podršci. Volonteri su u ovom kontekstu važni za komunikaciju s korisnicima, provjeru njihova stanja i praćenje potreba, što je otežano zbog njihova nedostatka.

Projekt „Zaželi i ostani 2021.-2027.”, u okviru programa Zaželi, omogućuje zapošljavanje žena koje pružaju pomoć

starijim i nemoćnim osobama u njihovim domovima. Međutim, ovaj projekt ovisi o financiranju te je vremenski ograničen. Stoga se ističe potreba za stalnim volonterima koji bi kontinuirano sudjelovali u pružanju usluga.

Projekt „Izvor pomoći” uključuje prijevoz i dodatnu pomoć korisnicima. Upravo se u ovakvim aktivnostima posebno ističe nedostatak volontera, jer bi njihov veći broj omogućio veću dostupnost usluga. (Udruga žena „Izvor”, n.d.-d).

Iz svega navedenog vidljivo je kako se kroz aktualne projekte Udruge jasno prepoznaje problem nedostatka aktivnih i stalnih volontera. Ovaj problem izravno utječe na opseg i kvalitetu pružanja usluga u zajednici te predstavlja važan čimbenik koji je potrebno uzeti u obzir pri planiranju daljnjeg razvoja Udruge. Jačanje volonterstva, posebno u radu sa starijim osobama, važno je za provedbu planiranih aktivnosti Udruge i ostvarenje strateških ciljeva.

Djelovanje Udruge može se promatrati na mikro, mezo i makro razini, pri čemu svaka od njih obuhvaća različite aktivnosti usmjerene na pružanje podrške korisnicima i poboljšanje njihove kvalitete života.

Na mikro razini djelovanje je usmjereno na neposredan rad s korisnicima i zadovoljavanje njihovih svakodnevnih potreba kroz individualnu skrb i podršku u

svakodnevnom životu. Aktivnosti uključuju pomoć u kući, brigu o osobnoj higijeni i higijeni životnog prostora, pripremu jednostavnih obroka te nabavku potrebnih namirnica i lijekova. Također obuhvaćaju pomoć pri plaćanju računa, realizaciji potrebnih dokumenata, provođenju liječničkih savjeta i redovitom uzimanju propisane terapije. U okviru ovih aktivnosti korisnicima se pruža podrška u održavanju fizičkog i psihičkog zdravlja kroz provođenje dijetnog programa te redovitih vježbi za održavanje preostalih funkcija organizma. Uz to, korisnicima se pomaže i u obavljanju različitih kućanskih i praktičnih poslova poput pranja rublja u prostorijama Udruga te popravaka i šivanja stare odjeće te nabave odjeće, obuće, zimnice i ogrijeva. Aktivnosti također obuhvaćaju i brigu o psihičkom i fizičkom stanju korisnika te pomoć prilikom smještaja u udomiteljsku obitelj. Nadalje, korisnicima se pruža i usluga uređenja okućnice koja uključuje: košnju trave, skupljanje lišća, granja i ostalog, pospremanje dvorišta i prekopavanje manjeg vrta, cijepanje i unošenje ogrjeva te čišćenje peći, popravke ograde, bojanje prostorija u kući, manji zidarski popravci, manji popravci krova te ostale poslove ovisno o individualnim potrebama korisnika (Udruga žena „Izvor”, n.d.-a).

Na mezo razini djelovanje je usmjereno na poticanje socijalizacije i uključivanja

korisnika u život zajednice kroz različite grupne aktivnosti. Organiziranjem kreativnih radionica i druženja nastoji se doprinijeti boljoj socijalnoj uključenosti starijih i napuštenih osoba te smanjiti osjećaj usamljenosti i socijalne izolacije čime se pozitivno djeluje na psihičko stanje korisnika. Također, korisnici sudjeluju na sajmovima i drugim manifestacijama, čime se dodatno potiče njihova aktivnost i uključenost u lokalnu zajednicu (Udruga žena „Izvor”, n.d.-a).

Na makro razini djelovanje Udruga usmjereno je na prepoznavanje potreba lokalne zajednice te razvoj socijalnih usluga za starije i socijalno ugrožene osobe. Na ruralnom području na kojem Udruga djeluje postoji izražena potreba za pružanjem socijalnih usluga i promicanjem društvene uključenosti starijih osoba koje često žive na rubu siromaštva. Udruga kroz suradnju s Hrvatskim zavodom za socijalni rad i liječnicima primarne zdravstvene zaštite nastoji osigurati dostupnost izvaninstitucionalnih oblika skrbi te korisnicima omogućiti adekvatnu i

kvalitetnu podršku u njihovim domovima, čime doprinosi očuvanju njihovog dostojanstva i kvalitete života (Udruga žena „Izvor“, n.d.-e). Prema Izvješću o radu Udruge žena “Izvor” za 2025 (Udruga žena „Izvor“, 2025-a) Udruga je nastavila suradnju s lokalnim školama, vrtićima, kulturnim i socijalnim partnerima te je sudjelovala u manifestacijama i projektima zajednice. Ove aktivnosti doprinose strateškom razvoju udruge, povećanju socijalne uključenosti i kvaliteti života šire zajednice.

Udruga se posebno ističe zbog toga što aktivno sudjeluje u društvenom i kulturnom životu zajednice Kneževih Vinograda te redovito organizira i sudjeluje u raznim događajima. Jedan od zanimljivih događaja je Sajam udruge, koji je Udruga organizirala početkom rujna prošle godine, na kojem su se okupile lokalne udruge s područja općine, ali i gosti iz okolnih baranjskih općina i gradova. Posjetitelji su na sajmu

imali priliku upoznati rad različitih udruge kroz izložbene štandove, gastro ponudu te bogat kulturno-umjetnički program. Ovakvi, ali i slični događaji višestruko doprinose povezivanju zajednice, razmjeni iskustva i promociji rada udruge (Knežević, 2025). Posebna zanimljivost za Udrugu i mjesto u kojem ona djeluje vidi se i u njihovom logu. Naime, logo Udruge simbolizira vjersku raznolikost stanovništva jer prikazuje tri sakralne građevine, a to su reformatska crkva, pravoslavna crkva te rimokatolička crkva. Upravo time Udruga naglašava važnost zajedništva, tolerancije i bogate povijesne baštine svog kraja (Udruga žena „Izvor“, n.d.-f).

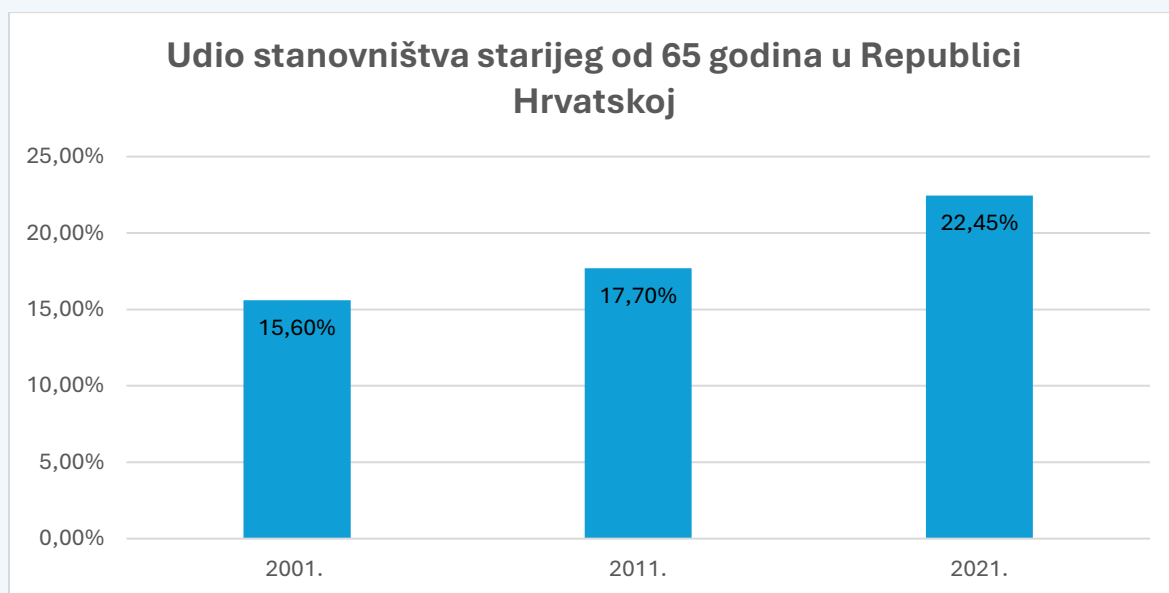
2. Analiza problema

Opće je poznato kako se sve razvijene zemlje, uključujući Republiku Hrvatsku, suočavaju s različitim demografskim

promjenama, a posebice s fenomenom staranja stanovništva, koji predstavlja jedan od glavnih globalnih trendova posljednjih desetljeća (Jedvaj i sur., 2014). Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Republika Hrvatska svrstava se među

europske zemlje s najstarijim stanovništvom. Prosječna dob stanovništva 2024. godine iznosi 44,5 godina (Državni zavod za statistiku, 2025-a). Na nacionalnoj razini značajan je udio stanovništva starijeg

od 65 godina, dok u Osječko-baranjskoj županiji udio stanovništva starijeg od 65 godina doseže 23,4 % (Državni zavod za statistiku, 2025-b).

Grafikon 1. Udio stanovništva starijeg od 65 godina u Republici Hrvatskoj. Izrađen prema podacima popisa stanovništva iz 2001., 2011., i 2021. godine (Državni zavod za statistiku).

Iz prikazanih podataka vidljivo je kako se udio starijeg stanovništva kontinuirano povećavao. Naime, 2001. godine je popisom stanovništva utvrđen udio od 15,60 % osoba starijih od 65 godina (Državni zavod za statistiku, 2001), dok je

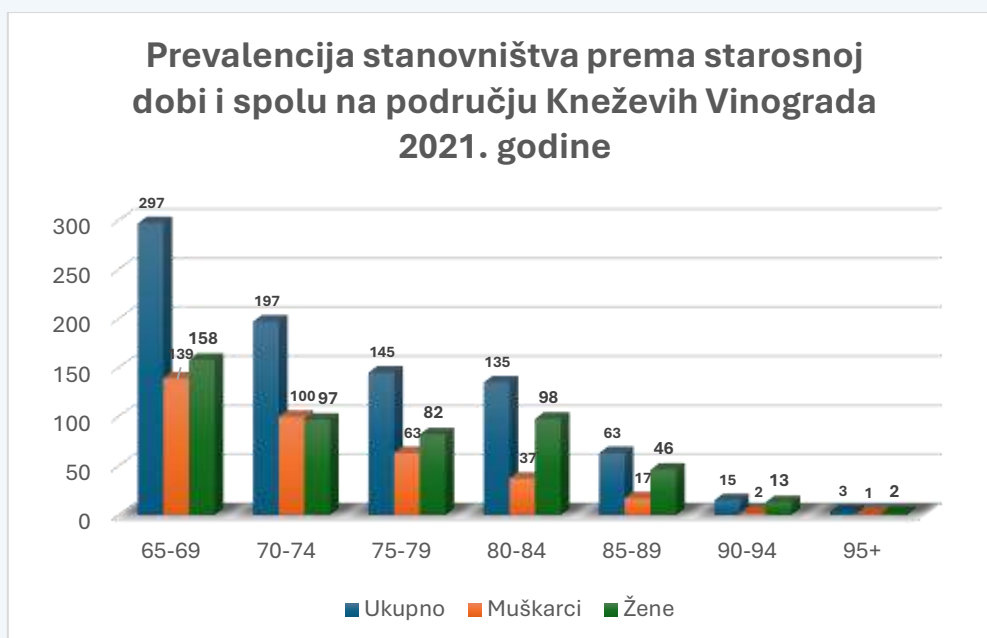
2011. godine taj udio porastao na 17,70 % (Državni zavod za statistiku, 2011).

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine udio starijih od 65 godina u Republici Hrvatskoj doseže čak 22,45 % ukupnog stanovništva (Državni zavod za

statistiku, 2021). Navedeni podaci jasno ukazuju na izražen proces demografskog starenja stanovništva u Republici Hrvatskoj. Povećanje udjela starijih osoba u ukupnoj populaciji stanovništva posljedično dovodi i do povećane potrebe za različitim oblicima podrške i aktivnostima namijenjenim starijim osobama s ciljem poboljšanja kvalitete njihovih života (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, n.d.). Osim što se prema podacima iz Grafikona 1. može uočiti kako je proces demografskog starenja stanovništva vidljiv

na nacionalnoj razini, navedeni trend prisutan je i na razini lokalnih zajednica. Jedna od takvih zajednica je i općina Kneževi Vinogradi, koja se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji, a u kojoj

starije osobe također čine značajan udio ukupnog stanovništva.

Grafikon 2. Prevalencija osoba starijih od 65 godina prema dobnim skupinama i spolu na području općine Kneževi Vinogradi 2021. godine (Državni zavod za statistiku, 2021).

Iz Grafikona 2. vidljivo je kako najveći broj starijih osoba, na području Kneževih Vinograda, pripada dobnoj skupini od 65 do 69 godina, gdje je zabilježeno ukupno 297 osoba. Nadalje, vidljivo je kako se porastom dobi stanovnika njihov broj postupno smanjuje, što je očekivano za osobe starije

životne dobi. Također, uočljivo je kako u većini starijih dobnih skupina prevladavaju žene u odnosu na muškarce, čime se prati

demografska tendencija povezana s duljim očekivanim životnim vijekom žena. S obzirom na ukupni broj stanovnika, prema posljednjem popisu stanovništva, osobe starije životne dobi u Kneževim Vinogradima čine nešto više od jedne četvrtine stanovništva (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-a).

Na temelju navedenog može se zaključiti kako osobe starije životne dobi čine značajan udio stanovništva na području Kneževi Vinogradi, što ukazuje na potrebu za razvojem različitih oblika podrške upravo toj korisničkoj skupini. Dodatni

izazov predstavlja i činjenica da se radi o manjoj, ruralnoj sredini u kojoj je broj potencijalnih volontera ograničen.

U tom kontekstu važnu ulogu imaju i volonterske aktivnosti usmjerene na rad sa starijim osobama u lokalnoj zajednici. Međutim, u praksi se često javlja problem nedovoljnog broja aktivnih i stalnih volontera koji sudjeluju u radu sa starijim osobama, s čime se suočava i Udruga žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda. Sukladno navedenom, polazište ovog rada je istraživačko pitanje: „Kako povećati broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda?“ U nastavku rada je prikazana analiza čimbenika koji utječu na postavljeno istraživačko pitanje. Analizirajući postavljeno istraživačko pitanje, ciljana skupina koju ono obuhvaća su postojeći i potencijalni volonteri na području Kneževih Vinograda, s ciljem utvrđivanja načina povećanja njihova aktivnog i dugotrajnog sudjelovanja u radu sa starijim osobama.

Iskustva i promjene u volonterskom angažmanu tijekom i nakon pandemije COVID-19 dodatno ukazuju na čimbenike koji utječu na dostupnost i motivaciju volontera u radu sa starijim osobama. Mjere zaštite od zaraze COVID-19 poput zatvaranja, zabrana okupljanja, fizičkog distanciranja, obaveznih testiranja, ali i

strah od zaraze doveli su do obustave aktivnosti uživo, posebice u kontaktu sa starijima (Kamenko Mayer i Potlimbrzović, 2023). Tijekom pandemije polovica organizacija nastavila je uključivati volontere uživo, nešto manje od polovice kombiniralo je online i uživo formate, dok su neke organizacije volontere potpuno isključile (Kamenko Mayer i Potlimbrzović, 2023). Više od 50 % organizacija prijavilo je pad broja volontera u odnosu na pretpandemijsko razdoblje. U narednim godinama primjetan je postupni oporavak i ponovno povećanje broja volontera. U skladu sa Zakonom o volonterstvu (2021), volontiranje se definira kao dobrovoljno izdvajanje osobnog vremena, truda, znanja i vještina u obavljanje aktivnosti ili pružanje usluga za dobrobit druge osobe ili šire zajednice, bez ikakve materijalne koristi. Volontiranje se može promatrati i kroz motivaciju i oblike sudjelovanja, pri čemu je motivacija volontera ključni faktor za njihovu dugogodišnju ustrajnost u volontiranju (Pološki Vokić i sur., 2013). U praktičnom kontekstu, motivacija volontera određuje koliko dugo i koliko redovito pojedinci sudjeluju u volonterskim aktivnostima. Istraživanja pokazuju da glavni motivi uključuju želju za pomaganjem drugima, osjećaj korisnosti, osobni razvoj i pripadnost zajednici, a altruizam je ključan motivator kod visokoobrazovanih mladih

(Pološki Vokić i sur., 2013). Navedeni obrasci motivacije mogu pomoći u razumijevanju situacije na lokalnoj razini, gdje interes za volontiranje u radu sa starijim osobama nije dovoljno izražen, osobito među mlađom populacijom.

U kontekstu općine Kneževi Vinogradi, koja je prema popisu stanovništva iz 2021. godine imala 3.357 stanovnika, starije osobe čine više od 25 % populacije, što povećava potrebu za volonterima.

Međutim, iako starije osobe predstavljaju ranjivu skupinu društvu, samo 25,2 % mladih volontera orijentirano je na rad sa starijima, dok njih 62,7 % preferira rad s vršnjacima i djecom (Tonković i sur., 2023-a). Ovi podaci ukazuju na veliki deficit volontera za demografski najbrojniju, ali i najranjiviju skupinu društva. Udruga žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda oslanja se na ograničeni broj volontera, čija je oscilacija povezana s kvalitetom usluga pruženih starijim osobama.

Iz svega navedenog može se zaključiti kako na području općine Kneževi Vinogradi postoji izražena potreba za povećanjem broja aktivnih i kontinuirano uključenih volontera u radu sa starijim osobama. Postojeći kapaciteti volontiranja nisu dostatni za rastuće potrebe ove korisničke

skupine. Navedeno će se detaljnije prikazati u poglavlju pod nazivom analiza populacije u nastavku rada.

3. Analiza populacije

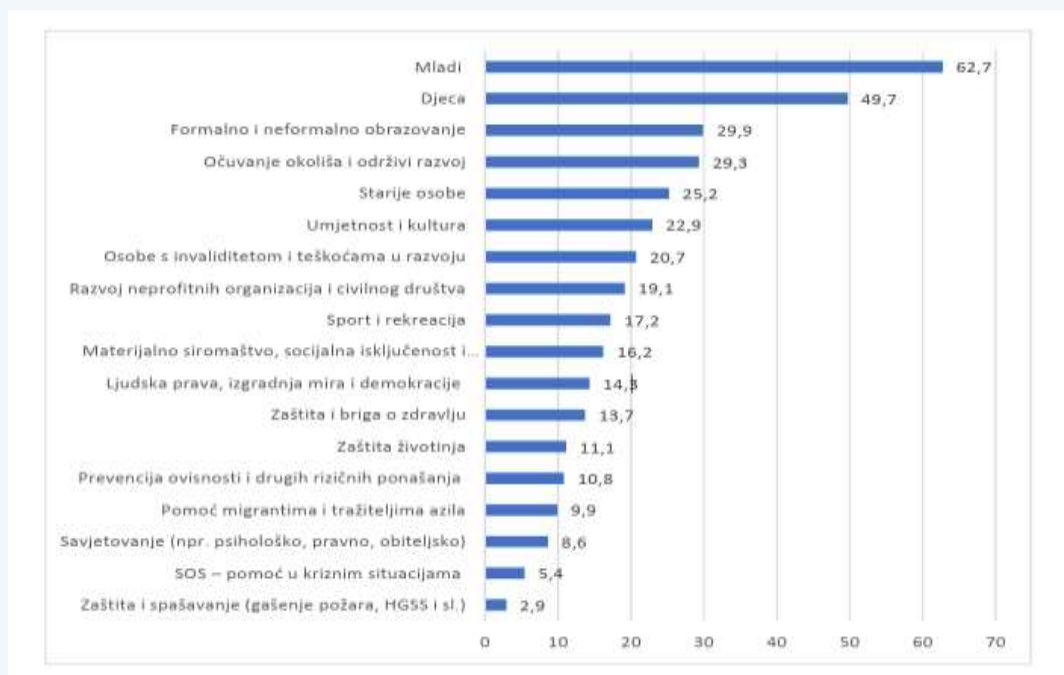
Kako bi se bolje razumio problem nedovoljnog broja aktivnih volontera u radu sa starijim osobama, potrebno je analizirati karakteristike same populacije volontera. Prema Kezić (2023), volonteri su osobe usmjerene djelovanju koje doprinosi zajedničkom dobru te pomažu ljudima u potrebi. Volontiranje u Hrvatskoj ima duboke korijene u tradicijama solidarnosti, a ključni se razvoj dogodio 1990-ih godina, kada je postojala velika potreba za podrškom ratnim žrtvama i ranjivim skupinama. Formalno organizirani oblici volonterstva započeli su 1997. osnivanjem volonterskih centra, najprije u Zagrebu, a kasnije i u drugim gradovima. Zakonom o volonterstvu iz 2007. godine precizno su definirana prava i obveze volontera te organizacija koje ih angažiraju, čime je volontiranje dobilo jasniji institucionalni okvir i postalo prepoznato kao važan oblik društvene pomoći.

Promatra li se volonterstvo kroz dobnu strukturu, u volonterske se aktivnosti mogu uključiti sve osobe bez obzira na dob (Kezić, 2023). Međutim, istraživanja pokazuju kako se volontiranjem najčešće

bave mladi. U istraživanju o volontiranju i vrijednostima mladih, koje su proveli Tonković i sur. (2023-a), sudjelovali su ispitanici u dobi od 15 do 34 godine, čime je obuhvaćen širi spektar mladih i mlađih odraslih osoba aktivnih u volonterskom radu.

Dobiveni podaci istraživanja, vidljivi na Grafikonu 3. prikazuju kako su mladi volonteri najčešće usmjereni aktivnostima koje uključuju rad s djecom i mladima, što može biti povezano s njihovim vlastitim interesima ili većom dostupnošću

volonterskih programa u tim područjima. S druge strane, aktivnosti usmjerene na starije osobe manje su zastupljene. Prema rezultatima istraživanja, 25,2 % ispitanika navodi sudjelovanje u aktivnostima pomoći starijim osobama (Tonković i sur., 2023-a). Ovakav podatak ukazuje na potrebu dodatnog poticanja volontiranja u području skrbi za starije osobe, osobito s obzirom na trend starenja stanovništva.

Grafikon 3. Zastupljenost pojedinih volonterskih aktivnosti (Tonković i sur., 2023-a).

Također, važno je razmotriti vrijednosti koje potiču pojedince na uključivanje u volonterske aktivnosti. Istraživanja pokazuju kako su među najvažnijim motivima altruizam, želja za pomaganjem drugima te osjećaj društvene odgovornosti.

Osim toga, volontiranje se često povezuje i s osobnim razvojem. Pojedinci kroz volonterski rad stječu nova znanja i iskustva, razvijaju socijalne i profesionalne vještine te upoznaju nove ljude (Pološki Vokić i sur., 2013). Slične rezultate

pokazuje i istraživanje prema kojem su pomaganje drugima i stjecanje novih iskustava među najčešćim razlozima uključivanja u volonterske aktivnosti. Mladi koji sudjeluju u volonterskim

aktivnostima češće izražavaju solidarnost i spremnost na pomaganje drugima u usporedbi s onima koji nisu uključeni u takve aktivnosti (Tonković i sur. 2023-a). Takva iskustva kod mladih mogu promatrati kao poticaj razvoju osjećaja društvene odgovornosti i veće osjetljivosti za potrebe drugih.

U kontekstu volontiranja sa starijim osobama potrebno je uzeti u obzir specifičnosti ove populacije, koje mogu utjecati na interes volontera za uključivanje u takve aktivnosti. Starije osobe predstavljaju skupinu čije se potrebe razlikuju ovisno o zdravstvenom stanju, funkcionalnim sposobnostima i socijalnom okruženju (Štambuk i sur., 2019). Stoga aktivnosti poput pomoći u kući, druženja i sudjelovanja mogu doprinijeti očuvanju njihove socijalne uključenosti.

Osim navedenih izazova, na uključivanje samih volontera u rad sa starijim osobama mogu utjecati društveni stereotipi i predrasude. Najčešće prisutne predrasude prema starijim osobama su one koje ih

pokazuju kao pasivne, ovisne ili manje sposobne. Takvi stereotipi nisu uvijek utemeljeni na stvarnim karakteristikama starijih osoba, ali i dalje potiču diskriminaciju prema starijima i mogu utjecati na način na koji ih mlađe osobe doživljavaju te posljedično na njihovu spremnost za uključivanje u aktivnosti koje uključuju rad s tom populacijom. S druge strane, aktivnosti koje potiču međugeneracijsku suradnju mogu imati važnu ulogu u smanjenju stereotipa i većem prihvaćanju između različitih dobnih skupina. (Uzun i sur., 2019). Uključivanje lokalnih udruga i zajednica, poput aktivnosti Udruge žena iz Kneževih Vinograda, pokazuje kako volontiranje i programi usmjereni na starije osobe doprinose jačanju njihove društvene uključenosti te smanjenju stereotipa i negativnih stavova u lokalnoj zajednici.

Iz svega navedenog može se zaključiti kako razumijevanje specifičnosti za rad s različitim društvenim skupinama, ali i karakteristika volontera, može doprinijeti razvoju učinkovitih načina za uključivanje

većeg broja volontera u programe podrške starijim osobama u lokalnoj zajednici.

Zaključno, važno je napomenuti da je u 2025. godini na području Republike Hrvatske sveukupni broj volontera i volonterki iznosio 76.674 (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, n.d.). Nadalje, važno je prikazati i statističke podatke o broju volontera na području Republike Hrvatske, ali i Slavonije (Osječko-baranjske županije) kojoj pripadaju i Kneževi Vinogradi (Slika 1.).

Slika 1. Broj volontera u 2023. godini na području Republike Hrvatske

Izvor: Kamenko Mayer, J. i Potlimbrzović, M. (2023). *Volonterstvo u Hrvatskoj: stanje, trendovi i utjecaj na društvo* (str. 14). Hrvatski centar za razvoj volonterstva.

Zanimljivo je kako se najmanji broj aktivnih volontera nalazi na području Zagreba, unatoč tome što se radi o najvećem gradu u Hrvatskoj. Shodno tome nameće se pitanje utječe li sredina u kojoj ljudi stanuju na njihovo slobodno vrijeme te na koji će način ljudi provoditi svoje slobodno vrijeme. Podgorelec i sur. (2017) navode da

se razlike u ponudi sadržaja za korištenje slobodnog vremena između urbanih i ruralnih sredina sve više smanjuju, a samim time i način života. Općina Kneževi Vinogradi čine općinsko središte, kojima pripada devet naselja, s 3357 stanovnika (Državni zavod za statistiku, 2022). Od toga na području Kneževih Vinograda zabilježeno je 17 volontera te 510 sati volontiranja (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2024). Navedeno pokazuje da je broj aktivnih volontera nizak i u manjim, ruralnim sredinama, što sugerira da uvjeti poput dostupnosti sadržaja, lokalne zajednice i osobne motivacije mogu biti važniji od same veličine ili urbanosti mjesta.

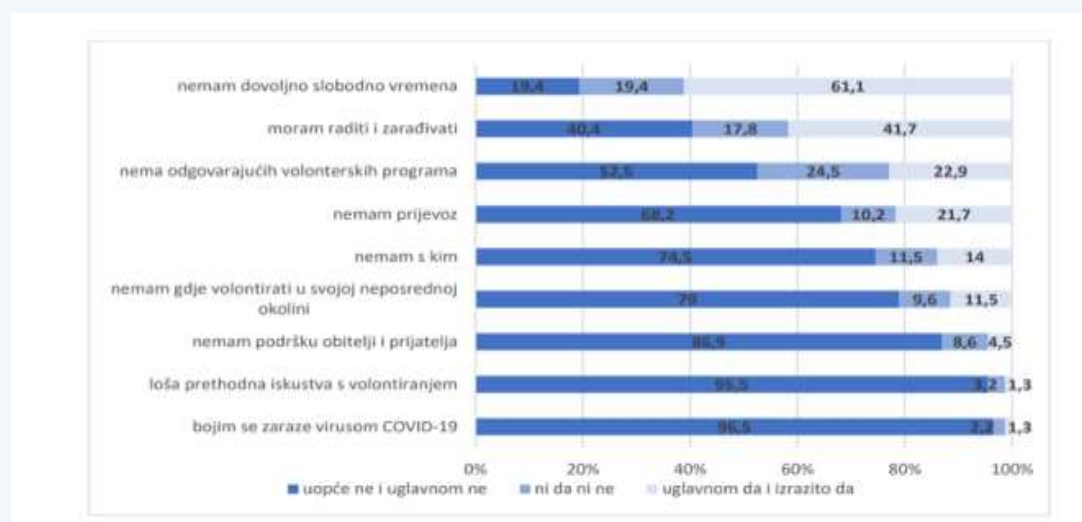
4. Direktni i indirektni pokazatelji

Nakon provedene detaljne analize trenutnog stanja problema i populacije, u daljnjem tekstu bit će razrađeni direktni i

indirektni pokazatelji. Do direktnih i indirektnih pokazatelja došlo se tehnikom *Root Cause* (Prilog 2.). Identificirani pokazatelji su, u daljnjem tekstu, prošireni znanstvenom i stručnom literaturom te podijeljeni na zaštitne i rizične čimbenike. Osim pokazatelja identificiranih *Root Cause* tehnikom, važno je prikazati i one na koje upućuju istraživanja (Grafikon 4.). Ovakav prikaz omogućava uočavanje

zaštitnih čimbenika koji mogu značajno doprinijeti pronalasku adekvatnog rješenja za problem „Kako povećati broj stalnih i aktivnih volontera u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda“.

Grafikon 4. Najčešće prepreke u volontiranju (Tonković i sur., 2023-a).

4.1. Osobni indikatori

Osobni indikatori identificirani *Root Cause* tehnikom su zaposlenost, studentske obaveze, nemotiviranost, strah, neznanje te nedovoljno vanjskih motivatora kao što su nedostatak povratnih informacija od trenutačnih i prijašnjih volontera, s obzirom na to da pozitivna iskustva često motiviraju

buduće volontere. Navedeni identificirani indikatori će se u nastavku podijeliti na zaštitne i rizične indikatore te će se ponuditi objašnjenje potkrijepljeno znanstvenom literaturom.

4.1.1. Zaštitni osobni čimbenici

Autorice rada su tehnikom *Root Cause* došle do zaključka kako su na osobnoj razini zaštitni čimbenici: motivacija, vrijednosti koje volonteri posjeduju te

razmjena iskustva među volonterima koji utječu na motiviranost volontera. Volontiranje se može razumjeti kroz šest osnovnih funkcija, vrijednosnu, spoznajnu, osobni razvoj, karijeru te društvene odnose i samozaštitu, pri čemu istraživanje pokazuje da mlade volontere u Hrvatskoj ponajviše motivira želja za stjecanjem novih iskustava i perspektiva kroz pomaganje drugima, zatim potreba za bijegom od vlastitih problema i negativnih emocija te osobni razvoj, dok su profesionalni razvoj, društveni odnosi i sama važnost volontiranja nešto slabiji motivacijski čimbenici (Tonković i sur., 2023-b). Također, rezultati istraživanja Tonković i sur. (2023-b) ukazuju da je, prvenstveno mladim volonterima važno da imaju prijatelje s kojima bi volontirali. S druge strane, Juzbašić i Vuksanović Hlupić (2015) navode da su najizraženiji motivi za volontiranjem razumijevanje, vrijednosti i poštovanje. Nadalje navode kako su vrijednosti koje opisuju volontere altruizam, pouzdanost, moralnost te umjetnički interes. Razmjena iskustva među volonterima prepoznaje se kao važan motivator za uključivanje u volontiranje, pri čemu škole i obrazovne institucije mogu dodatno poticati mlade na sudjelovanje kroz radionice, volonterske klubove i pružanje relevantnih informacija, čime se jača motivacija, olakšava stjecanje iskustva i produbljuje razumijevanje vrijednosti

volontiranja (Martinić, 2021). Glavinić i Najev Čaćija (2018) navode da promocija „od usta do usta“ ima veći utjecaj u privlačenju volontera od medija. Također, važno je razmotriti vrijednosti koje potiču pojedince na uključivanje u volonterske aktivnosti. Istraživanja pokazuju kako su među najvažnijim motivima altruizam, želja za pomaganjem drugima te osjećaj društvene odgovornosti. Osim toga, volontiranje se često povezuje i s osobnim razvojem. Pojedinci kroz volonterski rad stječu nova znanja i iskustva, razvijaju socijalne i profesionalne vještine te upoznaju nove ljude (Pološki Vokić i sur., 2013). Slične rezultate pokazuje i istraživanje prema kojem su pomaganje drugima i stjecanje novih iskustava među najčešćim razlozima uključivanja u volonterske aktivnosti. Mladi koji sudjeluju u volonterskim aktivnostima češće izražavaju solidarnost i spremnost na pomaganje drugima u usporedbi s onima koji nisu uključeni u takve aktivnosti (Tonković i sur., 2023-b).

4.1.2. Rizični osobni čimbenici

Nepobitna je činjenica kako se nalazimo u društvu koje živi ubrzanom načinom života te iako ono ima svoje prednosti moguće je uočiti i njegove nedostatke. Neki od nedostataka su nedovoljno slobodnog

vremena, socijalna izolacija, gubitak kontakta sa zajednicom i slično. Upravo su autorice ovog rada uz pomoć *Root Cause* tehnike kao jedan od glavnih problema uočile da se ističe preopterećenost vlastitim

svakodnevnim obavezama. Nadalje, promišljajući u tom smjeru, autorice su zaključile kako kod mladih, studentske obaveze oduzimaju veliki dio dana, ali i slobodnog vremena. Također kod radno aktivnog stanovništva autorice zaključuju kako posao, ali i kućanske te obiteljske obaveze oduzimaju gotovo sve slobodno vrijeme. Upravo zbog navedenog, smatra se kako je za uključivanje u volonterske aktivnosti potrebna snažna motivacija. S obzirom na to kako je problem upravo nedostatak aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama nameće se zaključak kako je jedan od problema, odnosno rizičnih indikatora upravo nemotiviranost populacije za volontiranjem. Kamenko Mayer i Potlimbrzović (2023) navode da su neki od glavnih razloga za nedostatak stalnih i aktivnih volontera nedostatak vremena, obiteljske obaveze, nedostatak osobnog interesa i motivacije te školske i fakultetske obaveze. Također, Ledić (2007) ističe kako nedovoljna informiranost građana o mogućnostima volontiranja predstavljaju dodatnu prepreku

uključivanja u volonterske aktivnosti jer mnogi pojedinci nisu upoznati s organizacijama ili programima u kojima bi mogli sudjelovati. S druge strane, utvrđeno je da je nedostatak vremena kao prepreka volontiranju specifična za mlade ljude, dok su žene voljnije svoje slobodno vrijeme provesti volontirajući. U odnosu na zaposlenje, muškarci su voljniji volontirati ako su zaposleni na puno radno vrijeme, dok su žene voljnije volontirati ako nisu zaposlene ili ako su zaposlene na nepuno radno vrijeme (Southby i sur., 2019). Tonković i sur. (2023-b) navode kako je nedostatak slobodnog vremena glavna prepreka mladim volonterima pri čemu je on najviše izražen kod mladih koji su zaposleni, dok je najmanje izražen među učenicima.

Nameće se pitanje kako prevladati navedene rizične čimbenike. Meijs i Hendriks (2021) navode da prilikom odabira volonterskih aktivnosti, volonteri ne biraju nužno aktivnosti koje im se više ili manje sviđaju, već biraju one aktivnosti koje im se čine subjektivno dostupnijima. Također navode kako se rizični čimbenici volontiranja mogu prevladati tako da ono bude organizirano tako da bude fleksibilno i prilagođeno volonteru, treba omogućiti odabir vremena i mjesta angažmana, koristiti zadatke koji odgovaraju vještinama i raspoloživosti pojedinca te pružiti jasno

razumijevanje cilja i značaja aktivnosti, čime se smanjuju prepreke i povećava motivacija za sudjelovanje.

Nadalje, autorice ovog rada su tehnikom *Root Cause* kao idući glavni problem uočile međugeneracijsku solidarnost s obzirom na mišljenje kako su volonteri uglavnom radno aktivne dobi. Sličnog ukazuju i Kamenko Mayer i Potlimbrzović (2023) koji navode da je prosječan volonter u Republici Hrvatskoj srednje životne dobi. Upravo je generacijski jaz između volontera i starijih osoba potaknuo autorice na promišljanje o zastupljenosti međugeneracijske solidarnosti među kojima su se razlozi poput straha i neznanja u radu sa starijim osobama posebno istaknuli kao osobni rizični čimbenik. Iako međugeneracijska solidarnost predstavlja interpersonalni koncept, njegove posljedice izravno utječu na osobne stavove, kompetencije i ponašanje pojedinca, a što predstavlja koncepte na osobnoj razini. Kako bi se rizični čimbenici pobliže prikazali i objasnili prvo je važno definirati što je to međugeneracijska solidarnost. Međugeneracijska solidarnost je briga za starije građane koja promiče njihovu

zaštitu, sigurnost i ostvarivanje svih ljudskih prava, s ciljem poboljšanja njihove kvalitete života i omogućavanja jednakog pristupa civilnim, političkim, ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (Šundalić i Dernaj, 2012). Shodno navedenom moguće je uočiti kako je međugeneracijska solidarnost pojava koja je teško mjerljiva s obzirom na to kako se ona promatra iz različitih aspekata. Ipak, moguće ju je promatrati kao pojavu. Albert (2018) upućuje na to da obiteljske vrijednosti i norme utječu na međugeneracijsku potporu između roditelja i odrasle djece, ali manje od emocionalne bliskosti. Također navodi kako se međugeneracijska solidarnost ne očituje samo kroz djela, nego kroz to kako pojedinci shvaćaju vlastitu solidarnost prema starijim članovima obitelji. Ako se međugeneracijska solidarnost promatra kao rizični čimbenik za volontiranje sa starijim osobama, važno je prikazati stanje međugeneracijske solidarnosti u Republici Hrvatskoj. Za potrebe navedenog autorice su ovog rada usporedile preporuke pučke pravobraniteljice o pravima starijih osoba tijekom 2022., 2023., te 204. godinu te navele u kojim područjima su se davale preporuke (slika 2.).

Slika 2. Preporuke pučke pravobraniteljice na području prava starijih osoba

Napomena: Vlastita interpretacija i sažetak iz izvješća pučke pravobraniteljice za 2022., 2023. i 2024. godinu (Pučka pravobraniteljica, 2022; 2023; 2024).

Iz grafičkog prikaza moguće je zaključiti da se međugeneracijska solidarnost na području Republike Hrvatske regulira i potiče kroz različite aspekte, odnosno sustave. Ipak, moguće je uočiti određene propuste unutar sustava na koje pučka pravobraniteljica iz godine u godinu upozorava kroz svoje preporuke, a to su:

financijska situacija starijih osoba, dostupnost i pristup informacijama o pravima starijih osoba te nasilje nad starijim osobama. S obzirom na provedbu projekta Zaželi na području Kneževih Vinograda, u okviru kojeg se pruža pomoć starijim i nemoćnim osobama u kućanstvu, može se zaključiti da u lokalnoj zajednici postoji potreba za oblicima međugeneracijske

podrške. Također, kroz projekte Izvor pomoći, Starimo zajedno i Pomoć nadohvat ruke vidljivo je da se na lokalnoj razini razvijaju različiti programi usmjereni na pružanje pomoći starijoj populaciji (Udruga žena „Izvor“, n.d.-d). Navedeni projekti mogu se promatrati kao odgovor lokalne zajednice na potrebe starijih osoba te kao institucionalni oblik međugeneracijske solidarnosti koji omogućuje mlađim generacijama pružanje podrške starijim članovima zajednice. Ako međugeneracijsku solidarnost promatramo iz perspektive volontiranja, odnosno vrijednosti koje volonteri u Republici Hrvatskoj posjeduju važno je osvrnuti se na sljedeće. Među prvih pet vrijednosti koje volonteri u Republici Hrvatskoj navode su jednakost, tolerancija, poštivanje drugih kultura, uljudnost, empatija i solidarnost.

Ipak, područja u kojima najviše volontiraju su događaji, festivali, djeca i mladi (DKolektiv - organizacija za društveni razvoj, 2019). Ovakav nerazmjer između vrijednosti koje volonteri navode i područja u kojima se volontiranje najčešće odvija upućuje na to da nedostatak solidarnosti prema starijim osobama vjerojatno nije primarni razlog nedostatka stalnih i aktivnih volontera u radu sa starijim osobama. Stoga se može pretpostaviti da postoje drugi čimbenici koji utječu na manju zastupljenost volontiranja sa starijim osobama, poput nedovoljne informiranosti, nesigurnosti, straha ili nedovoljnog znanja u radu sa starijim osobama. Strah i neznanje volontera o starijim osobama kao rizični čimbenik u problemu nedostatka stalnih i aktivnih volontera u radu sa starijim osobama može se promatrati kroz stavove društva o starijim osobama. Tako Uzun i sur. (2019). navode da negativni stavovi poput toga da su starije osobe izolirane, čangrizave te sa psihičkim i fizičkim oštećenjima se ne razlikuju znatno među različitim dobnim skupinama. S druge strane, Klarić (2022) navodi da mlade osobe doživljavaju starije kao boležljive, dosadne, tihe i namргоđene. Također navodi da postoji razlika u odnosu na spol prema stavovima o starijim osobama, pri čemu žene imaju pozitivnije stavove. Nadalje, navodi da je adolescentima potrebno omogućiti kvalitetne odnose sa starijim

osobama, ali ne samo s onima s kojima su u rodbinskoj vezi, kako bi stavovi o starijim osobama bili pozitivniji. Na slično upućuju i Uzun i sur. (2019) koji navode da je obrazovanje mlađe generacije o pozitivnim učincima starosti te njihovo povezivanje sa starijim članovima društva, ključan korak u razvijanju pozitivnih stavova te osvještavanju o potrebama starijih osoba. Nadalje, sve se više ističe mogućnost uključivanja samih starijih osoba u volonterske aktivnosti, posebice kroz modele u kojima starije osobe volontiraju za druge starije osobe. Tako su neki od razloga starijih osoba za uključivanje u volontiranje da postanu aktivni članovi društva, da steknu iskustvo i nešto novo nauče, da osjećaju svrhu i vrijednost nakon umirovljenja te zbog potrebe za uspostavom socijalne mreže nakon gubitka bliskih osoba. S druge strane, dobrobiti za volontere starije životne dobi su proširenje socijalne mreže, poboljšanje zdravstvenog stanja, povećanje osjećaja korisnosti, razvoj novih znanja i vještina, jačanje samopouzdanja te svjesnost o sposobnosti mijenjanja stvari (Rusac, 2021). Ipak, istraživanja ukazuju i na rizične čimbenike volontera starije dobi poput lošeg zdravlja i fizičkog funkcioniranja zbog kojih ne mogu volontirati, također nedostatak financijskih sredstava za pokrivanje troškova povezanih s volontiranjem je još jedan od rizičnih

čimbenika ove volonterske populacije (Southby i sur., 2019).

U glavnom identificiranom problemu nedostatka organizirane podrške

volonterima, autorice rada su

tehtnikom *Root Cause*

zaključile da na

osobnoj razini postoji

rizični čimbenik koji

se odnosi na nedostatak

povratnih informacija od trenutačnih i

bivših volontera. Izostanak dijeljenja

njihovih iskustava može smanjiti

motivaciju potencijalnih volontera, budući

da pozitivna iskustva i preporuke često

predstavljaju važan poticaj za uključivanje

novih osoba u volonterske aktivnosti, kako

je i ranije u tekstu prikazano.

4.2. Interpersonalni indikatori

Interpersonalni indikatori identificirani

Root Cause tehnikom su negativna

percepcija društva, komunikacija sa

starijima, generacijski jaz, slaba socijalna

mreža i podrška, stereotipi prema starijima,

preopterećenost poslom (menadžment

volontera), promjena vrijednosti

(individualističko društvo), organizirano

druženje volontera, menadžment volontera i

nedostatak priznanja volonterima.

Navedeni identificirani indikatori će se u

nastavku podijeliti na zaštitne i rizične

indikatore te će se ponuditi objašnjenje potkrijepljeno znanstvenom literaturom.

4.2.1. Zaštitni interpersonalni čimbenici

Međugeneracijska solidarnost važan je

zaštitni čimbenik koji predstavlja odnose,

uzajamnu podršku i povezanost između

mlađih i starijih generacija. Ona uključuje

različite oblike pomoći, komunikacije i

emocionalne bliskosti među članovima

različitih generacija, a razvijanje pozitivnih

međugeneracijskih odnosa doprinosi

boljem razumijevanju, jačanju povezanosti

te osiguravanju podrške i kvalitete života

starijih osoba. Kontakti i suradnja među

generacijama potiču međusobno

uvažavanje i osjećaj odgovornosti za

dobrobit članova obitelji i zajednice

(Brajša-Žganec, 2018). U kontekstu

volontiranja sa starijim osobama potrebno

je uzeti u obzir specifičnosti ove populacije,

koje mogu utjecati na interes volontera za

uključivanje u takve aktivnosti. Starije

osobe predstavljaju skupinu čije se potrebe

razlikuju ovisno o zdravstvenom stanju,

funkcionalnim sposobnostima i socijalnom

okruženju (Štambuk i sur., 2019). Stoga

aktivnosti poput pomoći u kući, druženja i

sudjelovanja mogu doprinijeti očuvanju

njihove socijalne uključenosti. Pozitivna

iskustva volontiranja predstavljaju dodatni

zaštitni čimbenik jer doprinose razvoju

kvalitetnih međuljudskih odnosa. Sudjelovanje u volontiranju omogućuje volonterima da razvijaju socijalne i komunikacijske vještine te bolje razumiju potrebe i iskustva drugih osoba. Kroz interakciju sa starijim osobama volonteri jačaju međusobno povjerenje, poštovanje i emocionalnu povezanost, što pridonosi volonterima osjećaj koristi, zadovoljstva i socijalne podrške, čime doprinosi jačanju međuljudskih veza i osjećaja zajedništva u zajednici (Klinar, 2025).

4.2.2. Rizični interpersonalni čimbenici

Rizični čimbenici na interpersonalnoj razini mogu značajno utjecati na motivaciju pojedinca za uključivanje u volonterske aktivnosti usmjerene na starije osobe. Osim navedenih izazova, na uključivanje samih volontera u rad sa starijim osobama mogu utjecati društveni stereotipi i predrasude. Najčešće prisutne predrasude prema starijim osobama su one koje ih pokazuju kao pasivne, ovisne ili manje sposobne. Takvi stereotipi nisu uvijek utemeljeni na stvarnim karakteristikama starijih osoba, ali i dalje potiču diskriminaciju prema starijima i mogu utjecati na način na koji ih mlađe osobe doživljavaju te posljedično na njihovu spremnost za uključivanje u aktivnosti koje uključuju rad s tom populacijom. S druge strane, aktivnosti koje potiču međugeneracijsku suradnju mogu

imati važnu ulogu u smanjenju stereotipa i većem prihvaćanju između različitih dobnih skupina. (Uzun i sur., 2019). Uključivanje lokalnih udruga i zajednica, poput aktivnosti Udruge žena iz Kneževih Vinograda, pokazuje kako volontiranje i programi usmjereni na starije osobe doprinose jačanju njihove društvene uključenosti te smanjenju stereotipa i negativnih stavova u lokalnoj zajednici.

Također, slaba socijalna mreža i nedostatak podrške obitelji, prijatelja ili vršnjaka mogu smanjiti vjerojatnost uključivanja pojedinca u volontiranje, osobito ako takve aktivnosti nisu prepoznate i podržane u njihovom okruženju. Dodatni izazov predstavlja negativna percepcija društva prema volontiranju te nedostatak priznanja i povratnih informacija volonterima, što može dovesti do smanjenja motivacija i osjećaja vrijednosti njihovog rada. Osim toga, preopterećenost poslom ili drugim obvezama može ograničiti vrijeme koje pojedinci mogu posvetiti volonterskim aktivnostima, dok slabo oglašavanje volonterskih programa može dovesti do nedovoljne informiranosti građana o mogućnosti uključivanja. Zbog navedenih čimbenika može doći do smanjenog interesa za volontiranje i slabijeg razvoja

međugeneracijskih odnosa u zajednici. Rizični čimbenici na interpersonalnoj razini u volontiranju mogu značajno utjecati na motivaciju i uključivanje pojedinca u volonterske aktivnosti. Nedostatak podrške obitelji, prijatelja ili lokalne zajednice smanjuje vjerojatnost da se pojedinci aktivno uključe u volontiranje. Istraživanja provedena u Hrvatskoj pokazuju da osobe čiji vršnjaci ili članovi obitelji ne volontiraju rjeđe same volontiraju, a nedostatak lokalnih volonterskih mreža smanjuju osjećaj zajedništva i pripadnosti među volonterima. Također, negativni stereotipi i socijalna distanca prema starijim osobama mogu otežati međugeneracijsku komunikaciju i smanjiti interes mladih za rad sa starijima, što dodatno umanjuje mogućnosti razvoja kvalitetnih međuljudskih odnosa. Jedan od izazova u organizaciji volonterskih programa može biti i velika fluktuacija volontera, osobito kada je riječ o studentima koji zbog studijskih i drugih obveza često sudjeluju u volonterskim aktivnostima samo kraće vrijeme (Mrdeža, 2024). Nedostatak organizirane podrške volonterima, uključujući mentore, koordinate, jasnu komunikaciju i povratne informacije, može dodatno smanjiti zadovoljstvo i osjećaj korisnosti, čime se oslabljuju socijalni kontakti unutar volonterskih aktivnosti. Vrijednosne orijentacije pojedinca također mogu utjecati na spremnost za uključivanje

u volonterske aktivnosti, budući da prosocijalne vrijednosti poput solidarnosti i brige za druge potiču volontiranje, dok njihova slabija izraženost može smanjiti interes za takve aktivnosti (Tonković i sur., 2023-b). Ovi rizični čimbenici pokazuju da, kako bi volontiranje imalo pozitivan utjecaj na zajednicu i pojedince, važno je razvijati podršku, uključivost i organizacijsku strukturu volonterskih programa (Ledić, 2007).

4.3. Indikatori na razini politika

Interpersonalni indikatori identificirani *Root Cause* tehnikom su ruralnom područje, nedostatak kampanja koje promoviraju volontiranje sa starijima, slaba prisutnost volonterskih inicijativa u lokalnim medijima, prevladavanje starijeg stanovništva (ne koriste društvene mreže), migracije, urbanizacija, prevladavanje starijeg stanovništva, ne prepoznate potrebe starijih osoba od lokalne vlasti, nedostatak financijskih potpora za rad udruge (korištenje osobnog vozila), prostor udruge, broj zaposlenih i ograničena financijska sredstva (druženje volontera) Navedeni identificirani indikatori će se u nastavku podijeliti na zaštitne i rizične indikatore te će se ponuditi objašnjenje potkrijepljeno znanstvenom literaturom.

4.3.1. Zaštitni čimbenici na razini politika

Jedan od ključnih zaštitnih čimbenika volontiranja na razini politike jest uspostava i provedba jasnog zakonskog okvira koji definira volontiranje i osigurava prava, obveze i načela djelovanja za sve sudionike. U Republici Hrvatskoj to regulira Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 22/13, 84/21) koji uređuje temeljne pojmove i principe volontiranja, prava i dužnosti volontera i organizatora, uvjete sklapanja ugovora o volontiranju, izdavanje potvrde o volontiranju i priznavanje kompetencija stečenih kroz volontiranje te nadzor nad njegovom provedbom (Zakon o volonterstvu, 2021). Zakonski okvir osigurava pravnu sigurnost i transparentnost u odnosima između volontera i organizacija, što je posebno važno u kontekstu rada sa starijim osobama ili drugim ranjivim skupinama. Zakon propisuje obvezu poštivanja načela jednakih mogućnosti i zabrane diskriminacije, osigurava da organizator volontiranja mora jasno definirati prava i obveze, osigurati edukaciju i podršku volonterima te stvoriti uvjete za zaštitu njihovog zdravlja i sigurnosti (Zakon o

volonterstvu, 2021). Osim zakonskog okvira, strateške politike poticanja razvoja volonterskih organizacija i volonterske infrastrukture predstavljaju važan zaštitni čimbenik jer omogućuju organizacijama da učinkovitije uključuju građane u volonterske aktivnosti i prilagođavaju programe specifičnim potrebama zajednice. Volonterski centri imaju ključnu ulogu u povezivanju organizacija i volontera, pružanju edukacija i podrške te djelovanju kao kontaktne točke za građane. Time se jača društvena solidarnost, podiže svijest o važnosti volontiranja i potiče dugoročno i kvalitetno uključivanje građana u volonterske aktivnosti (Hrvatski centar za razvoj volonterstva, n.d.). Unatoč svim prethodno navedenim izazovima, ali i izvorima motivacije volontera, Hauser i sur. (2025) naglašavaju da je za povećanje dostupnosti volontiranja ključno udrugama i organizacijama omogućiti financijsku podršku. Naime, time bi im bio olakšan aspekt prilagodbe i uređenje prostora i aktivnosti, edukacija zaposlenika za rad s različitim tipovima volontera te suradnja s lokalnim organizacijama (Hauser i sur., 2025).

4.3.2. Rizični čimbenici na razini politika

Na razini politika postoji niz čimbenika koji mogu značajno oblikovati mogućnosti i kvalitetu volontiranja, posebno kada je riječ o radu sa starijim osobama. U ruralnim sredinama, kao što su mnoga mala sela i

općine, često prevladava starije stanovništvo, što donosi specifične izazove za uključivanje volontera i organizaciju aktivnosti. U takvim područjima volonterske inicijative rijetko su prisutne u lokalnim medijima, promotivne kampanje za rad sa starijim osobama su ograničene, a vidljivost i prepoznatljivost volonterskih programa često je slaba. Dodatno, migracije mladih i procesi urbanizacije smanjuju broj potencijalnih volontera, dok lokalne vlasti ponekad ne prepoznaju stvarne potrebe starijih osoba u zajednici, što otežava planiranje i provedbu programa. Još jedan važan aspekt su resursi potrebni za funkcioniranje volonterskih udruga poput ograničenih financijskih sredstava, manjak prostora, mali broj zaposlenih ili koordinatora koji mogu pratiti i podržavati volontere često predstavljaju prepreku u stabilnom i dugoročnom uključivanja građana. Sve ove okolnosti zajedno utječu na dostupnost, kvalitetu i stabilnost volonterskih programa, ali i na motivaciju

pojedinka da se aktivno uključe u volontiranje. Specifične demografske i infrastrukturne karakteristike ruralnih područja predstavljaju važan čimbenik koji može utjecati na mogućnosti i kvalitetu volontiranja. U zajednicama poput Kneževih Vinograda, gdje prevladava starije stanovništvo, često postoji smanjenja prisutnost volonterskih inicijativa u lokalnim medijima i nedostatak promotivnih kampanja, što otežava informiranje i motiviranje građana za uključivanje u volontiranje. Migracije mladih i procesi urbanizacije dodatno smanjuju bazu potencijalnih volontera, dok lokalne vlasti ponekad ne prepoznaju specifične potrebe starijih osoba u zajednici. Osim toga, ograničeni lokalni resursi, uključujući nedostatak financijskih sredstava, prostora i zaposlenih koji koordiniraju volonterske aktivnosti, dodatno ograničavaju mogućnosti organizacija da provode kontinuirane i kvalitetne volonterske programe. Na temelju analize može se pretpostaviti da je ograničena dostupnost volonterskih programa jednim dijelom posljedica ruralnih krajeva, no u konkretnom primjeru Udruge žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda, prema saznanjima autorica, prijevoz predstavlja ključnu prepreku. Vodič za volontiranje u ruralnim sredinama ističe kako ove demografske, infrastrukturne i socijalne prepreke

značajno utječu na uključivanje građana i stabilnost volonterskih programa, naglašavajući važnost jačanja lokalne volonterske infrastrukture i prilagodbe programa specifičnostima ruralnih zajednica (DKolektiv – organizacija za društveni razvoj, 2019).

5. Strateški dokument

Problem manjka stalnih i aktivnih volontera u zajednici može se usko povezati s nekoliko Ciljeva održivog razvoja do 2030. godine, s naglaskom na ulogu volontera kao ključne ciljne skupine. Prvi cilj koji se ističe jest cilj 4 koji se odnosi na kvalitetno obrazovanje. Volonteri sudjeluju u obukama i radionicama gdje razvijaju praktične vještine poput komunikacije, empatije, organizacije grupa i rješavanja konflikata, što predstavlja neformalno učenje tijekom cijelog života i nadopunjuje njihovo formalno obrazovanje. Ovakav angažman omogućuje stjecanje iskustva koje je vrijedno za osobni i profesionalni razvoj. Prema podacima Eurostata,

Hrvatska zaostaje ispod europskog prosjeka u ostvarivanju ovoga cilja (Eurostat, 2025). Drugi relevantni cilj jest cilj 11 koji se odnosi na održive gradove i zajednice. Volonteri svojim redovitim angažmanom grade solidarnost i inkluzivnost, posebice u ruralnim područjima, doprinoseći održivosti lokalnih usluga i jačajući socijalnu koheziju među stanovništvom. Njihov rad stvara osjećaj odgovornosti prema zajednici i podržava dugoročne društvene procese. Hrvatska je ispod europskog prosjeka za ostvarivanje ovoga cilja prema podacima Eurostata (Eurostat, 2025). Konačno, cilj 17 koji se odnosi na partnerstvo za ciljeve, posebno se veže uz ovaj problem jer volonteri djeluju kao katalizatori suradnje između različitih aktera u zajednici, poput općina, škola i udruga. Njihovo uključivanje olakšava razmjenu resursa, organizaciju kampanja za regrutaciju i obuke, čime se grade stabilne mreže protiv manjka volontera. Eurostatovi podaci pokazuju Hrvatsku ispod europskog prosjeka za ostvarivanje ovoga cilja (Eurostat, 2025).

Slika 3. 17 Ciljeva održivog razvoja (n.d. <https://idop.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja/>)

5.1. Međunarodni okvir za promicanje volontiranja

Na međunarodnoj razini važan okvir za promicanje volontiranja predstavlja Promijenimo naš svijet: Agenda 2030. za

održivi razvoj, globalni akcijski plan Ujedinjenih naroda usmjeren na ostvarivanje 17 ciljeva održivog razvoja s ciljem iskorjenjivanja siromaštva, zaštite planeta i osiguravanja općeg blagostanja za sve ljude do 2030. godine. Ovaj dokument postavlja širok razvojni okvir koji obuhvaća gospodarski, društveni i okolišni

napredak, a pritom naglašava važnost aktivnog sudjelovanja građana i lokalnih

zajednica u ostvarivanju tih ciljeva. U tom kontekstu volontiranje se prepoznaje kao jedan od važnih načina poticanja građanskog angažmana i jačanja društvene kohezije, jer omogućuje pojedincima da izravno sudjeluju u rješavanju društvenih problema i razvoju vlastitih zajednica (Promijenimo naš svijet: Agenda 2030. za održivi razvoj, 2015). Kao operativni nastavak ovih nastojanja donesen je *UN Plan of Action to Integrate Volunteering into the 2030 Agenda*, dokument kojim se nastoji sustavno uključiti volonterski rad u provedbu razvojnih politika na globalnoj i nacionalnoj razini. Njegova je osnovna namjera prepoznati volontiranje kao važan resurs za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja te potaknuti države članice na stvaranje institucionalnog okvira koji će omogućiti dugoročan i održiv volonterski

angažman. U tom kontekstu definirana su tri ključna strateška cilja, a to su jačanje vlasništva lokalnih zajednica nad razvojnim procesima, integracija volontiranja u nacionalne razvojne strategije i planove te unapređenje sustava praćenja i mjerenja društvenog doprinosa volonterskog rada. Nadalje ovaj dokument naglašava potrebu stvaranja poticajnog okruženja u kojem se volonteri ne promatraju isključivo kao povremena podrška projektima, već kao aktivni dionici koji sudjeluju u oblikovanju i provedbi javnih politika na lokalnoj razini (Volonteri Ujedinjenih naroda (UNV), 2015). U kontekstu problema nedostatka aktivnih i stalnih volontera ovaj dokument potiče države na razvoj sustavnih mehanizama podrške volonterstvu. To uključuje prikupljanje i analizu podataka o volonterskom radu, razvoj politika priznanja i vrednovanja volonterskog doprinosa te poticanje građana na aktivnije sudjelovanje u razvoju lokalnih zajednica. Međutim, iako plan postavlja važan međunarodni okvir za jačanje volonterskog sektora, u praksi se često uočava određena razlika između deklarativne podrške volontiranju na međunarodnoj razini i stvarnih mogućnosti njegove provedbe na lokalnoj razini. Nedostatak institucionalne infrastrukture, stabilnih izvora financiranja i dugoročnih programa podrške može dovesti do situacije u kojoj volonterski angažman ostaje povremen. Zbog toga

ciljevi koji se odnose na dugoročnu stabilnost volonterskog sektora često ostaju na razini preporuka koje se teško pretvaraju u kontinuirani angažman pojedinaca u manjim lokalnim zajednicama, osobito u ruralnim područjima.

Na navedene međunarodne smjernice nadovezuje se *UNV Strategic Framework 2026–2029*, operativni dokument kojim se dodatno razrađuju načini jačanja i stabilizacije volonterskog sektora na globalnoj razini. Ovaj strateški okvir predstavlja plan djelovanja Volontera Ujedinjenih naroda (UNV) usmjeren na integraciju volontiranja u nacionalne razvojne politike, uz poseban naglasak na digitalnu transformaciju, inkluzivnost i sustavno mjerenje društvenog učinka volonterskog rada (UNV *Strategic Framework 2026–2029*, 2025). Ovaj dokument naglašava potrebu modernizacije pristupa volontiranju te prilagodbe postojećih modela novim društvenim okolnostima. U odnosu na problem nedostatka stalnih volontera ovaj strateški okvir nastoji potaknuti razvoj održivijeg sustava volontiranja koji se temelji na jačanju institucionalnih kapaciteta država, boljoj analizi podataka o volonterskim aktivnostima te poticanju novih oblika angažmana, uključujući digitalno i hibridno volontiranje. Poseban naglasak stavlja se na pristup volontiranju koji se temelji na

prikupljanju i analizi podataka, čime se nastoji bolje razumjeti razloge zbog kojih volonteri prekidaju svoj angažman te razviti mehanizmi koji bi potaknuli njihovo dugoročnije uključivanje u organizacije i zajednice (UNV *Strategic Framework 2026–2029*, 2025). Ovaj strateški okvir pokazuje da međunarodne institucije sve više prepoznaju promjene u načinu na koji se građani uključuju u volonterske aktivnosti. Povećana mobilnost stanovništva, promjene na tržištu rada i ubrzani razvoj digitalnih tehnologija utječu na obrasce građanskog sudjelovanja, zbog čega tradicionalni oblici volontiranja često ne uspijevaju osigurati dugoročan angažman sudionika. Iako ovaj dokument predviđa niz inovativnih rješenja, poput razvoja digitalnih platformi za povezivanje volontera i organizacija te sustava priznavanja kompetencija stečenih volontiranjem, njihova primjena u manjim i ruralnim zajednicama može biti ograničena nedostatkom digitalne infrastrukture i institucionalne podrške. U takvim okolnostima ostvarenje strateških ciljeva uvelike ovisi o spremnosti nacionalnih i lokalnih razina vlasti da preporuke međunarodnih dokumenata uključe u konkretne politike i programe koji potiču razvoj i stabilnost volonterstva.

5.2. Europski okvir za promicanje volontiranja

Na europskoj razini važan dokument koji usmjerava razvoj volonterskog sektora je Nacrt za europsko volontiranje 2030, strateški dokument koji je izradio Europski centar za volontiranje. Ovaj dokument predstavlja dugoročnu viziju razvoja volontiranja u Europi te služi kao smjernica državama članicama i organizacijama civilnog društva pri oblikovanju politika koje potiču građanski angažman. Njegov osnovni cilj je stvaranje stabilnog i održivog sustava volontiranja koji se temelji na pet ključnih stupova, na inkluziji, osnaživanju volontera, potpori organizacijama, priznavanju volonterskog rada te praćenju trendova i razvoja volonterskog sektora. Ovaj dokument naglašava da je za dugoročno zadržavanje volontera važno da se njihovo iskustvo prepoznaje i vrednuje, primjerice kroz europske alate za evidentiranje i priznavanje kompetencija

poput *Europass*, čime se volontiranje povezuje s

osobnim i profesionalnim razvojem pojedinca (Europski centar za volontiranje (CEV), 2021). Promatrajući sadržaj ovog dokumenta može se uočiti nastojanje da se volontiranje u Europi razvija na sustavniji način, odnosno da se odmakne od isključivo

povremenih i neformalnih aktivnosti prema organiziranim programima koji volonterima nude jasnu društvenu i osobnu vrijednost. U određenoj mjeri takav pristup već je vidljiv kroz različite europske programe koji potiču mobilnost i sudjelovanje volontera. Ipak, učinci tih politika na lokalnoj razini često su ograničeni, osobito u manjim i ruralnim sredinama. Kao jedan od glavnih izazova ističe se administrativna složenost provedbe europskih inicijativa te nedostatak financijskih resursa manjih udruga koje bi trebale provoditi standarde kvalitete koje ovaj dokument predviđa. I iako pruža snažan strateški okvir za dugoročno jačanje volonterskog sektora, u praksi provedba tih ciljeva često ovisi o dodatnoj potpori nacionalnih i regionalnih institucija.

Važan instrument za praktičnu provedbu europskih politika u području volontiranja predstavlja program Europske snage solidarnosti, čiji je pravni okvir definiran kroz Uredbe (EU) 2021/888 Europskog parlamenta i Vijeća. Ovim se pravnim aktom uspostavlja program koji mladima omogućuje sudjelovanje u projektima solidarnosti u vlastitoj zemlji ili u inozemstvu, uz financijsku i organizacijsku potporu Europske unije. Program potiče uključivanje mladih u strukturirane volonterske aktivnosti koje mogu trajati od 2 do dvanaest mjeseci te im pruža

institucionalnu podršku u obliku pokrivanja troškova života, zdravstvenog osiguranja i drugih oblika pomoći. Osim toga poseban naglasak stavlja se na razvoj kompetencija sudionika, koje se formalno potvrđuju putem certifikata *Youthpass* (Uredba o Europskim snagama solidarnosti, 2021). U odnosu na problem manjka stalnih volontera, ovaj program pokušava ponuditi stabilniji oblik angažmana kroz dugotrajnije projekte u kojima volonteri imaju jasno definirane zadatke, podršku mentora i mogućnost razvoja novih vještina. Na taj način volontiranje se povezuje s osobnim razvojem i stjecanjem iskustva koje može biti korisno i na tržištu rada. Program također može predstavljati važan most između motivacije pojedinaca za volontiranjem i potreba lokalnih organizacija za dodatnim ljudskim resursima. Kroz sudjelovanje u programu i manje organizacije mogu dobiti pristup motiviranim volonterima koji su spremni na višemjesečni angažman. Ipak, provedba programa pokazuje da administrativni postupci prijave projekata i zahtjevni kriteriji akreditacije organizacija često predstavljaju prepreku manjim udrugama. Iako je program na europskoj razini vrlo uspješan u poticanju mobilnosti mladih, njegova primjena u manjim sredinama često ovisi o kapacitetima lokalnih organizacija da ispune potrebne administrativne uvjete i

da volontere dugoročno uključe u rad zajednice.

U okviru europskih inicijativa usmjerenih na jačanje sudjelovanja mladih u volonterskim aktivnostima važnu ulogu ima i Preporuka Vijeća o mobilnosti mladih volontera u Europskoj uniji (2022/C 157/01). Ove preporuke usmjerene su državama članicama s ciljem uklanjanja administrativnih, pravnih i praktičnih prepreka koje otežavaju mobilnost mladih volontera unutar Europske unije. Osim toga ovaj dokument posebno naglašava potrebu za stvaranjem uvjeta koji će mladima omogućiti lakše uključivanje u dugoročnije volonterske aktivnosti, uz osiguravanje odgovarajuće financijske, zdravstvene i socijalne zaštite. I također se potiče uključivanje mladih s manje mogućnosti kako bi volontiranje postalo dostupno široj skupini građana. (Preporuka Vijeća o mobilnosti mladih volontera u Europskoj uniji, 2022). Primjena ovih preporuka može doprinijeti povećanju broja volontera, osobito kroz dolazak mladih iz drugih regija ili država članica koji su zainteresirani za sudjelovanje u projektima solidarnosti. Takav pristup može biti posebno koristan za manje i demografski oslabljene sredine u kojima je broj lokalnih volontera ograničen. Međutim, iskustva iz prakse pokazuju da se ove preporuke u mnogim državama članicama, uključujući Hrvatsku, provode

postupno. Iako postoje određeni institucionalni i pravni okviri koji potiču mobilnost mladih volontera, u praksi se često javlja nedostatak informacija o dostupnim mogućnostima te ograničeni kapaciteti organizacija koje bi trebale prihvatiti i integrirati međunarodne volontere u svoje aktivnosti.

Širi strateški okvir za poticanje sudjelovanja mladih u društvenom životu predstavlja i Strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019.–2027. Ova strategija predstavlja okvir suradnje država

članica Europske unije u području politika za mlade s ciljem jačanja njihovog sudjelovanja u demokratskom

životu i društvu. Iako strategija nije usmjerena isključivo na razvoj volonterstva, njezina važnost u ovom kontekstu vidljiva je kroz naglasak na aktivnom građanstvu, društvenoj uključenosti i razvoju vještina mladih. Također ovaj dokument potiče države članice da mladima omoguće veće sudjelovanje u društvenim procesima te da podrže neformalno obrazovanje i inicijative koje razvijaju njihove kompetencije (Strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019.–2027, 2018). U tom

kontekstu volontiranje se prepoznaje kao važan alat koji mladima omogućuje stjecanje iskustva, razvoj socijalnih i profesionalnih vještina te jačanje osjećaja odgovornosti prema zajednici. Europske institucije kroz različite programe i inicijative potiču dijalog s mladima i promiču ideju aktivnog građanstva. Ipak, stvarni učinci tih politika često ovise o mogućnostima lokalnih zajednica da europske ciljeve pretvore u konkretne prilike za volontiranje. U manjim i ruralnim sredinama taj proces može biti otežan zbog ograničenog broja organizacija koje rade s mladima i razvijaju volonterske programe. Zbog toga se i dalje može uočiti određeni jaz između strateških ciljeva europskih politika i stvarne prisutnosti stalnih volontera na lokalnoj razini.

5.3. Nacionalni okvir za promicanje volontiranja

Na nacionalnoj razini Republike Hrvatske temeljni pravni okvir koji uređuje područje volontiranja predstavlja Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 22/13, 84/21). Ovaj zakon definira osnovne pojmove, načela te prava i obveze volontera i organizatora volontiranja, s ciljem pravne zaštite i promicanja volonterstva u društvu. U kontekstu samog problema nedostatka aktivnih i stalnih volontera, važnost ovog zakona očituje se u pokušaju formalizacije

volonterskog rada kroz jasno propisane mehanizme poput ugovora o volontiranju i potvrde o kompetencijama stečenim volontiranjem. Takav pristup ima za cilj povećati vidljivost i društveno priznanje volonterskog angažmana te potaknuti pojedince na dugoročnije sudjelovanje u volonterskim aktivnostima. Uz to, zakon predviđa i sustav javnog priznanja kroz dodjelu državnih nagrada za volontiranje, čime se doprinos volontera dodatno promiče u javnosti i potiče razvoj kulture volontiranja (Zakon o volonterstvu, 2021). Promatrajući ovaj zakonski okvir može se zaključiti da je zakonodavac prepoznao potrebu za stabilnim i institucionalno podržanim volonterskim sektorom. Ipak, u praksi se često uočava određeni jaz između formalnih zakonskih odredbi i njihove stvarne primjene na lokalnoj razini. Iako zakon predviđa razvoj infrastrukture za podršku volontiranju, uključujući djelovanje regionalnih i lokalnih volonterskih centara, u manjim sredinama administrativni zahtjevi koje zakon propisuje ponekad predstavljaju dodatno opterećenje za organizacije koje raspolažu ograničenim ljudskim i financijskim resursima. Izvješća o provedbi zakona pokazuju da on uspješno definira etičke standarde i pruža određenu zaštitu volonterima, no sam pravni okvir nije dovoljan za povećanje broja volontera bez dodatnih mjera financijske i organizacijske

podrške organizacijama koje djeluju na lokalnoj razini.

Uz navedeni zakon, važan dokument koji postavlja standarde ponašanja unutar volonterskog sektora jest Etički kodeks volontera (NN 55/08). Ovaj dokument definira etička načela i moralne obveze kojih se trebaju pridržavati i volonteri i organizatori volontiranja. Njegova je osnovna svrha osigurati da se volonterske aktivnosti provode u okruženju koje se temelji na međusobnom poštovanju, povjerenju i zaštiti dostojanstva svih uključenih sudionika. U kontekstu problema manjka aktivnih i stalnih volontera, kodeks naglašava važnost kvalitetnog odnosa između volontera, organizatora i korisnika volonterskih aktivnosti. Posebno se ističe odgovornost organizacija da volonterima osiguraju odgovarajuću podršku, edukaciju i sigurne uvjete djelovanja, čime se nastoji potaknuti njihovo dugoročno uključivanje u aktivnosti zajednice (Etički kodeks volontera, 2008). Kvaliteta odnosa unutar organizacije često ima velik utjecaj na motivaciju volontera. Ako volonteri ne osjećaju da se u organizaciji poštuju načela ravnopravnosti, transparentnosti i međusobnog uvažavanja, njihova spremnost na dugoročan angažman može se smanjiti. U manjim zajednicama primjena etičkih standarda može imati posebno

važnu ulogu u očuvanju pozitivne organizacijske kulture i sprječavanju zlouporabe volonterskog rada. Ipak, u praksi se često događa da organizacije u manjim sredinama nemaju dovoljno kapaciteta za sustavno praćenje primjene etičkih načela ili imenovanje osoba koje bi bile zadužene za njihovu provedbu, što ponekad može dovesti do narušavanja odnosa unutar organizacije i posljedično do smanjenja broja stalnih volontera.

U širem okviru nacionalnih razvojnih politika posebno mjesto zauzima Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine (NN 13/21), koja predstavlja krovni strateški dokument za dugoročni razvoj države. Ova strategija definira glavne smjerove razvoja Republike Hrvatske u različitim područjima, uključujući gospodarstvo, društveni razvoj i zaštitu okoliša. U kontekstu volonterstva strategija ističe važnost jačanja društvene solidarnosti, socijalne uključenosti i aktivnog građanstva kao važnih elemenata stabilnog društva. Razvoj civilnog društva prepoznaje se kao važan čimbenik društvene kohezije, a građansko sudjelovanje, uključujući volontiranje, promatra se kao jedan od načina jačanja zajednice i društvene otpornosti (Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, 2021). Volontiranje se u ovom strateškom

dokumentu ne promatra samo kao pojedinačna aktivnost solidarnosti, nego i kao dio šire politike razvoja ljudskog kapitala. Za lokalne zajednice, posebno one u ruralnim područjima, provedba strateških ciljeva može značiti jačanje institucionalne i infrastrukturne podrške organizacijama civilnog društva. Ipak, provedba ovog strateškog dokumenta pokazuje da se ciljevi često suočavaju s izazovima u operativnoj realizaciji, osobito kada je riječ o raspodjeli financijskih sredstava i dostupnosti resursa na lokalnoj razini. Zbog toga stvarni učinci ove strategije na povećanje broja stalnih volontera u velikoj mjeri ovise o provedbenim programima i konkretnim mjerama podrške lokalnim organizacijama.

Važan dokument koji je usmjeren na jačanje institucionalnih uvjeta za djelovanje organizacija civilnog društva jest Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva 2017–2021. Ovaj dokument nastoji unaprijediti pravni, financijski i institucionalni sustav podrške udrugama i drugim organizacijama civilnog društva. Strategija polazi od pretpostavke da su upravo organizacije civilnog društva ključni nositelji volonterskih aktivnosti i građanskog angažmana. Kad se gleda kroz prizmu problema nedostatka stalnih volontera, strategija naglašava potrebu jačanja kapaciteta organizacija, razvoja

obrazovanja za volontiranje te osnaživanja mreže volonterskih centara koji povezuju građane i organizacije (Vlada Republike Hrvatske, 2017). Ova strategija je u velikoj mjeri prepoznala uzroke nestabilnosti volonterskog angažmana. Jedan od glavnih problema ističe se projektni način financiranja rada udruga. U takvom sustavu volonterske aktivnosti često su vezane uz trajanje pojedinih projekata, a nakon završetka projekta angažman volontera često prestaje. Iako su kroz provedbu strategije ostvareni određeni pomaci, primjerice u razvoju standarda kvalitete volonterskih programa i jačanju institucionalne podrške, i dalje je prisutna velika ovisnost organizacija o kratkoročnim izvorima financiranja. Kao posljedica toga, dugoročna stabilnost volonterskih programa često ostaje ograničena nedostatkom stalnih koordinacijskih kapaciteta na lokalnoj razini.

Operativni okvir za razvoj volonterstva na nacionalnoj razini predstavlja i Nacionalni program za razvoj volonterstva 2020–2024. Ovaj dokument definira konkretne mjere za poticanje kulture volontiranja u Republici Hrvatskoj te jačanje infrastrukture koja podržava volonterske aktivnosti. Program je usmjeren na povećanje vidljivosti volonterskog rada, razvoj obrazovanja za volontiranje te jačanje organizacija koje upravljaju volonterskim programima.

Poseban naglasak stavlja se na profesionalizaciju upravljanja volonterima, uključujući edukaciju koordinatora volontiranja i jačanje uloge regionalnih i lokalnih volonterskih centara (Vlada Republike Hrvatske, 2020). Ovaj program pokazuje da su određene mjere doprinijele većoj vidljivosti volonterstva i jačanju institucionalnog okvira. Unatoč tome, i dalje su prisutni izazovi u održavanju kontinuiranog volonterskog angažmana. U pojedinim razdobljima zabilježen je i pad ukupnog broja volonterskih sati, što upućuje na poteškoće u stabilizaciji volonterske baze. U manjim zajednicama provedba programa često ovisi o kapacitetima lokalnih organizacija da pristupe dostupnim financijskim sredstvima i provedu planirane aktivnosti, što ponekad predstavlja dodatni izazov.

U kontekstu razvoja inkluzivnog pristupa volontiranju važnu ulogu imaju i Smjernice za razvoj inkluzivnog volontiranja koje je izradio Nacionalni odbor za razvoj volonterstva. Ovaj dokument predstavlja stručni okvir kojim se organizacije potiče na prilagodbu volonterskih aktivnosti osobama iz različitih društvenih skupina koje su često nedovoljno uključene u volonterski rad. Posebna pažnja posvećena je uključivanju osoba s invaliditetom, starijih osoba, pripadnika nacionalnih manjina i nezaposlenih osoba, uz naglasak na

uklanjanju fizičkih, komunikacijskih i organizacijskih prepreka koje mogu otežati njihovo sudjelovanje (Nacionalni odbor za razvoj volonterstva, n.d.). Primjena inkluzivnog pristupa može imati značajan pozitivan učinak, osobito u demografski raznolikim sredinama u kojima postoje neiskorišteni potencijali za uključivanje različitih društvenih skupina u društvene aktivnosti. Međutim, ove smjernice su u praksi češće primjenjivane u većim urbanim sredinama, dok organizacije u manjim lokalnim zajednicama često nemaju dovoljno resursa ili stručne podrške za njihovu potpunu provedbu. Zbog toga potencijalni volonteri iz pojedinih skupina ponekad ostaju nedovoljno uključeni u aktivnosti zajednice, što dodatno otežava razvoj stabilne i dugoročne volonterske baze.

5.4. Regionalni i lokalni okvir za promicanje volontiranja

Na regionalnoj razini važan okvir za planiranje razvoja predstavlja Plan razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine. Ovaj dokument definira glavne razvojne prioritete županije, među kojima se ističu demografska obnova, jačanje socijalnih usluga i razvoj lokalnih

partnerstava.

U samom kontekstu problema nedostatka aktivnih i stalnih volontera, ovaj dokument naglašava važnost jačanja socijalne kohezije i razvoja civilnog društva, posebno u ruralnim područjima. Predviđene su različite mjere financijske potpore organizacijama civilnog društva koje djeluju u području društvenih i socijalnih aktivnosti, polazeći od pretpostavke da su udruge često predstavljaju glavne nositelje volonterskih inicijativa na području županije (Osječko-baranjska županija, 2022). Takav pristup ima za cilj potaknuti aktivnije sudjelovanje građana u životu zajednice te ublažiti negativne posljedice demografskih promjena i iseljavanja stanovništva, koji značajno smanjuju broj potencijalnih volontera. Pregled sadržaja programa pokazuje da regionalna razina vlasti prepoznaje volonterski rad kao važan resurs u pružanju različitih društvenih usluga, osobito u područjima poput skrbi za starije osobe i drugih ranjivih skupina. Ipak, u praksi se često pokazuje da organizacije civilnog društva u županiji raspolažu ograničenim administrativnim i organizacijskim kapacitetima, što im može otežati pristup većim izvorima financiranja

ili provedbu složenijih projekata. Iako županija redovito osigurava određena sredstva za rad udruga, primjećuje se nedostatak sustavnijih edukacija koje bi bile usmjerene na upravljanje volonterima i razvoj dugoročnih volonterskih programa. Zbog toga se volonterske aktivnosti na području županije često provode povremeno i projektno, dok je stabilan i kontinuiran volonterski angažman i dalje relativno rijedak.

Dodatni važan okvir na regionalnoj razini predstavlja Socijalni plan Osječko-baranjske županije za razdoblje od 2025. do 2027. godine, koji služi kao srednjoročni dokument za planiranje mreže socijalnih usluga u skladu s potrebama stanovnika županije. U njemu se detaljnije razrađuju ključni društveni izazovi, poput starenja stanovništva i depopulacije, te se naglašava potreba razvoja izvaninstitucionalnih oblika skrbi kako bi se smanjio rizik od socijalne isključenosti ranjivih skupina. U tom kontekstu posebno se ističe uloga organizacija civilnog društva kao važnih partnera koji kroz svoj rad doprinose jačanju socijalne kohezije i pružanju podrške na lokalnoj razini (Osječko-baranjska županija, 2025). Kada se ovaj dokument promatra u kontekstu problema nedostatka aktivnih i stalnih volontera, vidljivo je da županija u velikoj mjeri računa na volonterski angažman kao važan

resurs u pružanju socijalnih usluga, osobito u ruralnim područjima gdje su institucionalni kapaciteti često ograničeni. Ovaj plan naglašava potrebu jačanja kapaciteta pružatelja usluga, no istovremeno se može primijetiti da nedostaje više konkretnih mjera koje bi bile usmjerene na dugoročno zadržavanje i motiviranje volontera, a ne samo na njihovo uključivanje kroz pojedinačne projekte. To predstavlja određeni izazov jer širenje socijalnih usluga, kako je planirano ovim dokumentom, uvelike ovisi o postojanju stabilne i kontinuirano aktivne volonterske baze. S obzirom na demografske trendove koji su u navedenom planu jasno istaknuti, održavanje takve baze postaje sve zahtjevnije bez dodatne institucionalne podrške i sigurnijih, dugoročnih izvora financiranja. Iako ovaj dokument jasno prepoznaje važnost udruga i njihov doprinos zajednici, u praksi stabilnost volonterskog sektora i dalje najviše ovisi o tome koliko lokalne organizacije imaju mogućnosti da te planove stvarno provedu u svakodnevnom radu.

Na razini mikroregije Baranje značajnu ulogu ima Lokalna razvojna strategija LAG-a Baranja 2023–2027, koja predstavlja razvojni plan baranjske regije temeljen na lokalnim potrebama i inicijativama stanovništva. Strategija se temelji na pristupu lokalnog razvoja pod

vodstvom zajednice, koji potiče uključivanje građana u planiranje i provedbu razvojnih aktivnosti te omogućuje korištenje sredstava iz europskih fondova za razvoj (LAG Baranja, 2023). U odnosu na problem nedostatka stalnih volontera strategija naglašava važnost jačanja društvene uključenosti i osnaživanja lokalnih dionika kako bi stanovnici imali aktivniju ulogu u razvoju vlastite zajednice. Posebna pažnja usmjerena je na stvaranje uvjeta za rad organizacija civilnog društva, uključujući osiguravanje prostora, opreme i logističke podrške za provedbu različitih društvenih aktivnosti. Provedba strategije pokazuje da ovakav pristup potiče povezivanje udruga, jedinica lokalne samouprave i privatnog sektora, čime se nastoji stvoriti stabilna mreža podrške lokalnim inicijativama. Na području Baranje već su vidljivi određeni pozitivni pomaci kroz provedbu manjih projekata i društvenih aktivnosti koje potiču građanski angažman. Ipak, jedan od glavnih izazova ostaje održavanje kontinuiteta tih aktivnosti nakon završetka početnih financijskih potpora. Dugoročna održivost volonterskog angažmana u velikoj mjeri ovisi o sposobnosti lokalnih organizacija da razviju stabilne programe koji će kontinuirano uključivati stanovništvo u društvene aktivnosti.

Na najnižoj, lokalnoj razini važan okvir za planiranje razvoja predstavlja Provedbeni program Općine Kneževi Vinogradi za razdoblje 2025-2029, odnosno program rada općinske uprave koji definira prioritete razvoja, proračunska izdvajanja i potpore za rad lokalnih udruga, infrastrukturu i društvene djelatnosti. U kontekstu samog problema nedostatka stalnih volontera ovaj dokument naglašava potrebu jačanja suradnje između općine i organizacija civilnog društva te poticanja aktivnog sudjelovanja stanovnika u društvenom životu zajednice. Lokalne udruge prepoznate su kao važni nositelji društvenih, kulturnih i humanitarnih aktivnosti, a program predviđa različite oblike financijske i organizacijske potpore njihovom radu (Općina Kneževi Vinogradi, 2025). Poseban naglasak stavlja se na projekte koji uključuju mlade i starije osobe, s ciljem stvaranja stabilnije baze građana koji će se dugoročno uključivati u volonterske aktivnosti. Lokalni program pokazuje da se općina suočava s izraženim demografskim izazovima, prije svega depopulacijom i iseljavanjem stanovništva, što izravno utječe na smanjenje broja potencijalnih volontera u zajednici. Kao odgovor na te izazove ovaj dokument naglašava važnost uključivanja mladih u društvene i razvojne procese te poticanja njihova ostanka u lokalnoj sredini. Iako općina redovito osigurava financijsku

potporu udrugama putem javnih natječaja, praksa pokazuje da sama financijska sredstva nisu dovoljna za stvaranje stabilne volonterske baze. Dugoročan uspjeh u velikoj mjeri ovisit će o sposobnosti lokalnih organizacija da razviju trajne programe i aktivnosti koje građanima pružaju osjećaj pripadnosti zajednici i motivaciju za dugoročni angažman. U tom smislu važnu ulogu mogu imati i dodatne mjere poticanja, poput javnog priznanja za volonterski doprinos ili organiziranja lokalnih inicijativa koje dodatno promiču vrijednost volontiranja u zajednici.

6. Opis lokalne zajednice

U ovom poglavlju lokalna zajednica Kneževi Vinogradi će biti detaljno opisana kroz različite aspekte poput položaja zajednice, njezine povijesti i aktualnih trendova, demografskih karakteristika te specifičnih karakteristika u odnosu na problem nedostatka aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama.

6.1. Položaj

Općina Kneževi Vinogradi prostire se na površini od 248,77 kilometara kvadratnih, što čini oko 6 % ukupne površine Osječko-baranjske županije te približno 22 % Baranje. Općina je smještena na lagano povišenom terenu, poznatom po vinogradima i poljoprivrednim šumama. Naselja se prostiru uz lokalne ceste i između brežuljaka koji oblikuju karakterističan baranjski krajolik. Cijelo područje ima naglašenu ruralnu strukturu, s brojnim manjim naseljima koja su povezana u jednu administrativnu cjelinu. Općina Kneževi Vinogradi obuhvaća sedam naselja – pustare, a svako od njih ima svoj položaj unutar općine. Kneževi vinogradi, središnje naselje općine, smješteno je među brežuljcima i vinogradima, te predstavlja administrativno, kulturno i gospodarsko središte općine. Zmajevac leži u sjevernom dijelu općine, uz lokalnu cestu koja ga povezuje s Kneževim Vinogradom i Karancom, dok je Karanac smješten u središnjem dijelu općine, okružen poljima i šumama. Suza, malo naselje na zapadnom dijelu općine, ima naglašen ruralni karakter, a Kamenac, Kotlina i Mirkovac zauzimaju južni dio općine te su smješteni uz lokalne prometnice koje povezuju manja mjesta. Radnička naselja Jasenovac i Sokolovac smještena su u središnjem i istočnom dijelu općine i pripadaju lokalnoj upravi Kneževi Vinogradi. Općina je smještena u krajnjem

sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske, unutar prirodno – geografske cjeline Baranje. U kontekstu volontiranja sa starijim osobama, ovakav prostorni raspored naselja predstavlja određeni izazov. Budući da su naselja manja i međusobno udaljena,

organizacija

volonterskih

aktivnosti zahtijeva

dodatno planiranje i

prilagodbu. Starije osobe koje žive u udaljenijim dijelovima općine mogu imati otežan pristup uslugama i podršci, što dodatno naglašava važnost dostupnih i dobro organiziranih volonterskih aktivnosti u lokalnoj zajednici.

U tom prostoru zauzima njegov istočni dio, pri čemu se njezin teritorij dijelom proteže i na lijevu obalu rijeke Dunava. Središnje naselje, Kneževi Vinogradi, udaljeno je oko 25 km od Osijeka, 10 km od Belog Manastira te 5 km od državne ceste E – 73. Također, nalazi se 26 km od granice s Mađarskom i 15 km od Vojvodine, a dio Kopačkog rita obuhvaćen je područjem općine. Općina na sjeveru graniči s Općinom Draž, a na sjeverozapadu s Općinom Popovac, pri čemu ukupna duljina sjeverne granice iznosi oko 17 km. Na zapadnoj strani graniči s Belim Manastirom u duljini od 6 km. Jugozapadnu granicu, dugu oko 14 km, dijeli s Općinom Čeminac,

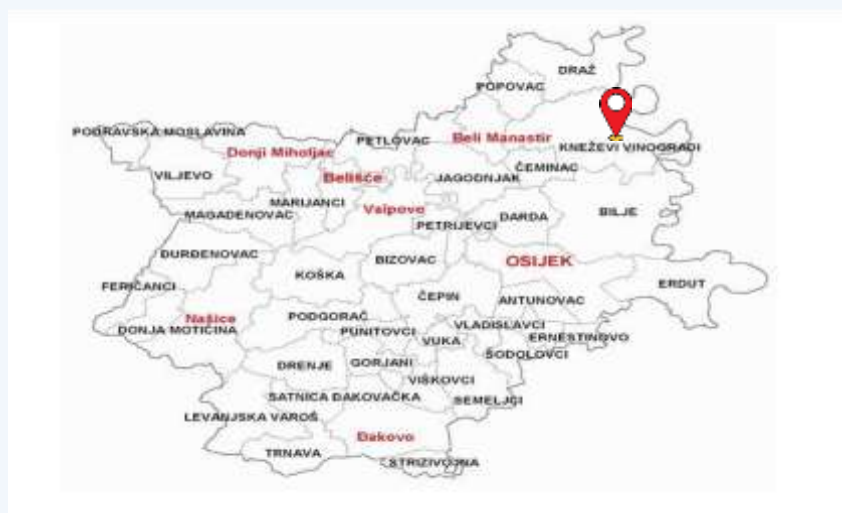
dok se na jugu, u duljini od 17 km, nalazi granica s Biljem. Prometna povezanost i udaljenost od većih gradova također imaju važnu ulogu u kontekstu volontiranja. Ograničene mogućnosti javnog prijevoza mogu otežati dolazak volontera do korisnika, ali i kretanje samih starijih osoba. Zbog toga se volontiranje u ovakvim sredinama često oslanja na lokalne resurse i osobe koje žive u neposrednoj blizini, što dodatno naglašava važnost uključivanja lokalne zajednice. Općina Kneževi Vinogradi kao jedinica lokalne samouprave u sastavu Osječko-baranjske županije osnovana je Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj 30. prosinca 1992. godine. Do tada je bila u sastavu bivše općine Beli Manastir. Konstituirana je u progonstvu u Osijeku na sjednici održanoj u lipnju 1993. godine (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-a). Sva naselja općine Kneževi Vinogradi, iako različitih veličina i položaja, zajedno čine

administrativno i funkcionalno jedinstvo koje odražava ruralni karakter i specifičnosti ovog dijela Baranje.

Slika 4. Karta područja općine Kneževi Vinogradi i okolnih mjesta u Baranji

Na slici (Slika 4.) vidljivo je središnje naselje Kneževi Vinogradi te okolna mjesta: Zmajevac, Suza, Kamenac, Karanac, Kotlina i Mirkovac, a sjeverozapadno se vidi Beli Manastir i cesta E73 koja povezuje naselja. Karta jasno pokazuje raspored naselja uz lokalne ceste, naglašavajući ruralni karakter općine i brežuljkasti krajolik tipičan za Baranju.

Karta prikazana Slikom 5. prikazuje položaj općine Kneževi Vinogradi unutar Osječko-baranjske županije i njezin odnos prema drugim naseljima i gradovima regije. Smještena je u sjeveroistočnom dijelu županije, blizu granice s Mađarskom i rijeke Dunava. Karta prikazuje jasan geografski položaj općine u kontekstu cijele županije i njezinu povezanost s okolnim mjestima.

6.2. Povijest i aktualno

Kneževi Vinogradi nastali su još u Starom vijeku kao strateški važna točka na jednom

od ključnih prometnih pravaca Baranje. Već u to vrijeme Rimljani su na tom području osnovali koloniju

koju su nazvali Donatium, o čemu svjedoče brojni

arheološki nalazi. Pod sadašnjim imenom Kneževi Vinogradi prvi put se spominju u popisu iz 1687. godine, što pokazuje da naselje ima dugu i kontinuiranu povijest, čak i prije osnutka vlastelinstva Belje. Tijekom srednjeg vijeka naselje je pripadalo obitelji Herceg iz Sečuja, a bilo je podijeljeno na dva dijela, od kojih je jedan pripadao Podolju. Za vrijeme vladavine Hunjadija naselje je imalo karakter zemljoradničkog naselja s dvorcima i

utvrđenjima, dok je tijekom osmanske uprave dobilo status grada. Kroz povijest Kneževi Vinogradi bili su značajni iz više razloga. Prije svega, njihova strateška pozicija na prometnim pravcima omogućavala je trgovinu i promet ljudima, roba i informacija. Također, vinogradarstvo je oduvijek bilo jedna od glavnih gospodarskih djelatnosti; vinogradi su zauzimali gotovo petinu površine vlastelinstva Belje, a proizvodi vina slali su se većinom po Slavoniji. Sredinom 18. stoljeća u naselju su se nalazile vlastelinske zgrade poput prešaonica, pecara, bačvareva kuća i veliki podrumi koji su mogli primiti oko 700.000 litara vina – te obrtnici i trgovci koji su značajno pridonosili gospodarskom životu mjesta. Ključni događaji u razvoju Kneževih Vinograda uključuju opstojnost naselja nakon protjerivanje Turaka, razvoj vlastelinskih objekata, širenje vinogradarstva, izgradnju poštanske postaje i ciglane te oblikovanje mješovite demografske strukture. Po popisu iz 1824. godine, naselje je imalo 1.961 stanovnika i tri crkve, a stanovnici su bili mješavina Nijemaca, Mađara, Raca i Šokaca. Ovi povijesni događaji oblikovali su Kneževe Vinograde u značajno naselje u Baranji, s bogatim kulturnim, gospodarskim

i strateškim značenjem (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-b).

Bogata povijest i kulturna tradicija općine mogu imati važnu ulogu u poticanju volontiranja. Osjećaj pripadnosti zajednici, koji se gradi kroz povijest, može motivirati stanovnike na međusobnu pomoć i solidarnost. Upravo takve vrijednosti mogu biti temelj za razvoj volonterskih aktivnosti, osobito onih usmjerenih na starije osobe koji su često nositelji lokalne tradicije i identiteta.

Danas je Općine Kneževi Vinogradi prepoznata kao značajan vinogradski i turistički kraj Baranje. Naselja općine smještena su na osunčanim padinama Banovog brda i uz rijeku Dunav, a bogata priroda – šume, polja, vinogradi, ritovi i rijeke – oblikuju jedinstveni ruralni ambijent koji privlači posjetitelje. Stoljetni i jedinstveni vinski podrumi, nepregledani vinogradi te kvalitetne autohtone sorte baranjskih vina predstavljaju temelj gospodarskog i kulturnog značaja područja, dok mali privatni vinarski podrumi, uz stručno vođene degustacije, čuvaju i promiču tradiciju vinogradarstva. Kulturna i turistička ponuda uključuje Etno selo Karanac, tamburicu i pjesmu, očuvane stare zanate, gastronomiju s domaćim specijalitetima od ribe i divljači, lovačke kuće u baranjskim šumama te sportske i rekreativne sadržaje poput SRC „Bazeni“,

poligona za paintball, vožnje kanuima i terenskim automobilima. Neposredna blizina dijela Kopačkog rita i Dunavskog rita pruža dodatne mogućnosti za lov i ribolov te ekoturizam. Stanovnici i posjetitelji područja koriste prirodne staze i šetnice, a prometni položaj naselja omogućuje kretanje pješice, biciklom i automobilom unutar općine te prema okolnim gradovima i granice s Mađarskom. Ova raznolika kombinacija gospodarskih djelatnosti, kulturnih sadržaja i prirodnih resursa čine Kneževe Vinograde današnjim značajnim i atraktivnim lokalitetom za život i posjet (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-c).

Općina je poznata po brojnim kulturnim i turističkim manifestacijama koje njeguju

tradiciju i folklor Baranje. Ovakva razvijena turistička i kulturna ponuda može se dodatno iskoristiti u

organizaciji volonterskih aktivnosti. Volonteri mogu sudjelovati u uključivanju starijih osoba u društvena događanja, čime se potiče njihova socijalna uključenost. Također, prirodni resursi i rekreativne mogućnosti mogu poslužiti kao prostor za zajedničke aktivnosti koje doprinose kvaliteti života starijih osoba.

Jedinstvena je Akademija blata u Karancu, radionica izrade ćerpiča i restauracije

blatnih kuća koja kroz igru, edukaciju i gastronomsku ponudu predstavlja očuvanje starih zanata. Tijekom rujna u Suzi se održavaju berbe svečanosti i Dani vina, uz prikaz berbe grožđa, nastupe folklornih skupina, natjecanja i prezentaciju vina lokalnih vinara. Dan sela u Zmajevcu kombinira vinske rute, sajmove, koncerte, kreativne radionice i natjecanja, a Vinatlon u lipnju promovira ruralno – vinski turizam kroz degustacije, edukativne radionice i zabavne igre. Ostale značajne manifestacije uključuju okupljanje pustaraša u Mirkovcu, Proljetni vašar u Karancu te Zimski vašar s ČvarakFestom, koji predstavljaju gastronomsku i kulturnu baštinu ovog kraja. Sve ove manifestacije doprinose turističkoj atraktivnosti općine, promiču lokalne proizvode, običaje i eno – gastronomske specijalitete, te povezuju stanovnike i posjetitelje s dugom tradicijom Baranje (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-d).

Manifestacije i događanja u zajednici predstavljaju važnu priliku za uključivanje volontera. Kroz sudjelovanje u organizaciji i provedbi takvih događanja, volonteri mogu ostvariti kontakt sa starijim osobama i potaknuti njihovo aktivnije sudjelovanje u društvenom životu. Time se ne doprinosi samo kvaliteti života starijih osoba, već i jačanju međugeneracijske povezanosti.

Općina Kneževi Vinogradi svojim ruralnim karakterom i rasporedom sedam naselja

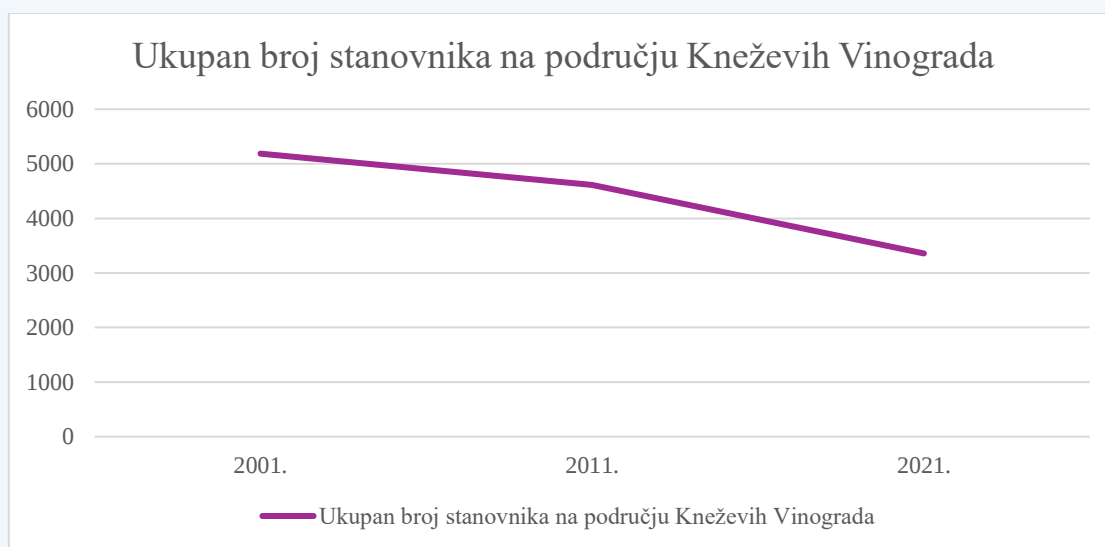
pruža specifičan kontekst za volontiranje sa starijim osobama. Manja i razmaknuta naselja znače da je logistika jedan od izazova, pa bi bilo važno osmisliti fleksibilne i lokalno dostupne volonterske aktivnosti. S druge strane, bogata kulturna i turistička ponuda poput Dana vina u Suzu, Vinatlona ili Etno sela Karanac – pokazuje da zajednica ima tradiciju okupljanja i zajedničkih aktivnosti, što može poslužiti kao odlična prilika za uključivanje volontera. Vinogradarstvo i poljoprivreda, koji su i danas važan dio gospodarskog života, također se mogu povezati s aktivnostima za starije, primjerice kroz zajedničke radove u vrtovima ili vinogradima, što motivira i starije i mlađe sudionike. Blizina prirodnih resursa poput Kopačkog rita i Dunava dodatno nudi prostor za rekreaciju i ekološke aktivnosti, dok povijesna i kulturna baština općine može biti motivacija za volontere da se osjećaju dijelom očuvanja lokalnog identiteta. Zaključno, Kneževi Vinogradi nude kombinaciju prirodnih, kulturnih i društvenih resursa koji, ako se pametno iskoriste, mogu značajno doprinijeti povećanju broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama.

6.3. Demografske karakteristike

Najnoviji podaci upućuju na to da na području općine Kneževi Vinogradi trenutačno stanuje sveukupno 3357

stanovnika od čega 1639 muškaraca i 1718 žena (Državni zavod za statistiku, 2021). U nastavku će se prikazati kretanje stanovništva kroz godine prema zadnja četiri popisa stanovništva iz 1991., 2001., 2011. te 2021. godine. Kako, prema saznanjima autorica, nisu dostupni podaci o popisu stanovništva prema općinama i gradovima za 1991. godinu, podaci će se za

lokalnu razinu, odnosno za općinu Kneževi Vinogradi prikazati unazad zadnja tri popisa stanovništva, dok će se za nacionalnu razinu prikazati unazad zadnja četiri popisa stanovništva. U grafikonu 5. prikazani su podaci o broju stanovništva unazad tri popisa stanovništva za općinu Kneževi Vinogradi.

Grafikon 5. Ukupan broj stanovnika u Kneževim Vinogradima kroz godine

Napomena: Vlastita interpretacija i sažetak prema državnom zavodu za statistiku za 2001., 2011. i 2021. godinu (Državni zavod za statistiku 2001; 2011; 2021)

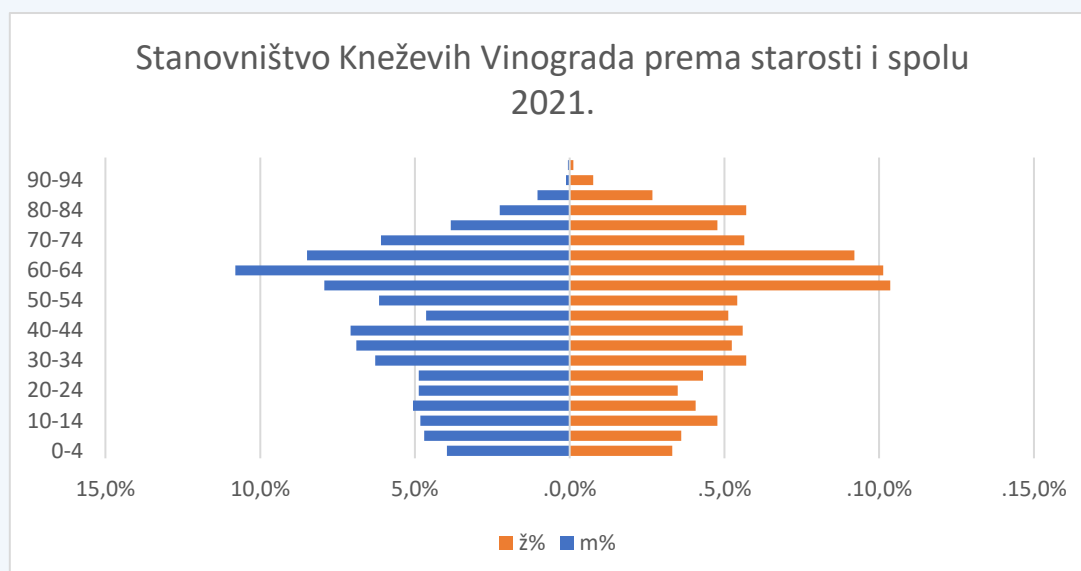
Iz prikazanog grafikona moguće je uočiti da je prisutan trend smanjenja broja stanovništva na području općine Kneževi Vinogradi. U odnosu na 2001. godinu kada je u Kneževim Vinogradima stanovalo 5186 stanovnika te u odnosu na 2021. godinu kada je u Kneževim Vinogradima stanovalo 3357 stanovnika moguće je zaključiti kako je došlo do pada od 32,3 % (Informativna katolička agencija, 2022). Sukladno navedenom može se ujedno zaključiti kako je sve manji broj ljudi na raspolaganju za

uključivanje u volontiranje sa starijim osobama. Najveći pad zabilježen je u razdoblju od 2011. do 2021. godine kada je broj stanovnika smanjen za oko 27,3 %, dok je u razdoblju 2001. do 2011. godine pad iznosio oko 11 %. S druge strane podaci na nacionalnoj razini govore o tome da je u Republici Hrvatskoj prisutan trend smanjenja broja stanovništva kroz posljednja četiri popisa stanovništva pri čemu je u razdoblju od 1991. do 2001. godine prisutan pad od 7,25 %, u razdoblju

od 2001. do 2011. godine prisutan je pad od 3,4 %, a u razdoblju od 2011. do 2021. godine pad za 9,25 %. Zaključno u razdoblju od 1991. godine do 2021. godine prisutno je smanjenje broja stanovništva za 18,7 % (Informativna katolička agencija, 2022). Shodno navedenom može se zaključiti kako je značajan pad broja stanovnika karakterističan za cijelo područje Republike Hrvatske, odnosno ono nije specifično samo za općinu Kneževi Vinogradi. Razlog navedenom su prirodno (veći broj umrlih od rođenih) i mehaničko (veći broj iseljenog od doseljenog stanovništva) gubljenje stanovništva, kao i ubrzan proces demografskog starenja (Živić, 2017).

Na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku (2021), dobna struktura stanovništva prikazana piramidom dobnih skupina (Grafikon 6.) uočava se već spomenuto obilježje demografskog starenja koje je često prisutno u ruralnim sredinama poput općine Kneževi Vinogradi. Dobno-polna piramida također prikazuje smanjenje mlađih dobnih skupina te relativno veći udio srednjih i starijih dobnih skupina, što upućuje na smanjeni natalitet i iseljavanje mlađeg stanovništva. Posebno je značajan udio starijeg stanovništva u dobi od 65 i više godina, koji čini približno 25,5 % ukupne populacije općine. Promatrajući

strukturu starijeg stanovništva prema spolu, vidljivo je kako žene čine veći udio u odnosu na muškarce. Pritom žene starije životne dobi čine približno 14,8 % ukupnog stanovništva, dok muškarci čine oko 10,7 %. Ovakav odnos prikazuje pojavu feminizacije starosti, koja je prisutna i na nacionalnoj razini, a odnosi se na veći udio žena u starijim dobnim skupinama (Peračković i Pokos, 2015). Također, navedena struktura ima važne implikacije za organizaciju socijalne podrške u zajednici jer je veći udio starijih osoba često povezan s izraženijom potrebom za različitim oblicima pomoći i podrške u svakodnevnom životu. U kontekstu problema nedostatka aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama, prikazana dobna struktura dodatno naglašava neravnomjernost između potreba i dostupnih resursa. Odnosno, s jedne strane se pretpostavlja rast broja potencijalnih korisnika usluga koje nudi Udruga, dok se s druge strane smanjuje broj mlađih osoba koje bi se potencijalno bavile volonterstvom. Upravo zbog toga autorice prepoznaju važnost osiguravanja kontinuiranog i dugoročnog uključivanja volontera kako bi se postigla adekvatna razina socijalne podrške u zajednici.

Grafikon 6. Piramida dobnih skupina stanovništva u Kneževim Vinogradima prema popisu stanovništva iz 2021. godine.

Analizom etničke strukture stanovništva općine Kneževi Vinogradi, uočava se multikulturalnost, pri čemu Hrvati čine 38 %, Mađari također 38 % stanovništva, Srbi 18 % te ostale nacionalnosti 6 % (Općina Kneževi Vinogradi, 2018). Uspoređujući Popis stanovništva Državnog zavoda za statistiku iz 2011. i 2021. godine, etnička raznolikost ostaje stalno obilježje unatoč

smanjenju broja stanovništva. Autorice zaključuju kako je pri planiranju volonterskih aktivnosti važno uzeti u obzir etničku raznolikost zajednice jer može imati utjecaj na razinu uključenosti u volonterske aktivnosti zbog različitih kulturnih obrazaca i pristupa društvenom angažmanu. U tom kontekstu Bašić (2017) naglašava kako održivi odnosi između pripadnika različitih

etničkih skupina ne počivaju samo na međusobnoj toleranciji, već na izgradnji bliskosti među ljudima. Prema tome, uključivanje različitih skupina u volonterske aktivnosti doprinosi jačanju društvene povezanosti u zajednici.

Nadalje, važno je istaknuti povezanost obrazovne strukture s razvojem volonterstva u zajednici. Kako navode Kotlar i Bašić (2010), odgojno-obrazovne ustanove imaju ključnu ulogu u poticanju i razvoju kulture volontiranja, budući da kroz obrazovanje pojedinci stječu znanja, vještine i vrijednosti poput odgovornosti, solidarnosti i društvene angažiranosti. Najbolji se rezultati u razvoju volonterstva postižu kada se sadržaji vezani uz volontiranje integriraju u sustav obrazovanja, osobito kroz obrazovanje budućih stručnjaka koji će u svom radu imati doticaj s volonterskim aktivnostima.

U tom smislu, niža razina obrazovanosti ili nedovoljna zastupljenost obrazovnih sadržaja vezanih uz volontiranje može dovesti do slabije razvijene svijesti o važnosti društvenog angažmana, što se posljedično odražava na manji broj aktivnih i stalnih volontera u zajednici. Navedeno posebno dolazi do izražaja u ruralnim sredinama poput Kneževih Vinograda, gdje obrazovna struktura izravno utječe na dostupnost i kvalitetu volonterskih resursa. Analizom obrazovne strukture stanovništva općine Kneževi Vinogradi (Tablica 1.) uočava se kako najveći udio stanovništva čine osobe sa završenom srednjom stručnom spremom (oko 37,4 %), dok drugi najveći udio čine osobe sa završenom osnovnom školom (27,8 %). Manji udio odnosi se na visokoobrazovane osobe (5,6 %), kao i na osobe bez završene osnovne škole (2,5 %). Važno je napomenuti kako se

navedeni podaci odnose na Popis stanovništva iz 2011. godine (Općina Kneževi Vinogradi, 2018). Iz prikazanih podataka proizlazi kako veći udio osoba sa srednjom i osnovnom razinom obrazovanja može biti povezan s nižom razinom informiranosti o mogućnostima volontiranja te manjom zastupljenošću organizacijskih i društvenih kompetencija koje potiču aktivno sudjelovanje u ovim aktivnostima. Istovremeno takva struktura ukazuje na potrebu dodatnog poticanja i edukacije stanovništva u području volontiranja. Što se tiče rada sa starijim osobama, obrazovna struktura na području Kneževih Vinograda može pridonijeti problemu nedostatka stalnih i aktivnih volontera, budući da volontiranje zahtijeva kontinuiran angažman, razvijanje socijalnih vještina i svijesti o važnosti volontiranja.

Stupanj obrazovanja	2011.
Bez škole	115
Osnovna škola (od 1. do 3. razreda)	66
Osnovna škola (od 4. do 7. razreda)	512
Osnovna škola	1.282
Srednja škola	1.724
Visoko obrazovanje, ukupno:	256
► Stručni studij	139
► Sveučilišni studij	114
Doktorat	3
Nepoznato	403
UKUPNO	4.614

Tablica 1. Obrazovna struktura stanovništva općine Kneževi Vinogradi preuzeta iz Službenog glasnika Općine Kneževi Vinogradi, broj 6/2018.

Što se tiče prihoda na području općine Kneževi Vinogradi, prema podacima Popisa stanovništva iz 2021. godine vidljivo je kako najveći dio stanovništva ostvaruje prihode od rada, njih 1229, što čini približno 36,6 % ukupnog stanovništva. Slijede osobe koje ostvaruju prihode od mirovine, njih 972, odnosno 29 %. Također važno za istaknuti kako 777 osoba, odnosno približno 23,1 % stanovništva, nema prihoda, što upućuje na povećanu potrebu za uslugama podrške i pomoći u zajednici. Pritom starije osobe zbog nedostatnih financijskih sredstava nisu u mogućnosti priuštiti adekvatnu skrb,

zbog čega je dodatno izražena potreba za volonterima.

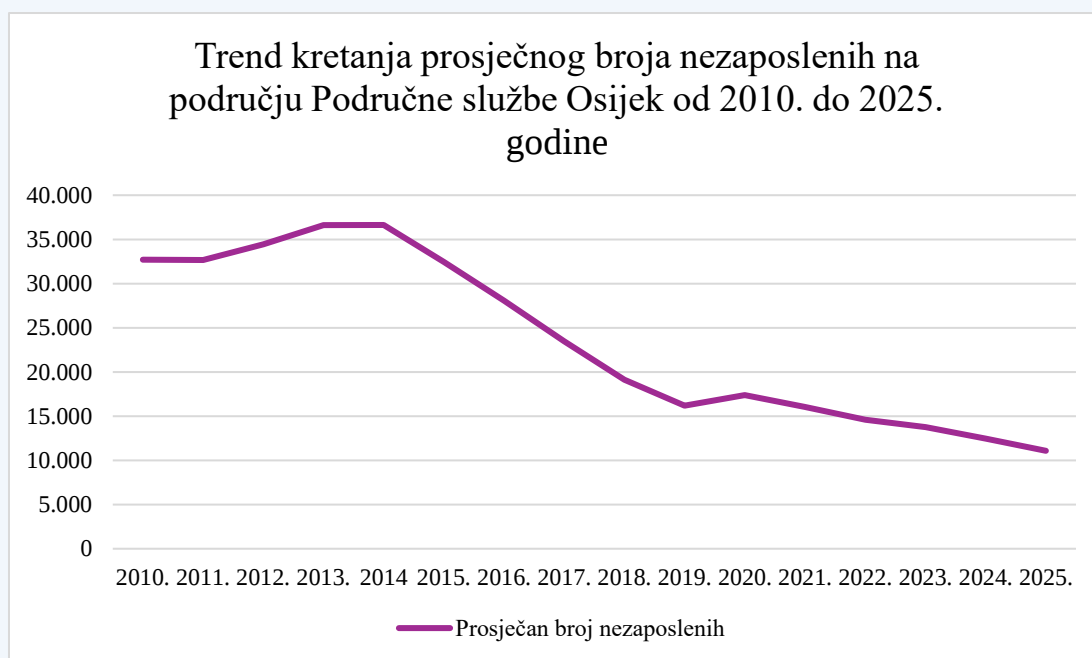
U odnosu na problem kako povećati aktivan i stalan broj volontera na području Kneževih Vinograda, važno je analizirati kretanje starijeg stanovništva unutar ukupne populacije kako bi se pobliže shvatila i objasnila potreba za volonterima usmjerenim na ovu skupinu.

Dob stanovništva	Broj stanovnika u RH 2021. godine	Broj stanovnika Osječko-baranjske županije 2021. godine	Broj stanovnika u Kneževim Vinogradima 2021. godine
65-69	279.106	19.538	297
70-74	228.612	14.665	197
75-79	146.855	9.747	145
80-84	122.719	7.644	135
85-89	67.249	3.894	63
90-94	21.019	1.083	15
95 i više	3.679	163	3
Ukupno	869.239	56.734	855

Tablica 2. Usporedba broja stanovništva prema popisu stanovništva 2021. godine na području Republike Hrvatske, Osječko-baranjske županije i općine Kneževi Vinogradi (Državni zavod za statistiku, 2021).

Analizom broja stanovnika prema dobnim skupinama (Tablica 2.) uočava se da je na području Republike Hrvatske najveći broj starijeg stanovništva u dobi od 65 do 69 godina. Navedeno je karakteristično i za područje Osječko-baranjske županije te općine Kneževi Vinogradi. Udio starijeg stanovništva, 65+ godina, na području općine Kneževi Vinogradi u odnosu na ukupan broj starijeg stanovništva u Republici Hrvatskoj iznosi približno 0.10 %. Od ukupnog broja starijeg stanovništva Osječko-baranjske županije približno 1.51 % starijeg stanovništva živi na području općine Kneževi Vinogradi. Usporedivši ukupan broj stanovnika općine Kneževi Vinogradi te ukupan broj stanovnika starije dobi na području općine Kneževi Vinogradi, udio starijeg stanovništva iznosi 25.48 %.

Prema saznanjima autorica dostupni podaci o broju nezaposlenih ne obuhvaćaju općinu Kneževi Vinogradi, stoga će se u nastavku prikazati podaci za Osječko-baranjsku županiju odnosno za Područnu službu Osijek Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Grafikon 7. Trend kretanja prosječnog broja nezaposlenih na području Područne službe Osijek od 2010. do 2025. godine

Napomena. Vlastita interpretacija i sažetak prema Područnoj službi Osijek Hrvatskog zavoda za zapošljavanje od 2010. do 2025. godine (Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek, 2012; 2013; 2014; 2015; 2017; 2019; 2020; 2021; 2022; 2023; 2024; 2025)

Iz prikazanog grafikona (Grafikon 7.) jasno je uočljiv trend smanjivanja broja nezaposlenih na području Osječko-baranjske županije od 2010. do 2025. godine. Govoreći o smanjivanju broja nezaposlenih važno je napomenuti da je Republika Hrvatska iseljenička država, kako je i ranije u tekstu prikazano. Stoga se može zaključiti da odlaskom ljudi se ujedno smanjuje i broj nezaposlenih. Ipak, navedeni trend smanjivanja nezaposlenih na području Osječko-baranjske županije može biti i rezultat dobre politike u području zapošljavanja. Prema posljednjim

dostupnim podacima, u Osječko-baranjskoj županiji u veljači 2026. godine evidentirano je 10.429 nezaposlenih osoba. To čini 570 (5,2 %) osoba manje nego u siječnju 2026. godine te 1833 (14,9 %) manje nego u veljači prošle godine (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2026). S druge strane, na nacionalnoj razini podaci ukazuju na to da je u siječnju 2026. godine stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj iznosila 4,9 %. Ujedno je broj nezaposlenih u odnosu na prosinac 2025. godine porastao za 6,4 % (Državni zavod za statistiku, 2026).

Prema saznanjima autorica, zadnji zabilježeni podaci koji govore o stopi rizika od siromaštva za Kneževe Vinograde

zabilježeni su 2016. godine. Oni ukazuju na to da je stopa rizika od siromaštva iznosila 41.50 %. Ovakvi podaci su alarmantni jer oni ukazuju na to da je gotovo pola stanovnika Kneževih Vinograda u riziku od siromaštva (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije i Državni zavod za statistiku, 2016). Slične zaključke potvrđuju i podaci iz 2024. godine prema kojima stopa rizika od siromaštva u Panonskoj Hrvatskoj, regiji koja obuhvaća Osječko-baranjsku županiju i Kneževe Vinograde, iznosi 29,7 %. U odnosu na Republiku Hrvatsku za koju stopa rizika od siromaštva iznosi 20.3 % moguće je zaključiti kako je Panonska Hrvatska rizična regija (Državni zavod za statistiku, 2025-c). Prosječna stopa rizika na razini Europske unije iznosi 21 %. Istraživanje potvrđuje da je u 93 regije Europske unije stopa rizika od siromaštva veća od prosjeka među kojima se nalazi i Panonska Hrvatska s 31 % stanovništva u riziku od siromaštva. U odnosu na izvješće Eurostata za 2021. godinu stopa je porasla obzirom na to da je prethodna stopa rizika od siromaštva iznosila 28,6 % (Filipović, 2025). Ovakvi podaci predstavljaju dvostruki rizik za istraživačko pitanje „Kako povećati broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda“. S jedne strane predstavlja rizik za same starije osobe koje si zbog siromaštva ne mogu priuštiti adekvatne

usluge te su samim time prepuštene djelovanju neprofitnih organizacija. S druge strane rad neprofitnih organizacija uvelike ovisi o volonterima. Isto tako, pretpostavlja se da će angažiranost volontera biti manja ukoliko su i oni u riziku od siromaštva, s obzirom na to da im osnovne potrebe nisu zadovoljene.

Uz prethodno analizirane demografske podatke stanovništva, važno je sagledati i ukupnu razinu razvijenosti općine kroz razvojni indeks kao relevantnog pokazatelja socioekonomskog stanja. Razvojni indeks predstavlja pokazatelj razvijenosti jedinica lokalne samouprave koji uključuje čimbenike poput prihoda, zaposlenosti, obrazovanja i demografskih kretanja. Prema dostupnim podacima za razdoblje 2020.-2022., razvojni indeks općine Kneževi Vinogradi iznosi 91,656, što ukazuje na ispodprosječnu razinu razvijenosti u odnosu na prosjek Republike Hrvatske.

Također jedan od ključnih faktora koji utječu na dostupnost usluga, uključujući aktivno sudjelovanje u lokalnim udrugama, jest stanje prometnica i prometna povezanost unutar općine. Najvažnije cestovne prometnice prolaze zapadnim i sjevernim rubom općine, pri čemu su to državne ceste D7 i D212. Na ove se ceste nastavlja mreža županijskih i lokalnih cesta koje povezuju naselja unutar općine. Zbog prostornog rasporeda naselja i prirodnih

ograničenja poput Dunava i Parka prirode, prometna povezanost može biti otežana te može imati utjecaj na dolazak volontera u Udrugu, ali i samo provođenje određenih usluga (Općina Kneževi Vinogradi, 2018). Autorice zaključuju kako volonteri izvan Kneževih mogu imati poteškoće u dolasku, što doprinosi nedostatku stalno aktivnih volontera.

Iz svega navedenog, važno je navesti stavove prema aktualnom problemu. Prema istraživanju Kotlar i sur. (2016) utvrđeno je kako postoji pozitivan odnos prema volonterskom radu i njegovoj vrijednosti u zajednici. Unatoč tome, većina ispitanika tek se povremeno i kratkotrajno bavi volonterstvom, dok je redovito volontiranje nešto rjeđe. Kao glavne prepreke ističu se nedostatak vremena i nedovoljna informiranost. U kontekstu Udruge, ovi stavovi pokazuju da problem nedostatka stalnih i aktivnih volontera ne proizlazi iz negativnog odnosa prema volontiranju, već iz nedostatka poticaja za uključivanje u aktivnosti volontiranja.

6.4. Specifične karakteristike zajednice u odnosu na pitanje kako osigurati aktivne i stalne volontere u radu sa starijim osobama u Kneževim Vinogradima

Općina Kneževi Vinogradi predstavlja manju ruralnu zajednicu u Osječko-

baranjskoj županiji, obilježenu relativno malim brojem stanovnika te značajnim udjelom starijih osoba u populaciji, što dodatno povećava potrebu za organiziranim oblicima podrške, uključujući volonterske aktivnosti usmjerene na skrb i socijalnu uključenost starijih osoba. Knežević i sur. (2023) navode da postoje značajne razlike u dostupnosti socijalnih usluga između ruralnih i urbanih sredina, pri čemu u ruralnim sredinama starije osobe imaju značajno manju dostupnost. Navedeno je moguće opisati i kao specifičnost zajednice općine Kneževi Vinogradi s obzirom na to da je starijim osobama u pogledu dostupnosti socijalnih usluga dostupan Područni ured Beli Manastir Hrvatskog zavoda za socijalni rad, obiteljski dom Arka s kapacitetom 20 korisnika za uslugu smještaja za psihički bolesne odrasle osobe te Udruga žena „Izvor“ (Osječko-baranjska županija, 2023). Važno je napomenuti da udaljenost između Kneževih Vinograda i Belog Manastira približno iznosi 10 kilometara, što za starije osobe koje nemaju osobni automobil ili osiguran prijevoz uvelike utječe na dostupnost socijalnih usluga. Upravo se iz navedenog može uočiti potreba za stalnim i aktivnim volonterima na području Kneževih Vinograda. Nadalje, važno je napomenuti da je Udruga žena „Izvor“ kroz projekt „Starimo zajedno“ osigurala besplatan prijevoz za 250 starijih osoba koje si ne mogu samostalno

organizirati prijevoz. Kroz projekt je također osigurana i sportsko-rekreativne, kreativne, kulturne i zabavne aktivnosti za 50 korisnika (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-e). Za društveni život na području općine Kneževi Vinogradi važna su dobrovoljna vatrogasna društva kojih ima pet, domovi kulture koje svako mjesto u općini ima te kulturna društva koja djeluju samo u Zmajevcu, Suzi i Kotlini (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-f). Shodno navedenom, kao i uzimajući u obzir potrebu za raspisivanje projekta u području društvenog života u općini Kneževi Vinogradi,

moguće je izvesti dva zaključka.

Prvi upućuje na to da

društveni život u općini nije dovoljno razvijen, dok drugi sugerira da, iako su određene aktivnosti dostupne starijim osobama, one ne izazivaju značajni interes među tom populacijom. U pogledu društvenog života važno je istaknuti da Turistička zajednica Osječko-baranjske županije organizira obiteljsko druženje za djecu, roditelje, bake i djedove povodom Uskrsa (Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, 2026). Ovakvi događaji pokazuju da zajednica aktivno potiče druženja stanovnika te promiče

međugeneracijsku solidarnost kroz obiteljska druženja. Specifičnost općine Kneževi Vinogradi ističe se i u multikulturalnosti ove zajednice, s obzirom na to da je mađarski jezik, uz hrvatski jezik, u službenoj uporabi. Također dosadašnji projekti koji za cilj imaju očuvati manjinske jezike na ovom području ukazuju na dobro razvijenu multikulturalnost (Popović, 2016). Nadalje, u općini Kneževi Vinogradi stanovnicima su dostupni različiti sadržaji poput NTL-a, Tiska, ljekarne, pekare i drugih. U odnosu na volontersku populaciju važno je napomenuti kako se na području općine Kneževi Vinogradi svake godine na Međunarodni dan volontera dodjeljuje „Nagrada volonter godine“ i „Priznanja za volonterski angažman“ (Kneževi parkovi, 2024). Nadalje, u odnosu na volontere važno se osvrnuti i na blizinu okolnih mjesta koja bi mogla biti potencijalni novi izvor aktivnih i stalnih volontera. U blizini općine Kneževi Vinogradi nalazi se Osijek, središte Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera koje broji oko 16.000 studenata (Puškarić, 2025). Navedeno može biti potencijalan resurs za povećanje broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama. Kneževi Vinogradi su od Osijeka udaljeni 25 kilometara te je dostupan javni prijevoz za ovu relaciju. Autobusni vozni red za ovu relaciju vozi cijeli dan s početkom u 6 sati i 45 minuta, dok je zadnji odvoz putnika iz Osijeka za

Kneževe Vinograda u 19 sati i 45 minuta (Putovnica.net., n.d.). Također jedna od specifičnosti ove zajednice je turistička atrakcija Sportsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi, koji se sadrži od olimpijskog bazena, malog dječjeg bazena, tobogana, dječjeg igrališta, fitness sprava na otvorenom, sportskih terena, odmorišta za bicikle, ribnjaka te ugostiteljskog objekata (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-i).

6.5. Obilježja i resursi zajednice

U ovom poglavlju prikazat će se obilježja i resursi zajednice Kneževi Vinogradi kroz prikaz usluga, programa i edukacije, postojećih partnerstva povezanih s djelatnošću Udruga žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi, vrijednosnih stavova i uvjerenja unutar zajednice te kontrole financijskih resursa.

6.6. Usluge, programi i edukacije

Na području općine Kneževi Vinogradi, prema Registru Udruga Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (2026.), u području socijalne djelatnosti aktivno djeluje petnaest udruga, zajednica i

saveza. Što se tiče samog naselja Kneževi Vinogradi, koje pripada istoimenoj općini, djeluje šest udruga i saveza: Savez poduzetnika Mađara Hrvatske, Udruga umirovljenika općine Kneževi Vinogradi, Udruga žena „Izvor“, Udruga fotografa, videografa i digitalne kreativnosti Go2Baranja, Mađarska Udruga mladeži „Hercegszöllősi Mihály“ te Udruga „UPRIV“ (Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, n.d.).

U naselju Kneževi Vinogradi ističe se više udruga i saveza koji kroz svoje aktivnosti, programe i edukacije mogu doprinijeti povećanju broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama. Iako Savez poduzetnika Mađara Hrvatske prvenstveno djeluje u području gospodarskog razvoja, povezivanja i poboljšanja poslovanja, postoji mogućnost organizacije edukacije o financijskoj pismenosti i poduzetništvu za starije osobe, čime bi se poticala njihova aktivnost i samostalnost, ali i uključivanje volontera. Primjerice, manifestacija Eco fest, organizirana prije desetak godina od strane Saveza poduzetnika Mađara Hrvatske, okupljala je različite udruge i predstavljala projekt „Baranja Greenways“ (DKolektiv – organizacija za društveni razvoj, 2014). Udruga umirovljenika općine Kneževi Vinogradi okuplja oko 180 članova odnosno volontera, a njezine aktivnosti usmjerene su na poboljšanje socijalnog i

materijalnog položaja umirovljenika. Udruga provodi kulturno-prosvjetne aktivnosti i edukacije, organizira izlete i odlaske u lječilišta radi fizioterapeutske rehabilitacije, a također postoji organizacija posjeta i pružanja pomoći bolesnim članovima unutar općine Kneževi Vinogradi (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-g). Mađarska Udruga mladeži „Hercegszöllösi Mihály“ usmjerena je na očuvanje mađarske kulture i tradicije kroz organizaciju kulturnih programa, glazbenih nastupa sastava Triliom te manifestacija poput Večeri mađarskog folklora. Udruga redovito provodi kreativne radionice za djecu i odrasle, koje predstavljaju važan prostor za uključivanje volontera, ali i za aktivno sudjelovanje starijih osoba (Općina Kneževi Vinogradi, n.d.-h). Udruga „UPRIV“, odnosno Udruga proizvođača rakije iz voća, jedinstvena je u Hrvatskoj po tradicionalnoj proizvodnji voćnih rakija. Posebno se ističe vlastitom destilerijom i kušaonicom, gdje posjetitelji imaju mogućnost degustacije i kupnje proizvoda. Iako Udruga nije primarno usmjerena na socijalnu skrb, kroz svoje aktivnosti može poticati razvoj volontiranja i međugeneracijske suradnje, primjerice uključivanjem mladih i starijih u radionice destilacije, voćarske edukacije i različite manifestacije (*Company Wall*, n.d.). U tom kontekstu, starije osobe mogu prenositi svoja znanja i iskustva na mlađe generacije,

dok volonteri sudjeluju u organizaciji događanja i promocija, čime se doprinosi jačanju zajednice i socijalne uključenosti.

Nadalje, Udruga žena „Izvor“ ponajviše, za razliku od svih dosad navedenih udruga, djeluje u području socijalne skrbi i osnaživanja onih najranjivijih. Udruga žena „Izvor“ kroz program „Zaželi“ pruža sveobuhvatnu podršku osobama starije životne dobi, omogućujući im ostanak u vlastitom domu čime se prevenira institucionalizacija i poboljšava kvaliteta njihova života u domu. Istovremeno, program zapošljava žene i osigurava im mogućnosti osposobljavanja što doprinosi jačanju njihovog položaja u društvu i zajednici. Što se tiče radionica i edukacija, Udruga žena „Izvor“ ističe se po tome što organizira radionice i edukacije namijenjene starijim osobama, koje osim primarne svrhe edukacije služe i socijalizaciji. Volonteri koji sudjeluju u edukacijama i programima Udruge jačaju međugeneracijsku suradnju i osjećaj zajedništva (Udruga žena „Izvor“, n.d.-a).

Jedan od projekata financiranih od strane Europskog socijalnog fonda je projekt

Inkluzijom do zapošljavanja, kojim je petnaest teže zapošljivih žena pružalo podršku kućanstvima u kojima se nalaze stariji i nemoćni. Također, nekoliko je žena u sklopu tog projekta položilo vozački ispit B kategorije, dvije žene su se osposobile za vizažistice, a neke od njih za uzgoj povrća, voća i cvijeća (Udruga žena „Izvor, n.d.-b). Udruga žena „Izvor“ starijim, nemoćnim i osobama s invaliditetom pruža niz različitih usluga, među kojima se ističu usluge prijevoza, praonice rublja, mjesnih druženja te radionica koje ispunjavaju slobodno vrijeme te potiču socijalizaciju stanovnika Kneževih Vinograda. Jedna od posljednjih manifestacija namijenjena starijim osobama, kojom se potiče aktivno starenje, bila je manifestacija pod nazivom „Šetnja s fenjerima“, nastala u suradnji Udruge žena „Izvor“ i Udruge Svjetlost Fenjera. Ovom manifestacijom istaknuta je društvena dimenzija šetnje, drugim riječima između osoba starije životne dobi potaknuta je interakcija i socijalna povezanost što predstavlja važan faktor održavanja dobrog mentalnog zdravlja starijih osoba.

Udruga žena „Izvor“ svake redovito provodi aktivnosti usmjerene na starije osobe i njihovu socijalnu uključenost. Tako svake godine 1. listopada prigodno obilježava

Međunarodni dan starijih osoba, pri čemu je posljednja proslava održana u Domu kulture u Kneževim Vinogradima okupila oko 140 starijih osoba, kao i brojne donatore i volontere koji su doprinijeli organizaciji događanja. Jedna od edukativno interaktivnih radionica, bila je u srpnju 2025. godine kada su korisnici Udruge žena „Izvor“ posjetili Kopački rit, kako navode iz Udruge ovim je izletom bio potaknut osjećaj zajedništva i povezanosti među sudionicama. Još neke od edukacija i radionica, koje su bile u organizaciji Udruge žena „Izvor“, su predavanje o sigurnosti u prometu za starije osobe, Sajam udruga Baranje, edukacija o važnosti primjerene fizičke aktivnosti, radionica „Izvor“, usmjerena na povezivanje i zajedništvo (Udruga žena „Izvor, 2025-b).

Iz navedenih aktivnosti može se zaključiti kako unutar zajednice Kneževih Vinograda postoje različiti oblici podrške, edukacija, radionica namijenjenih različitim dobnim skupinama, no najviše njih namijenjeno osobama starije životne dobi.

6.7. Postojeća partnerstva povezana s djelatnošću Udruga žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi

Postojeća i najznačajnija partnerstva povezana s

djelovanjem Udruga žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda uključuju suradnju s Općinom Kneževi Vinogradi, Područnim uredom Beli Manastir, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, domom za starije, Pravim fakultetom u Osijeku kroz organizaciju predavanja za studente te lokalnim poduzetnicima i pojedincima koji svojim donacijama podupiru rad Udruga. Posebno se ističe projekt „Inkluzijom do zapošljavanja“ u kojem su glavni partneri bili Općina Kneževi Vinogradi, Područni ured Beli Manastir te Zavod za zapošljavanje - Regionalni ured Osijek. Projekt je bio usmjeren na osnaživanje i unaprjeđenje radnog potencijala žena u nepovoljnom položaju na tržištu rada (Udruga žena „Izvor“, n.d.-g). Također, Udruga je u suradnji s Općinom Kneževi Vinogradi provodila projekt „Pomoć nadohvat ruke“ namijenjen starijim osobama, kroničnim bolesnicima i osobama s invaliditetom, s ciljem poboljšanja njihova svakodnevnog života (Baranja info, 2024).

6.8. Vrijednosni stavovi i uvjerenja unutar zajednice

Vrijednosni sustav lokalne zajednice Kneževi Vinogradi duboko je ukorijenjen u multikulturalnosti i kršćanskoj tradiciji, što je vidljivo i u samom vizualnom identitetu Udruga. Logo Udruga, koji simbolizira suživot reformirane, pravoslavne i

rimokatoličke crkve, odražava temeljna uvjerenja mještana o toleranciji i zajedništvu (Udruga žena „Izvor“, n.d.-c). Takav vrijednosni okvir pokazuje da u zajednici postoji snažna osnova za solidarnost i međusobnu brigu. Ipak, u svakodnevnom životu te se vrijednosti ne prenose uvijek u konkretno djelovanje. Iako načelno potiču solidarnost prema ranjivim skupinama, u praksi se uočava značajan jaz između formalne podrške i stvarne volonterske angažiranosti. Prethodno je u radu navedeno kako starije osobe čine više od 25 % populacije općine, no manjak volontera ukazuje na to da se skrb o starijima češće doživljava kao obveza obitelji ili profesionalnih službi, a rjeđe kao zajednička odgovornost. Time se prostor za građanski angažman smanjuje, a briga o starijima ostaje izvan šire društvene uključenosti. Statistike također potvrđuju ovu neravnotežu, većina mladih preferira rad s djecom, dok interes za volontiranje sa starijim osobama pokazuje znatno manji udio, što upućuje na to da se starost ne doživljava kao područje koje nudi osobni razvoj ili pozitivno iskustvo (Tonković i sur., 2023-a). Takva percepcija dodatno smanjuje motivaciju za uključivanje i dugoročno održava postojeći manjak volontera.

Stavovi mještana prema problemu starenja povezani su s procesom ruralne transformacije Baranje. U sredini gdje je ekonomska sigurnost često vezana uz poljoprivredu, slobodno vrijeme najčešće se usmjerava na aktivnosti koje donose konkretnu korist. To pokazuje da su svakodnevni prioriteti usmjereni na egzistenciju, dok aktivnosti poput volontiranja ostaju u drugom planu. U takvom okruženju, neplaćeni rad sa starijima lako se doživljava kao dodatno opterećenje, a ne kao vrijedna društvena aktivnost, što potvrđuju i Bežovan i Matančević (2017). Dodatnu prepreku predstavlja i prikriveni ageizam. Mladi volonteri starije osobe često promatraju kroz prizmu slabosti i ovisnosti, što stvara emocionalnu distancu i nelagodu. Zbog toga se takav rad može činiti zahtjevnim i iscrpljujućim, umjesto kao prilika za povezivanje i razmjenu iskustava (Voss i sur., 2018). Uslijed velike emigracije mladih, u Kneževim Vinogradima dolazi do pojave „prihvaćene izolacije“ starijih. Njihovo povlačenje iz društvenog života sve se više doživljava kao nešto normalno, a ne kao problem na koji bi zajednica trebala reagirati (Demonja, 2012). Upravo takvo prihvaćanje stanja dodatno smanjuje potrebu za promjenom i održava postojeću pasivnost. Medijska konotacija navedenog problema u Hrvatskoj dodatno utječe na način na koji se starije osobe percipiraju.

Javni diskurs o starosti često je podijeljen, s jedne strane stariji se prikazuju kao teret za mirovinski sustav, dok se s druge strane naglašava njihova nemoć i siromaštvo (Peračković i Pokos, 2015). Takva slika ne ostavlja puno prostora za drugačije razumijevanje starosti, primjerice kao razdoblja koje može biti aktivno i vrijedno. Dominantna sredstva javnog komuniciranja u zajednici su Radio Baranja i lokalni portali poput Baranja info i Slavonija info. Analizom

medijskog sadržaja vidljivo je da prevladavaju teme vezane uz proslave, sajmove i uspješno završene projekte. Primjerice, projekt Pomoć nadohvat ruke često se spominje u kontekstu uvođenja inovativne tehnologije poput SOS uređaja (Slavonija info, 2024). Iako su ovakve objave pozitivne, one često stvaraju privid da je problem skrbi o starijima riješen tehnologijom, pa se stvarna potreba za ljudskim kontaktom i volonterima stavlja u drugi plan (Uzun i sur., 2019). Glavni kanal neslužbene komunikacije je Facebook stranica Udruge žena „Izvor“, gdje se objavljuju pozivi na radionice i akcije poput obilježavanja Međunarodnog dana starijih osoba. Osim toga, mještani koriste Facebook grupe za razmjenu informacija o uslugama u općini. Iako su građani online,

starije osobe se često susreću s digitalnom izolacijom. Peračković i Pokos (2015) navode da mediji rijetko pišu o tome kako uključiti starije u digitalni svijet, već ih najčešće prikazuju kao bolesne ili nemoćne. Takva medijska konotacija utječe na mlade volontere, jer oni rad sa starijima doživljavaju kao teret, a ne kao priliku za međugeneracijsku razmjenu vještina. Za udrugu je stoga izazov kako kroz medije prikazati volontiranje kao aktivnost koja donosi korist i samom volonteru, a ne samo korisniku.

Struka stoga naglašava potrebu za prilagodbom volonterskih programa stvarnim uvjetima života u ruralnim sredinama. Prema smjernicama Hrvatskog centra za razvoj volonterstva, važno je razvijati model „aktivnog starenja“ i kroz edukaciju smanjiti strah od rada sa starijima (Hrvatski centar za razvoj volonterstva, n.d.). Time se mijenja način na koji se starije osobe doživljavaju, ne više kao pasivni korisnici, već kao aktivni članovi zajednice. Predlaže se i uvođenje fleksibilnijih oblika volontiranja, poput mikro-volontiranja i kratkoročnih aktivnosti, koje bolje odgovaraju suvremenom načinu života i nedostatku vremena (Howlett, 2018). Takav pristup može olakšati prvi korak prema uključivanju i postupno povećati interes za dugoročniji angažman. Iako projekti poput programa „Zaželi“ polako mijenjanju

percepciju skrbi kao profesionalne djelatnosti, stručnjaci upozoravaju da je za rješavanje problema u Kneževim Vinogradima nužno graditi osjećaj solidarnosti koji nadilazi projektno financiranje. Potrebno je razvijati uvjerenje da je prisutnost volontera indikator zdravlja cijele zajednice, a ne samo humanitarna gesta pojedinca (Zrinščak, 2003).

6.9. Kontrola financijskih resursa

Financije Udruge, a samim time i mogućnost rješavanja problema manjka aktivnih i stalnih volontera, uvelike ovise o izvorima financiranja i uvjetima pod kojima se ta sredstva dodjeljuju. Takva ovisnost već u početku određuje prostor djelovanja udruge i granice unutar kojih može razvijati svoje programe. Glavni akteri koji imaju moć nad financijskim resursima su Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike te ostala srodna ministarstva koja putem javnih poziva financiraju projekte, kao što su primjerice Zaželi i ostani ili Pomoć na dohvat ruke. Udruga se uvelike oslanja na te izvore, što potvrđuje i njihov strateški plan da prijave barem četiri nova projektna prijedloga kako bi osigurali stabilnost za svoje volonterske programe i ostvarili cilj od 350 volonterskih sati godišnje (Udruga žena „Izvor“, 2026). Iako takav pristup pokazuje proaktivnost i sposobnost prilagodbe, istovremeno

ukazuje i na visoku razinu ovisnosti o vanjskim izvorima financiranja. No, struka upozorava da je takav način financiranja, koji ovisi isključivo o natječajima, prilično nesiguran. Bežovan i Matančević (2017) ističu da „projektizacija“ civilnog društva stvara situaciju u kojoj udruge ne mogu dugoročno zadržati volontere jer novac dobivaju samo za kratkotrajne aktivnosti, dok sustavno ulaganje u ljude često ostaje u drugom planu. Time se stvara začarani krug u kojem nedostatak stabilnih sredstava dovodi do nestabilnih programa, a nestabilni programi otežavaju zadržavanje volontera.

Osim državne razine, značajnu ulogu u raspodjeli i usmjeravanju resursa imaju Osječko-baranjska županija i Općina Kneževi Vinogradi. Oni kroz svoje proračune i strateške dokumente, poput Plana razvoja Osječko-baranjske županije do 2027., osiguravaju sredstva za programe socijalne uključenosti. Takva podrška ima važnu ulogu u održavanju osnovnih aktivnosti i kontinuiteta rada na lokalnoj razini. Ipak, ona je najčešće usmjerena na pokrivanje temeljnih usluga, poput pomoći u kući, dok se za razvoj i širenje volonterskih programa izdvaja znatno manje sredstava. To pokazuje da volontiranje, iako prepoznato kao vrijedno, još uvijek nije prioritet u financijskom planiranju na lokalnoj razini. U ruralnom

kontekstu Baranje, značajnu priliku predstavlja i suradnja s Lokalnom akcijskom grupom (LAG) Baranja. Njihova Lokalna razvojna strategija LAG-a Baranja 2023–2027. otvara pristup europskim fondovima koji mogu doprinijeti rješavanju konkretnih prepreka, poput prijevoza volontera do udaljenih korisnika ili uređenja prostora za rad (LAG Baranja, 2023). Međutim, složenost administrativnih procedura koje prate takve fondove često nadilazi mogućnosti manjih udruga. Za organizaciju s ograničenim brojem zaposlenih i volontera to predstavlja dodatno opterećenje, zbog čega potencijalni izvori financiranja ostaju nedovoljno iskorišteni.

Udruga se nastoji djelomično odmaknuti od

ovisnosti o javnim natječajima kroz traženje donacija od lokalnih poduzeća i organizaciju

različitih kampanja, poput one planirane za Međunarodni dan starijih osoba. Cilj uključivanja barem 30 poduzeća ukazuje na pokušaj jačanja lokalne podrške i raznovrsnost izvora financiranja. Ipak, u praksi je vidljivo da lokalna poduzeća i obrti još uvijek ne ulažu redovito u društveno korisne aktivnosti, što dodatno ograničava mogućnosti Udruge. Time se pokazuje da problem financiranja nije samo

organizacijski, već i društveni, jer ovisi o tome koliko su u zajednici razvijeni navika doniranja i osjećaj društvene odgovornosti. Prethodno je u radu već naglašeno da manjak volontera direktno proizlazi iz ovakve financijske nestabilnosti. Ako udruga nema sigurna i kontinuirana sredstva, teško može volonterima osigurati kvalitetnu obuku, podršku mentora ili adekvatno priznanje za njihov rad, što su ključni čimbenici za njihovo dugoročno zadržavanje. Prema Howlett (2018), bez stabilne institucionalne podrške koja traje dulje od samog projekta, udruge u malim sredinama teško mogu razviti trajnu motivaciju kod volontera. Zaključno, kontrola financijskih resursa uvelike određuje i smjer djelovanja udruge, pa bez veće financijske autonomije Udruga ima ograničene mogućnosti za razvoj novih, fleksibilnijih i privlačnijih modela volontiranja koji bi mogli privući širi krug građana, osobito mlađe generacije.

7. Odgovor zajednice

Odgovor lokalne zajednice na potrebe ranjivih skupina u zajednici Kneževi Vinogradi vidljiv je kroz razvoj različitih oblika suradnje između organizacija civilnog društva, javnih institucija i lokalnih dionika. Takva partnerstva, a i sva ona buduća, omogućuju Udruzi žena „Izvor“ da

kvalitetnije i učinkovitije prepoznaje potrebe mještana odnosno korisnika te da koordinirano pruža usluge podrške unutar zajednice.

Drugim riječima, do sada je Udruga žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda razvila značajnu mrežu suradnje s Općinom Kneževi Vinogradi, Područnim uredom Beli Manastir, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, domovima za starije osobe, obrazovnim institucijama te lokalnim poduzetnicima i pojedincima. Ova mreža partnerstava predstavlja važan temelj za provedbu različitih socijalnih programa i projekata usmjerenih na unapređenje kvalitete života ranjivih skupina.

Unatoč relativno razvijenoj mreži partnerstva, može se uočiti kako je suradnja Udruge žena „Izvor“ u najvećoj mjeri usmjerena na institucionalne partnere, dok postoji prostor za snažnije uključivanje šire lokalne zajednice, osobito građana i neformalnih oblika podrške. Također, vidljiv je potencijal za uspostavljanje intenzivnije suradnje s drugim udrugama, kako unutar samog naselja Kneževi Vinogradi, tako i na razini šire lokalne zajednice, čime bi se dodatno ojačali kapaciteti za djelovanje i razmjenu resursa.

Nadalje, budući razvoj djelovanja Udruge mogao bi se usmjeriti na jačanje održivosti volonterskih aktivnosti, ali i na aktivnije uključivanje samih korisnika u život

zajednice, čime bi se poticala njihova socijalna uključenost i osjećaj pripadnosti.

Što se tiče same spremnosti zajednice Kneževi Vinogradi na rješavanje identificiranog problema, ona se može ocijeniti djelomičnom (Prilog 3.). Iako postoje određene inicijative i razvijeni oblici suradnje, zajednica zasad nema definiran konkretan plan razvoja kojim bi se potaknulo rješavanje problema. Također, može se primijetiti kako lokalne institucije u nedovoljnoj mjeri prepoznaju ovaj problem kao javni prioritet, što posljedično rezultira i slabijom uključenosti lokalnih poduzetnika i pojedinca u njegovo rješavanje.

8. Reperkusija problema

Na temelju prethodno provedene analize problema, obilježja ciljne populacije te utvrđenih rizičnih i zaštitnih čimbenika, može se zaključiti kako bi nerješavanje problema nedostatka aktivnih i kontinuirano uključenih volontera u radu sa starijim osobama imalo značajne i višestruke negativne posljedice. Te se posljedice očituju kako na razini same populacije starijih osoba, tako i na razini lokalne zajednice, pri čemu je važno

razlikovati dugoročne i kratkoročne posljedice.

Već je u prethodnim poglavljima istaknuto kako starije osobe na području Općine Kneževi Vinogradi čine značajan udio stanovništva, a mnoge od njih suočavaju se s različitim izazovima poput smanjene pokretljivosti, zdravstvenih poteškoća, usamljenosti i ograničenih socijalnih kontakata. Također je naglašeno kako su volonteri važan izvor podrške koji doprinosi zadovoljenju njihovih svakodnevnih potreba, ali i očuvanju njihove kvalitete života.

8.1. Kratkoročne posljedice na razini populacije

U kratkoročnom razdoblju, nedostatak volontera najprije se odražava na smanjenu dostupnost pomoći starijim osobama. To znači da dio starijih osoba neće dobiti potrebnu podršku u svakodnevnim aktivnostima poput odlaska u trgovinu, obavljanja administrativnih poslova ili jednostavno druženja i razgovora. S obzirom na to da je u ranijim poglavljima istaknuta važnost socijalnih kontakata za dobrobit starijih osoba, smanjenje tih kontakata može brzo dovesti do osjećaja usamljenosti i izolacije.

Osim toga, starije osobe mogu razviti osjećaj zapostavljenosti i smanjenog povjerenja u zajednicu i dostupne oblike pomoći. Kod nekih osoba može doći i do

pogoršanja psihičkog stanja, poput povećane tjeskobe, tuge ili osjećaja bespomoćnosti. Također, u situacijama kada nema dovoljne podrške, postoji veći rizik da se manji problemi u svakodnevnom funkcioniranju pretvore u ozbiljne poteškoće. Osim navedenog, važno je istaknuti kako se kratkoročne posljedice ne odnose samo na praktične poteškoće, već i na svakodnevni doživljaj života starijih osoba. To može dovesti do povlačenja iz društvenog života i smanjenja inicijative za sudjelovanje u aktivnostima, što dodatno pogoršava osjećaj izolacije.

8.2. Kratkoročne posljedice na razini zajednice

Na razini zajednice, kratkoročne posljedice očituju se kroz otežano funkcioniranje postojećih programa i aktivnosti. U prethodnim poglavljima navedeno je kako udruga provodi različite aktivnosti usmjerene na starije osobe, a njihov uspjeh u velikoj mjeri ovisi o uključenosti volontera. Nedostatak volontera može dovesti do smanjenja opsega aktivnosti, rjeđeg provođenja programa ili čak privremenom obustavljanja pojedinih usluga.

Također, postojeći volonteri mogu biti preopterećeni, što povećava rizik od njihovog odustajanja. Time se problem

dodatno produbljuje jer se smanjuje i onaj dio resursa koji je već bio dostupan. U takvim okolnostima dolazi i do slabije povezanosti između članova zajednice, jer se smanjuju prilike za sudjelovanje i zajedničke aktivnosti. Kratkoročno se može primijetiti i smanjenje vidljivosti problema prema starijima osobama. Ako nema dovoljno volontera koji su u kontaktu s korisnicima, manja je vjerojatnost da će se na vrijeme prepoznati njihove potrebe i teškoće. Time zajednica gubi važan izvor informacija o stvarnim uvjetima života starijih osoba.

8.3. Dugoročne posljedice na razini populacije

Dugoročno gledano, nerješavanje ovog problema

može dovesti do ozbiljnih i trajnih posljedica za starije osobe.

Kontinuirani nedostatak podrške može rezultirati značajnim pogoršanjem kvalitete života. Osobe koje su već u ranjivijem položaju, primjerice zbog zdravstvenih ili ekonomskih razloga, mogu postati još izoliranije i ovisnije o drugima.

Dugotrajna usamljenost i nedostatak socijalne uključenosti mogu negativno utjecati na mentalno zdravlje, ali i na fizičko

stanje. U prethodnim poglavljima istaknuto je kako socijalna podrška ima važnu zaštitnu ulogu, pa njezin izostanak dugoročno povećava rizik od razvoja različitih teškoća. Također, smanjena podrška može dovesti do toga da starije osobe teže ostaju u vlastitom domu, što može povećati potrebu za institucionalnim oblicima podrške, gdje takva rješenja postaju nužnost, a ne izbor.

Dugoročno, posljedice mogu biti još izraženije, osobito u ruralnim sredinama poput ove, gdje su socijalne mreže već ograničene. Kontinuirani nedostatak podrške može dovesti do potpunog povlačenja pojedinih starijih osoba iz društvenog života. Time se smanjuje njihova kvaliteta života, ali i osjećaj dostojanstva i samostalnosti.

8.4. Dugoročne posljedice na razini zajednice

Na razini zajednice, dugoročne posljedice mogu uključivati slabljenje društvene povezanosti i solidarnosti. Ako se problem nedostatka ne rješava, smanjuje se uključenost građana u aktivnosti zajednice, što dugoročno dovodi do slabijeg osjećaja pripadnosti i međusobne podrške. Također, može doći do postupnog smanjenja aktivnosti i utjecaja organizacija koje rade sa starijim osobama. U slučaju kontinuiranog nedostatka ljudskih resursa,

postoji rizik da se pojedini programi ugase, što dodatno smanjuje dostupnost pomoći onima kojima je najpotrebnija.

Osim toga, povećava se pritisak na formalne sustave, poput socijalne i zdravstvene skrbi. Kako je u ranijim poglavljima naglašeno da volonterski rad predstavlja važan oblik neformalne podrške, njegovim izostankom dio odgovornosti prelazi na institucije koje često već rade u ograničenim uvjetima. To može dovesti do sporijeg i manje učinkovitog odgovora na potrebe starijih osoba. Također, dugoročno može doći i do slabljenja društvene kohezije. Ako se potrebe starijih osoba ne prepoznaju i ne rješavaju, zajednica postupno gubi osjećaj solidarnosti i međusobne povezanosti. To može utjecati na mlađe generacije, koje tada imaju manje prilika za razvijanje vrijednosti poput empatije i pomaganja drugima.

Dugoročno, nerješavanje ovog problema može rezultirati time da zajednica postane manje osjetljiva na potrebe starijih osoba. Time se dodatno produbljuju postojeće poteškoće, a kvaliteta života u zajednici općenito opada.

Na području općine Kneževi Vinogradi prisutan je izrazito visok indeks starenja koji iznosi 209,70, što ukazuje na znatno veći udio starijeg stanovništva u odnosu na mlađe dobne skupine. Takva demografska struktura dodatno naglašava važnost osiguranja podrške starijim osobama, ali i

povećava potrebu za većim brojem volontera koji bi mogli odgovoriti na njihove potrebe.

U kontekstu navedenog, nerješavanje problema nedostatka volontera ne predstavlja samo trenutni izazov, već i dugoročni rizik za funkcioniranje zajednice. Ako se ne poduzmu odgovarajuće mjere, može doći do postupnog povećanja socijalne izolacije starijih osoba, ali i do smanjenja ukupne kvalitete života u zajednici.

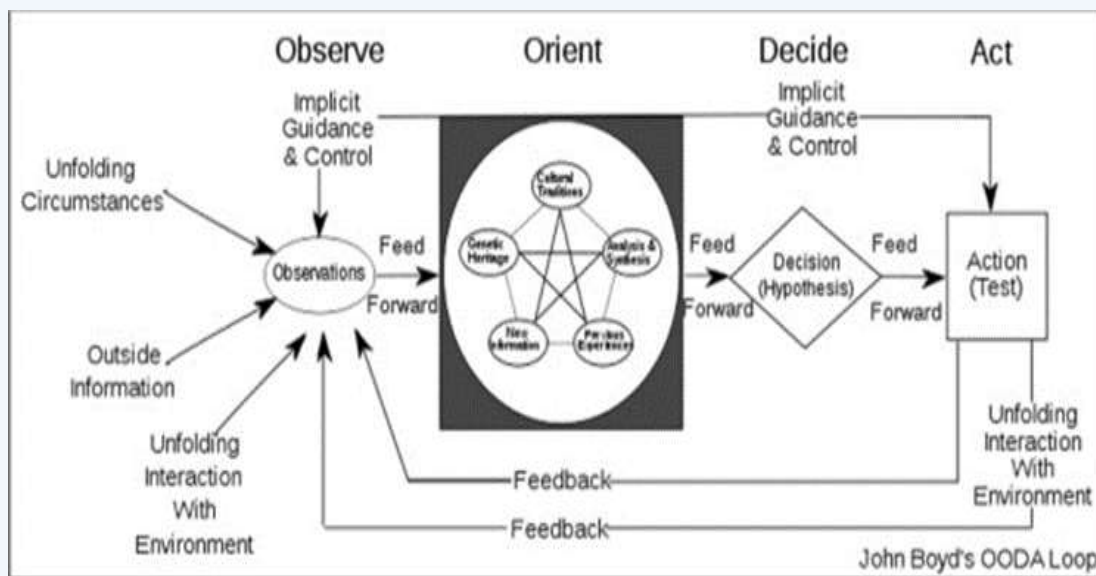
Zaključno, može se reći kako je volontiranje jedan od ključnih elemenata u osiguravanju podrške starijim osobama, osobito u ruralnim sredinama poput Kneževih Vinograda. Upravo zbog specifičnosti ove zajednice, važno je razvijati i poticati volonterske aktivnosti kako bi se ublažile negativne posljedice i osigurala veća uključenost i dobrobit starijih osoba. Ako se ovaj problem ne prepozna na vrijeme, Općina Kneževi Vinogradi mogla bi se suočiti s daljnjim pogoršanjem kvalitete života starijih osoba i slabljenjem socijalne strukture zajednice.

9. Teorijski okvir koji vodi ovu procjenu zajednice

U ovom poglavlju prikazuju se tri teorijska pristupa povezana s problemom, koji služe kao temelj za oblikovanje preporuka vezanih uz istraživačko pitanje „Kako povećati broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda?“

Prva teorija koja pomaže u razumijevanju ovog problema je opća teorija sustava. Unutar nje sustav se definira kao skup međusobno povezanih elemenata koji su u stalnoj interakciji. Ključna ideja ove teorije je da se sustav ne može razumjeti samo kao zbroj svojih dijelova, nego kao cjelina koja ima vlastitu dinamiku. Također, važno je naglasiti da su sustavi otvoreni, što znači

da ovise o stalnoj razmjeni energije i resursa s okolinom kako bi održali svoju stabilnost i izbjegli raspad, odnosno stanje entropije (Von Bertalanffy, 1950).

Slika 6. General system theory (2011, <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/general-system-theory>).

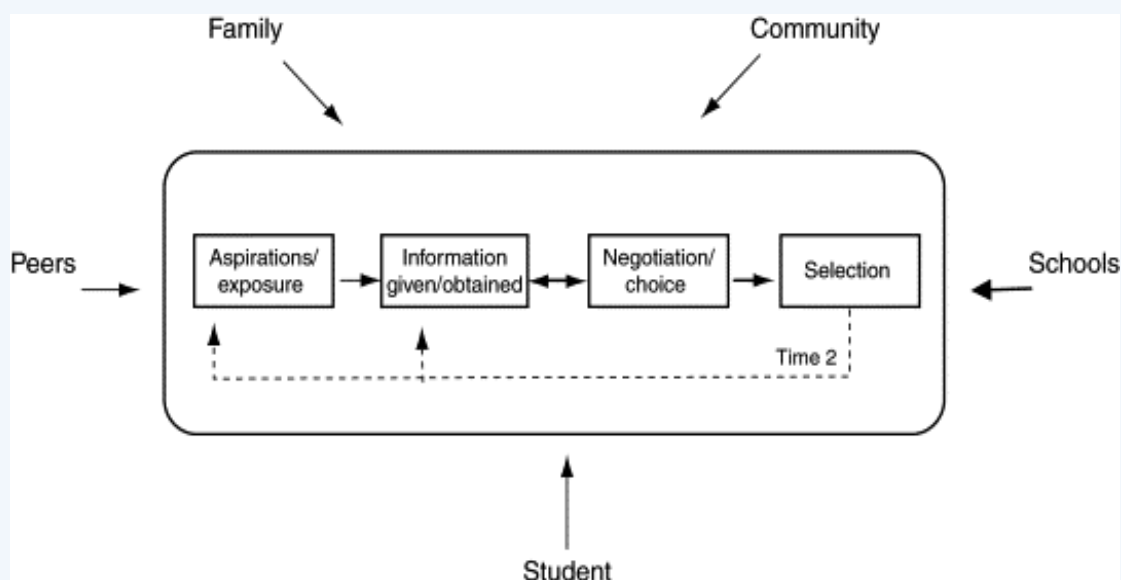
Zajednica Kneževih Vinograda može se promatrati kao složen i dinamičan sustav u kojem su svi dijelovi međusobno povezani i ovisni. Njezino funkcioniranje ovisi o suradnji lokalne samouprave, civilnog sektora i stanovnika, dok stabilnost proizlazi iz kvalitete tih odnosa. Ipak, specifičnosti poput geografske raspršenosti naselja i nepovoljnog indeksa starenja (209,70) predstavljaju ozbiljne izazove za održavanje ravnoteže. Posebno važan dio sustava čine volonteri unutar Udruga, koji imaju ključnu ulogu u pružanju podrške najranjivijima, osobito starijima. Oni djeluju kao „pokretači” sustava jer

omogućuju protok pomoći, brige i socijalne uključenosti. Međutim, taj podsustav pokazuje znakove nestabilnosti zbog

nedostatka aktivnih i stalnih volontera. Glavni uzrok tome je iseljavanje mladih, što smanjuje broj potencijalnih volontera i razinu podrške u zajednici. Zbog toga zajednica sve teže odgovara na potrebe svojih članova, osobito najranjivijih, a manjak aktivnih ljudi dodatno otežava privlačenje novih resursa i volontera. Sustav tako postaje zatvoreniji i manje prilagodljiv. Ova teorijska perspektiva pomaže razumjeti navedeni problem jer naglašava važnost povezanosti i otvorenosti sustava. Rješenje stoga nije samo u rješavanju pojedinačnih problema, već u jačanju suradnje među dionicima i otvaranju prema vanjskim izvorima, primjerice kroz suradnju s akademskom zajednicom u Osijeku. Time se može ponovno uspostaviti ravnoteža i osigurati dugoročna održivost volonterskih aktivnosti u Kneževim Vinogradima.

Druga važna teorija koja pomaže u razumijevanju ovog problema je teorija socijalnog kapitala. Socijalni kapital definira se kao skup stvarnih ili potencijalnih resursa koji proizlaze iz mreže odnosa među ljudima, odnosno iz

međusobnog poznanstva, povjerenja i priznavanja. Drugim riječima, socijalni kapital ne postoji sam za sebe, nego nastaje kroz pripadnost određenoj grupi, pri čemu članovi kroz te odnose mogu dobiti podršku i ostvariti različite ciljeve (Bourdieu, 1986).

Slika 7. Social capital theory (2018, <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/social-capital-theory>)

U kontekstu Kneževih Vinograda, socijalni kapital može se promatrati kao mreža odnosa koja povezuje stanovnike različitih, često udaljenih naselja u cjelinu. Međutim, zbog demografskih promjena i visokog indeksa starenja, ta mreža postupno slabi. Iseljavanjem radno sposobnog stanovništva prekidaju se postojeće veze, čime zajednica gubi unutarnju povezanost. Za

volontere, koji čine okosnicu rada Udruge, socijalni kapital je ključan jer njihov angažman ovisi o osjećaju pripadnosti, povjerenju i kvaliteti odnosa. Kada su te veze snažne, veća je vjerojatnost

uključivanja i dugoročnog ostanka. Trenutni nedostatak aktivnih i stalnih volontera može se objasniti upravo slabljenjem tih veza. Ako Udruga ne uspije održati osjećaj zajedništva i važnosti, dolazi do pada motivacije. Stoga problem manjka volontera nije samo pitanje broja ljudi, nego i njihove međusobne povezanosti. Osim toga nedostaje razina povezanosti koja bi učinkovito povezala volontere s potrebama starijih, osobito u udaljenim dijelovima općine. Rješenje se zato ne nalazi samo u povećanju broja volontera, već u jačanju odnosa kroz stvaranje prilika za

povezivanje, izgradnju povjerenja i razvijanje osjećaja pripadnosti zajednici.

Treća teorija koja je važna za razumijevanje ovog problema je pristup razvoja zajednice temeljen na potencijalima. Ovaj pristup polazi od ideje da se razvoj zajednice ne treba temeljiti samo na problemima i nedostacima, nego prije svega na onome što

zajednica već ima. Naglasak je na prepoznavanju i korištenju postojećih resursa, poput znanja, vještina pojedinaca i kapaciteta lokalnih udruga. Prema ovom modelu, dugoročno održiv razvoj dolazi iz same zajednice, kroz bolje povezivanje i aktiviranje tih resursa (Kretzmann i McKnight, 1996).

Slika 8. Asset-Based Community Development (2015, https://www.researchgate.net/figure/Asset-based-community-development-events-ABCDE-model_fig1_283788440).

U slučaju Kneževih Vinograda, ovaj pristup omogućuje drugačiji pogled na zajednicu, ne samo kroz negativne pokazatelje poput visokog indeksa starenja i geografske udaljenosti, već kao prostor s postojećim, ali nedovoljno iskorištenim potencijalima. U tom kontekstu, Udruga ne djeluje samo kao odgovor na probleme, nego kao mjesto

prepoznavanja i povezivanja resursa unutar zajednice. Posebno se ističu volonteri, koji nisu samo pomoć, već jedan od ključnih resursa jer donose znanja, iskustva i kontakte. Iz ove perspektive, nedostatak aktivnih i stalnih volontera ne znači nužno manjak interesa, nego nedovoljnu prepoznatost i povezanost postojećih potencijala s konkretnim potrebama. Moguće je da postoje ljudi koji bi se uključili, ali nemaju jasne prilike ili poticaje. Zato se rješenje ne nalazi samo u

vanjskim izvorima, već i unutar same zajednice. Važno je prepoznati i uključiti one koji već imaju volju ili kapacitet, poput susjeda, mladih koji su ostali ili aktivnih umirovljenika. Time Udruga postaje prostor poticanja sudjelovanja i povezivanja, čime se ne rješava samo manjak volontera, nego se dugoročno jača otpornost zajednice kroz oslanjanje na vlastite resurse.

10. Metode i rezultati

U ovom poglavlju prikazat će se opis metoda te će se opsežno prikazati rezultati dobiveni ovim istraživanjem.

10.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je dobiti odgovor na istraživačko pitanje: „Kako povećati broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda“. Stoga se ovim istraživanjem nastoje identificirati dosadašnja iskustva, izazovi, prilike te prednosti koje mogu pripomoći u povećanju broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama u Kneževim Vinogradima te takav oblik volontiranja učiniti održivim. Tema ovog istraživanja važna je u znanstvenom i praktičkom smislu zbog toga što su prisutne demografske promjene i porast udjela

starijeg stanovništva u Republici Hrvatskoj (Jedvaj i sur., 2014). Imajući to u vidu, volontiranje predstavlja važan resurs koji doprinosi dobrobiti pojedinca, ali i zajednice te ujedno može nadopunjavati formalne sustave socijalne skrbi. Osim toga, literatura upućuje na to da se volonterskim aktivnostima omogućava bolja kvaliteta života starijih osoba te sprječava socijalna izoliranost starijih (Rusac, 2021).

10.2. Metodologija

U ovom istraživanju korištena je kvalitativna istraživačka metoda, pri čemu su podaci prikupljeni metodom strukturiranog intervjua i fokus grupa. Pri tome je važno naglasiti da su se intervju i fokus grupe provodile uz precizno definirana pitanja, a prednost se davala pitanjima otvorenog tipa. Prikupljanje podataka trajalo je tijekom travnja 2026. godine. Odabir intervjua i fokus grupa kao metoda prikupljanja podataka temelji se na potrebi za dubljim razumijevanjem iskustava, stavova i percepcije sudionika vezanih uz volontiranje sa starijim osobama. Stoga je ova metoda omogućila uvid u osobne motive, prepreke i iskustva sudionika, dok se kroz fokus grupe osigurala interakcija i razmjena ideja među sudionicima fokus grupa. Time se omogućila identifikacija zajedničkih

problema, ali i potencijalnih rješenja za povećanje broja aktivnih i stalnih volontera. Kombinacijom ovih metoda osigurao se sveobuhvatniji uvid u istraživanu problematiku. U sklopu ovog istraživanja nastojalo se ispitati važne aktere, organizatore volontera i volontiranja, same volontere te korisnike volonterskih usluga, odnosno starije osobe. Navedeni akteri utječu na organiziranje i provođenje aktivnog i stalnog volontiranja sa starijim osobama. Sudionici su imali priliku govoriti o vlastitim iskustvima, prednostima, izazovima te preporukama za volontiranje (sudionici ovog istraživanja detaljnije su opisani u poglavlju „Sudionici istraživanja“). Za analizu podataka primijenjena je tematska analiza kojom su identificirani kodovi te su grupirani u teme i podteme. Provedeni strukturirani intervju i fokus grupe dokumentirani su snimanjem audio snimka koji se snimio putem osobnih mobilnih telefona istraživača. Sudionici su za audio snimanje dali pristanak potpisom obrasca informiranog pristanka koji su provoditeljice istraživanja pripremile. Sve fokus grupe i intervju imali su jednak broj pripremljenih, odnosno postavljenih pitanja i potpitanja, no intervju i fokus grupe su bile različitog trajanja. Pri tome najkraća fokus grupa trajala je 10 minuta, dok je najduža fokus grupa trajala 57 minuta. Proveden je jedan intervju u trajanju od 54 minute. Prilikom planiranja i provedbe istraživanja

vođeno je računa i o samoj etičnosti istraživanja. Stoga su sudionici prije provedbe intervju i fokus grupa dali pisani informirani pristanak za sudjelovanje u istraživanju te za audio snimanje. Sudionici su također bili upućeni u koncept dobrovoljnosti istraživanja, pri čemu su bili obaviješteni da u bilo kojem trenutku mogu odustati od sudjelovanja. Pristankom se sudionicima zajamčila privatnost, odnosno anonimiziranje podataka te analiziranje podataka isključivo na grupnoj razini. Snimljeni audio zapisi bili su dostupni isključivo istraživačicama, profesorici i asistentici, dok su identiteti sudionika bili poznati samo istraživačicama istraživanja. Zaključno, važno je napomenuti da su intervju i fokus grupe provodile studentice 1. godine diplomskog studija Socijalni rad na Pravnom fakultetu u Osijeku. Sve istraživačice su ženskog spola te su tijekom svog prijediplomskog i diplomskog obrazovanja stekle osnovna znanja iz kvalitativne metodologije.

10.3. Sudionici istraživanja

<i>Ispitanici</i>	<i>Broj</i>	<i>Spol</i>	<i>Dob</i>
<i>Stručnjaci</i>	4	Ženski (4)	/
<i>Starije osobe</i>	4	Ženski (4)	65+

<i>Volonteri</i>	4	Ženski (1), muški (3)	18+
------------------	---	-----------------------------	-----

Tablica 3. Sociodemografske karakteristike ispitanika

U istraživanje je uključen namjeran uzorak sudionika te je bilo sveukupno 12 sudionika. Pri planiranju istraživanja planirano je da sveukupni broj ispitanika bude 15 osoba raspoređenih tako da u svakoj fokus grupi sudjeluje po 5 ispitanika. Sudionici su bili unaprijed definirani te su kontaktirani putem elektroničke pošte i telefonskog poziva, dok su starije osobe identificirane uz pomoć djelatnice udruge. Sveukupan broj sudionika istraživanja u području stručnjaka bio je četiri. Od toga je u fokus grupi stručnjaka sudjelovalo sveukupno tri stručnjaka koji djeluju u sklopu neprofitnih organizacija u kojima se provodi i organizira volontiranje. Važno je napomenuti kako je kao sudionik u fokus grupi stručnjaka planirana zaposlenica koja organizira volontiranje i volontere na radnom mjestu, a zaposlena je u ustanovi socijalne skrbi. Ipak zbog nemogućnosti dogovora umjesto navedenog stručnjaka bio je predviđen stručnjak koji je zaposlen u neprofitnoj udruzi. Također je u odnosu na broj sudionika fokus grupe stručnjaka važno napomenuti da je bilo planirano 5 sudionika, no zbog nemogućnosti dogovora u odnosu na osobne obaveze sudionika tijekom travnja i blagdansnog razdoblja fokus grupa je provedena sa sveukupno 3

osobe. S četvrtom sudionicom koja djeluje na području lokalne i regionalne samouprave te je zaposlena u ustanovi socijalne skrbi je proveden intervju zbog nemogućnosti dolaska u predviđenom terminu fokus grupe. Tako se za područje stručnjaka osigurala heterogenost po iskustvu s organiziranjem volontiranja, radnom mjestu stručnjaka te radnom iskustvu. Za fokus grupu starijih osoba bilo je predviđeno da će se provesti sa starijim osobama podjednako raspodijeljenim po spolu, no kako se nije moglo doći do starijih osoba muškog spola, fokus grupa je provedena s osobama ženskog spola. Također, u odnosu na broj sudionika u fokus grupi starijih osoba bilo je planirano sveukupno 5 sudionika, no jedna sudionica je netom prije održavanja susreta bila spriječena doći zbog osobnih okolnosti. Nadalje, za fokus grupu volontera važno je napomenuti da se osigurala planirana heterogenost po spolu sudionika, iskustvu i vrsti volontiranja. Također u odnosu na planirani broj sudionika važno je napomenuti da se zbog vlastitih akademskih obaveza sudionika i zbog blagdansnog razdoblja uspjelo dogovoriti sudjelovanje sa sveukupno 4 osobe. Zaključno, važno je napomenuti da starije osobe stanuju na području Kneževih Vinograda koji je u fokusu ove procjene zajednice, dok stručnjaci i volonteri djeluju

u sklopu različitih lokalnih zajednica na području Osječko-baranjske županije.

10.4. Postupak provedbe istraživanja

Većina planiranih sudionika kontaktirana je izravno od strane istraživačica putem elektroničke pošte ili telefonskog poziva, osim starijih osoba koje je identificirala zaposlenica udruge. Sa sudionicima je dogovoreno mjesto i vrijeme provođenja fokus grupa. Ipak za fokus grupu stručnjaka nije bilo moguće dogovoriti termin koji će odgovarati svim sudionicima, stoga je s jednim stručnjakom proveden strukturiran intervju. Također za fokus grupu volontera

nije bilo moguće dogovoriti susret koji odgovara svim sudionicima, stoga je fokus grupa provedena u dva dijela. U svakom dijelu sudjelovala su po 2 volontera.

Fokus grupe i intervju provedeni su individualno. Drugim riječima nitko osim istraživačica i sudionika nije bio prisutan. Fokus grupa stručnjaka i fokus grupa starijih osoba provedena je u prostoru udruge, dok je intervju sa stručnjakom proveden u osobnom prostoru sudionice. Također obje fokus grupe volontera provedena su u prostoru studentskog doma.

Istraživačice prije provedbe istraživanja nisu imale izgrađen odnos. Drugim riječima, kontakt je uspostavljen u svrhu istraživanja te su sudionicima pružene osnovne i relevantne informacije o istraživačicama. Prije same provedbe fokus grupa i intervju sa sudionicima se objasnila svrha i cilj ovog istraživanja te se objasnila važnost i doprinos njihove perspektive. Sudionike se upoznalo s namjerom snimanja razgovora putem mobilnih telefona istraživačica kao oblik terenske bilješke. Također im se objasnilo o anonimiziranju podataka i identiteta te ih se uputilo da u bilo kojem trenutku mogu odustati od sudjelovanja. Nakon potpisanog informiranog pristanka, istraživačica je pokrenula snimanje te započela s postavljanjem ranije pripremljenih pitanja. Tako su se pitanjima nastojala ispitati iskustva, prednosti, izazovi i preporuke prilikom organiziranja i provođenja volontiranja, samo iskustvo volontera te dojam o pruženoj volonterskoj pomoći starijih osoba s ciljem dobivanja boljeg uvida i potencijalnog rješenja u odnosu na problem nedostatka aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama. Ovako strukturanim upitnikom nije bilo ranije provedeno pilot istraživanje. Nakon završetka intervju sa istraživačice su se zahvalile sudionicima na sudjelovanju te se ugasilo audio snimanje. Završetkom fokus

grupa i intervju istraživačice više nisu bile u kontaktu sa sudionicima.

10.5. Analiza podataka

Kodiranje su provele dvije istraživačice, koje nisu provodile fokus grupe niti intervju, kako bi mogle objektivno pristupiti podacima prikupljenim u provedenim fokus grupama i intervjuu. Kodiranje se vršilo putem zajedničkog *Word* dokumenta kojemu su sve istraživačice imale pristup. Suglasnost oko kodova postigla se tako što su preostale istraživačice pregledale kodove te se razgovorom zaključilo o finalnoj verziji kodova. Nakon izvršenog kodiranja, istraživačice su isprintale kodove tako da jedan kod bude na jednom papiriću te su nakon toga kodove raspoređivale u smislene cjeline. Istraživačice su grupirale kodove u potkategorije, odnosno teme i podteme te se vodilo računa o obilježavanju onih kategorija koje su se najčešće ponavljale. Tako je identificirano 184 kodova koji su raspoređeni u četiri teme: iskustva, izazovi i prilike za volontiranje sa starijim osobama te preporuke za osiguravanje aktivnog i stalnog volontiranja sa starijim osobama. Navedeno će biti detaljnije opisano u poglavlju „Rezultati“. Također važno je napomenuti da su u tekstu bili izostavljeni svi podaci koji mogu potencijalno otkriti identitet sudionika. Nakon ovog postupka istraživačice su

napravile shemu tematskog okvira procjene zajednice putem *Canve*. Zaključno, važno je napomenuti da sudionici nisu imali uvid u transkripte fokus grupa i intervju, ali im je ponuđen uvid u finalni dokument ove procjene zajednice.

10.6. Ograničenja istraživanja

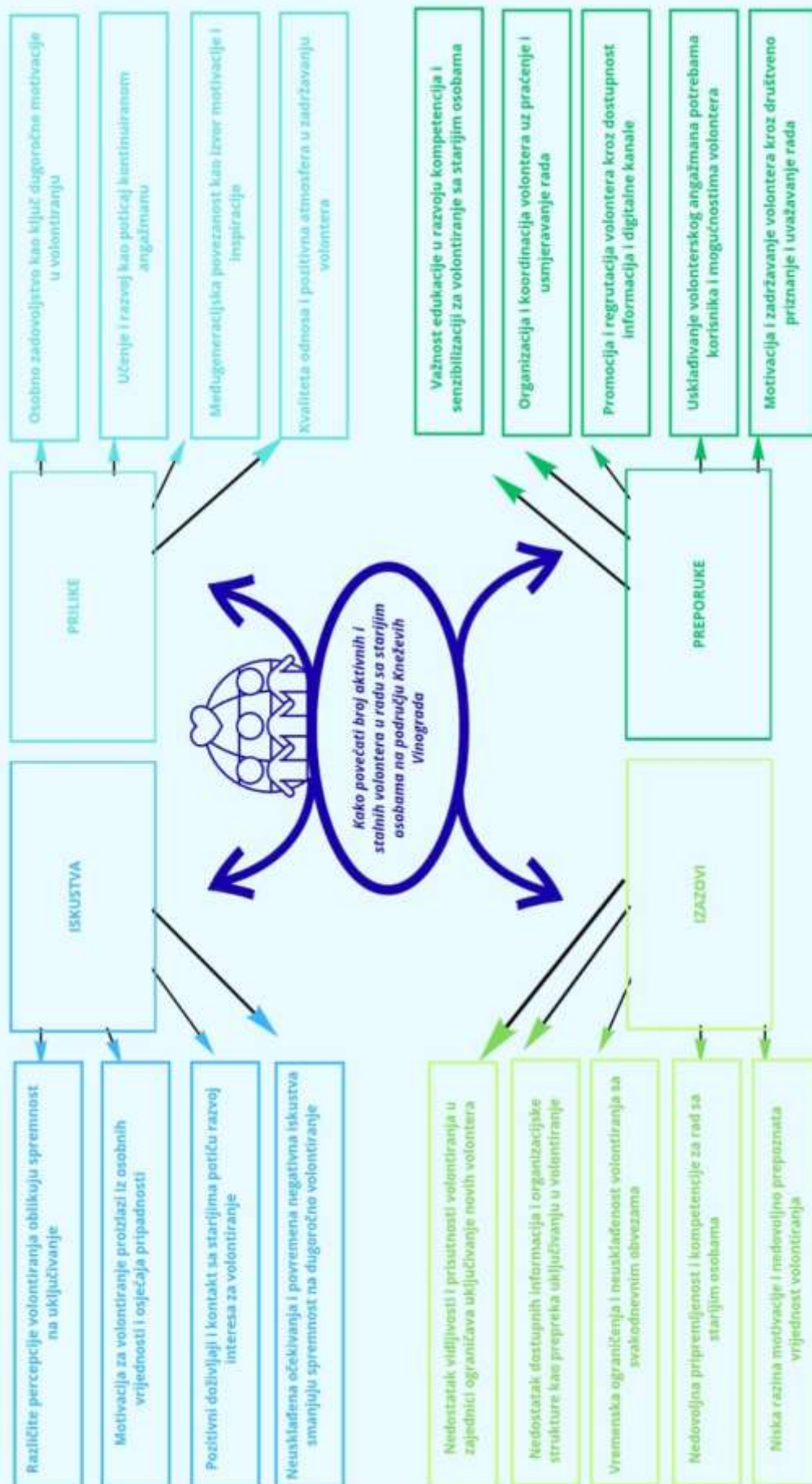
Ograničenja ovog istraživanja prvenstveno se odnose na način odabira sudionika, koji je bio uvjetovan njihovom dobrovoljnošću i dostupnošću u trenutku provedbe istraživanja. To je posebno vidljivo u skupini stručnjaka i starijih osoba, gdje su u vrijeme provođenja intervju bile dostupne isključivo sudionice ženskog spola. Sukladno tome, moguće je da bi uključivanje sudionika muškog spola pridonijelo dobivanju dodatnih ili drugačijih uvida u istraživanu problematiku. Nadalje, iskustva različitih sudionika uključenih u volontiranje sa starijim osobama mogu se značajno razlikovati, stoga je moguće da neka relevantna iskustva i perspektive nisu obuhvaćene ovim istraživanjem. Ograničenje također predstavlja i relativno mali broj sudionika, što je uobičajeno za kvalitativna istraživanja, ali istovremeno ograničava mogućnost generalizacije dobivenih rezultata na širu populaciju. Također je važno napomenuti da primjena intervju i fokus grupa kao metoda prikupljanja

podataka podrazumijeva oslanjanje na subjektivne iskaze sudionika, zbog čega odgovori mogu biti pristrani poput socijalno poželjnih odgovora ili djelomičnog prisjećanja iskustva. Iako ovakav pristup omogućuje dublji uvid u percepcije i iskustva sudionika, važno je uzeti u obzir navedena ograničenja prilikom interpretacije rezultata.

10.7. Rezultati

Tematska analiza izazova i prilika aktivnog i stalnog volontiranja sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda dala je četiri teme, a one su:

- 1) **Iskustva** (organiziranja volontera i volontiranja sa starijim osobama)
- 2) **Izazovi** (koji narušavaju kvalitetu i trajnost volontiranja sa starijim osobama)
- 3) **Prilike** (za volontiranje sa starijim osobama)
- 4) **Preporuke** (kao potencijalna rješenja za osiguravanje dugoročnog i aktivnog volontiranja sa starijim osobama)

Slika 9. Tematski okvir

10.7.1. Iskustva volontiranja sa starijim osobama

Dosadašnja iskustva sudionika istraživanja ukazuju na to da društvena okolina često oblikuje početnu spremnost na uključivanje u volonterske aktivnosti. Posebno se ističe problem nerazumijevanja zajednice, gdje se na volontiranje često gleda kao na besplatan rad, a ne kao na vrijedan društveni doprinos. Sudionik 3 iz fokus grupe stručnjaka tako opisuje iskustvo iz svoje okoline: „...dobivala sam komentare da nisam normalna i da zašto ne iskoristim to vrijeme da si odem i zaradim nešto, umjesto da ga trošim i da ga gubim zapravo na besplatan rad.“ Iz ovoga je vidljivo da prevladavajući materijalistički stavovi mogu biti destimulirajući za mlade osobe koje žele steći iskustvo, jer se njihov angažman u zajednici interpretira isključivo kroz ekonomski gubitak vremena.

S druge strane, iskustva sudionika naglašavaju da prava motivacija za volontiranje proizlazi iz osobnih vrijednosti i težnje za individualnim razvojem. Smatra se da su idealni volonteri osobe koje prepoznaju važnost pomaganja drugima kao put prema vlastitom napretku. Stručnjakinja s kojom je proveden intervju ističe: „...to volontiranje treba biti povezano sa osobnim rastom i sa potrebom pomaganja drugima.

Jer pomažući drugima pomažemo sebi.“

Ovakav iskaz upućuje

da je za održivost

volontiranja ključno da osoba u tom procesu vidi svrhu koja nadilazi puko odrađivanje zadataka, pronalazeći u tome prostor za emocionalno ispunjenje.

U samom radu na terenu, pozitivni doživljaji i kontakt sa starijim osobama pokazali su se kao najsnažniji poticaji

za volontere. Sudionici primjećuju da strpljenje i iskren interes stvaraju odnos uzajamnog poštovanja koji je ključan za uspjeh volonterskih akcija. Sudionik 1 iz druge fokus grupe stručnjaka to opisuje kroz pozitivan primjer iz prakse: „...to je jako dobro funkcioniralo jer su volonteri bili strpljivi i stvarno zainteresirani, a starije osobe su osjećale poštovanje i uključenost. Također mislim da je u toj situaciji bio ključ u dobroj komunikaciji i u tome što su se obje strane osjećale opušteno.“ Iz ovoga proizlazi da upravo ta ljudska komponenta i osjećaj prihvaćenosti od strane korisnika čine okosnicu pozitivnog volonterskog iskustva.

Ipak, istraživanje je iznijelo i određena negativna iskustva koja se prvenstveno vežu uz neusklađena očekivanja i nedostatke u organizaciji. Manjak jasnih

informacija o korisnicima ili situaciji u koju volonteri dolaze može rezultirati razočaranjem i gubitkom motivacije. To potvrđuje i sudionik 2 iz druge fokus grupe volontera, opisujući situaciju koja ga je obeshrabrila: „Pa evo imam i takav primjer, jedan od aspekata volonterstva koji mi se zapravo ne sviđa je loša organizacija i nedostatak jasne komunikacije i podataka zapravo o tome kome se ide u pomoć. Konkretno imam jedan primjer, gdje smo mi mladi organizirali pomoć u vidu odjeće za jednu mnogobrojnu obitelj koja ima dosta djece, gdje su oni nakon tog našeg poklona odnosno robe koje smo skupili, tu robu dan nakon zapalili. Tako da, evo iskreno da vam kažem, da sam to znao prije vjerojatno ne bih to napravio odnosno sudjelovao u tom volontiranju.“ Ovakvi primjeri pokazuju da loša priprema i nepredviđene reakcije korisnika mogu stvoriti otpor prema daljnjem angažmanu, što ukazuje na potrebu za boljom podrškom volonterima prije izlaska na teren.

10.7.2. Izazovi volontiranja sa starijim osobama

Unatoč brojnim prilikama koje volontiranje sa starijim osobama nosi, rezultati istraživanja ukazuju i na niz izazova koji otežavaju uključivanje novih volontera, ali i dugoročno zadržavanje postojećih volontera. Sudionici 1 i 2 iz fokus grupe

volontera ističu da izazovi nisu prisutni samo na individualnoj razini, već su često povezani s organizacijskim nedostacima i širim društvenim kontekstom u kojem se volontiranje odvija. Jedan od najčešće istaknutih izazova koje ističe sudionik 1 iz fokus grupe volontera odnosi se na nedostatak dostupnih informacija i jasno odnosno definirane organizacijske strukture. Sudionica 1 iz fokus grupe volontera naglašava da nejasnoće oko samih aktivnosti, uloga i načina rada mogu dovesti do nesigurnosti i frustracije kod volontera, a pogotovo kod onih mlađih ili onih s manje iskustva. Kako navodi sudionik 1 iz fokus grupe volontera: „Ja isto smatram da je možda neka loša organizacija veliki problem oko samog volontiranja. Konkretno znam za situaciju gdje se nije točno znalo tko što radi ili nije bilo dovoljno informacije o tome na koji način se radi ta volonterska aktivnost. Smatram da to može dovesti do frustracija kod volontera koji

imaju volju, ali ne znaju u što su i kako uključeni.“ Iz ovoga je

vidljivo da nedostatak jasne strukture i komunikacije može umanjiti početnu motivaciju i otežati kvalitetno uključivanje u volonterske aktivnosti.

Uz organizacijske poteškoće, značajan izazov u volontiranju sa starijima predstavljaju i vremenska ograničenja te neusklađenost volontiranja sa svakodnevnim obvezama. Sudionici iz fokus grupe volontera ističu da mnogi potencijalni volonteri, unatoč interesu, ne uspijevaju uskladiti svoje obaveze s volonterskim angažmanom. Navedeno potvrđuje i sljedeća izjava sudionika 2 iz fokus grupe volontera: „Evo po meni osobno nema dovoljno volontera ajmo reći u smislu da mnogi ljudi ne znaju to i teška je organizacija, da ljudi ne mogu svoje vrijeme organizirati i spojiti kako bi prvo svoje obaveze ispunili i kako bi pomogli odnosno išli volontirati.“ Ovakvi iskazi upućuju na potrebu za fleksibilnijim oblicima volontiranja koji bi se lakše prilagodili različitim životnim obvezama kao što je posao ili studentske obveze potencijalnih volontera.

Nadalje, kao važan izazov ističe se i nedovoljna pripremljenost te manjak kompetencija za rad sa starijima. Sudionici iz fokus grupe volontera, ali i stručnjaka naglašavaju da kod mlađih osoba često postoji nesigurnost i strah od nepoznatog, što može djelovati kao prepreka uključivanju. Sudionik 2 iz fokus grupe volontera navodi da: „Smatram kako bi se prvenstveno trebala povećati informiranost o važnosti takvog rada i

smanjiti predrasude osobito prema starijim osobama koje neki ljudi, u današnje vrijeme, naravno imaju. Mislim da je glavni problem često nedostatak tog interesa ili strah da neće znati kako i na koji način zapravo pristupiti starijim osobama pogotovo mlađe osobe.“ Iz ovoga proizlazi da je za poticanje volontiranja važno osigurati edukaciju i podršku kako bi se smanjila nesigurnost i povećalo samopouzdanje volontera.

Osim toga, sudionici iz obje provedene fokus grupe volontera ističu i problem niske razine motivacije te nedovoljno prepoznate vrijednosti volontiranja u društvu. Negativni stavovi okoline i percepcija volontiranja kao gubitka vremena dodatno otežavaju uključivanje većeg broja mladih potencijalnih volontera. To se jasno vidi iz iskaza sudionika 1 iz fokus grupe volontera koji kao volonter ima mnogo iskustva u volontiranju s različitim korisničkim skupinama: „I ja mislim odnosno imam još osjećaj da je volontiranje u društvu ipak na tim nekim pozicijama i čak pri zapošljavanju da je naglašen taj negativan stav pri volontiranju, gdje zapravo nešto što se prezentira kao ono da će ti pomoći u zapošljavanju da ti zapravo ne pomaže i doslovno ti se ismijavaju u lice kao zašto ti gubiš svoje vrijeme. Primjerice možeš otići napraviti nešto korisno i čak da se neke udruge možda smatraju neprofesionalnima i

nesposobnima zato što oni koriste volontere te to jest takozvanu besplatnu radnu snagu, umjesto da se mobiliziraju. U razgovoru s jednom zaposlenicom iz udruga u kojoj volontiram, ona je rekla kako je velik problem danas da svi žele nekakvu plaću odnosno kompenzaciju za svoj uloženi rad te u biti da smo društvo koje jako slabo volontira i jako se slabo uključuje uopće u takve aktivnosti.“ Ovaj primjer koji je istaknuo sudionik 1 iz fokus grupe volontera ukazuje na širi društveni kontekst u kojem materijalne vrijednosti često nadjačavaju altruistične motive, što može negativno utjecati na razvoj samog volonterstva.

Na kraju, kao dodatni izazov ističe se nedostatak vidljivosti i prisutnosti volontiranja u zajednici, što ograničava uključivanje novih volontera. Sudionici koji imaju iskustva s volontiranjem smatraju da mnogi ljudi jednostavno nisu dovoljno informirani o mogućnostima volontiranja niti znaju što takav rad zapravo podrazumijeva. To potvrđuje i sljedeća izjava sudionika 1 iz fokus grupe volontera: „Po meni, je najveći problem taj manjak informacija i ta nesigurnost ljudi koji ne znaju što očekivati i možda bi trebalo na bolji način predstaviti taj rad i pokazati da samo volontiranje nije komplicirano nego da se često svodi na druženje i pomoć.“ Iz ovoga je vidljivo da bi bolja promocija i

jasnije predstavljanje volonterskih aktivnosti mogli značajno doprinijeti povećanju broja uključenih osoba.

10.7.3. Prilike za volontiranje sa starijim osobama

Volontiranje u radu sa starijim osobama pokazuje se kao aktivnost koja ima brojne koristi, ne samo za korisnike, nego i za same volontere i zajednicu u cjelini. Iz razgovora sa sudionicima može se vidjeti da volontiranje nije samo pružanje pomoći, nego i iskustvo koje donosi osobno zadovoljstvo, nova znanja i priliku za povezivanje s drugima. Posebno se ističe osjećaj ispunjenosti koji volonteri doživljavaju kroz pomaganje. Kada vide da su nekome uljepšali dan ili pomogli na neki način, to kod njih stvara osjećaj radosti i motivira ih da nastave volontirati. Kako navodi sudionik 2 iz fokus grupe volontera: „Po meni volonterstvo osobno donosi nekakvu radost i osobno zadovoljstvo. Osobito kada vidite razliku u samom čovjeku prije i poslije volontiranja. Prvenstveno u vidu toga koliko mu zapravo sreće donesete svojim djelom, jednostavno nakon toga ne možete ostati ravnodušni“. Ovakva iskustva pokazuju da je upravo taj osjećaj korisnosti i zadovoljstva jedan od glavnih razloga zašto se ljudi nastavljaju baviti volontiranjem.

Osim toga, volontiranje se često doživljava i kao prilika za učenje i osobni razvoj. Kroz rad sa starijim osobama volonteri mogu naučiti različite stvari, od praktičnih vještina do životnih lekcija i iskustava. Sudionici naglašavaju da starije osobe imaju puno znanja koje rado dijele, što može biti jako vrijedno za mlade. Sudionica 1 fokus grupe stručnjaka to opisuje na sljedeći način: „Ja mislim da definitivno neka njihova iskustva. Oni imaju masu znanja i vještina, od običnog heklanja pa do starih recepata i životnih mudrosti. Stvarno se puno može naučiti od starijih osoba... i nakon rada s njima čovjek se vrati motiviraniji, s više elana i drugačijom perspektivom na vlastiti život“. Iz toga se može vidjeti da volontiranje nije samo davanje pomoći, nego i proces u kojem volonteri sami dobivaju nova iskustva i drugačiji pogled na život.

Važan dio volontiranja je i međugeneracijska povezanost koja se kroz takve aktivnosti razvija. Kroz razgovor i druženje sa starijim osobama dolazi do razmjene iskustava i međusobnog razumijevanja, što može biti jako poticajno za mlade. Sudionici ističu da ih takvi susreti često dodatno motiviraju i potiču na aktivnost. To se vidi iz izjave sudionice 3 iz fokus grupe stručnjaka: „I onda baš budem puna elana i motivacije da sad napravim što više toga. Jer oni svi pričaju „joj da sam ja

još mlada, u tvojim godinama ja bih to, to i to... i onda stvarno budem motiviranija“. Ovakvi primjeri pokazuju da odnos između mladih i starijih nije samo pomoć, nego i uzajamna podrška i inspiracija.

Na kraju, kvaliteta odnosa i atmosfera u kojoj se volontiranje odvija imaju veliku ulogu u tome hoće li se volonteri zadržati. Sudionici naglašavaju da je važno da volonteri to rade s voljom i motivacijom, a ne samo zato što moraju. Kada postoji iskren interes i pozitivan odnos, to se osjeti i kod starijih osoba. Sudionica 2 iz fokus grupe stručnjaka navodi: „Čim su volonteri zadovoljniji, zadovoljnije su i starije osobe jer se onda vidi da tu ima žara. A ne sad netko dođe i odradi samo zato što ga je netko pozvao ili ne znam što. Onda bi to bilo super i za jedne i za druge“. Iz svega navedenog može se zaključiti da volontiranje ima širu vrijednost jer ne doprinosi samo kvaliteti života starijih osoba, nego i osobnom razvoju volontera te jačanju odnosa u zajednici.

10.7.4. Preporuke za osiguravanje aktivnog i stalnog volontiranja sa starijim osobama

Rezultati istraživanja ukazuju na to da sudionici prepoznaju različite mogućnosti za unapređenje volontiranja sa starijim osobama te povećanje broja aktivnih i stalnih volontera. Preporuke sudionika odnose se na važnost kvalitetne edukacije i pripreme volontera, bolje organizacije i koordinacije volonterskih aktivnosti, veće promocije volontiranja u javnosti, prilagodbe volonterskog angažmana mogućnostima samih volontera, ali i na važnost stvaranja podržavajuće i motivirajuće atmosfere za dugoročan ostanak u volontiranju.

Kao jedna od najvažnijih preporuka ističe se potreba za edukacijom i pripremom volontera prije uključivanja u rad sa starijim osobama. Sudionici smatraju kako mnogi potencijalni volonteri imaju određenu nesigurnost ili strah jer ne znaju što mogu očekivati u radu sa starijima te smatraju kako bi kvalitetna priprema mogla smanjiti takve prepreke. Pritom se naglašava važnost jasne komunikacije i pružanja osnovnih informacija o načinu rada, potrebama korisnika i ulozi samih volontera. Sudionik 1 iz fokus grupe volontera ističe: „Ja mislim da je najvažnije da postoji neka dobra komunikacija i da se sve jasno objasni od samog početka, kako kasnije ne bi bilo nekih nedoumica. Također, starijim

osobama bi trebalo dati vrijeme da se prilagode i osjećaju ugodno i bilo bi idealno da postoje neke edukacije prije početka volontiranja, ali i podrška tijekom samog procesa volontiranja...“ Iz navedenog je vidljivo kako edukacija ne bi trebala biti usmjerena samo na razvijanje praktičnih znanja i vještina, nego i na senzibilizaciju volontera za potrebe i specifičnosti starijih osoba.

Osim edukacije, sudionici naglašavaju važnost kvalitetne organizacije i koordinacije volonterskog rada. Smatraju kako bi postojanje jasnije strukture te osobe koja koordinira aktivnosti moglo uvelike olakšati uključivanje i zadržavanje volontera. Posebno se ističe potreba za redovitom komunikacijom, davanjem jasnih uputa i pružanjem podrške tijekom volontiranja. Sudionik 2 iz fokus grupe volontera navodi: „Pa ja mislim da svako posebno može volontirati, ali u slučaju da se radi o nekoj organizaciji, mislim da je dobra organizacija, prvenstveno treba imati nekakvu jasnu strukturu. Znači sa osobom ili zapravo timom koji koordinira volontere, pomaže im i daje upute te svakako stoji na raspolaganju za podršku volonterima...“ Vidljivo je kako sudionici smatraju kako bi kontinuirano praćenje rada, usmjeravanje i davanje povratnih informacija moglo doprinijeti većem osjećaju sigurnosti i zadovoljstva kod volontera, ali i većeg

uključivanja manje iskusnih osoba u radu sa starijima.

Nadalje, kao važna preporuka ističe se i potreba za boljom promocijom volontiranja i dostupnošću informacija o mogućnostima uključivanja. Sudionici smatraju kako velik broj ljudi i potencijalnih volontera nije dovoljno upoznat s načinima uključivanja u volontiranje niti zna što takav angažman zapravo podrazumijeva. Ovdje se naglašava važnost društvenih mreža i općenito digitalnih platformi kao načina približavanja volontiranja mlađim generacijama. To potvrđuje i sljedeći odgovor sudionika 2 iz fokus grupe volontera: „Mislim da organizacije mogu povećati broj volontera tako da bolje promoviraju zapravo svoje aktivnosti. Ponajviše bih tu možda istaknuo promociju putem društvenih mreža jer tko u ovom svijetu sad trenutno nema društvene mreže. Tako da mislim da je to zapravo najbolji način (...) gdje će prikazivati svoje akcije i prikazati tu radost ljudi koji ima se volontiranjem pomoglo.“ Iz ovoga proizlazi zaključak kako bi veća vidljivost pozitivnih iskustava i konkretnih primjera iz prakse mogla povećati interes i motivaciju za uključivanje u volontiranje.

Sudionici također naglašavaju potrebu za fleksibilnijom organizacijom volonterskih aktivnosti kako bi se volontiranje lakše uskladilo s privatnim i poslovnim

obvezama volontera. Mišljenja su kako mnogi ljudi imaju želju volontirati, ali ih opterećuje osjećaj da volontiranje zahtijeva previše vremena koje je teško isplanirati unaprijed. Sudionik 1 iz fokus grupe

volontera opisuje svoje iskustvo riječima: „Pa meni jedino što se ne sviđa je

isto u tom smjeru da ono jednostavno pre zauzima previše vremena (...) kada ja planiram volontiranje ja znam da je ono cijeli dan ili barem jedno poslijepodne moram ostaviti da to ono bude kako treba.“ Ovakva iskustva upućuju na potrebu za kraćim i fleksibilnijim oblicima volontiranja koji bi se mogli prilagoditi različitim životnim okolnostima i mogućnostima potencijalnih volontera, a na taj način bi se osobe mogle dugoročno baviti volontiranjem.

Na kraju, sudionici smatraju kako je za dugoročno zadržavanje volontera ključna motivirajuća atmosfera u kojoj se njihov trud i doprinos prepoznaju i cijene. Smatraju kako osjećaj korisnosti u zajednici pozitivno doprinosi zadovoljstvu volontera te njihovoj spremnosti na daljnje uključivanje u volonterske aktivnosti. Uz navedeno, posebno je važno stvaranje pozitivnih međuljudskih odnosa i podrške

unutar organizacije u kojoj djeluju. Sudionik 2 iz fokus grupe volontera navodi: „Pa mislim da bi ih najviše motivirali osjećaji korisnosti, pripadnosti društvu i ugodna atmosfera u organizaciji. Također smatram da im je važno da se njihov doprinos cijeni i da imaju podršku i razumijevanje.“ Naposljetku se može zaključiti kako su upravo osjećaj pripadnosti, podrške i uvažavanja bitni čimbenici u većoj motivaciji i osiguravanju dugoročnog angažmana volontera.

11. Narativ zajednice

U ovom poglavlju analizira se način na koji se u lokalnoj zajednici govori o problemu nedostatka volontiranja i uključivanja mladih u aktivnosti sa starijim osobama. Analiza se temelji na podacima prikupljenim kroz fokus grupu provedenu sa starijim osobama iz lokalne zajednice. Poseban naglasak stavljen je na dominantne

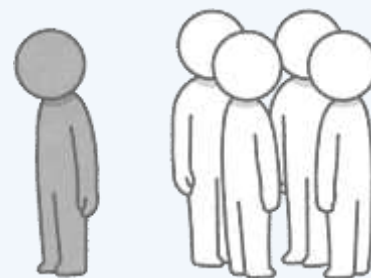

i alternativne narative koji oblikuju razumijevanje problema, ali i na način koji zajednica prepoznaje odgovornost, uzroke i moguće načine promjene.

Iz razgovora sa sudionicima fokus grupe vidljivo je da je u zajednici **snažno prisutan narativ** prema kojem su mladi danas manje zainteresirani za

pomaganje, volontiranje i međugeneracijsku povezanost. Starije osobe problem često objašnjavaju promjenom odgojnih vrijednosti, utjecajem tehnologije i užurbanim načinom života. Mladi se opisuju kao „zaokupljeni mobitelima“, nezainteresirani za zajednicu i usmjereni prvenstveno na vlastite potrebe. Takav narativ odgovornost za problem velikim dijelom premješta na mlade i njihove roditelje, odnosno na obiteljski odgoj i promjene u društvenim vrijednostima. Istovremeno, kroz razgovor se može primijetiti i nostalgija za prijašnjim načinom života u kojem su međusobna pomoć, zajedništvo i poštovanje starijih bili dio svakodnevice. Ujedno se u razgovorima pojavljuje i narativ o nepouzdanosti volontiranja, pri čemu se ističe da volonteri često dolaze povremeno i ne zadržavaju se dugoročno, što kod starijih osoba može izazvati razočaranje i smanjiti povjerenje u takve oblike pomoći.

Drugi dominantni narativ odnosi se na promjene u društvu i slabljenje zajednice kao prostora međusobne povezanosti. Sudionici su često naglašavali

kako je društvo postalo individualizirano te da više ne postoje aktivnosti, organizacije i

sadržaji koji bi povezali ljude, posebno mlade. U prošlosti su, prema njihovim iskustvima, postojale školske radne akcije, društvena događanja i više zajedničkih aktivnosti kroz koje su se razvijali osjećaj odgovornosti i pripadnosti zajednici. Danas se problem ne vidi samo u pojedincu, nego u tome što zajednica mladima ne nudi dovoljno prostora za kvalitetno sudjelovanje. Takav narativ pokazuje da dio odgovornosti sudionici ipak pripisuju institucijama, obrazovnom sustavu i široj društvenoj organizaciji. Dodatno, u širem kontekstu prisutan je i narativ prema kojem se volontiranje ponekad doživljava kao besplatan rad ili gubitak vremena, što može negativno utjecati na motivaciju mladih za uključivanje u ovakve aktivnosti.

Treći dominantni narativ odnosi se na generacijski jaz i osjećaj da iskustva starijih više nisu prepoznata kao vrijedna. Starije

osobe često navode kako mladi više ne traže savjete starijih jer informacije pronalaze putem interneta i tehnologije. Kroz razgovor je prisutan osjećaj da se znanja i vještine koje su nekad bile važne poput kuhanja, šivanja, održavanja kućanstva ili života u zajednici danas zanemaruju. Takav narativ doprinosi osjećaju isključenosti starijih osoba i dojmu

da njihovo iskustvo više nema važnu društvenu ulogu. Istovremeno, može se primijetiti kako sudionici ne govore samo o materijalnoj pomoći, nego posebno naglašavaju važnost razgovora, društva i međuljudskog kontakta. Iz toga proizlaze da potrebe starijih osoba nisu primarno materijalne, već emocionalne i socijalne pri čemu se naglasak stavlja na prisutnost, pažnju i kvalitetu međuljudskog odnosa.

Iako su u razgovoru prisutni prijedlozi rješenja, poput većeg uključivanja škola, organizacija radionica, edukacija i povezivanje mladih i starijih kroz volontiranje, u zajednici ipak prevladava govor o krivnji i društvenim promjenama. Problem se često opisuje kao posljedica „pokvarenog društva“, promjene vrijednosti i gubitka zajedništva, dok se manje govori o konkretnim mogućnostima sustavne promjene. Uz to, kao prepreka se pojavljuje i nedovoljna informiranost o mogućnostima volontiranja te izostanak jasnih kanala putem kojih bi se zainteresirani pojedinci mogli povezati s organizacijama.

Uz dominantne narative, prisutni su i alternativni ili manje vidljivi načini objašnjavanja problema. Iako se često govori o nezainteresiranosti mladih, iz razgovora proizlazi i druga perspektiva prema kojoj mladi možda nemaju dovoljno prilika za kvalitetno uključivanje u zajednicu. Sudionici sami navode kako

danas nedostaje organiziranih aktivnosti, prostora za druženje i osoba koje bi mlade potaknule i usmjerile prema volontiranju. Time se problem ne objašnjava isključivo osobnim nedostatkom interesa, nego i nedovoljnom podrškom zajednice i institucija. Također, ovaj narativ ukazuje na to da starije osobe nisu isključivo pasivni primatelji pomoći, već mogu biti i aktivni sudionici i volonteri, čime se njihova uloga u zajednici proširuje.

Također, manje je zastupljena perspektiva mladih osoba i stručnjaka. U fokus grupi uglavnom su dominirala iskustva i pogledi starijih osoba, dok se rijetko čuje kako sami mladi doživljavaju volontiranje, zajednicu ili međugeneracijske odnose. Iz razgovora se može pretpostaviti da su se životne okolnosti mladih promijenile u smislu da više mladih odlazi na fakultet, radi izvan mjesta stanovanja ili živi ubrzanijim načinom života, međutim ta perspektiva nije detaljnije razvijena. Upravo zbog toga

alternativni narativ otvara prostor za razumijevanje problema kroz šire društvene promjene, urbanizaciju i promjene načina života, a ne samo kroz moralnu procjenu mladih generacija.

Na temelju svega navedenog može se zaključiti da zajednica prepoznaje problem nedostatka volontiranja i međugeneracijske

povezanosti, ali ga istovremeno promatra kroz snažan osjećaj društvenih promjena i gubitka nekadašnjih vrijednosti. Iako su prisutni elementi kritike prema mladima, razgovori pokazuju i potrebu za većom podrškom zajednice, boljom organizacijom aktivnosti i stvaranjem prostora u kojem bi se različite generacije ponovno mogle povezati.

12. Spremnost zajednice

Ovo poglavlje bavi se spremnošću zajednice Kneževi Vinogradi na rješavanje problema nedostatka aktivnih i stalnih volontera, što obuhvaća razinu svjesnosti o samom problemu i njegovu važnost u očima mještana, zatim motivaciju za promjenom, dostupne resurse te suradnju među ključnim akterima u zajednici, kao i prepreke promjeni te moguće pokretače promjene, a naposljetku i određivanje faze u kojoj se zajednica nalazi, odnosno koliko je zajednica spremna na promjenu.

Kada se govori o svjesnosti mještana o samom problemu, u Kneževim Vinogradima jasno je prisutno prepoznavanje činjenice da zajednica stari te da potreba za različitim oblicima podrške postaje sve izraženija. Ipak, problem nedostatka aktivnih i stalnih volontera često

se promatra kroz prizmu promjena u tradicionalnim vrijednostima. Iako mještani načelno uočavaju manjak angažiranih pojedinaca, taj se problem istodobno i prepoznaje i umanjuje. S jedne strane percipira se kao nedostatak pomoći u svakodnevnom životu zajednice, dok se s druge strane relativizira prebacivanjem odgovornosti na šire društvene okolnosti. Uzroke manjka volontera mještani ponajprije povezuju s promjenama u društvu i obrascima odgoja, ističući kako mlađe generacije sve rjeđe odrastaju u bliskom kontaktu sa starijim članovima obitelji. Takve promjene, prema njihovom viđenju, dovode do slabljenja osjećaja odgovornosti, solidarnosti i međugeneracijske povezanosti. U tom se kontekstu nedostatak volontera ne doživljava primarno kao izazov na koji zajednica može aktivno utjecati, već kao posljedica šireg društvenog razvoja na koji je teško djelovati. Dodatno, važan element u razumijevanju ovog problema jest i prisutno uvjerenje da je skrb o starijim osobama prvenstveno odgovornost institucija. Polazeći od stava da bi brigu trebale osigurati profesionalne službe i država, dio mještana vlastitu pasivnost doživljava opravdanom. Time se stvarna složenost i ozbiljnost problema nedostatka kontinuiranog volonterskog angažmana donekle potiskuje u drugi plan, dok se naglasak stavlja na očekivanje

institucionalnih rješenja, umjesto na mogućnosti djelovanja unutar same zajednice.

Važnost rješavanja ovog pitanja u zajednici je neupitna, no njegova se hitnost često stavlja u drugi plan zbog osjećaja sigurnosti koji trenutno pružaju projektne usluge. Redovita prisutnost gerontodomačica na terenu stvara dojam da je skrb o starijim osobama dugoročno riješena, što dovodi do određene pasivnosti među mještanima. Ipak, takav model nije stabilan jer ovisi o vremenski ograničenim projektima, zbog čega se kod korisnika javlja nesigurnost i strah od toga što će se dogoditi nakon njihova završetka. U tom smislu, važnost uspostave volonterske mreže ne odnosi se samo na pružanje praktične pomoći u svakodnevnim aktivnostima. Njezina vrijednost posebno dolazi do izražaja u socijalnoj dimenziji, odnosno u pružanju društva i podrške starijim osobama. Za mnoge od njih razgovor i prisutnost druge osobe često su jednako, ako ne i važniji od same pomoći u kućanskim poslovima. Upravo zato kontinuirani volonterski angažman može predstavljati važan oblik dugoročnije i stabilnije podrške, koja ne ovisi isključivo o projektnim i financijskim okvirima.

Što se tiče motivacije za promjenu, ona je trenutno najizraženija unutar Udruge „Izvor“, koja ujedno djeluje kao glavni pokretač aktivnosti usmjerenih na razvoj volonterstva u zajednici. Udruga pokazuje jasnu usmjerenost prema jačanju i strukturiranju volonterskog angažmana, što je vidljivo i kroz njezine strateške dokumente. Kao konkretan primjer ističe se

Strateški plan do 2026. godine, u kojem je po prvi put postavljen mjerljiv cilj od 350 volonterskih sati godišnje. Takav pristup upućuje na to da unutar same organizacije postoji svijest o ograničenjima postojećeg modela, koji se uvelike oslanja na povremene projekte, kao i želja za stvaranjem stabilnije baze kontinuirano uključenih volontera. Međutim, drugi akteri u zajednici ne dijele tu motivaciju u istoj mjeri. Iako lokalna samouprava načelno podržava rad udruge, šira društvena motivacija suočava se s određenim preprekama. U dijelu zajednice i dalje je prisutan stav da volontiranje nema dovoljnu vrijednost, odnosno da je riječ o aktivnosti koja ne donosi izravnu korist, što posebno dolazi do izražaja kod radno aktivnog stanovništva. Upravo takvi stavovi utječu na slabiji odaziv građana i predstavljaju jedan od većih izazova za

razvoj volonterstva. S druge strane, prepoznaje se potencijal u određenim skupinama, poput studenata, koji bi mogli biti spremniji na uključivanje, ali im je potreban dodatni poticaj. U tom smislu, važno je volontiranje predstaviti ne samo kao oblik pomoći drugima, već i kao priliku za osobni razvoj, društvenu uključenost i održavanje aktivnog načina života. Kako bi se motivacija proširila i izvan same Udruge, korisno bi bilo uvesti i različite oblike javnog priznanja i simboličnog nagrađivanja, čime bi se dodatno potaknulo uključivanje onih koji imaju interes, ali nisu sigurni kako će njihov angažman biti prihvaćen u zajednici.

Kneževi Vinogradi imaju određene kapacitete za rješavanje problema nedostatka volontera, ali se može reći da ti potencijali još uvijek nisu u potpunosti iskorišteni. Udruga „Izvor“ u tome ima ključnu ulogu jer raspolaže iskustvom i prostorom za rad, što je osnovni preduvjet za organiziranje volonterskih aktivnosti. Također, udruga ima povjerenje starijih mještana, što je važan resurs koji se gradi kroz duži period. Ipak, financiranje i dalje u velikoj mjeri ovisi o projektima, što unosi nesigurnost u kontinuitet rada. Lokalna samouprava pruža određenu administrativnu i logističku podršku, ali se stječe dojam da bi ona mogla biti jača i sustavnija, kako bi se smanjila ovisnost o

vanjskim izvorima financiranja. S obzirom na ljudske resurse, zajednica ima dobar potencijal, posebno u skupinama poput studenata. Oni imaju i vrijeme i određena znanja, ali taj se potencijal još uvijek nedovoljno koristi. Jedan od glavnih razloga za to je nedostatak jasne organizacije i stručnog vođenja. Poseban problem je to što ne postoji stalna osoba koja bi koordinirala volontere. Trenutno se velik dio posla oslanja na zaposlenike udruge, što dugoročno nije održivo. Bez osobe koja bi povezivala volontere i korisnike te im davala smjernice, dio ljudi koji bi možda i htjeli sudjelovati jednostavno odustane ili se ne uključi. Važan dio kapaciteta su i partnerstva koja Udruga ima izvan lokalne zajednice. Suradnja s organizacijama poput DKolektiva i drugih sličnih aktera

izcivilnog sektora omogućuje pristup znanju i edukacijama koje lokalno nisu uvijek dostupne. Takva suradnja može puno pomoći, ali da bi imala pravi učinak, potrebno je sve bolje organizirati na lokalnoj razini i povezati postojeće resurse u funkcionalan sustav koji neće ovisiti samo o pojedinačnom angažmanu.

Suradnja ključnih dionika u Kneževim Vinogradima u rješavanju problema nedostatka volontera prilično je složena i nije uvijek dovoljno usklađena. Iako između institucija, udruga i građana postoji određena komunikacija, ona se u praksi rijetko odvija kontinuirano i u obliku zajedničkog i planskog djelovanja. Često se stječe dojam da se institucije poput socijalnih službi i lokalne samouprave uključuju tek kada problem postane izražen i teško ga je zanemariti. Zbog toga veći dio svakodnevnih briga i održavanja kontakta sa starijim osobama i dalje preuzima Udruga te neformalne mreže u zajednici. Udruga pokušava razvijati suradnju s drugim dionicima, ali to u praksi nije uvijek jednostavno. Unutar civilnog sektora ponekad se javlja dojam da udruge međusobno više konkuriraju nego što surađuju. Umjesto dijeljenja volontera, iskustava i resursa, često se događa da se natječu oko financiranja i vidljivosti, što usporava razvoj volonterske mreže i otežava zajedničko djelovanje. Također, suradnja sa školama i obrazovnim sustavom još uvijek nije dovoljno razvijena. Iako postoji slaganje da bi se djecu trebalo od ranije uključivati u aktivnosti koje potiču pomaganje i zajedništvo, u praksi su škole i roditelji još uvijek slabije uključeni u taj proces. Zbog toga je i interes mladih za volontiranje i dalje ograničen. Sve to pokazuje da bi jače povezivanje svih

dionika moglo donijeti pomak. Kada bi škole, institucije i udruge više djelovale zajedno i imale jasniji zajednički cilj, lakše bi se razvila stabilnija volonterska mreža i dugoročno poboljšala podrška starijim osobama u zajednici.

Unatoč prepoznatoj potrebi za povećanjem broja novih, ali i zadržavanjem trenutnih volontera u radu sa starijim osobama, u zajednici Kneževi Vinogradi prisutan je niz prepreka koje otežavaju pokretanje i održavanje promjena. S obzirom na sve dosad istraženo, većina prepreka proizlazi iz kombinacije strukturnih ograničenja, aktualnih stavova društva i organizacijskih izazova, a njihovo djelovanje međusobno produbljuje postojeći problem nedostatka aktivnih i stalnih volontera. Jedna od ključnih prepreka odnosi se na financijsku nestabilnost i ograničene mogućnosti ulaganja u razvoj volonterskih programa.

Iako se na razini općine Kneževi Vinogradi i na

regionalnoj razini osiguravaju sredstva za osnovne socijalne usluge, poput pomoći u kući i sličnih vremenski ograničenih programa, volontiranje i dalje nije prepoznato kao prioritet, kada se govori o financijskom ulaganju. Time se prostor za razvoj novih aktivnosti, edukaciju volontera

i njihovo dugoročno zadržavanje značajno sužava. Dodatni problem predstavlja ovisnost o projektnom financiranju, koje osim što je ograničeno, ne osigurava kontinuitet rada. Složene administrativne procedure ponekad uzrokuju da dio potencijalnih izvora ostaje neiskorišten, a organizacije poput Udruge žena „Izvor“ djeluju u uvjetima stalne nesigurnosti. Osim financijskih izazova, promjenu otežavaju i aktualni društveni stavovi odnosno stigma društva prema volontiranju i brizi za starije osobe. Kao što je već ranije navedeno, solidarnost i pomaganje se načelno podržavaju, ali se u praksi uočava jaz između deklarativnih vrijednosti i stvarnog angažmana građana. Skrb o starijima i dalje se dominantno doživljava kao odgovornost obitelji ili institucija, dok se uloga zajednice stavlja u drugi plan i smatra manje odgovornom. Takva percepcija smanjuje osjećaj osobne odgovornosti i doprinosi pasivnosti građana. Također, ispitanici koji su dugogodišnji volonteri, ističu kako se volontiranje često doživljava kao aktivnost koja ne donosi neku konkretnu korist, već kao dodatno opterećenje i gubitak vremena. Prevladavanjem takvih stavova u društvu, automatski dolazi do pada spremnosti za uključivanje, osobito kod radno aktivnog

stanovništva. Također, faktor koji znatno otežava promjenu predstavlja niska razina interesa za rad sa starijim osobama, a posebno među mlađim generacijama. Istraživanja pokazuju da mladi češće biraju

volontiranje u radu s djecom, dok se starije osobe rjeđe percipiraju kao skupina s kojom se može ostvariti pozitivno i razvojno iskustvo, pri čemu se starije osobe često promatraju kroz prizmu nemoći i ovisnosti. Posljednji općeprisutni fenomeni koji predstavljaju značajnu prepreku promjeni su demografske i društvene promjene koje karakteriziraju ruralna područja poput Kneževih Vinograda u Baranji. Iseljavanje mladih dovodi do smanjenja baze potencijalnih volontera, dok istovremeno raste udio starijeg stanovništva, a samim time i potreba za pomoći pruženom od strane volontera. Zaključno, važno je naglasiti kako je od iznimne važnosti isticati temu volontiranja i starijih osoba u javnom prostoru čime bi se dugoročno smanjila stigma i povećala politička zainteresiranost za ove teme. S obzirom na sve navedeno, jasno je kako je bez stabilnog sustava upravljanja volonterima, koji uključuje planiranje, edukaciju i kontinuiranu podršku, teško razviti dugoročni angažman. Oslanjanje na ograničene ljudske resurse unutar udruga

poput Udruge žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda dodatno otežava razvoj takvog sustava, čime se potencijalni interes građana ne uspijeva u potpunosti pretvoriti u stvarno uključivanje.

Na području Kneževih Vinograda, gdje se nalazi Udruga žena „Izvor“ postoji nekoliko ključnih dionika koji mogu djelovati kao nositelji promjene u području razvoja volonterstva sa starijim osobama. Iako je prisutan niz različitih prepreka, od onih financijskih do društvenih, postoje i resursi te dionici koji mogu potaknuti jačanje volonterskog angažmana sa starijim osobama. Najvažniju ulogu u tome ima Udruga „Izvor“, koja već sada organizira aktivnosti za starije osobe i ima izravno iskustvo rada na terenu. Osim što članovi i zaposleni Udruge imaju iskustvo rada na terenu, njihov resurs predstavlja to što su upoznati sa stvarnim potrebama ljudi u općini. Udruga kroz vrijeme, kao što je i prema planu, može dodatno razvijati volonterske programe kroz bolju organizaciju, edukaciju i veću podršku volonterima, čime bi se povećala njihova motivacija i dugoročno zadržavanje. Važan pokretač promjene mogu biti i lokalna samouprava te institucije, koje kroz financijsku i organizacijsku podršku mogu osigurati stabilnije uvjete za rad udruga. Veća uključenost u planiranje i jačanje volonterskih programa doprinijela bi

njihovoj održivosti. Škole i roditelji također imaju važnu ulogu jer mogu utjecati na razvoj pozitivnih stavova kod mladih i potaknuti ih na uključivanje u volonterske aktivnosti. Preporuka je da se na razini škole osigura neki manji prijevoz, primjerice kombi prijevoz, za učenike volontere čime bi se ojačalo međusobno zajedništvo, a ujedno bi se riješio njihov problem s prijevozom do Udruge. Područni uredi unutar Hrvatskog zavoda za socijalni rad, ali i ostali stručnjaci poput psihologa, liječnika i radnih terapeuta mogu doprinijeti kroz prepoznavanje potreba starijih osoba te edukaciju i podršku volonterima, čime se povećava kvaliteta i sigurnost rada. Zaključno, važno je istaknuti kako značajan potencijal imaju i sami mladi i volonteri, koji uz bolju organizaciju i jasniju promociju mogu postati važan izvor budućih volontera. S obzirom na sve navedeno, a uzimajući u obzir izjave volontera, posljedično je moguće reći kako je promjena moguća, ako se povežu svi ključni dionici te zajednički rade na jačanju svijesti i organizacije volonterskog rada u zajednici.

S obzirom na uočeni nesrazmjer između potreba starijih osoba i razine volonterskog angažmana, spremnost zajednice Kneževi Vinogradi na promjenu može se odrediti kao katalitička faza. Ovu fazu obilježava prepoznavanje problema, početna

spremnost na djelovanje te postojanje početnog vodstva za prelazak u akciju.

Prepoznavanje problema vidljivo je kroz Strateški plan Udruge „Izvor“ do 2026. godine, u kojem je prvi put definiran konkretan cilj od 350 volonterskih sati. Time se ukazuje na svijest o ograničenjima postojećeg modela rada. Spremnost na djelovanje očituje se i u uključivanju Udruge u proces procjene zajednice, s ciljem pronalaska konkretnih rješenja za unapređenje volonterstva. Postojanje početnog vodstva vidljivo je u aktivnoj ulozi Udruge u jačanju vidljivosti i dostupnosti volonterskih prilika, primjerice kroz planove digitalizacije i bolje informiranje građana. Time zajednica pokazuje da problem više ne ignorira, već započinje proces njegovog rješavanja. Ipak, budući da suradnja među dionicima još nije u potpunosti razvijena, a uključenost građana i dalje je ograničena, zajednica se još uvijek ne može svrstati u fazu rasta. Stoga katalitička faza predstavlja srednju razinu spremnosti, u kojoj je zajednica Kneževi Vinogradi prepoznala problem i započela s promjenama, ali još uvijek nije razvila stabilan sustav koji označava fazu rasta odnosno fazu održavanja.

13. Spektar dionika

U svrhu procjene zajednice Kneževih Vinograda te razumijevanja mogućnosti povećanja broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama identificirani su ključni dionici koji su raspoređeni unutar

spektra prema razini njihove podrške i uključenosti. Spektar obuhvaća aktivne saveznike, pasivne saveznike, neutralne dionike, pasivne oponente i aktivne oponente.

Slika 10. Skica spektra dionika

U kategoriju aktivnih saveznika svrstani su Dom za starije i nemoćne Beli Manastir, Mirovna grupa Oaza te lokalni poslodavci. Dom za starije i nemoćne Beli Manastir svrstan je u aktivne saveznike obzirom kako djeluje izravno u području skrbi za starije osobe te prepoznaje važnost uključivanja volontera u unapređenju kvalitete života korisnika. Njihova se aktivna uloga može prepoznati kroz podršku inicijativama za razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi za starije osobe, a za čiju provedbu su uvelike potrebni volonteri.

Oaza također je prepoznata kao aktivni saveznik jer svojim djelovanjem aktivno pruža potporu socijalno ugroženim osobama te promiče socijalnu uključenost. Provedbom različitih programa i edukativnih aktivnosti za mlade, udruga pokazuje spremnost za djelovanje u cilju povećanja broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama.

Lokalni poduzetnici isto predstavljaju važan segment aktivnih saveznika. Njihova uključenost očituje se kroz sponzorstva, sudjelovanje u aktivnostima zajednice, čime izravno mogu doprinijeti održivosti

rada udruge. Njihovo djelovanje ukazuje na razvijenu svijest o društvenoj odgovornosti te spremnost na sudjelovanje u rješavanju aktualnih problema udruge. Dodatno, njihova uloga može se očitovati i u poticanju drugih članova zajednice na uključivanje u volonterske aktivnosti. S obzirom na navedeni utjecaj u lokalnoj sredini, lokalni poduzetnici mogu doprinijeti jačanju suradnje između različitih dionika te stvaranju poticajnog okruženja za razvoj i širenje volonterstva. Na taj način aktivno sudjeluju u nastojanjima povećanja broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama.

Nadalje, u kategoriju pasivnih saveznika svrstava se Vedran Kramarić, načelnik Općine Kneževi Vinogradi, koji kao predstavnik jedinice lokalne samouprave načelno podržava aktivnosti usmjerene na starije osobe i razvoj volonterstva, ali trenutačno nije

izravno uključen u provedbu konkretnih aktivnosti vezanih uz povećanje broja

aktivnih i stalnih volontera. Njegova pozicija proizlazi iz institucionalne uloge i mogućnosti utjecaja na lokalnu zajednicu kroz financijske, organizacijske i infrastrukturne resurse. Iako načelnik prepoznaje važnost navedenog problema te

iskazuje podršku inicijativama udruge, ta podrška zasad ostaje na razini formalne podrške bez značajnijeg angažmana u praksi. U ovoj kategoriji nalaze se i Igor Pavelić, gradonačelnik Belog Manastira, te Nataša Tramišak, županica Osječko-baranjske županije. Kao ključni lokalni i regionalni politički akteri, oni posjeduju značajan institucionalni utjecaj i potencijal za podršku inicijativama civilnog društva kroz županijske i lokalne politike. S obzirom na to da bi svakako podržali volonterske inicijative usmjerene na skrb o starijima, oni predstavljaju saveznike, no zbog administrativne odvojenosti te činjenice da ne sudjeluju aktivno i izravno u planiranju i operativnoj provedbi aktivnosti na specifičnom području Kneževih Vinograda, njihova je uloga trenutačno neaktivna u praksi.

U kategoriju neutralnih dionika svrstani su Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike te Europski volonterski centar. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike svrstava se u neutralne dionike zbog svoje uloge u oblikovanju zakonodavnog i strateškog okvira koji regulira područje volontiranja i socijalnih usluga. Iako resorno ministarstvo ima visok stupanj utjecaja na sustav u cjelini, ipak je njegova uključenost posredna i ograničena na normativnu razinu. Zaključno, u ovu

kategoriju svrstava se i Europski volonterski centar zbog toga što on svojim djelovanjem doprinosi razvoju okvira i standarda volontiranja te ima potencijal indirektnog utjecaja na nacionalne i lokalne prakse, ali nije izravno uključen u aktivnosti udruge. Zato se odnos Europskog volonterskog centra prema navedenom problemu smatra podržavajućim, ali neaktivnim u lokalnom kontekstu.

U kategoriji pasivnih oponenta kao akteri su prepoznati obrazovne ustanove, nezainteresirani mladi, zaposlene osobe te gerontodomačice na području Kneževih Vinograda. Obrazovne ustanove na lokalnom i regionalnom području definirane su kao pasivni oponenti zato što predstavljaju važan potencijalni izvor mladih volontera, ali trenutačno nisu aktivno uključene u organizirane aktivnosti volontiranja sa starijim osobama. Ovakva pozicija nije rezultat aktivnog protivljenja navedenom problemu, nego je rezultat nedostatka inicijative, organizacijskih kapaciteta i povezanosti s udrugom, što rezultira neiskorištenim potencijalom za razvoj volonterstva. Nadalje, nezainteresirani mladi predstavljaju

specifičnu skupinu. Njihova pozicija proizlazi iz nedostatka motivacije za uključivanje u volonterske aktivnosti sa starijim osobama, a što može biti povezano s nedovoljnom informiranošću, drugačijim interesima ili percepciji o radu s ovom korisničkom skupinom. Iako ne iskazuju aktivno protivljenje, njihova nezainteresiranost izravno utječe na mogućnost povećanja broja volontera. Zaposlene osobe se također definiraju kao pasivni oponenti zbog ograničenog slobodnog vremena i profesionalnih obveza koje smanjuju njihovu dostupnost za sudjelovanje u volonterskim aktivnostima sa starijim osobama. Njihova pasivna pozicija nije nužno povezana s negativnim stavom prema volontiranju, nego s objektivnim ograničenjima koja onemogućuju njihovo aktivnije uključivanje. U ovu se kategoriju ubrajaju i gerontodomačice koje djeluju na ovom području. Njihov pasivni otpor proizlazi iz ekonomske komponente i egzistencijalnog pitanja, budući da one ostvaruju zaradu upravo kroz pružanje profesionalnih usluga pomoći u kući starijim osobama. Iz njihove perspektive, masovnije uključivanje i preuzimanje skrbi od strane besplatnih volontera može potencijalno smanjiti potražnju za njihovim plaćenim uslugama, što u konačnici može dovesti do gubitka posla ili smanjenja radnih sati. Iako ne sabotiraju aktivno rad udruge, njihovi su

interesi u pogledu rješavanja ovog problema suzdržani zbog opravdanog straha za vlastitu profesionalnu stabilnost.

U kategoriji aktivnih oponentata definirane su druge udruge te privatni pružatelji socijalnih usluga na lokalnom i regionalnom području. Prema podacima prikupljenim na temelju fokus grupa i intervjuja zaključuje se da druge udruge na području Baranje i Osječko-baranjske županije predstavljaju aktivne oponente zbog uočenog osjećaja konkurencije i nedostatka suradnje. Navedeno može rezultirati zadržavanjem resursa unutar vlastitih organizacija, izbjegavanjem zajedničkih aktivnosti i smanjenom spremnošću na dijeljenje informacija i volontera čime se otežava razvoj suradničkih inicijativa u zajednici. Privatni pružatelji socijalnih usluga se također mogu svrstati u ovu kategoriju jer su njihovi interesi djelomično suprotstavljeni razvoju volonterskih aktivnosti. Naime, povećanje dostupnosti besplatne pomoći za starije osobe kroz volontiranje može utjecati na potražnju za njihovim uslugama, zbog čega mogu imati negativan stav prema širenju ovakvih inicijativa i rješanju navedenog problema.

Zaključno, analiza spektra dionika pokazuje da se mogućnosti za povećanje broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama u Kneževim Vinogradima

ne oslanjaju isključivo na postojeće saveznike, nego ovisi o tome koliko će se uspjeti uključiti neutralni i pasivni dionici te smanjiti otpor onih koji se trenutačno protive. Zato je važno jačati suradnju i motivirati što veći broj aktera da se aktivnije uključe u volonterske aktivnosti.

14. Preporuke

U ovom poglavlju predstaviti će se dvije strategije. Prvu strategiju kreirale su autorice ovog rada, dok su drugu strategiju kreirale djelatnice Udruge žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi.

14.1. Edukacija udruga lokalne zajednice o dobrobitima međusobne suradnje kroz provedbu četiri radionice do kraja 2026. godine

Poglavlje preporuka temelji se na dosadašnjim saznanjima o zajednici i udruzi te na podacima koji su prikupljeni kroz provedene fokus grupe sa stručnjacima, korisnicima Udruge žena „Izvor“ te volonterima. Na temelju tih rezultata pristupilo se izradi strategije koristeći Shemu planiranja strategije *Midwest* akademije (Prilog 5.). Navedena shema služi kao alat koji na sistematičan način i logičkim redoslijedom vodi sudionike kroz proces planiranja, osiguravajući da poduzeti

koraci budu konkretni i usmjereni na rješavanje uočenog problema.

Za potrebe izrade strategije postavljen je dugoročni cilj kojim se do kraja 2026. godine nastoji osigurati pet stalnih i aktivnih volontera u radu sa starijim osobama unutar Udruge žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi. U svrhu ostvarenja tog cilja identificirani su sljedeći specifični ciljevi: 1. informiranje javnosti o volonterskim aktivnostima kroz doradu mrežne stranice, 2. povećanje aktivnosti na društvenim mrežama, 3. osiguranje veće fleksibilnosti volonterskog angažmana u odnosu na osobne obveze volontera, 4. edukacija udruga lokalne zajednice o dobrobitima međusobne suradnje kroz provedbu četiri radionice do kraja 2026. godine, te 5. nadopuna postojećih strateških dokumenata koji bi bili primjenjivi za manje lokalne udruge.

Za odabir najadekvatnijeg rješenja provedena je detaljna analiza svakog od navedenih ciljeva kroz šest postavljenih kriterija. Tijekom procesa provjeravalo se poboljšava li određeni cilj živote ljudi, je li on dovoljno specifičan i mjerljiv, smatra li se izvedivim u zadanim okvirima, mijenja li odnose moći te izgrađuje li samu organizaciju uz to veselili li provoditelje njihova primjena. Grupnom analizom dodjeljivane su oznake „+“ za svaki kriterij koji pojedini cilj ispunjava. Na temelju

provedene analize, kao najrelevantniji odabran je četvrti specifični cilj, edukacija udruga lokalne zajednice o dobrobitima međusobne suradnje kroz provedbu četiri radionice do kraja 2026. godine.

Odabrani specifični cilj u nastavku rada dodatno se razrađuje kroz četiri ključna segmenta kako bi se osigurala njegova uspješna provedba. Prvi dio odnosi se na organizacijska razmatranja unutar kojih se analiziraju dostupni resursi i unutarnji kapaciteti udruge. Nakon toga slijedi izrada spektra dionika pomoću alata *Spectrum of allies* kako bi se identificirali saveznici i mete strategije. Treći korak obuhvaća odabir taktika i definiranje njihova logičnog slijeda korištenjem alata *Strategy flowchart*, dok se u završnom dijelu vrši detaljna razrada konkretne taktike pomoću zvijezde razrade strategije, odnosno alata *Action star*.

14.1.1. Organizacijska razmatranja

Prilikom planiranja strategije edukacije lokalnih udruga, ključno je razmotriti trenutne kapacitete i resurse kojima Udruga žena „Izvor“ raspolaže, kao i one koji su nužni za uspješnu provedbu radionica. Važno je naglasiti da je osnovna ideja ove strategije povezivanje svih organizacija civilnog društva u lokalnoj zajednici, neovisno o korisničkoj skupini kojom se

bave. Cilj nije fokusirati se isključivo na udruge koje rade sa starijim osobama, već potaknuti širu međusobnu suradnju i razmjenu resursa. Na taj način, kroz međusobno povezivanje, nastoji se stvoriti stabilnija mreža i zajednička baza volontera za cijelo područje Kneževih Vinograda i Osječko-baranjske županije, što bi dugoročno olakšalo rad svim dionicima.

Udruga u ovaj proces ulazi s nekoliko značajnih unutarnjih resursa. Prije svega, udruga posjeduje adekvatan vlastiti prostor za rad koji može poslužiti kao mjesto održavanja edukacija, ali i visoku razinu ugleda i reputacije koju gradi od svog utemeljenja 2001. godine. Osoblje udruge posjeduje specifična znanja i kompetencije u radu s ranjivim skupinama, a važan resurs predstavlja iskustvo i njihova dugogodišnja formalna suradnja s ključnim partnerima kao što su Općina Kneževi Vinogradi i Hrvatski zavod za zapošljavanje na projektima poput programa „Zaželi“. Osim toga, podaci iz fokus grupa upućuju na to da Udruga održava korektne i suradničke odnose s Mirovinom grupom Oaza Beli Manastir, temeljene na uzajamnoj pomoći i razmjeni informacija. Upravo iskustvo u premreženosti i radu s institucijama, ali i razvijeni odnosi s drugim organizacijama civilnog društva, predstavljaju temeljni resurs i izvor moći organizacije koji se

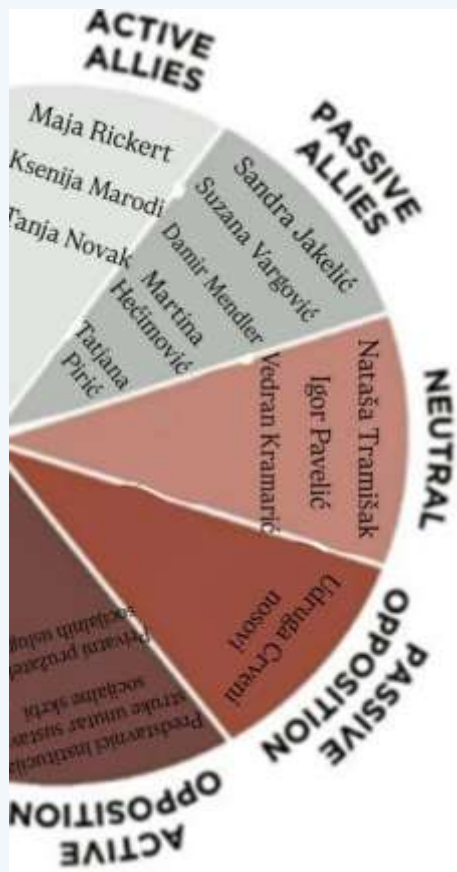
planira iskoristiti za motiviranje ostalih dionika u zajednici.

Unatoč navedenim snagama, za provedbu četiri planirane edukativne radionice potrebno je osigurati dodatne resurse koji trenutno predstavljaju izazov. Kao primarni i kritični resursi identificirani su angažman vanjskog stručnog edukatora te osiguranje prijevoza, što je nužno za mobilnost sudionika iz različitih dijelova općine i županije. Uz to, potrebna su financijska sredstva za nabavu radnih materijala, poput uredskog pribora i papira, te tehnička oprema u obliku projektora i pratećih prezentacijskih alata. Ovi resursi nisu samo tehnička podrška, već preduvjet za postizanje profesionalne razine edukacije koja bi motivirala ostale udruge na konkretnije korake u suradnji.

Osim operativnih aspekata, strategija je usmjerena na sustavno jačanje same udruge. Provedbom ovih aktivnosti Udruga planira proširiti svoju mrežu kontakata, uključiti nove konstituente i steći dragocjeno iskustvo u vođenju širih inicijativa u zajednici. Ovakav pristup omogućuje učinkovitiju razmjenu volontera u odnosu na specifične potrebe svake udruge, čime se smanjuje opterećenje na mali broj stalno zaposlenih osoba. Ipak, potrebno je adresirati i značajne prepreke. Fokus grupe pokazale su da među lokalnim udrugama

postoji osjećaj konkurencije umjesto suradnje, ponajprije zbog borbe za ograničena proračunska sredstva i nedovoljne osviještenosti o prednostima međusobnog povezivanja. Takvi odnosi otežavaju razmjenu resursa, iskustava i volontera među organizacijama. Također, unutar same Udruge postoji problem ograničenih ljudskih kapaciteta, jer su u provedbu i organizaciju uključene samo tri zaposlene osobe, dok su ostali zaposlenici gerontodomaćice. Upravo zbog toga, rješavanje problema konkurencije i nedostatka stručnog kadra zahtijeva vrlo realno planiranje i naglasak na tome da suradnja donosi više resursa nego međusobno natjecanje.

14.1.2. Spektar sudionika

Slika
11.
Spektar
dionika

Nakon analize organizacijskih kapaciteta i resursa, provedena je identifikacija ključnih dionika koji mogu utjecati na ostvarenje strategije, odnosno edukacije udruga lokalne zajednice o dobrobitima međusobne suradnje kroz provedbu četiri radionice do kraja 2026. godine. U svrhu sustavnog pregleda odnosa moći, razine podrške i mogućnosti suradnje koristi se alat *Spectrum of Allies*, (Slika 11.) koji omogućuje razvrstavanje dionika prema njihovom odnosu prema planiranoj strategiji. Dionici se pritom dijele na aktivne saveznike, pasivne saveznike, neutralne dionike, pasivne oponente i aktivne oponente.

U kategoriju aktivnih saveznika ubrajaju se ključne osobe Udruge, predsjednica Maja Rickert i potpredsjednica Ksenija Marodi. S obzirom na svoju ulogu unutar udruge, uključene su u planiranje, organizaciju i koordinaciju aktivnosti vezanih uz provedbu edukacija, kao i u osiguravanje prostornih i organizacijskih uvjeta potrebnih za njihovu realizaciju. Njihov značaj vidljiv je i u mogućnosti povezivanja različitih dionika te usmjeravanja provedbe same strategije. Kao važna aktivna saveznica prepoznaje se i Tanja Novak, predsjednica Mirovne grupe Oaza iz Belog Manastira. Njezina uloga proizlazi iz dugogodišnjeg iskustva rada u civilnom sektoru, ali i već razvijene neformalne

suradnje i međusobne podrške s Udrugom. Zahvaljujući iskustvu u radu s organizacijama civilnog društva i razvijenoj mreži kontakata, njezina podrška može imati važnu ulogu u poticanju uključivanja drugih lokalnih udruga u planirane edukativne aktivnosti.

Pasivni saveznici podržavaju ideju međusobne suradnje i prepoznaju njezine potencijalne koristi, no njihovo aktivnije sudjelovanje ovisi o izravnom pozivu, jasnom definiranju njihove uloge u aktivnostima te prepoznavanju konkretnih koristi koje suradnja može donijeti njihovim organizacijama. U ovu skupinu ubrajaju se Sandra Jakelić, predsjednica DKolektiva, i Suzana Vargović, predsjednica udruge Breza, koje svojim iskustvom i poznavanjem rada organizacija civilnog društva mogu doprinijeti kvaliteti edukativnih aktivnosti i povezivanju različitih dionika. Kao važni pasivni saveznici prepoznaju se i Damir Mandler, ravnatelj Gradskog društva Crvenog križa Beli Manastir, te Martina Hećimović, ravnateljica Gradskog društva Crvenog križa Osijek, s obzirom na iskustvo u radu u zajednici, razvijenu mrežu suradnika i dostupne organizacijske resurse. U ovu kategoriju ubraja se i Tatjana Pirić, predsjednica Udruge žena „Izvor“ iz Tenje, čije iskustvo rada u lokalnoj zajednici može doprinijeti razmjeni znanja i jačanju

suradnje među udrugama. Navedeni dionici predstavljaju važne potencijalne suradnike u provedbi strategije jer svojim uključivanjem mogu doprinijeti većoj vidljivosti aktivnosti, razmjeni iskustava i jačanju mreže suradnje među organizacijama civilnog društva.

Neutralni dionici obuhvaćaju aktere koji imaju određenu razinu institucionalnog utjecaja i mogućnost pružanja podrške provedbi strategije, no njihova uključenost u aktivnosti edukacije i proces povezivanja udruga ovisi prvenstveno o njihovoj administrativnoj ulozi te praćenju i podršci razvoja aktivnosti na lokalnoj i regionalnoj razini. U ovu skupinu ubrajaju se Nataša Tramišak, županica Osječko-baranjske županije, zatim Igor Pavelić, gradonačelnik Belog Manastira, te Vedran Kramarić, načelnik Općine Kneževi Vinogradi. Iako trenutno ne sudjeluju aktivno u provedbi strategije, njihova podrška može imati važnu ulogu u jačanju vidljivosti aktivnosti, osiguravanju institucionalne podrške te stvaranju mogućnosti za buduću suradnju i financiranje projekata usmjerenih na razvoj lokalne zajednice.

U kategoriju pasivnih oponenta ubraja se udruga Crveni nosovi. Prema informacijama dobivenima tijekom fokus grupa, organizacija svoj rad primarno temelji na donacijama i profesionalnom angažmanu zaposlenika, pri čemu

uključivanje volontera nije zastupljeno. Kao jedan od razloga navodi se percepcija da bi oslanjanje na volonterski rad moglo utjecati na način na koji javnost doživljava organizaciju i njezin profesionalni identitet. Iako ne postoji izravno protivljenje međusobnoj suradnji među udrugama, ovakav pristup razlikuje se od modela na kojem se temelji planirana strategija te može umanjiti važnost razvoja volonterstva i suradničkih odnosa među organizacijama civilnog društva.

U kategoriji aktivnih oponenta prepoznaju se pojedini predstavnici institucija i struke unutar sustava socijalne skrbi na lokalnoj razini. Njihov otpor prema jačanju suradnje među organizacijama civilnog društva proizlazi iz nastojanja zadržavanja postojeće uloge i utjecaja u području pružanja socijalnih usluga. Jače povezivanje udruga i razvoj zajedničkih aktivnosti može se percipirati kao smanjenje njihove kontrole i autoriteta unutar lokalne zajednice, posebno u području organizacije podrške ranjivim skupinama. Uz njih, u ovu kategoriju ubrajaju se i privatni pružatelji socijalnih usluga, koji u razvijenijoj i dostupnijoj mreži podrške organizacija civilnog društva mogu vidjeti potencijalnu prijetnju vlastitoj djelatnosti. Besplatne aktivnosti, veća dostupnost volonterske pomoći i međusobna suradnja udruga mogu utjecati

na smanjenje potrebe za određenim oblicima privatnih usluga, zbog čega postoji mogućnost negativnog stava prema provedbi ove strategije.

Analizom spektra dionika pasivni saveznici prepoznati su kao primarne mete strategije, s obzirom na to da se radi o organizacijama koje nisu aktivno uključene u postojeće procese međusobne suradnje, iako imaju značajan potencijal za doprinos razvoju mreže udruga na lokalnoj razini. Njihov odabir proizlazi iz činjenice da raspolažu stručnim znanjem, organizacijskim kapacitetima i utjecajem u zajednici, što ih čini važnim dionicima za jačanje buduće suradnje i razmjenu resursa, znanja i volontera među organizacijama civilnog društva. Za dionike poput Suzane Vargović i Sandre Jakelić, uključivanje u strategiju temelji se na njihovoj stručnoj ulozi i iskustvu u radu organizacija civilnog društva, što može doprinijeti kvaliteti i vjerodostojnosti edukativnih aktivnosti. Njihovo aktiviranje planira se kroz upućivanje službenog poziva za sudjelovanje u ulozi gostujućih predavača na radionicama, ali i kroz postupno uključivanje u širi proces umrežavanja i razmjene iskustava među udrugama, čime se otvara prostor za buduću suradnju u vidu zajedničkih aktivnosti i jačanja lokalne mreže organizacija. Predstavnici Crvenog križa, Damir Mendler i Martina Hećimović,

uključeni su zbog svojih organizacijskih kapaciteta, operativne snage i resursa koji mogu značajno doprinijeti provedbi edukacija. Njihovo aktiviranje planira se kroz organizaciju okruglog stola unutar edukacijskog ciklusa, gdje bi im se omogućilo predstavljanje vlastitih kapaciteta te poticanje uspostave čvršćih oblika suradnje između organizacija, uključujući razmjenu resursa, znanja i volonterskih kapaciteta u budućem djelovanju. U odnosu na Tatjanu Pirić, razlog uključivanja proizlazi iz potrebe za razmjenom znanja i iskustava između srodnih organizacija te jačanjem kapaciteta manjih lokalnih udruga. Njezino aktiviranje planira se kroz uključivanje u mentorski tim tijekom provedbe radionica, pri čemu bi njezina uloga bila prijenos dobrih praksi te doprinos razvoju međusobne suradnje i umrežavanja udruga na lokalnoj razini. Sustavnom provedbom navedenih aktivnosti nastoji se osigurati prijelaz pasivnih saveznika u aktivne sudionike strategije i dugoročne partnere, čime se jača mreža međusobno povezanih udruga koje u budućnosti mogu razvijati stabilnu suradnju, razmjenu resursa, znanja i volontera te zajednički doprinositi razvoju lokalne zajednice.

14.1.3. Odabir taktika

Za provedbu specifičnog cilja „Edukacija udruga lokalne zajednice o dobrobitima

međusobne suradnje kroz provedbu četiri radionice do kraja 2026. godine“ odabrane su taktike humoristični skečevi i šale, uručivanje simboličnih predmeta, uspostavljanje novih društvenih obrazaca te taktika alternativne socijalne institucije (Sharp, 2013). Također je odabrana i taktika pričanje priča (*Beautiful Trouble*, n.d.).

Taktika pričanje priča osmišljena je ujedno i kao prva radionica. Tako bi realiziranje specifičnog cilja započelo pripovijedanjem osobnih priča. Sudionici bi mogli podijeliti iskustva organiziranje prijevoza na liječničke preglede starijim osobama te općenito o njihovom iskustvu. Na taj način naglasak je na ljudima i njihovim vrijednostima, što može dovesti do međusobnog upoznavanja na osobnoj razini, razvijanja empatije te može smanjiti obrambeni stav koji proizlazi iz osjećaja konkurencije među drugima. Također odabirom ove taktike smanjuje se već postojeća napetost i percepcija konkurencije jer se dijalog ne započinje s raspravom o problemima financiranja, administracije ili raspodjele resursa. Ova taktika koristi moć empatije i ljudske povezanosti umjesto formalnog autoriteta ili pritiska zato što osobne priče imaju sposobnost povezivanja ljudi kroz zajednička iskustva, vrijednosti i emocije. Taktika utječe i na predstavnike lokalnih udruga zato što smanjuje osjećaj

konkurencije i otvara prostor za suradnju. Kada sudionici prepoznaju da druge udruge imaju slične probleme, ciljeve i motivacije može se smanjiti nepovjerenje među udrugama. Na taj način stvara se emocionalna povezanost koja kasnije omogućuje lakše donošenje zajedničkih odluka i razvijanje konkretnih oblika suradnje. Taktika se može dodatno prilagoditi lokalnom kontekstu uključivanjem priča starijih osoba iz zajednice ili dugogodišnjih volontera. Na taj način taktika pričanje priča postaje kulturno relevantan i dodatno povezan s identitetom lokalne zajednice.

Zatim slijedi taktika humoristični skečevi i šale koja je osmišljena kao druga radionica gdje bi sudionici kroz kratke humoristične skečeve prikazali primjerice tipične situacije loše komunikacije među udrugama. Prolazeći kroz teme traženja i zadržavanja volontera, situacije u kojima udruge odbijaju međusobno dijeliti resurse i slično. Na taj način sudionici kroz humor glume vlastite obrasce ponašanja i prepoznaju probleme bez osjećaja optuživanja. Ova taktika koristi moć humora, samorefleksije i zajedničkog iskustva. Humor omogućava ljudima da lakše prihvate kritiku i sagledaju vlastito ponašanje iz druge perspektive. Utjecaj na predstavnike lokalnih udruga, uz pomoć smijeha, odrazio bi se na otvorenost za

promjene kao i spremnost priznavanja problema u komunikaciji. Taktika bi se mogla nadograditi korištenjem lokalnog žargona i običaja iz vlastite lokalne zajednice kako bi se primjeri približili sudionicima.

Nadalje, taktika uručivanje simboličnih predmeta provela bi se kroz treću radionicu, nakon što su sudionici prošli fazu upoznavanja i otvorenijeg razgovora donošenjem konkretnih odluka o budućoj suradnji. Na kraju radionice svaka udruga prima simbolični predmet koji predstavlja njihovu ulogu u zajedničkoj mreži. Ono može biti potpisani sporazum o suradnji svih prisutnih lokalnih udruga ili nešto neformalnije poput sadnje drveta u lokalnoj zajednici koje predstavlja suradnju i daljnji zajednički rast. Iz ove taktike proizlazi moć simbolike i javne potvrde zajedništva lokalnih udruga, dok bi se utjecaj na predstavnike lokalnih udruga očitovao vizualnim simbolom koji stvara osjećaj odgovornosti i pripadnosti zajedničkom cilju. Taktika se može nadograditi korištenjem simbola koji sadržavaju motive Baranje.

Na završnoj radionici koristila bi se taktika uspostavljanje novih društvenih obrazaca. Korištenjem ove taktike postiglo bi se formalno prekidanje dosadašnjih obrazaca izoliranog rada i međusobne konkurencije sudionika. Na ovoj radionici donosi se

pisani protokol o redovitoj komunikaciji, dijeljenju informacija o natječajima, razmjeni volontera i zajedničkom javnom djelovanju čime suradnja postaje sustavna i dugoročna. Moć ove taktike proizlazi iz kolektivnog djelovanja. Utjecaj ove taktike na predstavnike lokalnih udruga bio bi taj što su udruge postupno usvajale nove obrasce ponašanja te uspostavljanjem redovite prakse. Ovu taktiku moguće je nadograditi izradom zajedničkog godišnjeg kalendara aktivnosti i sustava zajedničkog informiranja.

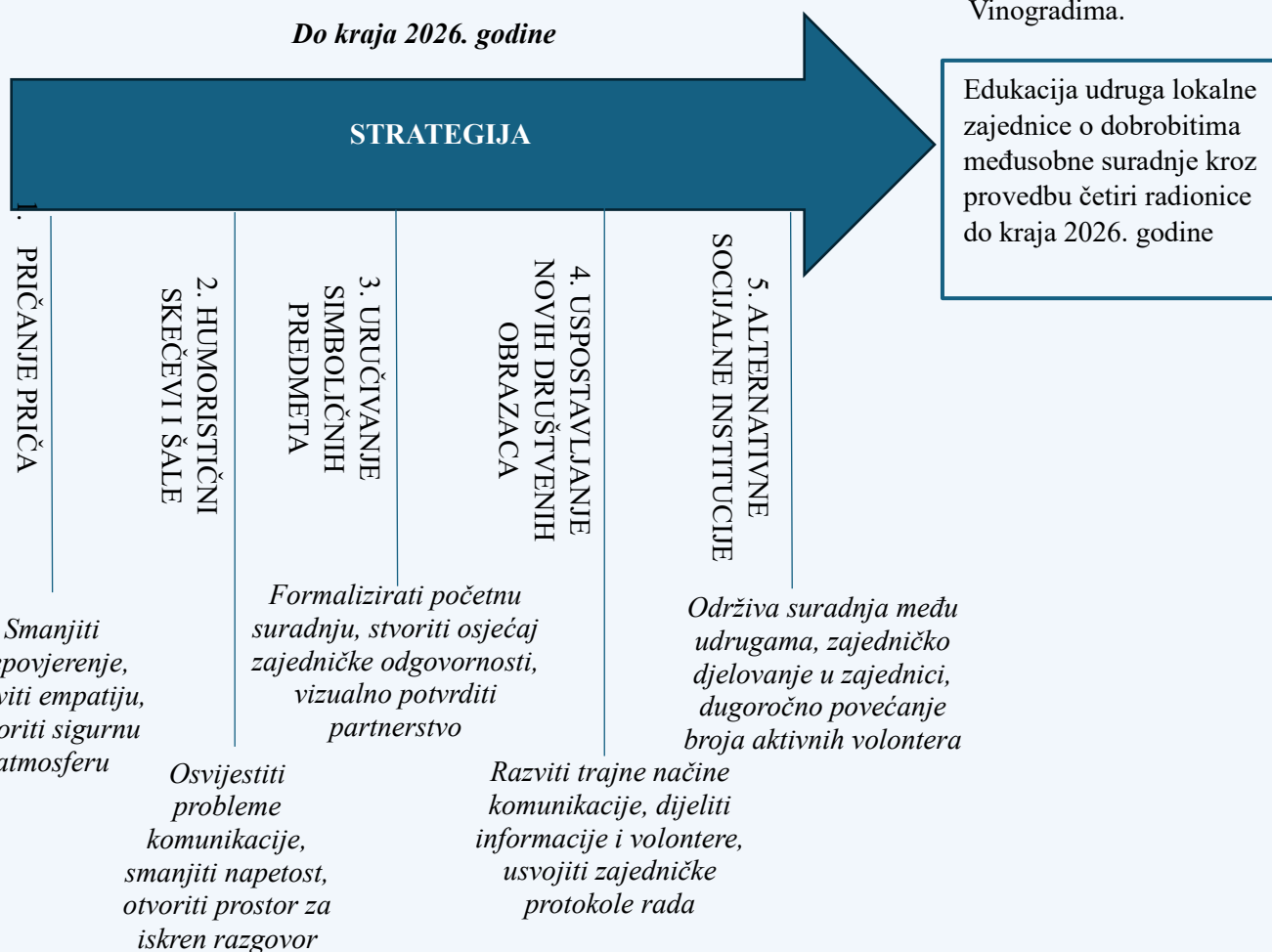
Rezultat završnog procesa ovog projekta ističe se kroz taktiku alternativne socijalne institucije. Nakon provedenih radionica i taktika, formira se trajna neformalna mreža lokalnih udruga koja djeluje kao nova društvena struktura. Ona omogućuje kontinuiranu razmjenu informacija, zajedničke prijave projekata, dijeljenje volontera i koordinirano djelovanje prema potrebama starijih osoba. Mreža funkcionira kao alternativna institucija jer nadilazi pojedinačne interese udruga i stvara održivi model suradnje u zajednici. Moć ove taktike proizlazi iz zajedničkog organiziranja i stvaranja novih društvenih struktura, dok bi utjecaj na predstavnike lokalnih udruga bio doživljaj ove mreže kao relevantnog partnera. Taktika se može nadograditi tako da kasnije, kroz kontinuiranu suradnju, preraste u formalnu

koaliciju ili zajednički centar za
volontiranje.

Povećati broj aktivni i stalnih volontera u
radu sa starijim osobama kroz održivu
suradnju lokalnih udruga u Kneževim
Vinogradima.

Do kraja 2026. godine

Slika 11. Strategy path/Flow chart 1. strategije

14.2.4. Razrada taktika

Detaljna razrada ranije navedenih taktika provela se uz pomoć alata *Action star*. Pričanje priča taktika predstavlja prvi korak u provedbi strategije educiranja lokalnih udruga o važnosti međusobne suradnje. Cilj prve radionice, na kojoj se koristi ova taktika, je do kraja prvog susreta okupiti predstavnike najmanje tri lokalne udruge i omogućiti im međusobno upoznavanje kroz dijeljenje osobnih iskustava. Ova taktika pomaže u stvaranju početnog povjerenja među sudionicima. S obzirom na to da je istraživanje koje su provele autorice ovog rada pokazalo prisutnost nepovjerenja i osjećaja konkurencije među udrugama, prvi korak treba biti razvoj empatije i međusobnog razumijevanja. Taktika je u skladu s vrijednostima zajedništva, solidarnosti, međusobnog poštivanja i brige za starije osobe. Ova taktika uključuje lekcije koje su naučene prethodnim istraživanjem. Istraživanje je pokazalo da udruge često formalno razgovaraju, ali rijetko razvijaju iskrene odnose povjerenja. Taktika pričanje priča upravo odgovara na taj problem. Meta ove strategije su predstavnici lokalnih udruga i njihovi aktivni članovi. Utjecaj meta očituje se u mogućnosti donošenja odluka o budućoj suradnji i uključivanju volontera, dok će taktika utjecati na mete tako što će oni kroz osobne priče početi gledati jedni na druge kao partnere, a ne konkurenciju. Na početku

može postojati nelagoda ili suzdržanost, no radionica će biti vođena u sigurnoj i podržavajućoj atmosferi uz jasno definirana pravila međusobnog poštovanja. Taktika, odnosno radionica provest će se u prostoru Udruge žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi. Poruka ove taktike je da iza svake udruge postoje ljudi sa sličnim vrijednostima i željom da pomognu zajednici. Takva poruka je razumljiva i uvjerljiva jer je jednostavna i lako se povezuje sa svakodnevnim iskustvima sudionika. Ovu taktiku treba provesti na samom početku projekta i prve radionice zato što je povjerenje potrebno razviti prije razgovora o konkretnim problemima i suradnji. Ova aktivnost trajala bi u periodu od 60 do 90 minuta unutar radionice. Iako aktivnost ne zahtijeva puno sredstava, važna je jer može olakšati kasniju suradnju među udrugama. Za provedbu su potrebni moderator, prostor i vrijeme, a Udruga žena „Izvor“ raspolaže s tim resursima. Ova taktike se može proširiti dalje i kasnije se koristiti kao resurs. Primjerice, ispričane priče kasnije mogu koristiti u promotivnim materijalima ili medijskoj kampanji. Ton akcije je empatičan i podržavajući. Takav ton kod ljudi može prouzrokovati reakciju smanjenja napetosti i poticanja otvorenosti. Ova taktika utjecat će na članove udruge tako što će povećati dostupnost resursa u lokalnoj zajednici i širenje socijalne mreže. Time se također jača međusobno

razumijevanje među udrugama te na taj način utječe na dolazak novih članova, zadržavanje postojećih i stjecanje novih znanja. Također gradi i povjerenje, jer je povjerenje glavni cilj ove aktivnosti. Taktika je zabavna i uzbudljiva članovima jer pristupa situaciji na kreativan način te se ujedno omogućuje stvaranje novih vještina kroz kreativno izražavanje. Akcija utječe na odnose udruge s ključnim dionicima tako što jača i potiče međusobno razumijevanje. Između ostalog stvara i nove odnose jer se sudionici povezuju na osobnoj razini. Za provedbu ove akcije potrebno je dopuštenje Udruge žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi za korištenje prostora, a suradnju je potrebno ostvariti s drugim lokalnim udrugama. Uspjeh akcije evaluirat će se kroz refleksiju sudionika i evaluacijske upitnike. Pri tome se treba mjeriti razina uključenosti sudionika, otvorenost komunikacije i spremnost na buduću suradnju.

Druga taktika humoristični skečevi i šale temelji se na korištenju humorističnih skečeva i kratkih igrokaza tijekom radionice kako bi sudionici kroz humor prepoznali problem u međusobnoj komunikaciji i suradnji. Aktivnost je dio šire strategije razvoja suradnje među lokalnim udrugama i predstavlja nastavak procesa započetog pričanje priča taktikom. Ova taktika pomoći će da se postigne cilj tako što će omogućiti sudionicima da se na

manje konfликтan način reflektiraju na vlastito ponašanje. Aktivnost je u skladu s vrijednostima otvorene komunikacije, zajedništva i međusobnog razumijevanja. Meta ove taktike je ista kao i u prethodnoj taktici, odnosno meta su predstavnici lokalnih udruga i njihovi članovi. Očekuje se da će taktika utjecati na metu tako što će se uz pomoć humorističnog pristupa smanjiti obrambeni stav sudionika i povećati njihovu spremnost na sudjelovanje u daljnjim aktivnostima. Postoji mogućnost da dio sudionika u početku neće htjeti otvoreno sudjelovati, pri tome bi aktivnost bila vođena postupno i uz podršku moderatora. Ova aktivnost bi se također provodila u prostorima udruge. Poruka ove taktike je da problemi u suradnji postoje, ali da ih je moguće zajednički prepoznati i mijenjati. Poruka je razumljiva i uvjerljiva jer koristi svakodnevne situacije koje su bliske sudionicima. Aktivnost bi se provela nakon prve radionice i razvoja početnog povjerenja među sudionicima. Skečevi bi trajali do 10 minuta, a trajanje same aktivnosti ovisilo bi o broju prisutnih. Za provedbu aktivnosti potrebni su rekviziti, prostor i moderator radionice. S navedenim resursima udruge već raspolaže. S obzirom na to da aktivnost nije financijski zahtjevana, a doprinosi smanjenju napetosti među organizacijama, smatra se da je vrijedna uloženog truda. Ton aktivnosti bio bi humorističan, opušten i prijateljski. Takav

ton smanjuje osjećaj konflikta i olakšava komunikaciju među sudionicima, što može pozitivno utjecati na motivaciju sudionika i privlačenje novih volontera. Na organizacijskoj razini taktika razvija kreativnost, timski rad, komunikacijske vještine članova i gradi povjerenje. Taktika pozitivno utječe na odnose jer smanjuje međusobnu napetost i potiče otvoren dijalog. Za provedbu aktivnosti potrebno je uključiti članove udruga spremne na aktivno sudjelovanje. Nakon aktivnosti planirano je zajedničko razgovaranje o dojmovima i prepoznavanju problema prikazanih kroz skečeve. Stoga bi se uspješnost aktivnosti mjerila odazivom sudionika, njihovom aktivnošću tijekom radionice, otvorenošću sudionika za daljnju komunikaciju i suradnju.

Treća taktika uručivanje simboličnih predmeta predstavlja način učvršćivanja suradnje među udrugama. Cilj aktivnosti je vizualno i simbolički potvrditi partnerstvo među organizacijama te povećati osjećaj zajedničke odgovornosti za razvoj volontiranja u zajednici. Taktika doprinosi ostvarivanju strategije jer simbolička djela imaju emocionalni utjecaj te omogućuju stvaranje zajedničkog identiteta među sudionicima. Aktivnost je samim time usklađena s vrijednostima solidarnosti, međusobnog povjerenja i zajedničkog djelovanja. Meta taktike su predstavnici

lokalnih udruga koji imaju mogućnost utjecati na buduće oblike suradnje. Očekuje se pozitivna reakcija sudionika jer simbolični predmeti predstavljaju konkretan dokaz postignutog dogovora. Navedeno bi se provodilo kao treća aktivnost, ili ukoliko se za simbol odluči na sadnju drveta u lokalnoj zajednici, onda bi se ova aktivnost provodila kao javni događaj u zajednici. Poruka aktivnosti je da je suradnja zajednička odgovornost svih organizacija uključenih u rad sa starijim osobama. Poruka je stoga jasna i vizualno prepoznatljiva. Aktivnost bi se provela nakon prve dvije radionice jer se očekuje da će se njima steći međusobno povjerenje. Očekuje se da će se taktika primijeniti do kraja listopada 2026. godine. Za provedbu aktivnosti potrebni su simbolični predmeti poput sporazuma o suradnji ili stabla za sadnju, za što su potrebna financijska sredstva. Iako trenutno udruga ne raspolaže s navedenim resursima njihovo pribavljanje može predstavljati jedan od zajedničkih ciljeva svih sudionika jer ova aktivnost jača osjećaj pripadnosti i zajedničkog identiteta među organizacijama. Ton aktivnosti bio bi svečan i suradnički, a koji ujedno doprinosi osjećaju važnosti postignutog partnerstva. Na organizacijskoj razini taktika jača osjećaj zajedništva među članovima, motivira ih i obvezuje na daljnji zajednički rad. Također, taktika jača odnose među organizacijama i stvara temelj za dugoročnu

suradnju. U provedbu je potrebno uključiti sve organizacije koje sudjeluju u procesu radionice, a mogu se uključiti i volonteri te starije osobe koje su korisnici tih udruga. Nakon aktivnosti planirano je zajedničko fotografiranje i neformalno druženje sudionika što bi predstavljalo slavljenje postignutog. *Debriefing* bi uključivao razgovor o značenju simboličkih predmeta i očekivanjima vezanim za buduću suradnju. Uspješnost aktivnosti mjerila bi se subjektivnim osjećajem pripadnosti skupini, ali i spremnošću te motiviranošću sudionika na daljnje zajedničke aktivnosti.

Četvrta taktika uspostavljanje novih društvenih obrazaca ima za cilj razviti trajne i održive obrasce suradnje koji će nastaviti funkcionirati i nakon završetka projekta. Ona doprinosi ostvarivanju strategije jer pretvara jednokratne aktivnosti i radionice u dugoročan model suradnje. Aktivnost je usklađena s vrijednostima održivosti, zajedništva i zajedničke odgovornosti. Meta taktike su predstavnici lokalnih udruga i koordinatori njihovih aktivnosti. Očekuje se da će dio sudionika pokazati zabrinutost oko dodatnih obveza ili dijeljenja resursa, no takve reakcije se mogu ublažiti jasnim definiranjem koristi međusobne suradnje. Aktivnost bi se provodila na zajedničkom sastanku svih uključenih organizacija unutar prostora udruge. Poruka taktike je da suradnja među udrugama treba postati

redovita praksa. Samim time poruka je jasna i usmjerena prema dugoročnim promjenama u lokalnoj zajednici. Aktivnost bi se provela nakon završetka prethodnih radionica kada među sudionicima već postoje uspostavljeni odnosi, a njezina provedba planirana je do kraja studenog 2026. godine. Takav redoslijed povećava vjerojatnost uspješnog usvajanja novog oblika suradnje. Za provedbu su potrebne komunikacijske vještine, osoblje koje bi predstavljalo koordinate aktivnosti i vrijeme za zajedničko planiranje. Udruga već raspolaže s ovim resursima stoga se smatra da aktivnost opravdava uložene resurse jer stvara održive mehanizme suradnje. Ton bi bio ozbiljan, konstruktivan i suradnički. Takav ton naglašava važnost dugoročne odgovornosti svih uključenih organizacija. Na organizacijskoj razini taktika razvija koordinacijske vještine i zajedničko planiranje među organizacijama. Aktivnost doprinosi smanjenju izoliranosti pojedinih udruga i omogućuje učinkovitije korištenje resursa. Taktika značajno jača odnose među organizacijama jer ih povezuje kroz redovitu komunikaciju i zajedničko djelovanje. U provedbu je potrebno uključiti predstavnike svih organizacija i osigurati njihovu aktivnu participaciju. Nakon aktivnosti planirano je redovito praćenje provedbe dogovorenih aktivnosti i održavanje povremenih sastanaka.

Uspješnost taktike mjerila bi se brojem zajedničkih aktivnosti, učestalošću komunikacije i povećanjem broja uključenih volontera.

Peta taktika alternativne socijalne institucije ima za cilj stvoriti održivu strukturu suradnje koja će dugoročno povećati broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama. Ona doprinosi ostvarivanju strategije jer omogućuje da suradnja među organizacijama postane redovita praksa. Aktivnost je u skladu s vrijednostima održivosti, međusobne podrške i razvoja zajednice. Meta taktike su lokalne udruge, šira zajednica, lokalna samouprava i potencijalni volonteri. Očekuje se da će stabilna mreža organizacije biti prepoznata kao relevantan partner u zajednici. Aktivnost se ne provodi jednokratno i na jednoj lokaciji, nego kontinuirano na području Kneževih Vinograda i okolnih mjesta kroz zajedničke aktivnosti, sastanke i projekte. Poruka taktike je da zajedničkim djelovanjem organizacije mogu učinkovitije odgovarati na potrebe starijih osoba i dugoročno jačati zajednicu. Taktika se razvija postupno tijekom cijelog projekta, a njezina puna provedba očekuje se do kraja 2026. godine. Cilj je da suradnja među organizacijama ostane aktivna i nakon završetka projekta. Za provedbu aktivnosti potrebni su koordinatori mreže, komunikajske

vještine, redoviti sastanci i spremnost organizacije na dugoročnu suradnju. Aktivnost je zahtjevnija od prethodnih u organizacijskom smislu, ali donosi najveću dugoročnu korist za zajednicu. Ton aktivnosti bio bi suradnički, razvojni i usmjeren prema budućnosti. Takav ton potiče osjećaj zajedničke odgovornosti i pripadnosti mreži. Na organizacijskoj razini taktika povećava kapacitete svih uključenih organizacija, olakšava razmjenu resursa i smanjuje izoliranost pojedinih udruga. Također omogućuje razvoj novih organizacijskih i koordinacijskih vještina. Ova taktika razvija i dugoročne partnerske odnose među organizacijama, lokalnom samoupravom i zajednicom, a za uspješnu provedbu je potrebno uključiti sve relevantne lokalne dionike. Nakon završetka projekta planirano je redovito održavanje mreže kroz zajedničke sastanke i aktivnosti. *Debriefing* bi uključivao periodične evaluacije suradnje i procjenu uspješnosti mreže. Uspješnost taktike mjerila bi se brojem zajedničkih projekata, povećanjem broja volontera i dugoročnošću suradnje među organizacijama.

14.2. Edukacija volontera

Ovo poglavlje temelji se na dosadašnjim saznanjima o zajednici i radu Udruga žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda te na podacima prikupljenim tijekom provedene

radionice sa stručnim osobama iz organizacije. Radionica je provedena 20. svibnja 2026. godine, a sudjelovale su dvije stručne osobe zaposlene u Udruzi. Na temelju dobivenih rezultata pristupilo se izradi strategije koristeći Shemu planiranja strategije *Midwest* akademije (Prilog 6.). Navedena shema služi kao alat koji na sustavan način i logičkim slijedom vodi sudionike kroz proces planiranja, pritom osiguravajući da predložene aktivnosti budu konkretne, izvedive i usmjerene na rješavanje uočenih potreba i problema u zajednici.

Preporuka je izrađena u suradnji s organizacijom dana 20. svibnja 2026. godine. U izradi preporuke sudjelovalo je ukupno šest osoba, odnosno dvije stručne osobe iz udruge – socijalna radnica i potpredsjednica udruge – te četiri studentice. Tijekom radionice sudionici su zajednički raspravljali o potrebama starijih osoba, važnosti volontiranja i mogućnostima razvoja edukacije volontera u lokalnoj zajednici. Dobiveni prijedlozi i iskustva integrirani su u sadržaj preporuke kako bi ona bila usklađena sa stvarnim

potrebama organizacije i korisnika. U tekst preporuke integrirana je i fotografija (slika 13.) sa same radionice provedene u udruzi

kao prikaz suradnje i aktivnog sudjelovanja svih uključenih sudionika.

Slika 13. Slika provedene radionice u Udruzi žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi

Dugoročni cilj koji je postavljen za potrebe izrade strategije je da se do kraja 2027. godine osigura pet novih dugotrajnijih, odnosno aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama unutar Udruge žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi. Kako bi se postavljeni dugoročni cilj ostvario, djelatnice Udruge definirale su pet specifičnih ciljeva: 1. formiranje programa s aktivnostima (jedan program s tri aktivnosti do kraj trećeg kvartala 2026. godine), 2. regrutacija volontera, uključujući prijavu i odabir volonterske aktivnosti, 3. edukacija volontera, 4. promocija. 5. osiguravanje financijskih sredstava za pokrivanje troškova volontera.

Za odabir najadekvatnijeg rješenja provedena je analiza svih predloženih specifičnih ciljeva kroz šest unaprijed postavljenih kriterija. Tijekom procesa

procjenjivalo se doprinosi li određeni cilj poboljšanju kvalitete života ljudi, je li cilj dovoljno specifičan i mjerljiv, smatra li se izvedivim u postojećim okolnostima te mijenja li odnose moći u zajednici. Ostali kriteriji su doprinosi li cilj jačanju organizacije te motivira li odnosno veseli provoditelje njegova provedba. Grupnom analizom svakom su cilju dodijeljene oznake „+“ za kriterije koje ispunjava.

Na temelju provedene analize, kao najrelevantniji odnosno kao cilj s najvećim brojem oznaka „+“ odabran je treći specifični cilj, a to je edukacija volontera. Navedeni cilj procijenjen je da bi njegova provedba poboljšala živote ljudi, također je procijenjen kao izvediv, koristan za razvoj organizacije i zajednice te motivirajući za same provoditelje, zbog čega je odabran kao prioritet za daljnju razradu i provedbu aktivnosti. Kroz edukaciju volontera nastoji se povećati njihova spremnost i kompetencije za rad sa starijim osobama, ali i potaknuti njihovo dugoročnije uključivanje u aktivnosti Udruge žena „Izvor“.

Odabrani specifični cilj, edukacija volontera, u nastavku rada dodatno se razrađuje kroz nekoliko međusobno povezanih koraka kako bi se omogućila njegova kvalitetna i uspješna provedba. U prvom dijelu pažnja je usmjerena na organizacijske kapacitete Udruge, pri čemu

se analiziraju postojeći resursi, mogućnosti i unutarnje snage potrebne za provedbu planiranih aktivnosti. Nakon toga izrađuje se spektar dionika primjenom alata *Spectrum of allies*, s ciljem prepoznavanja ključnih saveznika, potencijalnih suradnika i ciljane skupine. Sljedeći korak odnosi se na planiranje i odabir odgovarajućih taktika te njihovo logično povezivanje korištenjem alata *Strategy flowchart*. U završnom dijelu detaljno se razrađuje odabrana taktika pomoću alata *Action star*, koji omogućuje jasnije definiranje aktivnosti, potrebnih resursa i načina provedbe strategije.

14.2.1. Organizacijska razmatranja

Prilikom planiranja strategije edukacije volontera bilo je potrebno analizirati postojeće organizacijske kapacitete i resurse kojima raspolaže Udruga žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda, ali i prepoznati izazove koji mogu utjecati na uspješnost provedbe planiranih aktivnosti. Specifični cilj strategije usmjeren je na edukaciju volontera, dok je dugoročni cilj osigurati pet novih aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama do kraja 2027. godine. Edukacijom se nastoji povećati spremnost i kompetencije volontera za rad sa starijim osobama, koje zbog svog stanja, statusa i potreba pripadaju vulnerabilnoj skupini društva te ih

dugoročnije uključiti u aktivnosti organizacije i lokalne zajednice.

Udruga u provedbu strategije ulazi s nekoliko značajnih unutarnjih resursa. Kao najvažniji resursi izdvajaju se postojeće osoblje Udruge žena „Izvor“ iz Kneževih Vinograda, prostor prikladan za održavanje edukacija i radionica te znanja i vještine djelatnika stečena kroz dugogodišnji rad sa starijim osobama, ali i kroz organizaciju aktivnosti u zajednici. Iskustvo zaposlenika u neposrednom radu s korisnicima predstavlja važan temelj za provedbu edukacije budućih volontera i prijenos praktičnih znanja potrebnih za kvalitetan rad. Navedeni resursi predstavljaju primarne resurse organizacije jer su lokalno dostupni i pod izravnom kontrolom Udruge.

Unatoč postojećim kapacitetima i dostupnim primarnim resursima organizacije, tijekom planiranja strategije identificirani su i resursi koji Udruzi trenutno nedostaju, a nužni su za uspješnu provedbu aktivnosti. Kao jedan od najvećih izazova ističe se nedostatak vremena za pripremu edukativnih materijala i organizaciju aktivnosti. Također, Udruga još nema razvijen postupak regrutacije volontera niti jasno definiranu podjelu poslova vezanih uz provedbu edukacija i koordinaciju volontera. Dodatni izazov predstavlja nedostatak financijskih sredstava i vanjskih stručnjaka koji bi

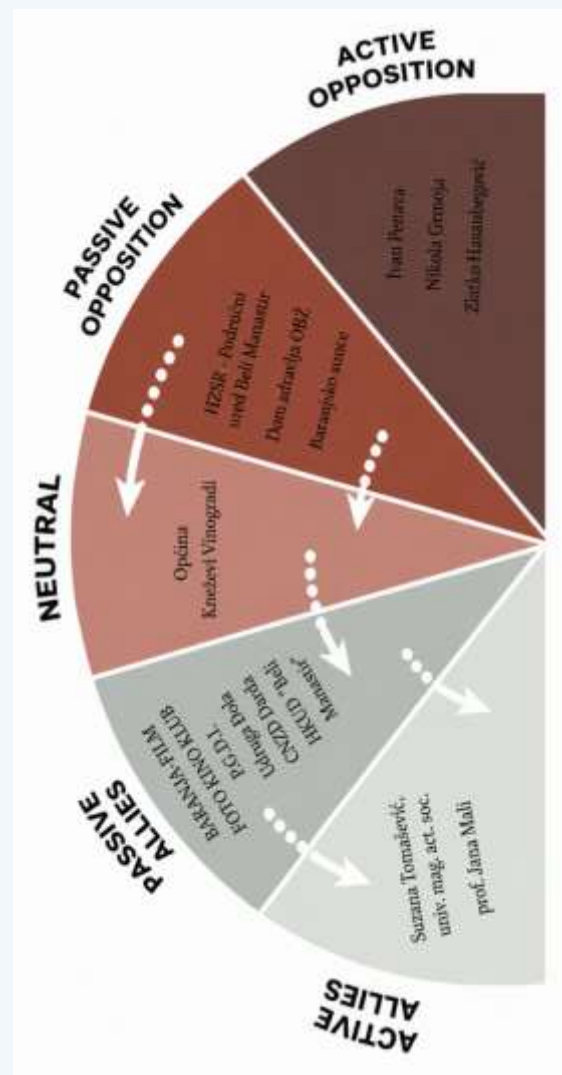
svojim znanjima i iskustvom mogli doprinijeti kvaliteti edukativnih aktivnosti i osnaživanju volontera za rad sa starijim osobama.

Tijekom planiranja strategije prepoznata su i određena ograničenja koja mogu otežati provedbu aktivnosti. Među njima se posebno ističu nedostatak vremena zaposlenika, prometna izoliranost lokalne zajednice Kneževih Vinograda te različita razina motiviranosti kako zaposlenih građana, tako i mladih za volontiranje i rad sa starijim osobama. Navedeni čimbenici mogu utjecati na slabiji odaziv potencijalnih volontera i njihovo dugoročnije uključivanje u aktivnosti Udruge žena „Izvor“.

Unatoč navedenim izazovima, provedba strategije može značajno doprinijeti jačanju same organizacije što je od izuzetne važnosti za samu Udrugu. Provođenje svih navedenih aktivnosti te osiguranje svih potrebnih resursa rezultiralo bi povećanjem vidljivosti Udruge u lokalnoj zajednici Kneževih Vinograda, stjecanje novih iskustava u organizaciji edukativnih aktivnosti i radu s volonterima te jačanje povezivanja i suradnje s drugim dionicima u zajednici. Dugoročno, ovakve aktivnosti mogu doprinijeti stvaranju stabilnije mreže volontera i kvalitetnijoj podršci starijim osobama na području lokalne zajednice.

14.2.2. Spektar dionika

Nakon provedene analize organizacijskih kapaciteta i raspoloživih resursa, pristupilo se prepoznavanju dionika koji mogu imati značajnu ulogu u provedbi strategije edukacije volontera. Kako bi se jasnije prikazala razina njihove podrške, mogućnosti suradnje i potencijalni utjecaj na provedbu aktivnosti, korišten je alat *Spectrum of Allies* (Slika 14.). Ovim alatom dionici se raspoređuju prema njihovom odnosu prema strategiji, pri čemu se razlikuju aktivni saveznici, pasivni saveznici, neutralni dionici, pasivni oponenti i aktivni oponenti. Takav prikaz omogućuje lakše prepoznavanje osoba i organizacija koje mogu doprinijeti uspješnijoj provedbi edukacije volontera, ali i onih kod kojih postoji manjak podrške ili mogući otpor prema planiranim aktivnostima.

Slika 14. Spektar dionika

U kategoriju aktivnih saveznika svrstane su Suzana Tomašević, univ. mag. act. soc., i prof. Jana Mali, djelatnice Pravnog fakulteta Osijek sa studija socijalnog rada, čije je područje rada i stručnog djelovanja usmjereno na socijalni rad sa starijim osobama. Njihova važnost u provedbi strategije proizlazi iz stručnih znanja i iskustva koja mogu prenijeti budućim volonterima kroz edukativna predavanja i radionice. Kroz provedbu edukacija mogu pružiti teorijski pregled rada sa starijim osobama, upoznati volontere s osnovnim

principima socijalnog rada i važnosti kvalitetne komunikacije te ih osnažiti za odgovoran i primjeren pristup korisnicima. Na taj način volonteri bi kroz edukacije i stručna predavanja stekli potrebna znanja i sigurnost za rad sa starijim osobama, čime bi se smanjio strah i nesigurnost povezani s volontiranjem s tom korisničkom skupinom. Kroz podršku vanjskih stručnjaka naučili bi na koji način pristupiti starijim osobama, kako ostvariti kvalitetnu komunikaciju, pružiti im podršku i pomoć te doprinijeti poboljšanju njihove svakodnevice i kvalitete života. Osim stručnog doprinosa, njihova uključenost može povećati kvalitetu i vjerodostojnost same edukacije te dodatno motivirati volontere za aktivnije uključivanje u rad Udruge. Budući da posjeduju iskustvo u radu sa studentima i edukativnim procesima, njihova podrška predstavlja važan resurs u planiranju i provedbi aktivnosti usmjerenih na razvoj volonterstva i jačanje kompetencija volontera za rad sa starijim osobama.

Pasivni saveznici predstavljaju dionike koji podržavaju ideju edukacije volontera i prepoznaju važnost razvoja volonterstva u lokalnoj zajednici, no njihovo aktivnije uključivanje ovisi o dodatnoj motivaciji, jasnom pozivu na suradnju i prepoznavanju konkretnih koristi koje bi takve aktivnosti mogle donijeti njihovim organizacijama. U

ovu skupinu ubrajaju se BARANJA-FILM FOTO KINO KLUB, P.G.D.I., Udruga Đola, CNZD Darda te HKUD „Beli Manastir“. Navedene organizacije i udruge svojim iskustvom rada u lokalnoj zajednici, razvijenom mrežom kontakata i uključenošću u različite društvene aktivnosti mogu doprinijeti većoj vidljivosti edukacija i promociji volontiranja među građanima te prvenstveno među mladima. Njihova podrška može biti značajna u širenju informacija o planiranim aktivnostima, uključivanju novih volontera te povezivanju različitih dionika unutar zajednice. Također, kroz međusobnu suradnju i razmjenu iskustava moguće je dodatno osnažiti lokalnu mrežu organizacija civilnog društva i potaknuti razvoj dugoročnijih oblika suradnje u području volontiranja i rada sa starijim osobama.

Neutralni dionici predstavljaju aktere koji trenutno nisu neposredno uključeni u provedbu strategije edukacije volontera, ali svojim djelovanjem i položajem u lokalnoj zajednici mogu utjecati na razvoj i uspješnost planiranih aktivnosti. U ovu skupinu svrstana je Općina Kneževi Vinogradi, koja ima važnu ulogu u funkcioniranju i razvoju lokalne zajednice, ali zasad nema izravnu ulogu u organizaciji i provedbi edukacija volontera. Ipak, kroz moguće pružanje administrativne,

organizacijske ili financijske podrške Općina Kneževi Vinogradi može doprinijeti većoj prepoznatljivosti aktivnosti i poticanju razvoja volonterstva na području zajednice. Također, njezina potencijalna podrška može olakšati povezivanje različitih lokalnih dionika i otvoriti mogućnosti za buduće zajedničke projekte i aktivnosti usmjerene na pomoć starijim osobama.

U kategoriju pasivnih oponentata ubrajaju se Hrvatski zavod za socijalni rad – Područni ured Beli Manastir, Dom zdravlja Osječko-baranjske županije te Baranjsko sunce. Navedene institucije i organizacije svoje aktivnosti provode isključivo kroz rad stručnog i zaposlenog osoblja, pri čemu u svoj rad ne uključuju volontere. Zbog takvog načina djelovanja razvoj volonterstva i edukacija volontera nisu područja na koja su usmjereni, niti predstavljaju važan dio njihovog sustava rada. Iako ne postoji izravno protivljenje provedbi strategije edukacije volontera, njihov način funkcioniranja razlikuje se od pristupa koji se temelji na uključivanju i osnaživanju volontera u radu sa starijim osobama. Zbog toga se procjenjuje kako navedeni dionici neće imati značajniju ulogu ni aktivniju podršku u provedbi planiranih aktivnosti.

U kategoriju aktivnih oponentata ubrajaju se politički akteri poput Ivan Penava, Nikola

Grmoja i Zlatko Hasanbegović, koji su kroz svoje javne istupe i političko djelovanje iskazivali stavove usmjerene prema smanjenju financiranja udruga i ograničavanju izdvajanja sredstava za organizacije civilnog društva. Takvi stavovi mogu predstavljati prepreku razvoju strategije edukacije volontera, budući da organizacije civilnog društva u velikoj mjeri ovise o financijskoj podršci lokalne i državne razine za provedbu svojih aktivnosti. S obzirom na to da strategija uključuje razvoj volonterstva, edukaciju i jačanje kapaciteta Udruge, smanjenje podrške nevladinom sektoru može negativno utjecati na mogućnosti organizacije edukacija, uključivanje stručnjaka i dugoročniji razvoj aktivnosti usmjerenih na pomoć starijim osobama. Upravo zbog toga navedeni dionici predstavljaju aktivne oponente, jer njihovi stavovi i djelovanje mogu otežati ostvarivanje ciljeva planirane strategije.

Analizom spektra dionika kao primarne mete strategije prepoznati su pasivni saveznici, odnosno organizacije i udruge koje podržavaju razvoj volonterstva i rad u lokalnoj zajednici, ali trenutno nisu aktivno uključene u provedbu edukacija volontera. Njihov značaj proizlazi iz mogućnosti širenja informacija o volontiranju, povezivanja različitih dionika te poticanja

građana na aktivnije uključivanje u rad Udruge.

U ovu skupinu ubrajaju se BARANJA-FILM FOTO KINO KLUB, P.G.D.I., Udruga Đola, CNZD Darda te HKUD „Beli Manastir“. Njihovo uključivanje planira se kroz međusobnu suradnju, promociju edukativnih aktivnosti i poticanje članova njihovih organizacija na uključivanje u volontiranje. Budući da navedene organizacije djeluju unutar lokalne zajednice i okupljaju velik broj građana različitih interesa i dobnih skupina, predstavljaju važan potencijal za širenje mreže volontera i povećanje vidljivosti rada Udruge. Kroz postupno uključivanje u aktivnosti edukacije i promocije volonterstva nastoji se potaknuti njihovo aktivnije sudjelovanje i razviti dugoročnija suradnja među organizacijama civilnog društva. Na taj način pasivni saveznici mogu postati važni partneri u motiviranju novih volontera i jačanju podrške starijim osobama u lokalnoj zajednici.

14.2.3. Odabir taktika

Za provedbu specifičnog cilja „Edukacija volontera“ odabrane su taktike javni govori, baneri, poster i komunikacijski prikazi, zapisi, radio i televizija, edukativne tribine i uspostavljanje novih društvenih obrazaca.

Taktika javni govori osmišljena je kao edukativna radionica usmjerena na educiranje volontera kroz razmjenu iskustava, znanja i primjere dobre prakse. Tako bi realiziranje specifičnog cilja započelo organiziranjem panel rasprave u kojoj bi sudjelovali iskusni volonteri, predstavnici udruga i stručnjaci koji rade sa starijim osobama. Sudionici bi imali priliku slušati različita iskustva o radu sa starijim osobama, izazovima s kojima se volonteri susreću te načinima pružanja kvalitetne podrške korisnicima. Na taj način naglasak je na učenju kroz dijalog i praktična iskustva, što može povećati motivaciju volontera i osjećaj sigurnosti u budućem radu. Također, odabirom ove taktike smanjuje se nesigurnost i strah kod novih volontera jer se edukacija ne temelji isključivo na teorijskom sadržaju, već na stvarnim primjerima i otvorenoj komunikaciji. Panel rasprave omogućuju sudionicima postavljanje pitanja, dijeljenje vlastitih razmišljanja i aktivno sudjelovanje u razgovoru, čime se potiče interaktivno učenje i razvoj kritičkog razmišljanja. Ova taktika koristi moć javnog govora, iskustvenog učenja i međusobne razmjene znanja umjesto formalnog predavanja zato što sudionici lakše usvajaju informacije kada ih povezuju s konkretnim situacijama i iskustvima drugih ljudi. Taktika utječe i na same volontere zato što doprinosi jačanju osjećaja pripadnosti i zajedništva među

njima. Kada volonteri čuju iskustva drugih sudionika i prepoznaju zajedničke izazove, može se povezati međusobno razumijevanje, podrška i spremnost na suradnju. Na taj način stvara se prostor za međusobno povezivanje i razvoj kvalitetnijeg volonterskog rada u zajednici. Taktika se može dodatno prilagoditi lokalnom kontekstu uključivanjem predstavnika lokalnih institucija, dugogodišnjih volontera ili samih starijih osoba koje mogu podijeliti vlastita iskustva i potrebe. Na taj način panel rasprava postaje sadržajno relevantna i dodatno povezana s potrebama lokalne zajednice.

Zatim slijedi taktika baneri, poster i komunikacijski prikazi koja je osmišljena kao način informiranja i motiviranja građana za uključivanje u edukaciju volontera. Tako bi realiziranje specifičnog cilja započelo izradom i postavljanjem plakata, banera i letaka na vidljivim mjestima u lokalnoj zajednici poput domova zdravlja, knjižnica, društvenih domova, trgovina, škola i prostorija udruga. Promotivni materijali sadržavali bi osnovne informacije o edukaciji, vremenu i mjestu održavanja te važnosti volontiranja u radu sa starijim osobama. Na taj način naglasak je na pravovremenom informiranju i povećanju vidljivosti aktivnosti udruge, što može doprinijeti većem odazivu zainteresiranih sudionika. Također,

odabirom ove taktike povećava se dostupnost informacija različitim skupinama građana jer promotivni materijali omogućuju jednostavan i jasan pristup informacijama o edukaciji. Dijeljenje letaka i postavljanje plakata može potaknuti interes građana koji možda nisu aktivni na društvenim mrežama ili nisu ranije bili uključeni u volontiranje. Ova taktika koristi vizualnu komunikaciju i javnu promociju kako bi se povećala prepoznatljivost projekta i važnost volontiranja u zajednici. Taktika utječe i na potencijalne volontere zato što može povećati njihovu motivaciju za uključivanje u edukaciju i buduće volonterske aktivnosti. Jasno prikazane poruke o važnosti pomoći starijim osobama i doprinosu zajednici mogu potaknuti osjećaj društvene odgovornosti i želju za sudjelovanjem. Na taj način stvara se veća informiranost građana i mogućnost uključivanja novih volontera u rad udruge. Taktika se može dodatno prilagoditi lokalnom kontekstu korištenjem fotografija iz zajednice, prepoznatljivih lokalnih simbola ili uključivanjem poruka dugogodišnjih volontera i korisnika. Na taj način promotivni materijali postaju sadržajno bliži građanima i dodatno povezani s identitetom lokalne zajednice.

Nadalje, taktika zapisi, radio i televizija osmišljena je kao način javnog informiranja

i promoviranja edukacije volontera putem lokalnih medija. Tako bi realiziranje specifičnog cilja započelo suradnjom s lokalnim radijskim i televizijskim postajama koje bi emitirale najave edukacija, intervju s predstavnicima udruge, volonterima i stručnjacima te kratke informativne priloge o važnosti volontiranja u radu sa starijim osobama. Na taj način naglasak je na širenju informacija široj javnosti i povećanju vidljivosti aktivnosti udruge, što može doprinijeti većem interesu građana za sudjelovanje u edukaciji i volonterskim aktivnostima. Također, odabirom ove taktike povećava se dostupnost informacija različitim skupinama građana, posebno starijim osobama i ljudima koji češće prate lokalni radio i televiziju nego društvene mreže ili internetske stranice. Emitiranje sadržaja putem medija omogućuje jednostavan i brz prijenos važnih informacija te doprinosi jačanju svijesti o potrebama starijih osoba i važnosti volonterskog rada u zajednici. Ova taktika koristi moć javne komunikacije i medijskog prostora kako bi se povećala prepoznatljivost edukacije i potaknulo uključivanje novih volontera. Taktika utječe i na potencijalne volontere zato što može povećati njihovu motivaciju za uključivanje u edukaciju i humanitarne aktivnosti. Kada građani putem radija ili televizije čuju iskustva volontera, korisnika ili stručnjaka, može se razviti osjećaj empatije i društvene

odgovornosti. Na taj način mediji postaju sredstvo povezivanja zajednice i poticanja građana na aktivno sudjelovanje u pružanju podrške starijim osobama. Taktika se može dodatno prilagoditi lokalnom kontekstu uključivanjem lokalnih radijskih emisija, televizijskih priloga i iskustava građana iz zajednice. Na taj način medijski sadržaj postaje bliži lokalnom stanovništvu i dodatno povezan s potrebama i identitetom lokalne zajednice.

Nadalje, taktika edukativne tribine osmišljena je kao oblik edukativnih posjeta udrugama s ciljem prijenosa znanja i iskustava među organizacijama koje rade sa starijim osobama. Tako bi realiziranje specifičnog cilja započelo organiziranjem edukacija u drugim lokalnim udrugama, gdje bi predstavnici udruge i iskusni volonteri održavali predavanja, radionice i razgovore o važnosti volontiranja, organiziranju prijevoza starijih osoba te načinima pružanja podrške korisnicima. Na taj način naglasak je na izravnoj razmjeni znanja i iskustava među udrugama, što može doprinijeti jačanju kompetencija volontera i razvijanju kvalitetnije suradnje u zajednici. Također, odabirom ove taktike povećava se dostupnost edukacije jer se sadržaj prenosi izravno u druge organizacije i među ljude koji možda nemaju mogućnost sudjelovanja u formalnim edukacijama. Taktika edukativne tribine omogućuje

otvorenu komunikaciju, postavljanje pitanja i aktivno sudjelovanje sudionika, čime se potiče učenje kroz dijalog i praktične primjere iz stvarnog rada s korisnicima. Ova taktika koristi međusobno dijeljenje znanja i iskustveno učenje umjesto isključivo formalnog obrazovanja zato što sudionici međusobno lakše usvajaju informacije kroz konkretne primjere i iskustva ljudi koji su već uključeni u volonterski rad. Taktika utječe i na predstavnike drugih udruga zato što može povećati njihovu motivaciju za uključivanje novih volontera i razvoj sličnih aktivnosti u vlastitim organizacijama. Kada sudionici prepoznaju koristi edukacije i razmjene iskustava, može se povećati spremnost na međusobnu suradnju, dijeljenje resursa i zajedničko djelovanje u lokalnoj zajednici. Na taj način stvara se mreža podrške među organizacijama i jača povezanost udruga koje rade sa starijim osobama. Taktika se može dodatno prilagoditi lokalnom kontekstu uključivanjem konkretnih primjera iz rada lokalnih udruga, iskustava korisnika i volontera te raspravom o specifičnim potrebama starijih osoba u zajednici. Na taj način edukativne tribine postaju sadržajno relevantan i usmjeren na stvarne izazove i potrebe lokalne zajednice.

U konačnici, taktika uspostavljanje novih društvenih obrazaca osmišljena je kao način razvijanja kulture korporativnog

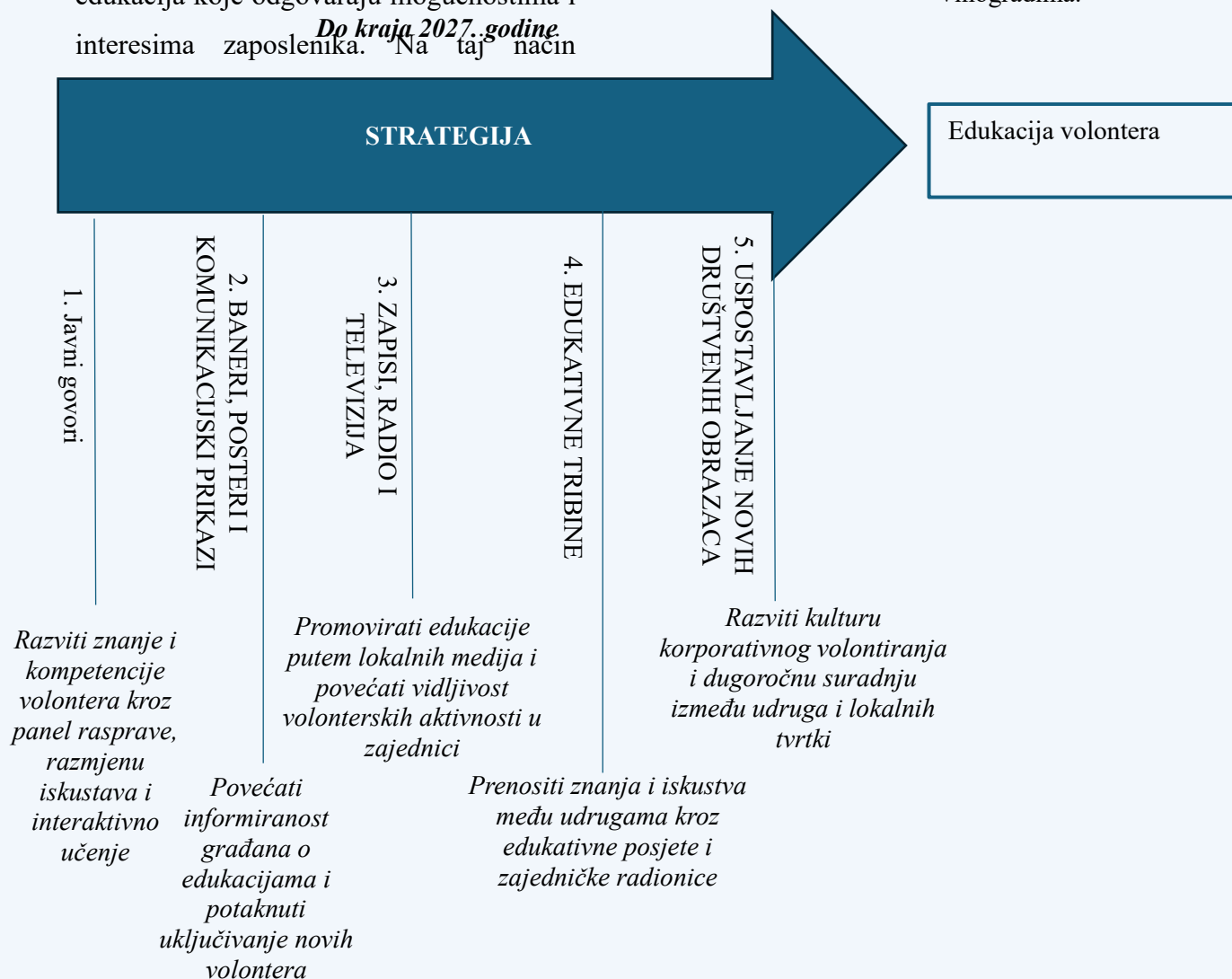
volontiranja i poticanja suradnje između udruga i lokalnih tvrtki. Tako bi realiziranje specifičnog cilja započelo organiziranjem edukacija u tvrtkama za njihove zaposlenike, tijekom kojih bi predstavnici udruge predstavljali važnost volontiranja i potrebe starijih osoba u lokalnoj zajednici. Edukacije bi zaposlenicima pružile informacije o mogućnostima uključivanja u aktivnosti poput organiziranja prijevoza starijih osoba, pružanje podrške korisnicima i sudjelovanje u humanitarnim akcijama. Na taj način naglasak je na stvaranju novih obrazaca društvenog ponašanja u kojima volontiranje postaje dio društvene odgovornosti i poslovne kulture tvrtki. Također, odabirom ove taktike povećava se svijest zaposlenika o važnosti pomaganja zajednici te otvara prostor za uključivanje novih volontera koji možda ranije nisu razmišljali o volontiranju. Edukacije u radnom okruženju omogućuju zaposlenicima da se upoznaju s konkretnim potrebama starijih osoba i načinima na koje mogu doprinijeti radu udruge. Ova taktika koristi suradnju između civilnog sektora i poslovne zajednice kako bi se razvila dugogodišnja podrška volonterskim aktivnostima i potaknulo aktivno sudjelovanje građana u zajednici. Taktika utječe i na same tvrtke zato što može doprinijeti jačanju društveno odgovornog poslovanja i razvijanju pozitivne organizacijske kulture među zaposlenicima.

Kada zaposlenici sudjeluju u volontiranju i humanitarnim aktivnostima, može se povećati osjećaj zajedništva, empatije i međusobne povezanosti unutar radnog kolektiva.

Na taj način razvija se mreža podrške između udruga, tvrtki i lokalne zajednice te se stvaraju stabilniji uvjeti za uključivanje većeg broja volontera u aktivnosti pomoći starijim osobama. Taktika se dodatno može prilagoditi lokalnom kontekstu suradnjom s lokalnim poduzećima i organiziranjem edukacija koje odgovaraju mogućnostima i interesima zaposlenika. *Do kraja 2027. godine* Na taj način

Povećati broj aktivni i stalnih volontera u radu sa starijim osobama kroz održivu suradnju lokalnih udruga u Kneževim Vinogradima.

14.3.4. Razrada taktika

Detaljna razrada taktike javni govor provedena je uz pomoć alata *Action star*. Taktika predstavlja prvi korak u provedbi strategije educiranja volontera za rad sa starijim osobama. Cilj ove aktivnosti je kroz panel raspravu i edukativnu radionicu okupiti zainteresirane građane, postojeće i buduće volontere te ih upoznati s važnosti volontiranja i konkretnim iskustvima rada sa starijim osobama. Ova taktika pomaže ostvarivanju cilja jer sudionicima omogućuje učenje kroz dijalog, razmjenu iskustava i primjere dobre prakse. Na taj način smanjuje se nesigurnost novih volontera i povećava njihova spremnost za uključivanje u aktivnosti udruge. Aktivnost je usklađena s vrijednostima solidarnosti, zajedništva, međusobne podrške i razvoja empatije prema starijim osobama. Taktika uključuje i lekcije naučene prethodnim istraživanjima koja su pokazala da potencijalni volonteri često osjećaju strah i nesigurnost zbog nedostatka iskustva u radu sa starijim osobama. Upravo zato panel rasprava omogućuje otvorenu komunikaciju i prijenos stvarnih iskustava koji mogu olakšati uključivanje novih volontera. Meta taktike su potencijalni i postojeći volonteri, predstavnici udruga i članovi lokalne zajednice. Očekuje se da će taktika utjecati na mete tako što će kroz slušanje iskustava drugih razviti osjećaj sigurnosti, empatije i motivacije za

volontiranje. Moguće je da će dio sudionika u početku biti suzdržan ili nesiguran za aktivno sudjelovanje, no radionica će biti vođena u podržavajućoj i poticajnoj atmosferi. Aktivnost bi se provela u prostoru lokalne udruge ili društvenog doma u zajednici. Poruka je jasna i razumljiva jer se temelji na stvarnim iskustvima i primjerima iz prakse. Ovu taktiku potrebno je provesti na početku projekta i edukacije volontera jer predstavlja uvod u daljnje aktivnosti i omogućuje stvaranje početne motivacije sudionika. Aktivnost bi trajala između 60 i 90 minuta, ovisno o broju sudionika i tijeku rasprave. Za provedbu aktivnosti potrebni su prostor, moderator, gosti predavači i vrijeme za organizaciju. Udruga raspolaže većinom potrebnih resursa, a dodatni suradnici mogu se uključiti kroz partnerske organizacije i lokalne institucije. Aktivnost nije financijski zahtjevna, a doprinosi jačanju motivacije i informiranosti volontera. Ton aktivnosti bio bi edukativan, podržavajući i motivirajući. Takav ton može kod sudionika potaknuti osjećaj sigurnosti, pripadnosti i spremnosti na uključivanje u volonterski rad. Na organizacijskoj razini taktika doprinosi jačanju komunikacijskih vještina, međusobnog povezivanja i zadržavanja postojećih članova. Aktivnost pozitivno utječe i na odnose s lokalnom zajednicom jer uključuje različite dionike i potiče suradnju između organizacija i

građana. Za provedbu aktivnosti potrebno je ostvariti suradnju s lokalnim stručnjacima, predstavnicima udruga i iskusnim volonterima. Nakon aktivnosti planiran je razgovor sa sudionicima i kratka evaluacija radionice. Uspješnost aktivnosti mjerila bi se brojem sudionika, njihovom aktivnošću tijekom rasprave, razinom motiviranosti za uključivanje u volontiranje i evaluacijskim upitnicima.

Taktika baneri, poster i komunikacijski prikazi osmišljena je kao način informiranja i motiviranja građana za uključivanje u edukaciju volontera i aktivnosti pomoći starijim osobama. Cilj aktivnosti je povećati vidljivost edukacija i potaknuti što veći broj građana na uključivanje u volonterski rad. Ova taktika doprinosi ostvarivanju strategije educiranja volontera tako što omogućuje pravovremeno i jasno informiranje lokalne zajednice o mogućnostima volontiranja i važnosti pomoći starijim osobama. Aktivnost je u skladu s vrijednostima solidarnosti, društvene odgovornosti i uključivanja građana u život zajednice. Taktika uključuje iskustva i spoznaje prema kojima dio građana nije dovoljno informirano o radu udruga i mogućnostima volontiranja, zbog čega je potrebno povećati dostupnost informacija i vidljivost aktivnosti. Meta taktike su građani lokalne zajednice, potencijalni volonteri i članovi obitelji

starijih osoba. Očekuje se da će promotivni materijali povećati informiranost građana i motivirati ih za sudjelovanje u edukaciji i budućim aktivnostima udruge. Moguće je da dio građana neće odmah pokazati interes za uključivanje, no vizualno privlačni i jasno oblikovani promotivni materijalni mogu postupno povećati njihovu zainteresiranost. Aktivnost bi se provodila postavljanjem plakata, banera i letaka u domovima zdravlja, knjižnicama, školama, trgovinama, društvenim domovima i prostorijama udruga. Poruka taktike je da volontiranje doprinosi kvalitetnijem životu starijih osoba i jačanju zajednice te da svatko može doprinijeti svojim sudjelovanjem. Poruka je jednostavna, jasna i lako razumljiva svim skupinama građana. Aktivnost bi se provela prije početka edukacija kako bi građani na vrijeme dobili informacije o mjestu i vremenu održavanja aktivnosti. Promotivni materijalni bili bi postavljeni nekoliko tjedana prije početka radionica. Za provedbu aktivnosti potrebni su grafički materijali, tisak plakata i letaka te osobe koje bi sudjelovale u podjeli promotivnih sadržaja. Udruga raspolaže dijelom resursa, dok bi se dodatna sredstva mogla ostvariti kroz suradnju s lokalnom zajednicom i partnerima. Ton aktivnosti bio bi informativan, pozitivan i motivirajući. Takav ton može kod građana potaknuti osjećaj društvene odgovornosti i želju za

uključivanjem u humanitarne aktivnosti. Na organizacijskom razini taktika doprinosi većoj vidljivosti rada udruge, jačanju komunikacijskih kapaciteta i povećanju broja zainteresiranih volontera. Aktivnost pozitivno utječe i na odnose s lokalnom zajednicom jer povećava prepoznatljivost udruge i njezinih aktivnosti. Za provedbu aktivnosti potrebno je ostvariti suradnju s lokalnim ustanovama i organizacijama koje će omogućiti postavljanje promotivnih materijala. Nakon provedbe aktivnosti evaluirat će se broj prijavljenih sudionika i razina informiranosti građana o edukaciji. Uspješnost taktika mjerila bi se povećanjem interesa za volontiranje i brojem novih sudionika uključenih u edukaciju.

Taktika zapisi, radio i televizija predstavlja način promoviranja edukacije volontera putem lokalnih medija. Cilj aktivnosti je povećati informiranost građana o važnosti volontiranja i potaknuti uključivanje novih volontera u rad sa starijim osobama. Ova taktika doprinosi ostvarivanju strategije educiranja volontera jer omogućuje širenje informacija široj javnosti putem radija i televizije. Aktivnost je usklađena s vrijednostima društvene odgovornosti, međusobne podrške i razvoja svijesti o potrebama starijih osoba. Taktika uključuje iskustva prema kojima lokalni mediji imaju važnu ulogu u informiranju građana i povezivanju zajednice, posebno u manjim

sredinama. Meta taktike su građani lokalne zajednice, potencijalni volonteri, starije osobe i članovi njihove obitelji. Očekuje se da će medijski sadržaj povećati vidljivost edukacija i motivirati građane za sudjelovanje u volonterskim aktivnostima. Taktika će utjecati na mete tako što će kroz intervju, radijske emisije i televizijske priloge približiti stvarna iskustva volontera i korisnika. Moguće je da dio građana neće odmah reagirati na medijske objave, no kontinuirano informiranje može povećati interes i svijest o važnosti volontiranja. Aktivnost bi se provodila suradnjom s lokalnim radijskim i televizijskim postajama. Poruka taktike je da volontiranje predstavlja važan doprinos zajednici i poboljšanju kvalitete života starijih osoba. Poruka je jasna, emocionalno razumljiva i prilagođena lokalnom stanovništvu. Aktivnost bi se provodila tijekom trajanja edukacija i ostalih projektnih aktivnosti kako bi se kontinuirano održavala vidljivost projekta. Za provedbu aktivnosti potrebni su suradnja s medijima, priprema promotivnih sadržaja i sudjelovanje predstavnika udruge i volontera u emisijama i intervjuima. Udruga raspolaže dijelom potrebnih resursa, dok se medijska podrška može ostvariti kroz partnersku suradnju s lokalnim medijima. Ton aktivnosti bio bi informativan, podržavajući i motivirajući. Takav ton može kod građana razviti osjećaj empatije i društvene

odgovornosti. Na organizacijskoj razini taktika doprinosi povećanju vidljivosti rada udruge i jačanju povezanosti s lokalnom zajednicom. Također može povećati broj zainteresiranih građana za volontiranje i sudjelovanje u edukacijama. Aktivnost pozitivno utječe na odnose s lokalnim institucijama i medijima jer potiče međusobnu suradnju i razmjenu informacija. Nakon provedbe aktivnosti planirano je praćenje odaziva građana i analiza interesa za uključivanje u edukacije. Uspješnost taktike mjerila bi se brojem medijskih objava, povećanjem broja prijavljenih volontera i razinom vidljivosti aktivnosti u lokalnoj zajednici.

Taktika edukativne tribine osmišljena je kao oblik edukativnih posjeta drugim udrugama i organizacijama s ciljem prijenosa znanja i iskustava o volontiranju u radu sa starijim osobama. Cilj aktivnosti je omogućiti razmjenu iskustava među organizacijama te povećati kompetencije volontera i predstavnika udruga. Ova taktika doprinosi ostvarivanju strategije educiranja volontera jer omogućuje učenje kroz dijalog, praktične primjere i međusobne podrške i cjeloživotnog učenja. Taktika uključuje iskustva koja pokazuju da organizacije često djeluju odvojeno i rijetko razmjenjuju znanja i primjere dobre prakse zbog čega je potrebno jačati suradnju među udrugama. Meta taktike su predstavnici lokalnih

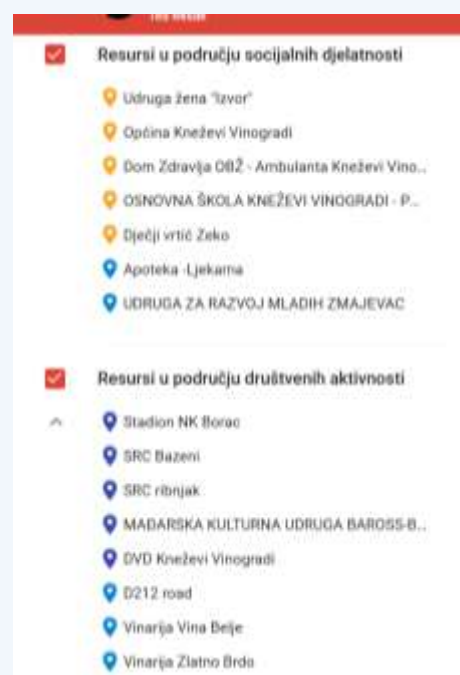
udruga, volonteri i potencijalni volonteri. Očekuje se da će sudionici kroz edukacije steći nova znanja i razviti veću spremnost za suradnju i uključivanje u aktivnosti pomoći starijim osobama. Taktika će utjecati na mete tako što će omogućiti otvorenu komunikaciju i razmjenu iskustava među sudionicima. Moguće je da dio sudionika u početku neće biti spreman aktivno sudjelovati, no podržavajuća atmosfera i praktični primjeri mogu potaknuti njihovu uključenost. Aktivnost bi se provodila u prostorima lokalnih udruga i zajednica uključenih u projekt. Poruka taktike je da zajedničko učenje i suradnja mogu unaprijediti kvalitetu rada sa starijim osobama i ojačati lokalnu zajednicu. Poruka je razumljiva i povezana sa svakodnevnim iskustvima sudionika. Aktivnost bi se provodila tijekom trajanja projekta kroz organizirane edukativne posjete i radionice. Za provedbu aktivnosti potrebni su edukatori, prostor za radionice, vrijeme za organizaciju i suradnja među organizacijama. Udruga raspolaže dijelom potrebnih resursa, dok se dodatna podrška može ostvariti kroz partnerske organizacije. Ton aktivnosti bio bi edukativan, suradnički i podržavajući. Takav ton potiče otvorenost, međusobno povjerenje i spremnost na razmjenu iskustava. Na organizacijskoj razini taktika doprinosi jačanju komunikacijskih i organizacijskih vještina te razvoju suradnje među organizacijama.

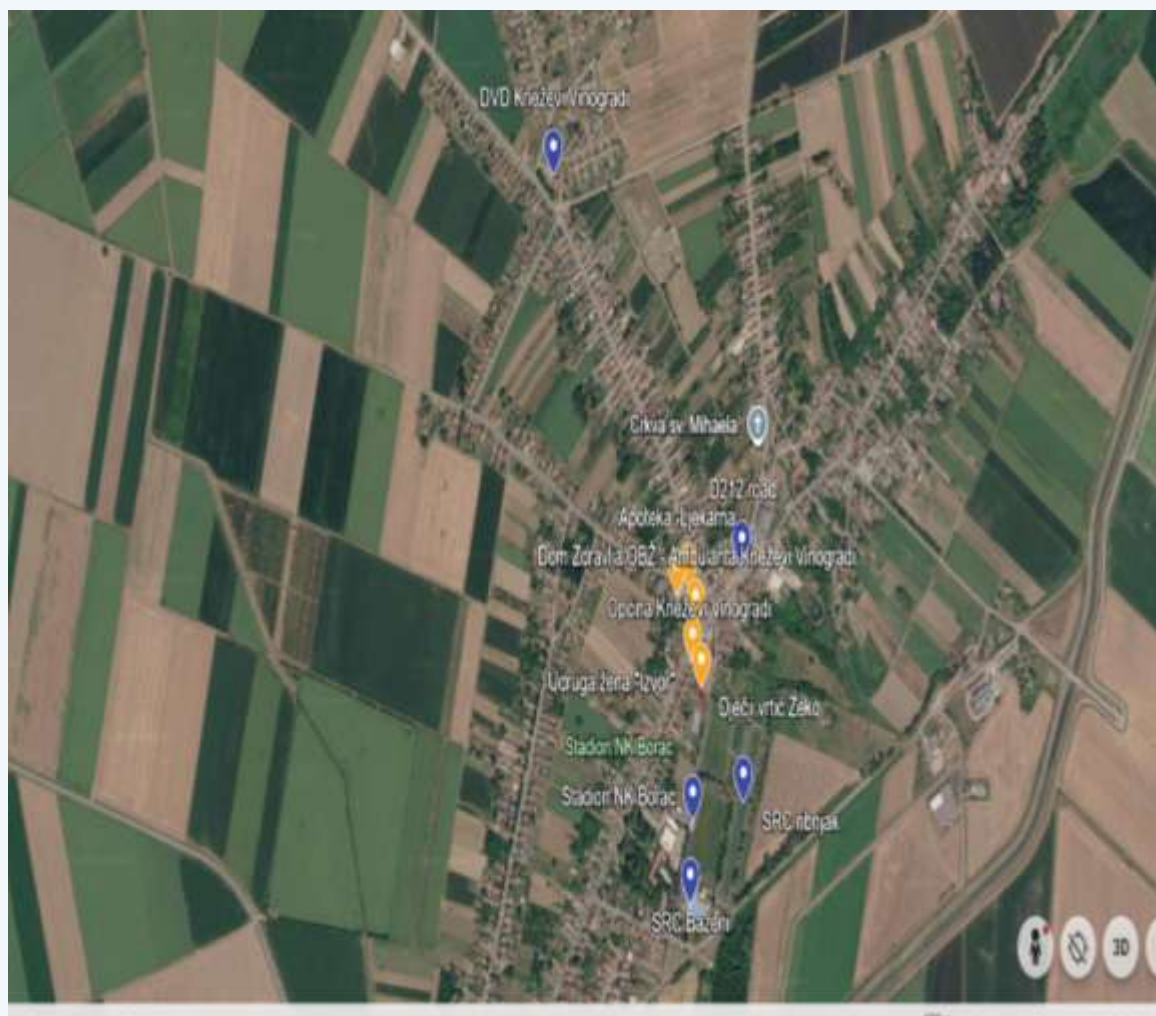
Aktivnost pozitivno utječe i na odnose među udrugama jer potiče međusobno povezivanje i razmjenu resursa. Nakon aktivnosti planirani su razgovori sa sudionicima i evaluacija radionica. Uspješnost taktike mjerila bi se brojem održanih edukacija, razinom uključenosti sudionika i spremnošću organizacija na daljnju suradnju.

Taktika uspostavljanje novih društvenih obrazaca usmjerena je na razvijanje kulture korporativnog volontiranja i dugoročne suradnje između udruga i lokalnih tvrtki. Cilj aktivnosti je potaknuti zaposlenike lokalnih poduzeća na uključivanje u volonterske aktivnosti pomoći starijim osobama te razviti nove obrasce društveno odgovornog ponašanja. Ova taktika doprinosi ostvarivanju strategije educiranja volontera jer omogućuje uključivanje novih skupina građana u aktivnosti udruge i stvaranje dugoročne podrške zajednici. Aktivnost je usklađena s vrijednostima društvene odgovornosti, zajedništva i solidarnosti. Meta taktike su lokalne tvrtke, njihovi zaposlenici i predstavnici udruga. Očekuje se da će edukacije i suradnja s tvrtkama povećati svijest zaposlenika o važnosti volontiranja i potaknuti njihovo uključivanje u aktivnosti pomoći starijim osobama. Aktivnost bi se provodila u prostorima lokalnih tvrtki i udruga uključenih u projekt. Poruka taktike je da

volontiranje može postati dio društveno odgovornog poslovanja i svakodnevne organizacijske kulture. Aktivnost bi se provodila tijekom trajanja projekta kroz organiziranje edukacija, radionica i zajedničkih aktivnosti zaposlenika i volontera. Za provedbu aktivnosti potrebni su edukatori, koordinatori aktivnosti i suradnja s tvrtkama. Ton aktivnosti bio bi suradnički, motivirajući i razvojni. Taktika doprinosi jačanju suradnje između civilnog i poslovnog sektora te povećava kapacitete organizacija za provedbu aktivnosti pomoći starijim osobama. Uspješnost taktike mjerila bi se brojem uključenih tvrtki, brojem novih volontera i održivošću između udruga i poslovnog sektora.

15. Mapiranje resursa u zajednici

Slika 15. Mapa resursa u zajednici (Kneževi Vinogradi) (Google Maps, 2025).

PRIRODNI RESURSI

Blizina Kopačkog rita, Dunava, vinograda i prirodnih površina predstavlja važan prirodni resurs općine Kneževi Vinogradi. Ruralni krajolik i prirodno okruženje doprinose prepoznatljivosti i razvoju zajednice.

SOCIJALNI RESURSI

Udruga „Žena „Izvor“, međugeneracijska solidarnost i različite humanitarne aktivnosti predstavljaju važan oblik socijalne podrške u zajednici. Kroz radionice, druženja i volonterske aktivnosti potiče se povezanost i uključenost članova zajednice.

KULTUROLOŠKI RESURSI

Multikulturalnost zajednice, religijska raznolikost stanovništva te brojni sajmovi i manifestacije predstavljaju važan kulturološki resurs općine Kneževi Vinogradi. Tradicionalne vrijednosti i običaji doprinose očuvanju identiteta i povezanosti zajednice.

POLITIČKI RESURSI

Uključuju Zakon o volonterstvu, podršku lokalne samouprave i različite programe socijalne uključenosti. Takvi resursi omogućuju razvoj aktivnosti i pružaju institucionalnu podršku zajednici.

INFRASTRUKTURNI RESURSI

Dom zdravlja Kneževi Vinogradi, osnovna škola, dječji vrtić te društveni i javni objekti predstavljaju važan infrastrukturni resurs zajednice. Prometna povezanost naselja i blizina Belog Manastira i Osijeka doprinose boljoj povezanosti i funkcioniranju općine.

RESURSI LJUDI

Postojeći i potencijalni volonteri, članovi Udruge „Žena „Izvor“, stručnjaci i mladi uključeni u aktivnosti zajednice predstavljaju važan ljudski resurs općine. Znanja, iskustva i motivacija članova zajednice doprinose razvoju različitih aktivnosti i jačanju zajedništva.

FINANCIJSKI RESURSI

Financijski resursi zajednice ostvaruju se kroz projekte poput „Žaželi“, sredstva Općine Kneževi Vinogradi, EU fondove i donacije lokalne zajednice. Takvi izvori financiranja omogućuju provedbu aktivnosti i razvoj različitih programa u zajednici.

Legenda:

Primarni resursi

Varijski resursi

Sekundarni resursi

Prirodni resursi općine Kneževi Vinogradi uključuju blizinu Kopačkog rita, Dunava, vinogradskih područja i drugih prirodnih površina koje čine značajan temelj kvalitete okoliša i života stanovništva. Ovi prirodni elementi doprinose očuvanju biološke raznolikosti te oblikuju prepoznatljiv ruralni krajolik područja. Istovremeno, prirodno okruženje stvara potencijal za razvoj turizma, rekreacije i održivog korištenja prostora.

Kulturološki resursi očituju se kroz multikulturalnost zajednice, religijsku raznolikost stanovništva te brojne sajmove i manifestacije koje se redovito organiziraju. Takva raznolikost doprinosi očuvanju tradicije, običaja i kulturnog identiteta lokalnog stanovništva. Takva raznolikost doprinosi očuvanju tradicije, običaja i kulturnog identiteta lokalnog stanovništva. Osim toga, kulturne aktivnosti jačaju društvenu povezanost te povećavaju prepoznatljivost zajednice u širem okruženju.

Infrastrukturni resursi obuhvaćaju dostupnost dom zdravlja, osnovne škole, dječjeg vrtića te različitih društvenih i javnih objekata koji zadovoljavaju potrebe stanovnika. Ovi sadržaji omogućuju kvalitetnije funkcioniranje svakodnevnog

života i dostupnost osnovnih usluga unutar zajednice. Dodatno, dobra prometna povezanost s Belim Manastrom i Osijekom doprinosi boljoj mobilnosti i dostupnosti šireg spektra usluga.

Financijski resursi zajednice ostvaruju se kroz različite izvore poput projekata „Zaželi“. Sredstva lokalne samouprave, EU fondova i donacija. Takvi izvori financiranja omogućuju provedbu različitih socijalnih i razvojnih programa koji doprinose poboljšanju kvalitete života stanovništva. Stabilna financijska podrška ključna je za održivost i daljnji razvoj zajednice.

Socijalni resursi uključuju djelovanje udruga, poput udruge žena „Izvor“, te različite oblike međugeneracijske solidarnosti i humanitarnih aktivnosti. Kroz radionice, druženja i volonterski rad potiče se socijalna uključenost, međusobna podrška i jačanje društvenih veza. Ovakvi oblici djelovanja doprinose osjećaju pripadnosti i jačanju zajedništva lokalne sredine.

Politički resursi odnose se na zakonski okvir, poput Zakona o volonterstvu, te podršku lokalne samouprave i različitih socijalnih programa. Oni omogućuju institucionalnu podršku i stvaraju uvjete za organizirano djelovanje i provedbu različitih aktivnosti u zajednici. Time se

osigurava stabilnost i dugoročna održivost razvoja lokalnog područja.

Ljudski resursi obuhvaćaju postojeće i potencijalne volontere, članove udruga, stručnjake i mladi koji sudjeluju u aktivnostima zajednice. Njihova znanja, iskustva i motivacija ključni su za provedbu programa i inicijativa na lokalnoj zajednici. Aktivno sudjelovanje stanovnika doprinosi jačanju socijalne kohezije i razvoju zajednice u cjelini.

Resursi su također podijeljeni na primarne, sekundarne i vanjske resurse, ovisno o razini kontrole i dostupnosti unutar lokalne zajednice. Primarni resursi odnose se na lokalne resurse i aktivnosti na koje članovi zajednice mogu izravno utjecati te ih koristiti za razvoj i jačanje zajednice, te su označene plavom bojom. Sekundarni resursi također su prisutni u lokalnoj zajednici, no stanovnici nemaju potpunu kontrolu nad njihovim korištenjem ili prenamjenom, iako posjeduju potencijal za doprinos razvoju zajednice, i one su označene crvenom bojom. Vanjski resursi predstavljaju resurse koji nisu u neposrednoj kontroli zajednice, poput državnih potpora, nacionalnih programa ili financiranja iz europskih fondova te su označeni zelenom bojom.

16. Primjeri dobre prakse

Prilikom raspisivanja strategija i traženja mogućih rješenja za problem nedostatka aktivnih i stalnih volontera, posebno u radu sa starijim osobama, važno je analizirati postojeće modele i uspješno provedene inicijative kao i rezultate istraživanja koja ukazuju na primjere dobre prakse. Iako u hrvatskom kontekstu još uvijek nema dovoljno sustavnih analiza i evaluacijskih istraživanja koja bi se bavila upravo ovom temom, iskustva na europskoj i međunarodnoj razini mogu poslužiti kao kvalitetne smjernice za daljnje djelovanje.

Kao jedan od značajnijih domaćih primjera dobre prakse ističe se projekt „Mladi za stare, a stari za mlade“, koji je provela Osnovna škola Grohote na otoku Šolti u suradnji s Volonterskim centrom Zagreb i Udrugom „MI“ iz Splita. Bajkuša (2019) navodi kako je osnovni cilj projekta bio razvijanje volonterstva među mladima, jačanje međugeneracijske solidarnosti te uključivanje volonterskih aktivnosti u svakodnevni život lokalne zajednice i školskog sustava. Projekt se provodio kroz nekoliko faza. U početku su učenici zajedno s roditeljima i školskim djelatnicima obilazili starije, bolesne i slabije pokretne osobe koje žive same. Tijekom posjeta

donosili su čestitke i kolače koje su sami izradili, čime se nastojalo smanjiti osjećaj usamljenosti i socijalne izoliranosti kod starijih osoba. Nakon toga organizirani su

zajednički susreti u školi kroz radionice, kvizove i aktivnosti u kojima su stariji prenosili mladima svoja znanja i tradicijske vještine. Rezultati projekta pokazali su kako ovakav oblik međugeneracijskog povezivanja može imati dugoročan pozitivan učinak na zajednicu. Osim što je smanjena socijalna distanca između mladih i starijih, projekt je potaknuo i druge članove zajednice, ustanove i poduzeća da se uključe u pomoć starijim osobama i nakon završetka same inicijative. Ovaj primjer pokazuje da se problem manjka volontera može ublažiti kroz suradnju različitih lokalnih aktera, posebno odgojno-obrazovnih ustanova koje mladima omogućuju prvi kontakt s volontiranjem. Za područje općine Kneževi Vinogradi ovaj model može biti važan pokazatelj da se stvaranjem strukturiranih i obostrano korisnih aktivnosti može postupno razvijati stabilna volonterska mreža u zajednici.

Također, na nacionalnoj razini značajna je i provedba projekta Crvenog križa „Stariji za starije-umrežavanje socijalnih usluga u

zajednici“ koji je trajao od 2020. do 2022. godine. Ciljevi projekta bili su povećati uključenost osoba starijih od 65 godina u društvo kroz širenje socijalnih usluga u zajednici kao i njihovo unaprijeđenje. Također postizanje bolje ravnoteže poslovnog i obiteljskog života članova obitelji koji skrbe o starijem članu te jačanje kapaciteta stručnjaka. Navedeni projekt sufinancirala je Europska unija iz Europskog socijalnog fonda, a partneri na projektu su bili Gradsko društvo Crvenog križa Županja, Karlovac, Glina, Sisak, Knin i Općinsko društvo Crvenog križa Vojnić (Gradsko društvo Crvenog križa Županja, n.d.). Rezultati projekta su osnivanje volonterskih klubova, pružanje potpore obiteljima te objavljivanje stručne publikacije s nazivom „Volontiranje kao odgovor na izazove starenja“ (Rusac, 2021). Tako je u projektu sudjelovalo 128 članova obitelji, dok je od navedenih njih 65 sudjelovalo na edukacijama s ciljem pružanja podrške neformalnim skrbnicima (Hrvatski Crveni križ, 2022). Navedeni projekt predstavlja primjer dobre prakse za problem kako povećati broj aktivnih i stalnih volontera na području Kneževih Vinograda jer se kroz ovaj projekt stvorio temelj za dugoročnije uključivanje građana u volontiranje sa starijim osobama. Također riječ je o generacijskom volontiranju, a s obzirom na demografsku strukturu Kneževih Vinograda ovakva praksa

uključivanja starijih osoba kao volontera bi se mogla primijeniti na navedenom lokalnom području.

Važan primjer dobre prakse predstavlja i istraživanje koje su proveli Andreoletti i Howard (2018), a koje se bavilo procjenom utjecaja međugeneracijskog programa namijenjenog povezivanju studenata i starijih osoba u zajednici. Cilj istraživanja bio je ispitati mogu li redoviti i organizirani susreti između mlađih i starijih osoba smanjiti predrasude prema starenju te povećati spremnost mladih na dugoročno volontiranje. Program se temeljio na tjednim susretima tijekom kojih su sudionici razgovarali o životnim iskustvima, sudjelovali u zajedničkim društvenim aktivnostima i međusobno razmjenjivali znanja. Istraživači su koristili kombinaciju kvalitativnih i kvantitativnih metoda kako bi prije i nakon provedbe programa procijenili promjene u stavovima sudionika. Rezultati istraživanja pokazali su da su studenti nakon sudjelovanja u programu razvili veću razinu empatije prema starijim osobama te su iskazali veću spremnost za nastavak volontiranja. Posebno je važan zaključak da se motivacija mladih ne razvija kroz jednokratne akcije i općenite pozive na volontiranje, nego kroz kvalitetno organizirano iskustvo izravnog kontakta u kojem mladi mogu jasno vidjeti smisao i vrijednost vlastitog doprinosa. Ova

studija važna je i za procjenu zajednice u Kneževim Vinogradima jer pokazuje da stabilan volonterski angažman zahtijeva sustavan pristup, edukaciju i kontinuirano povezivanje volontera s korisnicima.

Nadalje, primjer dobre prakse odnosi se na opsežnu meta-analizu koju su proveli Warner i sur. (2014), a koja se bavila utjecajem volontiranja na same volontere. U istraživanju su analizirani rezultati brojnih međunarodnih studija kako bi se utvrdilo na koji način volontiranje djeluje na fizičko i mentalno zdravlje ljudi koji se uključuju u aktivnosti zajednice. Analiza je obuhvatila učinke volontiranja na razinu životnog zadovoljstva, mentalno zdravlje, osjećaj socijalne povezanosti i smanjenje depresivnih simptoma. Rezultati su pokazali da redovito volontiranje pozitivno djeluje na kvalitetu života volontera te može smanjiti osjećaj usamljenosti i socijalne izolacije. Sudionici koji su dugoročno volontirali imali su višu razinu zadovoljstva životom i bolje mentalno zdravlje u odnosu na osobe koje nisu bile uključene u volonterske aktivnosti. Autori zaključuju kako volontiranje ne koristi samo korisnicima pomoći, nego i samim volonterima jer doprinosi osjećaju svrhe, korisnosti i osobnog zadovoljstva. Ovi zaključci važni su za razvoj lokalnih strategija privlačenja novih volontera jer pokazuju da se u komunikaciji prema

potencijalnim volonterima ne bi trebale isticati samo potrebe organizacije ili korisnika, nego i dobrobiti koje volontiranje može imati za osobni razvoj i kvalitetu života samih sudionika.

Kao primjer dobre prakse može se izdvojiti i istraživanje koje su proveli Yow i sur. (2025), a koje se bavilo ulogom mladih volontera u programima podrške starijim osobama. Cilj istraživanja bio je procijeniti koliko strukturirana edukacija i organizirana podrška utječu na uspješnost mladih volontera u radu sa starijim osobama. Istraživanje je provedeno kombinacijom kvantitativnih i kvalitativnih metoda, pri čemu su analizirani rezultati programa, iskustva volontera i mišljenja stručnjaka koji su koordinirali aktivnosti. Rezultati su pokazali da su mladi volonteri bili uspješni u radu sa starijim osobama kada su imali jasne upute, organiziranu podršku i kontinuirano mentorstvo. Stariji korisnici iskazali su manji osjećaj socijalne izoliranosti i veće zadovoljstvo uključenosti u zajednicu, dok su sami volonteri naveli da su bili motiviraniji za nastavak angažmana kada su osjećali da su dio organiziranog i stabilnog sustava. Istraživanje naglašava kako problem nedostatka stalnih volontera nije nužno povezan s manjkom interesa mladih, već često s nedovoljno razvijenom organizacijskom podrškom. Za područje Kneževih Vinograda ovaj primjer pokazuje

koliko je važno razviti jasne protokole rada, sustav mentorstva i kontinuiranu podršku volonterima kako bi se povećala njihova dugoročna uključenost u aktivnosti zajednice.

U sklopu projekta „*Withdrawing from volunteering*“ Sveučilište u Siegenu provelo je istraživanje koje se bavi pitanjem angažiranosti volontera u sustavu socijalne skrbi. Tako Kewes i Munsch (2019) navode da dugoročna uključenost volontera ovisi o iskustvima koja volonteri stječu tijekom volontiranja, a ne o početnim motivima. Također ističu da pozitivna iskustva, osjećaj smisla, međuljudska povezanost te osjećaj stvarnog doprinosa utječu na razvoj predanosti volontiranju, dok negativna iskustva dovode do odustajanja od volontiranja. Njihovi rezultati istraživanja upućuju na važnost stvaranja kvalitetnog i podržavajućeg volonterskog okruženja kao primjera dobre prakse.

Navedeno podrazumijeva kontinuiranu komunikaciju s volonterima, pružanje

podrške i mentorstva te uključivanje volontera u procese donošenja odluka i evaluacije rada organizacije. Ovakvim načinom rada volonteri postaju aktivni sudionici ovog procesa. Kewes i Munsch (2019) također naglašavaju potrebu za realnim prikazom volontiranja, odnosno pozivaju organizacije da ne idealiziraju volontiranje kroz promotivne aktivnosti kako ne bi došlo do razočarenja kod volontera. Kroz navedeno se može zaključiti da je primjer dobre prakse razvijanje komunikacije o volontiranju uz stvaranje osjećaja pripadnosti volontera, kao i smisla te osobnog doprinosa. Zaključno, stvaranje podržavajućeg i uključivog volonterskog okruženja uz kontinuiranu komunikaciju, mentorstvo i osjećaj pripadnosti može značajno doprinijeti povećanju broja aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama. Ovi rezultati posebno su važni za područje Kneževih Vinograda jer upućuju na potrebu razvoja kvalitetnog sustava podrške volonterima kako bi se potakla dugoročna uključenost.

S druge strane, Starnes i Wymer (2001) proveli su istraživanje o strategijama zadržavanja volontera koji volontiraju u sklopu neprofitnih organizacija. Oni naglašavaju da organizacije mogu povećati broj aktivnih i stalnih volontera primjenom različitih strategija poput selektivnog

odabira volontera, usklađivanja volontera s odgovarajućim zadacima, pružanja kontinuirane podrške tijekom volontiranja i slično. Također ističu potrebu usklađivanja interesa, motivacije, znanja i iskustva volontera s organizacijom jer tako volonteri pokazuju veću razinu zadovoljstva te dulje ostaju aktivni. Njihovi rezultati također upućuju na različite motive za volontiranjem u odnosu na dobnu skupinu volontera zbog čega je aktivnosti i način rada potrebno prilagoditi u odnosu na mlade, volontere srednje životne dobi te volontere starije životne dobi. Oni navode da kvalitetna komunikacija, dostupnost podrške i mentorstva, jasno definirane uloge, edukacija i osposobljavanje volontera te sustavi priznanja i nagrađivanja predstavljaju važne čimbenike za zadržavanje volontera. Nasuprot tome, ističu da loša komunikacija, osjećaj neprihvaćenosti i nedostatak podrške često dovode do odustajanja od volontiranja. Ovim istraživanjem također se ističu alternativni oblici volontiranja poput virtualnog volontiranja i vremenski ograničenih projekata kao strategije za zadržavanje volontera koji nemaju dovoljno slobodnog vremena. Navedeno predstavlja primjere dobre prakse jer ove strategije mogu doprinijeti dugoročnijem uključivanju volontera. Posebno je značajno isticanje alternativnih oblika volontiranja, poput virtualnog volontiranja,

što je primjenjivo i na području Kneževih Vinograda gdje dio volontera sudjeluje kroz online oblike rada. Stoga se može zaključiti da Udruga žena „Izvor“ Kneževi Vinogradi već primjenjuje jednu od strategija zadržavanja volontera te bi se primjenom i drugih strategija moglo osigurati aktivno i dugoročno volontiranje sa starijim osobama.

Na posljetku važno je prikazati i rezultate istraživanja analize 81 članka koji je testirao učinkovitost praksi upravljanja volonterima u SAD-u. Tako je Einolf (2018) kreirao popis od 11 najboljih praksi upravljanja volonterima koje su empirijski potkrijepljene. Popis se sastoji od idućih elemenata: nabavite osiguranje od odgovornosti za volontere, jasno definirajte uloge volontera, osmislite dobre poslove za volontere, regrutirajte volontere, provjerite i uskladite volontere, novim volonterima pružite orijentaciju i trening, nadzirite, komunicirajte s volonterima i pružite im podršku, prepoznajte volonterske doprinose, zadovoljite motivaciju volontera, potaknite razmišljanje, potaknite podržavajuće okruženje. Einolf (2018) dalje objašnjava da nabavljanje osiguranja od odgovornosti za volontere podrazumijeva da su volonteri osigurani od odgovornosti od strane organizacije u kojoj volontiraju. Nadalje, pod pojmom provjere i usklađivanje volontera podrazumijeva

probir i spajanje volontera jer je takva strategija rada pokazala dobre rezultate u smislu zadržavanja i regrutiranja volontera. Također objašnjava da se zadovoljavanje motivacije volontera promatra kroz stjecanje karijernih vještina, jačanje samopoštovanja, zaštitu od neugodnih emocija, društvenu interakciju, razumijevanje drugih i prosocijalne vrijednosti. Dok pod strategijom poticanja razmišljanja volontera podrazumijeva poticanje volontera na pisanje refleksija. Između ostalog, Einolf (2018) navodi i prakse koje nisu empirijski podržane. Tako navodi da pisane politike kao ni evaluacija volontera nemaju povezanost s regrutiranjem i zadržavanjem volontera. Ovakve prakse mogu biti korisne i na području Kneževih Vinograda, posebno u radu postojeće skupine volontera i organizaciji online volontiranja jer doprinose stvaranju podržavajućeg i motivirajućeg volonterskog okruženja u radu sa starijim osobama.

17. Zaključak

Provedenom procjenom zajednice na području Kneževih Vinograda utvrđeni su brojni čimbenici koji utječu na nedovoljan broj aktivnih i stalnih volontera u radu sa starijim osobama. Kao najznačajniji izazovi istaknuli su se nedostatak slobodnog

vremena zbog poslovnih, obrazovnih i obiteljskim obveza, nedovoljna informiranost građana o mogućnostima volontiranja, prisutnost stereotipa i predrasuda prema starijim osobama te nedostatak organizirane podrške i sustavnog priznavanja volonterskog rada. Dodatne prepreke predstavljaju obilježja ruralne sredine, migracije mlađeg stanovništva i ograničeni ljudski i financijski resursi organizacija koje provode aktivnosti za starije osobe.

S druge strane, procjena je pokazala kako zajednica raspolaže značajnim resursima koji mogu doprinijeti razvoju volonterstva. Među njima se posebno ističu postojanje Udruge žena „Izvor“, iskustvo u provedbi projekata namijenjenih starijim osobama, razvijena svijest o važnosti skrbi za starije članove zajednice, pozitivne vrijednosti poput solidarnosti i empatije te mogućnosti razvoja međugeneracijske suradnje. Kao važni zaštitni čimbenici prepoznati su motivacija za pomaganje drugima, stjecanje novih iskustava, pozitivna iskustva postojećih volontera i podrška lokalne zajednice.

Kao prilike za povećanje broja aktivnih i stalnih volontera ističu se intenzivnija promocija volonterstva, organiziranje edukacije i radionica za potencijalne volontere, suradnja s odgojno – obrazovnim

ustanovama, razvoj međugeneracijskih programa te osiguravanje kontinuirane podrške, mentorstva i priznanja za volontere. Također je važno razvijati fleksibilne modele volontiranja koji će biti prilagođeni mogućnostima i raspoloživom vremenu različitih skupina građana.

Kako bi se ostvario uspjeh u povećanju broja aktivnih i stalnih volontera. Nužna je suradnja svih relevantnih dionika; Udruge žena „Izvor“, lokalne samouprave, obrazovnih sustava, drugih organizacija civilnog društva te samih građana. Posebno je važno poticati međugeneracijsku solidarnost i stvarati pozitivna iskustva kontakta između mlađih i starijih osoba kako bi se smanjili stereotipi i povećala motivacija za volontiranje.

Možemo zaključiti kako razvoj održivog sustava volonterstva u radu sa starijim osobama na području Kneževih Vinograda zahtijeva dugoročan, koordiniran i zajednički angažman svih članova zajednice. Samo kroz suradnju, kontinuirano ulaganje u volontere i prepoznavanje važnosti njihove uloge moguće je osigurati kvalitetniju podršku starijim osobama te doprinijeti razvoju solidarne i uključive lokalne zajednice.

18. Literatura

Albert, I. (2018). Međugeneracijska solidarnost u odrasloj dobi: uloga obiteljskih normi u međugeneracijskoj potpori i ambivalentnosti. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 27(1), 5–25. <https://doi.org/10.5559/di.27.1.01>

Andreoletti, C. i Howard, J. L. (2018). Bridging the generation gap: Intergenerational service-learning benefits young and old. *Gerontology & Geriatrics Education*, 39(1), 46–60. <https://doi.org/10.1080/02701960.2016.1152266>

Bajkuša, M. (2019). *Mladi za stare, a stari za mlade!*. Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/mladi-za-stare-a-stari-za-mlade/>

Baranja info. (2024). *Udruga žena „Izvor“ u partnerstvu s Općinom Kneževi Vinogradi nastavlja projekt „Pomoć nadohvat ruke“ uz podršku Ministarstva rada*. <https://www.baranjainfo.hr/udruga-zena-izvor-u-partnerstvu-s-opcinom-knezevi-vinogradi-nastavlja-projekt-pomoc-nadohvat-ruke-uz-podrsku-ministarstva-rada/>

Bašić, G. (2017). Multikulturalizam: kako dalje?. *Forum za sigurnosne studije*, 1 (1), 33-43.

Beautiful Trouble. (n.d.). *Storytelling*. Beautiful Trouble Toolbox. <https://beautifultrouble.org/toolbox/tool/storytelling>

Bežovan, G. i Matančević, J. (2017). *Civilno društvo i pozitivne promjene*. Školska knjiga.

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. U: J. Richardson (ur.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (str. 241-258). New York: Greenwood.

Brajsa-Žganec, A. (2018). Uz temu – Međugeneracijska solidarnost u Europi. *Društvena istraživanja: časopis za opće društvena pitanja*, 27(1), 1–2. <https://doi.org/10.5559/di.27.1.00>

Company Wall. (n.d.). *Udruga UPRIV*. <https://www.companywall.hr/tvrtka/udruga-upriv/MMIou86C>

Demonja, D. (2012). Aleksandar Lukić: Mozaik izvan grada: tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske. *Sociologija i prostor*, 50 (2 (193)), 282-284. <https://doi.org/10.5673/sip.50.2.9>

DKolektiv – organizacija za društveni razvoj. (2014). *Volonterski centar na Eco festu*. <https://www.dkolektiv.hr/hr/posts/volonterski-centar-na-eco-festu>

DKolektiv – organizacija za društveni razvoj. (2019). *Utjecaj volontiranja na EU*. <https://www.dkolektiv.hr/hr/posts/utjecaj-volontiranja-na-eu>

Državni zavod za statistiku. (2001). *Popis stanovništva 2001*. <https://dzs.gov.hr/istaknute-teme-162/popisi-stanovnistva-2/popis-stanovnistva-2001/202>

Državni zavod za statistiku. (2011). *Popis stanovništva 2011*. <https://dzs.gov.hr/istaknute-teme-162/popisi-stanovnistva-2/popis-stanovnistva-2011/196>

Državni zavod za statistiku. (2021). *Popis 2021. Prvi digitalni Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj*. <https://dzs.gov.hr/naslovna-blokovi/u-fokusu/popis-2021/88>

Državni zavod za statistiku. (2022). *Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021*. <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>

Državni zavod za statistiku. (2025-a). *Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2024*. <https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97253>

Državni zavod za statistiku. (2025-b). *Udio stanovništva starog 65 i više godina u ukupnom stanovništvu po županijama*. <https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97253>

Državni zavod za statistiku. (2025-c). *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2024*. <https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97251>

Državni zavod za statistiku. (2026). *Zaposleni prema djelatnostima u siječnju 2026*. <https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121353>

Einolf, C.J. (2018). Evidence-based volunteer management: A review of the literature. *Voluntary Sector Review*, 9(2), 153-176. <https://doi.org/10.1332/204080518X15299334470348>

Etički kodeks volontera. Narodne novine, 55/08.

Europski centar za volontiranje (CEV). (2021). *Nacrt za europsko volontiranje 2030*. https://www.europeanvolunteercentre.org/_files/ugd/3ec99c_ea2fa8ffd3e048cebab39a68b13b1ece.pdf

Eurostat. (2025). *SDG country overview*.
<https://ec.europa.eu/eurostat/cache/visualisations/sdg-country-overview/>

Filipović, M. (2025). *Objavljena karta siromaštva u EU. Na njoj je i jedna hrvatska regija*. N1 Info. <https://n1info.hr/vijesti/objavljena-karta-siromastva-u-eu-na-njoj-je-i-jedna-hrvatska-regija/>

Glavinić, J. i Najev Čačija, Lj. (2018). Marketinške aktivnosti neprofitnih organizacija u funkciji motivacije mladih na volontiranje. *Oeconomica Jadertina*, 8 (2), 0-21.

Gradsko društvo Crvenog križa Županja. (n.d.). „*Stariji za starije-umrežavanje socijalnih usluga u zajednici*“. <https://crvenikrizzupanja.hr/stariji-za-starije>

Hauser, M., Kamenko Mayer, J. i Potlimbrzović, M. (2025). *Volontiranje u Hrvatskoj: Sudjelovanje, javne politike i perspektive*. Hrvatski centar za razvoj volonterstva.

Howlett, S. (2018). The modern context of volunteering. U: Ros, S. i Howlett, S. (ur.), *The Changing Face of Volunteering in Hospice and Palliative Care* (1-14) Oxford. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198788270.001.0001>,

Hrvatski centar za razvoj volonterstva. (n.d.). *Smjernice za razvoj inkluzivnog volontiranja*. <https://www.hcrv.hr/publications/download/55>

Hrvatski Crveni križ. (2022). *Članovima obitelji koji brinu za starije treba pružiti pomoć i podršku*. <https://www.hck.hr/novosti/clanovima-obitelji-koji-brinu-za-starije-treba-pruziti-pomoc-i-podrsku/11325>

Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područna služba Osijek. (2012). *Godišnjak 2011*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2011.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Osijek. (2015). *Godišnjak 2014*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2014.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Osijek. (2021). *Godišnjak 2020*. <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/hzz-osijek-godisnjak2020-1.pdf>

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Osijek. (2022). *Godišnjak 2021*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/os_godis-njak_2021-1.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Osijek. (2023). *Godišnjak 2022*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2022.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Osijek. (2024). *Godišnjak 2023*. <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/Godisnjak2023.pdf>

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Osijek. (2025). *Godišnjak 2024*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak2024.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Osijek. (2013). *Godišnjak 2012*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2012.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Osijek. (2014). *Godišnjak 2013*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2013.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Regionalni ured Osijek. (2017). *Godišnjak 2016*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2016.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Regionalni ured Osijek. (2019). *Godišnjak 2018*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/os_godisnjak_2018-1.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Regionalni ured Osijek. (2020). *Godišnjak 2019*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/os_godisnjak_2019-1.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje. (2026.). *Nezaposlenost u veljači 2026. godine. Osječko-baranjske županije*. <https://www.hzz.hr/novosti-po-zupaniji/nezaposlenost-u-veljaci-2026-godine-osjecko-baranjska-zupanija/>

Informativna katolička agencija. (2022). *Popis stanovništva 2021: Hrvatska ima manje od 4 milijuna stanovnika*. <https://ika.hkm.hr/novosti/popis-stanovnistva-2021-hrvatska-ima-manje-od-4-milijuna-stanovnika/>

Institut za društveno odgovorno poslovanje. (n.d.). *17 Ciljeva održivog razvoja*. <https://idop.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja/>

Jedvaj, S., Štambuk, A. i Rusac, S. (2014). Demografsko starenje stanovništva i skrb za starije osobe u Hrvatskoj. *Socijalne teme*, 1 (1), 135-154.

Juzbašić, M. i Vukasnović Hlupić, T. (2015). Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. *Psihologijske teme*, 24(2), 279–304.

Kamenko Mayer, J. i Potlimbrzović, M. (2023). *Volonterstvo u Hrvatskoj: stanje, trendovi i utjecaj na društvo*. Hrvatski centar za razvoj volonterstva.

Kewes, A. i Munsch, C. (2019). Should I stay or should I go? Engaging and disengaging experiences in welfare-sector volunteering. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 30(5), 1090-1103. <https://doi.org/10.1007/s11266-019-00122-7>

Kezić, V. (2023). Kratak pregled povijesti volontiranja u Hrvatskoj. *Časopis za povijest Zapadne Hrvatske*, 17. i 18., 97-111.

Klarić, M. (2022). *Stavovi mladih o osobama starije životne dobi*. [Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet]. Dabar.

Klinar, I. (2025). Čini dobro, osjećaj se dobro: koje su dobrobiti volontiranja? *Glasnik Hrvatskog katoličkog liječničkog društva*, 35(2), 115–120.

Kneževi parkovi. (2024). *Marku Barčanu i Jeleni Stanković volonterske nagrade*. <https://www.knezevi-parkovi.hr/2023/12/06/marku-barcanu-i-jeleni-stankic-volonterske-nagrade/>

Knežević, D., Has, M. i Miličević, V. (2023). Dostupnost socijalnih usluga za starije osobe u Republici Hrvatskoj: analiza po županijama i regijama. U: J. Bartulić i K. Dabo (ur.), *Kontinentalna Hrvatska: povijesni kontekst, aktualnosti i perspektive budućnosti* (156-168). Znanstveni kontekst.

Knežević, L. (2025). *Sajam udruga u Kneževim Vinogradima*. Radio Baranja. <https://www.radio-baranja.hr/sajam-udruga-u-knezevim-vinogradima/>

Kotlar, V. i Bašić, S. (2010). Uloga odgojno-obrazovnih ustanova u razvoju volonterstva u Hrvatskoj. *Acta Iadertina*, 7, 21–38.

Kotlar, V., Milanja, I., Jakšić, K. i Bionda, M. (2016). Stavovi o volontiranju i vrednovanju volonterskog rada studenata sveučilišta u Zadru. *Magistra Iadertina*, 11. (1.), 105-130.

Kretzmann, J. i McKnight, J.P. (1996), Assets-based community development. *Nat Civic Rev*, 85: 23-29. <https://doi.org/10.1002/ncr.4100850405>

LAG Baranja. (2023). *Lokalna razvojna strategija LAG-a Baranja 2023–2027*. [https://lag-baranja.hr/lag/images/dokumenti/LRS-LAG-a-Baranja-9-odobrena-\(29-09-2023\)-za-razdoblje-2023-2027.pdf](https://lag-baranja.hr/lag/images/dokumenti/LRS-LAG-a-Baranja-9-odobrena-(29-09-2023)-za-razdoblje-2023-2027.pdf)

Ledić, J. (2007). *Zašto (ne) volontiramo? – stavovi javnosti o volonterstvu*. Zagreb: Academy for Educational Development (AED)

Martinić, L. (2021). *Motivi i posljedice volontiranja mladih: kvalitativna analiza* [Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet]. Dabar.

Meijs, L. i Hendriks, P. (2021). *New trends in the development of volunteering in the European Union*. European Economic and Social Committee.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije. (n.d.). *Registar udruga Republike Hrvatske*. <https://registri-npo-mpu.gov.hr/>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2024). *Popis organizatora volontiranja u 2023. godini*. [https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Volonterstvo/POPIS%20ORGANIZATORA%20VOLONTIRANJA%20U%202023%20\(1\).pdf](https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Volonterstvo/POPIS%20ORGANIZATORA%20VOLONTIRANJA%20U%202023%20(1).pdf)

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. (n.d.). *Izvešća o obavljenim uslugama ili aktivnostima organizatora volontiranja*. <https://mrosp.gov.hr/obitelji-i-socijalna-politika/socijalna-politika-11977/udruga-humanitarni-rad-i-volonterstvo-12006/volonterstvo-12023/izvjesca-o-obavljenim-uslugama-ili-aktivnostima-organizatora-volontiranja-12029/12029>

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije i Državni zavod za statistiku. (2016). *Hrvatska Ocjena siromaštva za mala područja temeljem potrošnje (Karte siromaštva)*. Svjetska banka. [https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Kartom%20siroma%C5%A1tva/Izve%C5%A1%C4%87e%20o%20ocjeni%20siroma%C5%A1tva%20za%20mala%20podru%C4%8Dja%20temeljem%20potro%C5%A1nje%20\(karte%20siroma%C5%A1tva\)%20u%20RH.pdf](https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Kartom%20siroma%C5%A1tva/Izve%C5%A1%C4%87e%20o%20ocjeni%20siroma%C5%A1tva%20za%20mala%20podru%C4%8Dja%20temeljem%20potro%C5%A1nje%20(karte%20siroma%C5%A1tva)%20u%20RH.pdf)

Misener, L. (2015). *Asset-based community development events (ABCDE) model*. Research gate. https://www.researchgate.net/figure/Asset-based-community-development-events-ABCDE-model_fig1_283788440

Mrdeža, M. (2024). *Doprinos volonterstva u razvoju zajednice: potencijal za socijalni rad* [Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet]. Dabar.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine. Narodne novine, 13/21.

Općina Kneževi Vinogradi. (2018). *Službeni glasnik Općine Kneževi Vinogradi, broj 6/2018*. <https://knezevi-vinogradi.hr/wp-content/uploads/2018/01/SL.6-2018.pdf>

Općina Kneževi Vinogradi. (2025). *Provedbeni program Općine Kneževi Vinogradi 2025–2029*. <https://knezevi-vinogradi.hr/oglasna-ploca/provedbeni-program-opcine-knezevi-vinogradi-za-razdoblje-2025-2029/>

Općina Kneževi Vinogradi. (n.d.-a). *Prostorni položaj*. <https://knezevi-vinogradi.hr/opcina/o-nama/prostorni-polozej/>

Općina Kneževi Vinogradi. (n.d.-b). *Naselja*. <https://knezevi-vinogradi.hr/opcina/naselja/>

Općina Kneževi Vinogradi. (n.d.-c). *Turizam*. <https://knezevi-vinogradi.hr/turizam/>

Općina Kneževi vinogradi. (n.d.-d). *Manifestacije*. <https://knezevi-vinogradi.hr/manifestacije/>

Općina Kneževi Vinogradi. (n.d.-e). *Obavijesti*. <https://knezevi-vinogradi.hr/obavijesti/page/13/>

Općina Kneževi Vinogradi. (n.d.-f). *Kultura*. <https://knezevi-vinogradi.hr/kategorija/vijesti/kultura/>

Općina Kneževi Vinogradi. (n.d.-g). *Udruga umirovljenika Općine Kneževi Vinogradi*. <https://knezevi-vinogradi.hr/udruga/udruga-umirovljenika-opcine-knezevi-vinogradi/>

Općina Kneževi Vinogradi. (n.d.-h). *Mađarska udruga mladeži „Hercegszöllősi Mihály“*. <https://knezevi-vinogradi.hr/udruga/madarska-udruga-mladezi-hercegszollösi-mihaly/>

Općina Kneževi Vinogradi. (n.d.-i). *Sportsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi*. <https://knezevi-vinogradi.hr/turisticki-subjekt/sportsko-rekreacijski-centar-knezevi-vinogradi/>

Osječko-baranjska županija. (2022). *Plan razvoja Osječko-baranjske županije do 2027*. Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko baranjske županije. https://www.zra.hr/images/Plan_razvoja_OBZ_2027_web.pdf

Osječko-baranjska županija. (2023). *Izvešće o stanju socijalne skrbi i poslovanju ustanova socijalne skrbi čiji je osnivač Osječko-baranjska županija u 2022. godini*. https://www.obz.hr/images/-Zupanijska_skupstina/2023/22_sjednica/10_izvjesce_o_stanju_socijalne_skrbi_i_poslovanju_ustanova_socijalne_skrbi_ciji_je_osnivaac_obz_u_2022.pdf

Osječko-baranjska županija. (2025). *Socijalni plan Osječko-baranjske županije za razdoblje od 2025. do 2027. godine*. https://www.obz.hr/socplan/images/pdf/socijalni_plan_obz_2025_2027.pdf

Peračković, K. i Pokos, N. (2015). U starom društvu – Neki sociodemografski aspekti starenja u Hrvatskoj. *Društvena istraživanja*, 24 (1), 89-110. <https://doi.org/10.5559/di.24.1.05>

Podgorelac, S., Klempić Bogadi, S. i Šabijan, M. (2017). Slobodno vrijeme kao dimenzija kvalitete života stanovništva Općine Gornje Rijeke. *Geoadria*, 22(2), 193–221.

Pološki Vokić, N., Marić, I. i Horvat, G. (2013). Motivacija za volontiranje. *Revija za socijalnu politiku*, 20(3), 225–252.

Popović, Z. (2016). *Podrška pismu i govoru manjina*. Novosti. <https://www.portalnovosti.com/podrska-pismu-i-govoru-manjina/>

Preporuka Vijeća o mobilnosti mladih volontera u Europskoj uniji. Službeni list EU, 2022/C 157/01.

Promijenimo naš svijet: Agenda 2030. za održivi razvoj. Ujedinjeni narodi, 70/1.

Pučka pravobraniteljica. (2022). *Izvešće pučke pravobraniteljice za 2022*. <https://www.ombudsman.hr/hr/interaktivno-izvjesce-za-2022/>

Pučka pravobraniteljica. (2023). *Izvešće pučke pravobraniteljice za 2023*. <https://www.ombudsman.hr/hr/interaktivno-izvjesce-za-2023/>

Pučka pravobraniteljica. (2024). *Izješće pučke pravobraniteljice za 2024.*
<https://www.ombudsman.hr/hr/interaktivno-izvjesce-za-2024/>

Puškarć, K. (2025). *Utvrdili smo koliko je studenata na osječkom Sveučilištu.* Točno.hr.
<https://tocno.hr/na-sveucilistu-u-osijeku-studira-malo-manje-od-16-000-studenata/#:~:text=Utvrdili%20smo%20koliko%20je%20studenata%20na%20osje%C4%8Dkom%20Sveu%C4%8Dlilic%C5%A1tu%20%E2%80%93%20Tocno.hr>

Putovnica.net. (n.d.). *Autobus Osijek-Kneževi Vinogradi: vozni red i cijena.*
<https://www.putovnica.net/prijevoz/autobus/osijek-hr/knezevi-vinogradi-hr/autobus-osijek-hr-knezevi-vinogradi-hr-vozni-red-cijena>

Rusac, S. (2021). *Volontiranje kao odgovor na izazove starenja: Priručnik za stručnjake i volontere koji rade sa starijima i sve koje žele znati više o starijima i starosti.* Hrvatski Crveni križ.
https://www.hck.hr/UserDocsImages/publikacije/Priru%C4%8Dnici/Volontiranje_kao_odgovor_na_izazove_starenja.pdf?vel=11568368

Science Direct. (2011). *General System Theory.*
<https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/general-system-theory>

Science Direct. (2018). *Social capital theory.* <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/social-capital-theory>

Sharp, G. (2013). *198 methods od nonviolent action.* The Albert Einstein Institution.
https://commonslibrary.org/wp-content/uploads/GeneSharp_198Tactics.pdf

Slavonija info. (2024). *Udruga žena „Izvor“ u partnerstvu s Općinom Kneževi Vinogradi nastavlja projekt „Pomoć nadohvat ruke“ uz podršku Ministarstva rada.*
<https://slavonijainfo.com/udruga-zena-izvor-u-partnerstvu-s-opcinom-knezevi-vinogradi-nastavlja-projekt-pomoc-nadohvat-ruke-uz-podrsku-ministarstva-rada-2/>

Southby, K., South, J. i Bagnall, A.M. (2019). A Rapid Review of Barriers to Volunteering for Potentially Disadvantaged Groups and Implications for Health Inequalities. *Voluntas* 30, 907–920. <https://doi.org/10.1007/s11266-019-00119-2>

Starnes, B. J. i Wymer, W.W., Jr. (2001). Conceptual foundations and practical guidelines for retaining volunteers who serve in local nonprofit organization: Part II. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 9(1-2), 97-118. http://dx.doi.org/10.1300/J054v09n01_06

Strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019.–2027. Službeni list Europske unije, 2018/C, 456/01

Štambuk, A., Rusac, S. i Skokandić, L. (2019). Profil neformalnih njegovatelja starijih osoba u gradu Zagrebu. *Revija za socijalnu politiku*, 26 (2), 189-205.

Šundalić, A. i Dernaj, B. (2012). Međugeneracijska pravednost. *Ekonomski vjesnik*, 25(2), 237–245.

Tonković, Ž., Marčelić, S. i Krolo, K. (2023-a). Tko su mladi volonteri? *Sociologija i prostor*, 61(2), 375–396.

Tonković, Ž., Marčelić, S. i Krolo, K. (2023-b). *Volontiranje i vrijednosti mladih: izvještaj o rezultatima anketnog istraživanja*. DKolektiv – organizacija za društveni razvoj. <https://dkolektiv.hr/public/storage/documents/publications/volontiranje-i-vrijednosti-mladih-rezultati-anketnog-istrazivanja.pdf>

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije. (2026). *Fantastičan obiteljski Uskrs, Kneževi Vinogradi (Baranja)*. <https://visitslavoniabaranja.com/event/fantastican-obiceljski-uskrs-knezevi-vinogradi-baranja/>

Udruga žena „Izvor”. (2025-a). *Izvješće o radu za 2025. godinu*. <https://uz-izvor.hr/wp-content/uploads/2026/02/Izvjescje-o-radu-za-2025.-godinu.pdf>

Udruga žena „Izvor”. (2025-b). *Izlet u Kopački rit: Putovanje duše i tijela kroz netaknutu prirodu Baranje*. <https://uz-izvor.hr/izlet-u-kopacki-rit-putovanje-duse-i-tijela-kroz-netaknutu-prirodu-baranje/>

Udruga žena „Izvor”. (2026). *Plan rada za 2026. godinu*. <https://uz-izvor.hr/wp-content/uploads/2026/03/Plan-rada-za-2026.-godinu-operativni.pdf>

Udruga žena „Izvor”. (n.d.-a). *Naslovna*. <https://uz-izvor.hr/en/>

Udruga žena „Izvor”. (n.d.-b). *Udruga žena „Izvor”* (Facebook stranica). Facebook. <https://www.facebook.com/people/Udruga-%C5%BEena-Izvor/100090681250286/>

Udruga žena „Izvor”. (n.d.-c). *Udruga žena „Izvor”- CompanyWall profil*. <https://www.companywall.hr/tvrtka/uz-izvor/MMIns5fR>

- Udruga žena „Izvor“. (n.d.-d). *Zaželi i ostani*. <https://uz-izvor.hr/en/zazeli-i-ostani/>
- Udruga žena „Izvor“. (n.d.-e). *Dokumenti*. <https://uz-izvor.hr/dokumenti/>
- Udruga žena „Izvor“. (n.d.-f). *O nama*. <https://uz-izvor.hr/en/o-nama/>
- Udruga žena „Izvor“. (n.d.-g). *Inkluzijom do zapošljavanja – faza 1*. <https://uz-izvor.hr/en/inkluzijom-do-zaposljavanja-faza-i/>
- UNV *Strategic Framework 2026–2029*. Ujedinjeni narodi, 2026/9
- Uredba o Europskim snagama solidarnosti. Europska komisija, 2021/888
- Uzun, S., Kozumplik, O., Požgain, I., Kalinić, D. i Mimica, N. (2019). Stavovi i predrasude prema starijim osobama. *Medix*, 25 (136/137), 216-221.
- Vlada Republike Hrvatske. (2017). *Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2017. do 2021. godine*. <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=5697>
- Vlada Republike Hrvatske. (2020). *Nacionalni program za razvoj volonterstva 2020–2024*. <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?EntityId=14091>
- Volonteri Ujedinjenih naroda (UNV), (2015). *UN Plan of Action to Integrate Volunteering into the 2030 Agenda*. <https://www.unv.org/sites/default/files/POA%20INFONOTE%20V7pdf.pdf>
- Von Bertalanffy, L. (1950). An outline of general system theory. *British Journal for the Philosophy of Science*, 1, 134–165. <https://doi.org/10.1093/bjps/I.2.134>
- Voss, P., Bodner, E. i Rothermund, K. (2018). Ageism: The Relationship between Age Stereotypes and Age Discrimination. U: Ayalon, L. i Tesch-Römer, C. (ur.), *Contemporary Perspectives on Ageism* (11-31). Springer.
- Warner, L. M., Wolff, J. K., Ziegelmann, J. P., i Wurm, S. (2014). A randomized controlled trial to promote volunteering in older adults. *Psychology and Aging*, 29(4), 757–763. <https://doi.org/10.1037/a0036486>
- Yow, K. S., Kwan, A. S. T., Huang, X., Lim, J. X., Lim, M. H., Teo, L. P. Z., Mujtaba, J. S., Razaki, M. R., Khoo, Y., Lim, S. Q., Chee, A. S. Y., Jasman, J., Cheng, J. Y. R., Sim, E. W., Cheong, T. C. E., Ngiam, N. H. W., Tey, A. J. Y., Kwan, Y. H., Liow, C. H., ... i Ng, K. Y. Y.

(2025). Impact of youth community health volunteers on community health screening program outcomes for older adults: Mixed methods evaluation study. *Journal of Medical Internet Research*, 27, e75699. <https://doi.org/10.2196/75699>

Zakon o volonterstvu. Narodne novine, 58/07, 22/13, 84/21.

Zrinščak, S. (2003). Socijalna politika u kontekstu korjenite društvene transformacije postkomunističkih zemalja. *Revija za socijalnu politiku*, 10 (2), 135-159. <https://doi.org/10.3935/rsp.v10i2.124>

Živić, D. (2017). Demografsko izumiranje hrvatskog istoka. *Pilar: časopis za društvene i humanističke studije* 12(2), 9-26.

Prilog 1. Ghant Chart

Grupne uloge	
	Tjedan 2.3. do 8.3. 2026. godine
ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	
Koordinator	Mateja Mikulić
Osoba za odgovorna za vizualno uređivanje zadataka	Tea Mišak
Pregledatelj/i zadataka	Petra Zemljak
Osoba koja predaje zadatke na Google Classroom	Mirna Kralj
Osoba/e odgovorne za hranu / piće za sljedeći termin	Antonija Lončar
Osoba odgovorna za slikanje / snimanje tijekom sljedećeg termina	Tea Mišak

Grupni zadaci		Mateja Mikulić, Tea Mišak, Antonija Lončar, Petra Zemljak						
		Tjedan 2.3. do 8.3.26. 2026. godine						
ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK	SUBOTA	NEDELEJA	
Kontaktirati soc. radnicu Ubruge - svoj dio	Mateja Mikulić				X			
Predaja zadataka - svoj dio teksta	Mirna Kralj					X		
Svoj dio teksta + finalni pregled	Petra Zemljak				X			
Svoj dio + vizualno uređenje	Tea Mišak				X			
Svoj dio + grafičarice	Antonija Lončar				X			

Grupne uloge		Grupa 5.
		Tjedan 9.3. do 15. ožujka 2026. godine
ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI		
Koordinator		Mirna Kralj
Osoba za odgovornost za vizualno uređivanje zadataka		Mateja Mikalić
Pregledatelj/i zadataka		Mateja Mikalić
Osoba koja predaje zadatke na Google Classroom		Antonija Lončar
Osoba/e odgovorne za hranu / piće za sljedeći termin		Tea Mišak
Osoba odgovorna za slikanje / snimanje tijekom sljedećeg termina		Petra Zemljak

Grupni zadaci		Grupa 5.						
		Tjedan 9.3. do 15. ožujka 2026. godine						
ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	UTORAK	SRJEDA	ČETVRTAK	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	
predati zadatak + svoj dio	Antonija Lončar	X						
svoj dio + grickalice	Tea Mišak						X	
svoj dio + vizualno uređenje	Mateja Mikalić					X		
svoj dio	Mirna Kralj					X		
svoj dio	Petra Zemljak	X						

Grupne uloge

OPIS ZAJEDNICE, ODGOVOR ZAJEDNICE, REPERKUSIJA PROBLEMA

Tjedan: 16. do 24.3. 2026. godine

ODGOVORNI STUDENTI/STUDENTICE

Koordinator	Antonija Lončar
Osoba za odgovorna za vizualno uređivanje zadataka	Mirna Kralj
Pregledatelj/i zadataka	Mirna Kralj
Osoba koja predaje zadatke na Google Classroom	Mateja Mikolić
Osoba/e odgovorne za hranu / piće za sljedeći termin	Petra Zemljak
Osoba odgovorna za slikanje / snimanje tijekom sljedećeg termina	Tea Mišak

Grupni zadaci

OPIS ZAJEDNICE, ODGOVOR ZAJEDNICE, REPERKUSIJA PROBLEMA

Tjedan: 16. do 24.3. 2026. godine

ZADACI	ODGOVORNI STUDENTI/STUDENTICE	ISPLATNOST	REKURS	ODVODNOST	POSRE	POSRE	POSRE
Priloga zadatka							
Položaj, razmjera, aktualno, reperkusija problema	Mateja Mikolić	X					
Slikanje							
Osoblje i resursi zajednice + odgovor zajednice	Tea Mišak						X
Koordinator							
Osoblje i resursi zajednice + odgovor zajednice	Antonija Lončar				X		
Hrana i piće							
Demografske karakteristike	Petra Zemljak						X
Prezentiranje i uređivanje dokumenta							
Demografske karakteristike	Mirna Kralj	X					

Grupne uloge		METODE I REZULTATI	
		Tjedan 20. do 26. 4. 2020. godine	
ODGOVORNI STUDENT/STUDENTICE			
Koordinator	Petra Zemljak		
Osoba za odgovorna za vizualno uređivanje zadataka	Mirna Kralj		
Pregledatelj/i zadataka	Antonija Lončar		
Osoba koja predaje zadatke na Google Classroom	Tea Mišak		
Osoba/e odgovorne za hranu / piće za sljedeći termin	Mateja Mikolić		
Osoba odgovorna za slikanje / snimanje tijekom sljedećeg termina	Antonija Lončar i Mirna Kralj		

Grupni zadaci		METODE I REZULTATI	
		Tjedan 20. do 26. 4. 2020. godine	
ZADACI	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTICE	ODGOVOR	REZULTAT
Zadatak tematskog oblika			
Zadatak poglavlja Metode i Rezultati	Mirna Kralj		X
Zadatak tematskog oblika			
Zadatak poglavlja Iskustva volontiranja sa starijim osobama	Antonija Lončar		X
Zadatak tematskog oblika			
Zadatak poglavlja Iskustva volontiranja sa starijim osobama	Mateja Mikolić		X
Zadatak tematskog oblika			
Zadatak poglavlja Iskustva volontiranja sa starijim osobama	Tea Mišak		X
Zadatak tematskog oblika			
Zadatak poglavlja Iskustva volontiranja sa starijim osobama	Petra Zemljak		X

Grupne uloge

Tjedan 12.5 do 19.5 2025. godine

ODGOVORNI STUDENTI/STUDENTICE

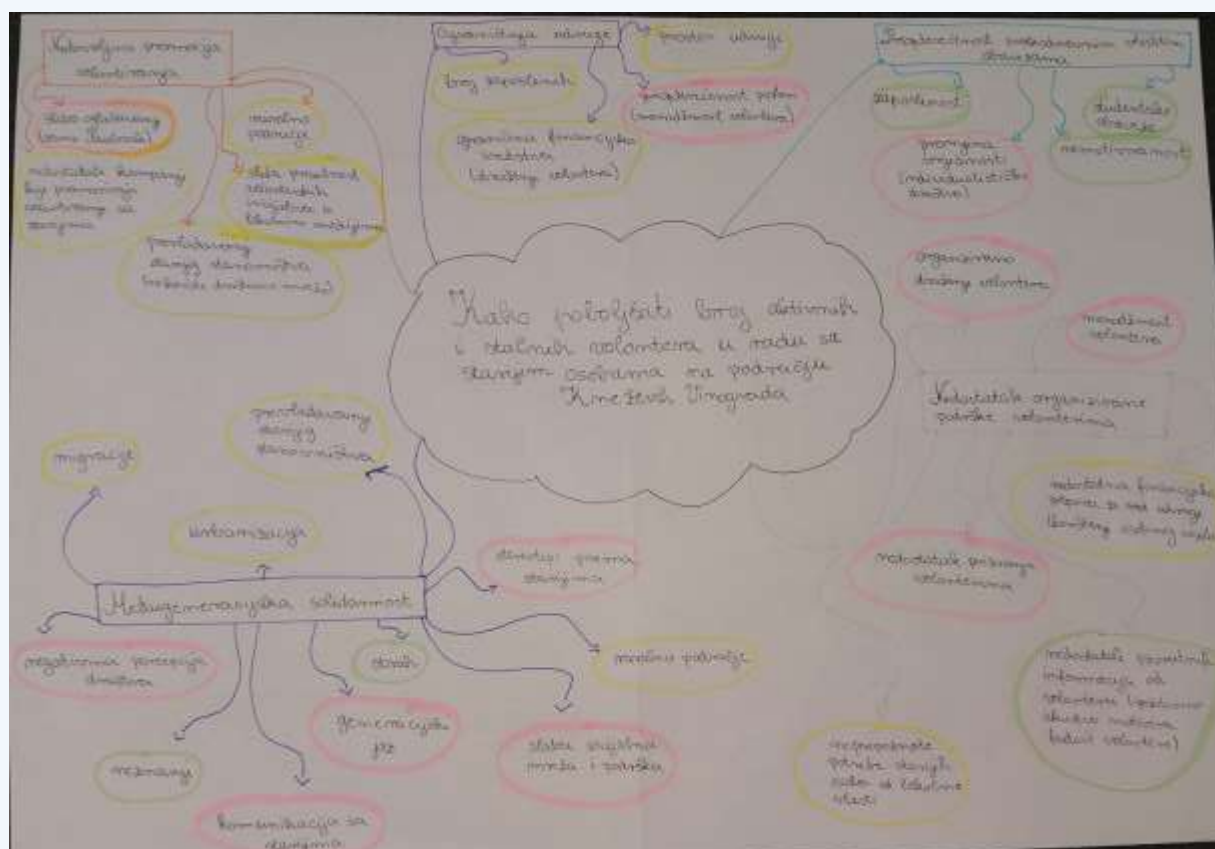
Koordinator	Mirna Kralj
Osoba za odgovornost za vizualno uređivanje zadataka	Tea Mišak
Pregledatelj/zadaca	Mateja Miković
Osoba koja predaje zadatke na Google Classroom	Antoniya Lončar
Osoba/e odgovorne za hranu / piće za sljedeći termin	Svi
Osoba odgovorna za slikanje / snimanje tijekom sljedećeg termina	Petra Žemigaj

Grupni zadaci

Tjedan 12.5 do 19.5 2025. godine

ZADATK	ODGOVORNI STUDENTI/STUDENTICE	12.5	13.5	14.5	15.5	16.5	17.5	18.5	19.5
Taktika 1	Mirna Kralj						X		
Taktika 1	Antoniya Lončar						X		
Taktika 2	Tea Mišak	X							
Taktika 2	Mateja Miković	X							
Prezentacija za radionicu	Petra Žemigaj								

Prilog 2. *Root Cause* tehnika

Prilog 3. Upitnik - spremnost zajednice na rješavanje problema

UPITNIK – SPREMNOST ZAJEDNICE NA RJEŠAVANJE PROBLEMA

Temeljem podataka do kojih ste došli u svojem radu, procijenite u kojoj je mjeri vaša zajednica posvećena suzbijanju problema.

- 1 – nemamo, niti su aktivnosti/mjere ovog tipa u planu na području naše zajednice
 2 – aktivnosti/mjere koje se upravo planiraju ili su pred samo započinjanje na području naše zajednice
 3 – aktivnosti/mjere koje su u postupku realizacije na području naše zajednice
 4 – imamo i provodimo ove aktivnosti/mjere na području naše zajednice
 5 – *we are there*

	1	2	3	4	5
Ima li vaša zajednica strategiju za smanjivanje problema?		2	3	4	5
Ima li vaša zajednica plan razvoja četvrti/kvartova, a koji adresira i Vaš problem?	1	2	3	4	5
Podržava li (ili vodi) vaše (gradsko/općinsko) vijeće inicijative za smanjenje problema?	1	2	3	4	5
Daje li vaša zajednica prava/usluge osobama koje se nalaze u riziku od problema?	1	2	3	4	5
Tretiraju li lokalne ustanove vaš problem kao javni problem?	1	2	3	4	5
Rade li lokalno poduzetnici na tome da smanje/zaustave problem?	1	2	3	4	5
U kojoj mjeri su lokalne udruge posvećene smanjivanju/suzbijanju problema?	1	2	3	4	5

Prilog 4. Vodič za intervju/fokus grupu

Dobar dan svima! Prije svega želim Vam se svima zahvaliti na odazivu. Na početku bih voljela istaknuti da ne postoje netočni odgovori niti na jedno od pitanja, tako da se osjećajte slobodno odgovarati iskreno i bez pritiska. Ako Vam u bilo kojem trenutku neka od pitanja nisu jasna, slobodno me zaustavite te pitajte za pojašnjenje. Za početak me zanima što Vam prvo padne na pamet kada pomislite na volontiranje?

1. Kakav je po Vašem mišljenju stav starijih osoba prema volontiranju unutar Vaše lokalne zajednice?
Možete li to malo detaljnije opisati?
Zašto mislite da je takav stav prisutan?
Je li se taj stav mijenjao kroz vrijeme?
Možete li navesti neki konkretan primjer?
Kako taj stav utječe na uključivanje volontera?
Ako sam Vas dobro razumjela, smatrate da starije osobe uglavnom imaju _____ stav prema volontiranju?
2. U kojoj mjeri Vaši poznanici volontiraju?
Kakve vrste volontiranja su najčešće?
Što mislite, zašto neki volontiraju, a neki ne?
Ako sam dobro razumjela, volontiranje među Vašim poznanicima je _____?
Zvuči kao da postoji određeni interes, ali možda nedostaje _____?
3. Kako biste opisali idealno iskustvo sudjelovanja u aktivnostima s volonterima? (STARIJE OSOBE)/
Kako biste opisali idealan proces volontiranja sa starijim osobama? (STRUČNJACI)
Što bi to iskustvo/proces učinilo kvalitetnim?
Što bi bilo ključno da sve dobro funkcionira?
Kako biste znali da je to iskustvo uspješno?
Ako sam Vas dobro razumjela, idealno iskustvo uključuje _____?
4. Recite mi kako je volonterstvo utjecalo na Vaš rad ili svakodnevni život? (VOLONTERI) / Kako volontiranje sa starijim osobama može utjecati na svakodnevni život volontera? (STRUČNJACI I STARIJE OSOBE)
Možete li navesti neki konkretan primjer?
Kako se taj utjecaj vidi u svakodnevici?
Ako sam dobro razumjela, volontiranje utječe na svakodnevni život tako da _____?
5. Možete li opisati situacije u kojima ste čuli da je iskustvo volontera i starijih osoba bilo posebno dobro? (AKO IMAJU ISKUSTVO) / Kako bi izgledala dobra i kvalitetna suradnja između volontera i starije osobe? (AKO NEMAJU ISKUSTVO)
Što je konkretno doprinijelo tome da sve dobro funkcionira?
Kako su se tada ponašali volonteri, a kako starije osobe?
Što je bilo drugačije u odnosu na neke druge situacije?
Može li se nešto iz te situacije primijeniti i drugdje?

Znači li to da je važno _____?
Ako Vas dobro razumijem, razlika je bila u _____?

6. Opišite neki aspekt volonterstva koji Vam se ne sviđa.
Možete li opisati što se točno dogodilo?
Zašto mislite da je do toga došlo?
Kako ste reagirali u toj situaciji?
Što se dogodilo nakon toga?
Zvuči kao da Vam je to bilo izazovno zbog _____, jesam li dobro razumjela?
Želite reći da taj dio organizacije volontera ne funkcionira najbolje?
7. Ponudite jedno rješenje kako bi se povećali broj volontera u svojoj organizaciji. (STARIJE OSOBE) / Što organizacije mogu učiniti kako bi povećale broj volontera? (STRUČNJACI I VOLONTERI)
Zašto mislite da bi upravo to rješenje bilo učinkovito?
Kako bi se to konkretno moglo provesti?
Postoji li nešto slično što ste već vidjeli u praksi?
Znači li to da trenutno najviše nedostaje _____?
8. Što mislite da bi se trebalo promijeniti da se što više volontera uključi u rad sa starijim osobama?
Zašto mislite da je to važno?
Kako bi ta promjena izgledala u praksi?
Tko bi trebao pokrenuti tu promjenu?
Što bi se dogodilo kada bi se to stvarno promijenilo?
Znači li to da je glavni problem trenutno _____?
Ako Vas dobro razumijem, smatrate da bi _____ najviše povećalo broj volontera?
9. Što mislite da bi osobe starije dobi motiviralo da ostanu dugoročno uključeni u volontiranje?
Što bi Vas zadržalo nakon početnog uključivanja?
Što bi Vas moglo obeshrabriti?
Kakvu biste podršku tada očekivali?
Koliko bi Vam bila važna atmosfera unutar organizacije?
Ako sam Vas dobro razumjela, za Vas je rješenje dugoročnog angažmana u _____?
Želite reći da bez _____ ne biste ostali uključeni?
10. Kako bi, prema Vašem mišljenju, trebala izgledati dobra organizacija i podrška volontiranju kako bi ljudi ostali aktivni i dugoročno uključeni?
Kako bi to konkretno izgledalo u praksi?

Tko bi bio zadužen za što?
Što bi volonterima bilo najkorisnije u takvoj organizaciji?
Možete li to usporediti s nekim postojećim iskustvom?
Ako sam Vas dobro razumjela, dobra organizacija bi trebala uključivati _____?
Znači li to da trenutno nedostaje _____?

Za kraj, zanima me želite li još nešto dodati vezano za volontiranje sa starijim osobama? Imate li još nekih pitanja za mene? Hvala Vam svima na suradnji i uloženom trudu. Dovidenja!

Prilog 5. Shema planiranja strategije *Midwest Akademije* za 1. strategiju

Radni list A: Worksheet Midwest Academy Strategy Plan

Dugoročni cilj	Specifični ciljevi	Poboljšava živote ljudi	Specifičan i mjerljiv	Izvediv je	Mijenja odnose moći	Izgrađuje našu organizaciju	Veseli nas njegova provedba
Do kraja 2026. godine osigurati 5 stalnih i aktivnih volantera u radu sa starijim osobama u Udrusi žena „Imen“ Imenovi Vinogradci.	1) Informirati javnost o volonterstvu i dobrovoljstvu (dobrota postaje obavezna i postavlja dio za prijavu i putovanja volantera)		+	+			+
	2) Povećati aktivnost na društvenim mrežama (dobrota postaje obavezna i postavlja dio za prijavu i putovanja volantera)		+	+		+	+
	3) Osigurati fleksibilnost volonterstva angažiranja u udruzi na određeno doba	+			+	+	+
	4) Edukirati udruge lokalne zajednice o dobrovoljstvu i međusobne suradnje kroz 4 medijne događaja 2026.	+	+	+		+	+
	5) Nadopuniti postojeće strategije dokumente koji su izvedivi za manje lokalne udruge		+		+	+	

Izvor: Baba, K. (2009). *Organizing for Social Change: Midwest Academy*

Prilog 6. Shema planiranja strategije *Midwest Akademije* za 2. strategiju

Radni list A: Worksheet Midwest Academy Strategy Plan							
Dugoročni cilj	Specifični ciljevi	Poboljšava živote ljudi	Specifičan i mjerljiv	Izvediv je	Mijenja odnose moći	Izgrađuje našu organizaciju	Veseli nas njegova provedba
5 NOVIH DUGOTRAJNIH (AKTIVNIH I STALNIH) VOLONTERA DO KRAJA 2027. godine	1) PRISTUP I AKTIVNOST 1. PRILIK - ZAMOLIT 2. PRILIK - AKTIVNOST		X	X		X	X
	2) ROTACIJA (PRILIK I ODANOST)			X	X	X	
	3) EDUKACIJA	X		X	X	X	X
	4) PROMOCIJA		X	X			
	5) OHRANJANJE FIN. IZD. ZA OHRANJANJE TRAJNOVA VOLONTERA	X	X	X	1	X	